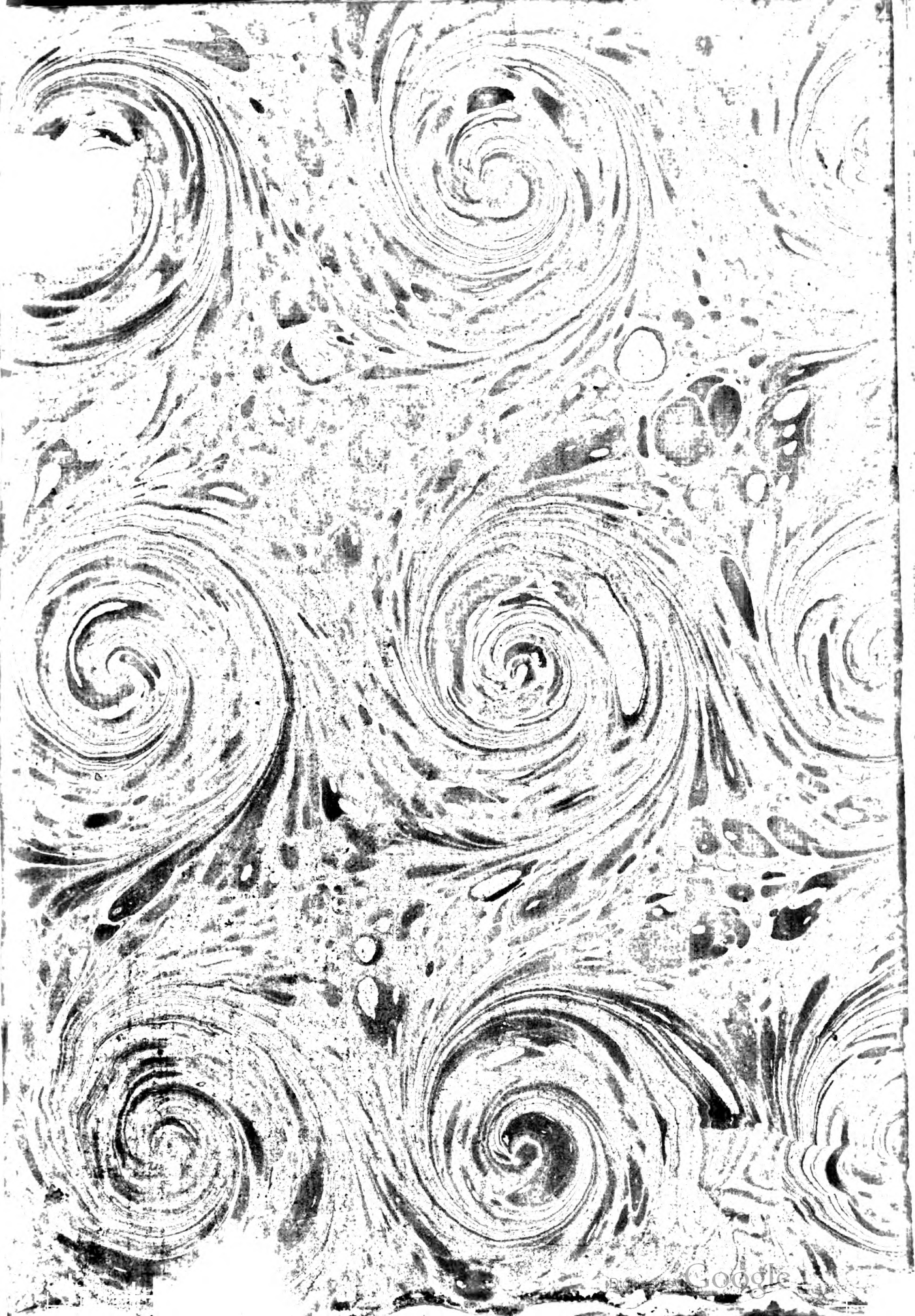




26293

hist. 8.5 f. 3321

104623

autumn: Montaboldus
Fraxinus

+ J. tinctoria

p. 80

104623



Presbyteri Francisci Tanti Cornigeri Epigramma Ad Iafredum Carolum. Delphinatus Præsidentem & Mediolani Senatus Vicecancellarium. De Itinerario Per Gallensium. Ab Archangelo Careualensi Latine donato.

Ecce tuo auspicio factus liber iste latinus
Prodit: ut hunc omnis lingua latina legat
Auspicio Iafrede tuo mirabitur omnis
Per nostrum hunc orbem: quod nouus orbis eat.
Haec tenus ignotas gentes: ignota locorum
Nomina: das nostris conspicienda oculis.
Insulae in oceano uariae: quas torrida semper
Zona premit: quarum mentio nulla prius:
Diuerfos populos: linguas: moresque uirorum:
Ultra quam quisque credere possit: habent.
Sed tu: quo pauci melius penetralia mundi
Norunt: quo terrae nemo marisque situm:
Hoc fieri non posse negas: Dubitabile tanto
Assertore operis credimus esse nihil.

Magnifico Domino Iafredo karoli .I. V. cōfulto Delphinatus præfidi:
ac Mediolāi uicecācellario: uiro eruditissimo: Archangelus Madrigna
nus Careualensis: ordinis cisterciensis. S. D. P.

Emini Iā pridē Iafrede præses clarissimæ: in corōa doctorū tui
roꝝ crebro audir̃ ab eruditiorib⁹: eū te eē de quonīa: ætatis
mūsæ plurimū sibi polliceri possent: utpote qui unus totus
sis litterarū addictus honori & emolumento: nam ut reliqua sciens præ
teream: quæ sunt abs te præclare gesta: ne surgat epistola in illiada ma
gnā: de cosmographia tantū sermo fiet: cuius cum fueris tu illustrator:
non iniuria quicquid luminis & decoris ab annis uiginti suscepit: id to
tum tibi refert acceptum: Quandoquidem eam ab situ & squalore sub
leuasti: prius enim iacebat: & tertebar: ac si lethargo laborauisset: excitari
nequibat: tu unus accessisti miseratus iacturam tam conducētis doctri
næ: manum porrigens: excitauisti nedum: sed & excitatam condecoraui
sti decentissime: quid plura: uel ab ipsis gadibus uiros eruditos & perit
tos nautas accersiuisti nulli impendio parcens: modo cosmographiæ cō
ducibile arbitrare: & ubi intellexisti doctrinam huiusmodi de sideri
bus ueluti de magnete ferrum pendere: absolutissimos siderum consi
liarios adhibuisti: ut nihil abs te desiderari posset: quod ad ornatum &
cultum cosmographiæ pertineret: & quoniam de sideribus habita ē mē
tio: non absconum esse crediderim si tui marci antonii cadamusti lau
densis patritii siderum interpretis nihil nō meminerim: hūc enim uirū
absolutissimum ab solo patrio euocauisti: in tuorum contubernaliū
numero adnumeraisti & fortunis nonnullis honestauisti ac insigniui
sti non mediocriter: tum ob doctrinam (quia doctissimus doctis semp
subscribis & faues) tum uel maxime ob probitatem & integritatem:
quoniam ita doctos animas: quam qui maxime: si tamen doctrinam pro
bis ac compositis moribus conducerint: Illud sapientissimi salomonis
identidem dicitans in hominem malignum scientia non introibit: is igitur
tur Marcus Antonius syderum situ nulli prope secund⁹: tuo iussu com
plusculos erudiuit: reddiditq; ex indoctis doctissimos: & tuo nomini
æque ac suo peperit æternitatem: & cum nihil reliqui tibi fecisses ad
absolutissimam cosmographiæ cognitionem: & tibi nota essent omnia
ad simetriā: q; de situ orbis sūt exarata: nā pliniū: strabonē: mellā pōpo
niū: solinum: ac Herodotū: & si q; sunt alii. legisti nō solū: sed & plegisti

Iafredus ka
roli illustra
tor Cosmo
graphiæ

Marcus
An. cadamu
stus iterpres
syderum

Salomonis
scriptum

Pars orbis
ptolomeo
incomperta

Romani lati
ne ab uberi
bus loquebā
tur

Romani ser
monis maie
stas
Latia lingua
media dicta
est
Frānciscus ta
uellus mati
sconensis se
nator medio
nalenfis:
Frāncisc^{us} bal
tius senator
mediolanen
fis

rursus & iterum: cēsuisti tamen aliquid adhuc superesse: quod mortales
de cognitu orbis desiderarent: eam uidelicet orbis partē quā ptolo
maeus ingenue falsus est nescire: & ideo incognitā nuncupauit: hæc igitur
nostro æuo ab latinis est peragrata nō indiligenter & scriptis de
mandata pulcherrime: uerum sermōe illitterato: qui suapte natura histo
riæ splendorem eluminat: apud te presertim q̄ romano sermoni a pue
ro assueuisti: tu itaq; ut abs te desideraret nihil: qd̄ ad cultū & schema
cosmographiæ spectaret: hunc libellū: quē appellarunt portugallēsiū
itinerariū. iur̄ latii abs me donari uoluisti: quippe qui sciebas ex Quin
tiano: cicerone: gelio: & Tranquilo: ac pliniis duobus: hūc morē loquē
di: quē infantes cū lacte sugunt eū esse aduentitiū nec naturalem: alii uer
naculā linguā: alii uulgare: illitteratū alii sermonē appellāt: quocunq; no
mine censeatur ab barbaris certe hunc loquēdi morē mutuati sum^{us}: q̄
autē prisca romani ab uberibus nō aliter quā latine locuti fuerint: argu
mento sunt tot comœdiæ totq; tragiœ in promiscuū populo spectā
te actæ: & illud Quintiliā: In primis inq̄ id est obseruādū: ne uitiōsus
sit sermo nutricibus: quod eximie obseruatū est ab cornelia gracchorū
parente: ne assuescerent pueri sermoni: qui dediscendus foret aliquādo:
quod uero & mulierculæ & pueri his comœdiis & tragiis interfue
rint: ut sunt plauti: & Terentii: & aliis in scæna gestis quā plurimis: ad
stipulatur Ciceronis auctoritas: si inq̄ uersus quispiā una syllaba lon
giore aut breuiore profertur mox exhibetur & explodit: tu igitur qui
hæc omnia iam pridem adamusim nosti: nō passus es diutius hunc li
bellum illitterato sermone loqui sed romāo: ut etiā ab alienigēis (qui
uernaculam nostram linguam nesciunt) intelligeretur: ea est enim ro
mani sermonis maiestas: ut quoscunq; etiā: cuiusuis sint idiomatis
concliet: nec abre latina lingua dicta est media utpote: quæ miro mo
do inter nos & barbaros mediet & magna cōmercia conflet: Iui igitur
ad te uenerabundus: candidissime iafrede: ut tua iussa capefferem: uo
catores habui uiros te profecto dignos & quidē clarissimos: eosdemq;
senatores: primus igitur Franciscus cognomento tauellus: natione gal
lus. patria matisconensis: gente nō obscura uirq; ap̄ime eruditus ac ui
tæ integerrimus: cui multus es in ore: (nam cum uirū clarum nominat
sub nomine Iafredi definī) is me hortatus est impense ut te uirum can
didissimum adirem: obiturus quicquid mandauisses: accedebant alte
rius Francisci cognomēto baltii hortamēta: q̄ cū sit uir acerrimi igeniū.

& doctrinæ multiplicis: ac probitatis non uulgaris: iter tuos merito ad
 numeratus est: ac fortunis compluribus honestatus. nec defuit Io.
 Mayna uir probissimus idēq; doctissimus: i quem tot arcana regia emo
 riunt: ut tibi præsto essem identidem mihi persuadēs: hi omnes deside
 rio tum excolendæ cosmographiæ: tum uel maxime obsequēdi tibi: id
 præcipue curabant: ne diutius res protraheret. te ergo domi consaluta
 ui de musis (quæ tua est natura) loquentem: excepisti me honorifice ul
 tra q̄ par fuerat abs te præsertim uiro tantæ auctoritatis & doctrinæ:
 duxisti me in tuum musæum: ut arcana illa cosmographiæ aperires & mi
 hi: Eo tecum in cubiculum musis oib⁹ exornatum. Nam hæ sunt tibi p
 auleis: & stragulis proq; ualis corinthiis ac cælati: ptolomeū pculisti:
 p statuis uniuersum orbē i membrāis elegātissime depictū: ostendisti:
 tūc me iā iam gestientem abs te haurire doctrinæ nōnihil collocauisti
 ante ipsum uniuersum: iussistiq; ut orientem contuerer: quo facto: p̄sua
 de tibi inq; te eē i occidēte & habē a dextra meridiē & a leua septētrio
 nem: & arrepta uirgula q̄ sceptrū referebat: sic orsus es affabilissime: sin
 gulas orbis ptes uirga denotās: hic est inq; oceanus: cui a celeritate ac
 p̄nitate eximia nomen inditū est: huic terra: instar insulæ innatat: am
 bit p̄pea orbē uniuersū: hic ocean⁹ dī mare atlāticū abatlāre maior mō
 te: q̄ dorso fere cōtinuo mauritaniā metit donec oceanū attingat: cui⁹
 uertex semp est nivalis: q̄q; nemorib⁹ inhorrescit rupibusq; asperat: &
 arida squalet humo: ieiunaq; nec herbida: & uirga nōnihil pducta ostē
 disti qualdā āgustias īgrediētis freti. hæ sūt ais herculis columnæ: dictæ
 gades: hic calpe & abila mōtes olim cōiūcti: nūc aquar; feruore seiūcti:
 is locus uarie denominat: alii gaditanū fretū: alii herculeū: alii alio mō
 appellāt: at greci porthmon dicūt: hic mare terras subintrat abigitq; lit
 tora cedētia: quo cū est acceptum deuoratis: ūdeq; terris i immēsa ua
 sitatē p̄tēdit. Scitoq; cū ē īgressū a dextra aphricā: a leua europā: a frō
 te uero asiā habere. hoc igif mare undabundum gradu citatissimo ad he
 lespōtum cōtendit: & ibi nōnihil cum terris occurrētib⁹ reluctat: qb⁹
 supatis rursus se expandit i p̄pōtidem: inde ad bosphor; p̄ficiscit thra
 cium de hic ad pōtumeuxinum: demū ad bosphor; cimeriū: donec palu
 di coniūgat q̄ meotis dī: & lingua sciticha temerida: p̄pea a multis dī mī
 maris: ab eis p̄serti q̄ adfirmāt nostrū mare inde ortū habere: & demū p
 fretū gaditanū effluet i oceanū. Viderit tamē eruditiores: quōiā de hac
 re alii alia sensere: & īprimis ptolomeus arbitrat mare nostrū effluere i

Io. Mayna
 A. secretis
 uir

Ocean⁹ un
 de

Descriptio
 orbis

Atlas mons.
 Herculis co
 lumnæ siue
 gades
 Angustias
 itroitunq;
 uenientis.
 Maris: nos
 fretum gre
 ci uero por
 thmon ap
 pellant
 Palus meo
 tis lingua
 scytharum
 temerinda
 dī ut plinio
 placet li. vi.

Ampelusia
 p̄montoriū
 uitib⁹ cōsitū
 Aphrica q̄
 dripartitur
 Duæ egipti
 Cur ptolo-
 meus mari
 erithreo di-
 uidit asiam
 ab aphrica
 Herodotus
 de nili ortu
 nemo habet
 quod refe-
 rat
 Alexandria
 multæ ab
 alexandro
 magno con-
 dite
 Syria
 Iudea pale-
 stina:
 Iordāis flu-
 Ensenii pu-
 dicie addi-
 cti
 Iope oppi-
 dum

oceanū p̄ fretum herculeū. sensere: nihil minus quantum colligere qui
 ex lectione multorū alteri sententiæ ad stipulari plures cēleo: in eā tanais
 exonerat fluuius citatissimus: & rursus rediisti ad mare atlanticū paucis
 recensens quæ dixeras: hunc ordinē seruans: uidelicet mare atlanticum
 fretū gaditanum: mare n̄rum: helespōt⁹: ppōtis: trhaci⁹ bosphorus: pō-
 tus euxinus: bosphorus Cimerius: pal⁹ meotis: tanais: & iteꝝ uirgā sub
 ducens ad fretum herculeum regressus es: & ibi nihil non immoratus
 aphricam (ut bono omine a dextra auspicareris) describebas: hic ais
 ē p̄montoriū āpelusia: q̄d extimū plinius appellat: i mare atlanticū pro-
 minēs: hic tige oppidū a quo tingitāica regio: hic Antei regia: & nō lō-
 ge ab ea epta delphi mōtes: Aphrica q̄dripartiē i mauritaniā: numidiā:
 Aphricā minorē: & cirenaicā regionē: ab ea: cathabattmos uallis deuexa
 quæ est i libya: post libyam ægypt⁹ utraq; iussisti: ut aīo attentiore ob-
 seruari quæ de ægypto referres: & illico subdēs ais i descriptiōe orbis:
 alii dīsternāt ab Asia Africā nilo: q̄ frequētior ē auctoꝝ: snia: uerum
 un⁹ ptolomæus ne scinderet ægyptum: ponēdo duas ægyptos: mare eri-
 threū p̄ termino pōit iter Asiā: & Aphricā: tu uero sequere quēcunq; li-
 bet quoniā nihil ad Cosmographiā: mō utrunq; scias: ubi uero ad nilum
 deuenisti plura diseruisti de fluminis mira natura: causas īcrementi refe-
 res: & subridens illud herodoti in mediū adduxisti: uidelicet de nili or-
 tu nemo hēt q̄d referat: adeo disceptāt auctores: illud tamen addidisti
 eximiū flumē eē qppe q̄d (ut asseuerabas) uicē madidi cæli supplet ir-
 riguū admodū statis anni t̄pibus: ostēdisti ipsum i mare libycū exonera-
 re ostiis nouē: & ibi ab cāopicum sitā ab Alexādro macedōe urbē prae-
 clarā: adiecisti: ei⁹ nominis i toto orbe plures eē urbes: i ægypto unā:
 in syria apud Issicum sinum aliā: i scythia aliā supra tanai: ubi aræ Ale-
 xādri: unā i Carmania: duas i sogdiana puicia: aliā i ægeo pelago phri-
 giæ minoris: in arachosia aliā: sequēs itaq; littora ad sirbonē lacū deue-
 nisti ubi syria auspicat⁹: & ibi iudea palestina christiāi nominis p̄clara:
 ubi hierosolime: ubi iordāis fluuius: q̄ lacus tres efficit genasaret: uideli-
 cet & tiberiadis: aspaltitēq; i quo fluitāt oīa: q̄q; nihil gignit prāter bi-
 tumē: ubi ierico balsami ferax: ubi ensenii gēs addicta pudicicia: quæ ue-
 p̄ immensum sæculoꝝ spaciū cessantibus puerperiis pennat: & rursus
 ad littus: azotum peregrinoꝝ portum: & mox iope oppidum antiquissi-
 mum: ante inundationem terrarum conditum: & paulopost apoloniā
 syriæ cæsaream stratonis: ptolomaidem: tyrum: & sidonem: in phenicia

ac tripolim ostendisti: donec deuenisti ad antiochiam de qua latius lo-
quens dixisti patriarchalem adhuc sedem esse & olī romanorū præsidiū
syrie regiam: aperuisti et ibi eē sinum issicum: in quem effluit issus flu-
uius: ubi darius ab Alexādro macedone magna hominum strage fusus
est: propterea in memoriam tantæ cladis illatæ ab Alexandro urbs ibi
condita est de nomine uictoris: moxq; brachium tauri in illo syrie flexu
in mare excurrēs terrasq; diuidens uirgula demonstrauisti: dixistiq; ama-
num mōtē uocari & cilitiam ab syria disternere: post id brachiū: cili-
tia: pamphilia: licia: caria: ionia: eolis: & troas: & phruges usq; ad helespō-
tum minorē asiam occupant. nec prius ultra progressus es: q̄ de tauro
mentionem feceris honorificam: dixisti enim surgere in extremis indie
& uaste attolli: iugocq; perpetuo totam asiam metiri: donec nostra maria
contingat: huncq; plura brachia (ueluti ramos) emittere & fere mediā
asiam disternere: mōq; Imaum: modo caucassū: aliquando paropani-
sum appellari: taurus tamen usq; quaq; is est auctore plinio innumeras
gentium arbiter: qui ubi exit i pelag^o terras dirimit: & rursus descripto
tauro monte rediisti ad helespontum: oram ponticam in asia describens
& ordine quidem miro: nam aiebas post helespontum: bitiniam & ibi
chersonelus propontidis nō incelebris: ubi olim fuit urbs cyzicus asia
nobilissima moenibus arce & turribus marmoreis quasi roma altera: cui^o
meminit Ouidius libro primo de tristibus his uerbis.

Huncq; propontiacis herentem cyzicon oris:

Cyzicon emonia nobile gentis opus:

Pluraq; de eius celebritate ex. xxxvi. Plinii deprompsisti: ut sunt illa de
delubro: deq; lapide fugitiuo: ac de septē turribus: quas greci eptapho-
nias appellant: ob id qd numerosiore repercussu acceptas uoces reddūt:
unde echo dicta est: eam alii aeris filiam dicunt: deinde mariamdenos
usq; ad carambicum promontorium (quod petunt Ciconiæ pontum
traiecturæ) deinde paphlagoniam: calibes populos campos tēni-
fereos: fluuium termoodunta: & trapezunta portum celebrem oræ
ponticæ: ubi Rex turcharum classem fabricatur eximiam: & tan-
dem usq; colchida deuenisti: ubi phasis insignis fluuius: ubi olim uel-
lus aureum ab serpente peruigili accuratissime custoditum: Descripta
igitur ora littorali in asia maris nostri: iterum ad fretum gaditanum re-
uertisti: diferens facundissime hispaniā tripartitā fore: aliam beticā: quæ
confinis est gadibus: lusitaniam aliam: quæ Ana fluuiō disternatur:

Antiochia
sirie ad sinū
issicum

Issus flu. ubi
darius castris
exutus est
Aman^o mōs

De tauro
monte

Imaus.
Caucasus
Paropani-
sus

Chersonel^o
Cizic^o urbs
Eptaphōes
Echo aeris
filia

Mariamden-
ni
Carābicum
promontoriū
Termoodō
flu.

Colchis
Phasis flu.

Hispania tri-
partita

Genua

Roma

Neapolis

Dalmatia

Acro cerau
nii montes

Epirus

Rion nomē
maris

Isthmos iter
ægeū & io
niū equora

Alphe' flu.
mire nature

Virgili' ter
tio eneidos

Termopilæ

Beotia un
de

Nestus flu.
Bizantium

Helespōtus

Hic xerxes
neptuno cō

pedes inie
cit

a betica : reliquam uero tartaconensem: quæ ad pyreneos montes ter
minat hispaniā: percurrentesq; galliam narbonensem: usq; ad rodani ho
stia deuenisti: & inde ad uag; italiæ terminū: & tādē genuā ligurū præci
puā urbē (nouissime frenatam ab rege galliarū) demonstrauisti: & eius
maris littora legens: pisas: & postremo romam (olim rerum dominā) de
inde Neapolī: & rhégiū brutior; adnotauisti: & rursus a Venetiis orsus
sinus adriatici littora cursim pcurristi: nam post tergestum liburniam &
illiricum collocauisti: & post eas prouincias dalmatiam: & in ea magnā
apolloniā e regione hidrunti usq; ad acro ceraunios montes: & statī epi
rum: & ambraciæ sinum: & ibi nicopolim: & actiū (monimētū antonia
ne cladis) post acarnaniā: etholiāq; descripsisti usq; naupactum: & ibi si
nus corinthiacus: rion dictus. donec isthmon attingas. post isthmon pe
loponeson designauisti achaiam laconicam: meseniam: helida: usq; pata
ram: introrsus uero fere in umbilico peloponesi archadiam: unde deriu
tur alpheus miræ naturæ fluuius elidam ciuitatem præterfluens: & iū
xta pisam decurrens demergit tandem: & subter mare defluens: ex pelo
poneso in fonte aretusa: Siciliæ .i. siraculis se attolit: & deinde fluit in
mare siculum ut est apud maronem eneidos tertio:

Alpheum fama est huc helidis amnem.

Ocultas egisse uias subtermare: qui nunc.

Orē aretusa tuo: siculis confunditur undis:

Nec præteruisti archadiam: priusq; dixeris in ea esse lerneam paludē: ubi
hercules hidram mactauit: relicto peloponeso migrauisti in helada: ubi
megara: & athenæ clarissimæ: ubi aulis grecorum cōiurantium in troia
nos statio: ubi termopilarū angustia: ubi thebæ insignes: ubi beotia &
monuisti: ne cū imperitis unq; boetiam pferrem sed beotiam: dixisti: q;
eā a uocibus denominatā fuisse: quoniā eo fere mortales omnes cōtende
bant ut oracula adirent ac ea cōsulerēt: addidisti etiam hellada ab home
ro dici acheam: dixisti non longe esse claros montes pelion: olimpum: &
oslam: ad sinū pelagicum: trāscurrēs thesaliā: ubi pelasgi & macedoniā
usq; ad nestum fluuium peruenisti: qui thraciam a macedonia distermi
nat: rursus per thraciam bizantium deuenisti: nunc constantinopolis: &
turcæ seruit nolens: nec prius ultra pgressus es: q; nō nihil de helespon
to mentionem feceris: dixisti inibi iniectas fuisse cōpedes neptuno: ab
Xerxestrato mari nauibus: cui adeo inumer' fuit exercitus ut ipsū ga
nūero nō poterat: spatio mēsu ferant: & de bosphoris ābobus adduxisti.

in medium aliquid: eosq; denominari a traicctu bouum aiebas: Quonia
adeo ibi arctatur mare: ut uel bobus sit mirabilis transitus: & altranssecus
exaudiri latratus canu & aniu cantus: & inter duos orbes comertia hu
manae uocis manere: nisi id ipsum auferant uenti: pliniu tuum (qui tibi
multus est in ore) testem: immo auctore adducebas: & oram pontica le
gens ad hemu montem deuenisti ubi mesembria. Regia heredis turca
rum: & inde ad istrum famigeratum flu. qui & danubius dicitur quiq;
oritur in retis montibus: ac retiam: uindeliu: noricu: panonia utraq;
datiam: & misiam fere utramq; praeterfluit: & tandem ostiis quinq; in
pontum exonerat euxinu: Istro itaq; relicto ad thaurica chersonesum
migrasti: & ibi sinus est dromos achileos dictus: in quem borystenes
fluius scythie limpidissimus & climatū fere ultimus emoritur: relicto
cimerio bosphoro per paludem meothicam usq; tanaim excurrans: per
uenisti ad alexandriam: & caesaris aras (suosq; notinu monumenta nunq;
intermonitura) & ibi declarasti mihi duas ee sarmatias: in europa alte
ram: & alteram in asia, & rursus ad oceanum athlanticum celerrime re
diens insulas nostri maris insigniores describebas: balearicas primo ma
ioricam & minorica contra hispanias: inde ad corsica & sardiniam appli
cuiisti: siciliam uero adeo laudibus extulisti: ut diceres horreum Ro. qua
doq; fuisse: & italiae adiunctam aliquando: ueq; interuentu freti auulsam:
de scopulis quoq; scylla & carybdi ex tuo maroc haec referebas carmia:
Ast ubi digressum sicule te admouerit orae:

Ventus: & angusti rarefcent claustra pelori.

Laxa tibi tellus: & longo laxa perantur.

Aequora circuitu: dextrum fuge litus & undas.

Haec loca ui quondam & uasta conuulsa ruina

Tantum cui longinqua ualet mutare uetustas.

Dissiluisse ferunt: cum protinus utraq; tellus

Vna foret: uenit medio ui portus & undis

Hesperium siculo latus abscondit: aruaq; & urbes

Littore diductas. angusto interluit estu.

Dextrum scylla latus: leuam implicata carybdis

Obsidet: atq; imo baratri ter gurgite uastos

Sorbet in abruptum fluctus. rursusq; sub auras

Erigit alternos: & sidera uerberat unda.

Ast scyllam caecis cohibet spelunca latebris.

Bosphori a
bouu traie
ctu

Inter duos
orbes huma
ne uocis co
mertia

Hem' mos
ister siue da
nubius

Taurica
chersonesus
Boristenes
flu.

Alexadri &
caesaris ara
Sarmatiae
due

Balearicae I
sulae

Corsica
Sardinia
Sicilia

ora exertantem & naues in saxa trahentem: & reliqua que sequitur ut
breuitati consuleres: nec prius trinaeria abiisti q̄ de Etna flagrate ni-
hil non dixeris: & rursus ab tuo marone Ex tertio Aeneidos mutuaberis
carmina.

Portus ab accessu uentorum imotus & ingens.

Ipse sed horrificis iuxta sonat Etna ruinis

Interdumq; atram prorumpit ad aethera nubem

Turbine fumantem piceo: & candente fauilla

Attollitq; globos flammaram & sidera lambit

Interdum scopulos atulsaq; uiscera montis

Erigit eructans liquefactaq; saxa sub auras

Cum gemitu glomerat: fundoq; exestuat imo

Diseruisti etiam icōdii causas id efficere: uidelicet terras desudantes sul-
phur: ut uestu? in campania dicebasq; in etna concauas esse terras sul-
phure plenas: concitariq; ex speluncis uentū: & ex uento ignem: & cum

sulphur sit summope ignis appetens: maxime flante uento conflagrat:

etna: arte & natura adiuuantibus: inde ad cretam (quæ candia dicitur si

ue candax) septem dirigens te continere nō poterat quin effusus in

eius præconia plura referres q̄ angustia temporis pateret cum p̄sertim

per id tēpus doctorū uiroꝝ turba te præstolaret: ut (que tua est huma

na natura) tecū pranderet tu tamen cursim de insula Crete plura dixisti

referens quæ maria allatrent multiuga: ut mīrthou egeū: ionii: & car

patium: dixisti eam producere maluaticum uinū: sacharon: & alia præ

clara: necnon noctuarum impartientem: & altricē iouis: ad uirgiliū tuū

rursus ibas: hæc de creta carmina proferens concinissime.

Creta iouis magni medio iacet insula ponto

Mons ideus ubi & gentis cunabula nostra

Centum urbes habitant magnas: uberrima regna

Maximus unde pater: si rite audita recordor:

De mari ægeo quoq; cōplura retulisti sinū præstantissimū fore diciq;

ægeum ob id q̄ inter tenedum & chiū (ianuensiū p̄fugiū) insulas: saxū

sit effigiem capræ referens: quam græci ægona appellant: ægeum ergo

diciē a forma capræ: inde rhodum deuenisti: qui carpatio mari innatat:

ab rhodo ciprum præclaram insulam excurrens: dixisti ibi fore cithereā

urbem: quam ferunt uenerem tulisse: de hinc ueluti uectus equo perni-

ci i arabia deueniēs mare erithreū demonstrabas: i eoꝝ multa miratu nō

De etna

De creta

De egeoma
ri

Egeū unde
Cipr^o insula
Erythreum
mare

indigna & i primis pisciculum quendā referebas: quā adfirmāt uirū esse
tātarū: ut etiam naues onerarias sistat in mari: ruant uēti licet: & sauiāt
pocellae: tamen undabundi maris compescit uires: & id efficit q̄ ancho
rae in reuocabili pondere iacte assequi non possunt aliquādo: mensurae
est bipedalis hecneida grāci appellant: nos uero remoram: nec prius
desisti loqui de sinu arabico q̄ dixeris nō lōge: ab eo hoc est inter sinū
p̄sicū & arabicū eē mechā: ubi maumethis arca uisitur introrsus itinere
diez: trium: deuenisti tandem ad sinū p̄sicum: & ibi paululū immorat⁹
iussisti ut attentius tuum sermonē obseruare: ingens illic esse toti⁹ orbis
umbilicum: & ut maiore adhibere tuis uerbis fidē: p̄tinus duxisti ab for
tunatis insulis lineā parallellam per sienē usq; ad extrema idia. rursū
alterā lineam ab aquilone in austrum ducēs re ipsa demonstrauiſti ubi
dictae lineae coincidissent fecissentq; angulos rectos & aequales ibi p̄
cul dubio umbilicū fore uniuersi: hoc declarato de urbe quoq; calichut
quae non lōge est a sinu p̄sico plura cōmemorās: dixisti ibi delicias p̄pe
humani generis fore: & quicqd ē quo uita carere nō possit humanior:
nūq; eē praeſtantius: & i primis aromata omne genus: margaritas etiam
& lapillos praeſciosos p̄pe innumeros: Elephantosq; turr̄itos: quibus bi
ni uel terni uiri infidentes bella cōficiunt accerrima: & cognitū inibi no
strū christū quāuis nō ad regulā adſeuerabas. aliaq; cōplura miratu di
gnissima: adieciſtiq; ad hāc p̄ſbiterū ioannē eē citra sinū arabicū in
aphrica ethyopiae inferioris: & ipsum habere cōterminos nigritas dicio
nis guineae regni: quos subegit olim rex lusitaniae: alibi uero regnū meli
de: alibi autē ſoldani regnā nilo adiacentia: poſtremo uerſus n̄ras barba
rias reliq; aphricae: hāc oīa ex itinerariis portugallēſiū ſedulo ac cōpoſi
te depromebas: addens ſub memorato p̄ſbitero ioāne fore regna q̄ſi
innumera: & christum ibi colī nō indiligēter. demū ad taprobanā deue
niſti iſulā: quā ex plinio & reliquis coſmographis appellatione antiq̄to
num ſere alterz orbē eē dicebas: ibiq; pleraq; memoratu digna: ut ſunt
aurifera flumina: & gemiferi amnes & in mōtibus aurifodine & dicebas
ſeptētrionē nō uideri: eiufq; loco aues ſuccedere: & alia cōplura q̄ ſciēs
prætereo ne i uolumē aliqd magnum exeat epiſtola: & itez rediēs uñ di
greſſus fueras iberiā & albionē iſulas demōſtrauiſti: adſtimabaſq; bri
taniā eſſe iter ſeptētrionē & occidētē: q̄ facit ne ora gallici littoris orbē
terminet: ut iqt ſolinus ſinis erat orbis: ora gallici littoris: niſi britania i
ſula nomē pene orbis alteri⁹ mereret: unde uirgil⁹. Et p̄it⁹ toto diuiſos

De piſce hec
neide ſiue re
mora

Mecha
Perſic⁹ ſin⁹

De urbe ca
lichut

De regno
p̄ſbiteri
io.

Taprobana
iſula ſamo
tra ab icolis
dicta
Ibernia
Albion ſiue
britania
Solinus
Virgilius

Hircanum
æquor
Gāges
Indus
Euphrates
Tigris

orbe britānos: hæc ēt diſta ē albion iſula a q̄buſdā albis mōtibus: qui
euntibus ad eam primo appent: deide a britōne rege britania dicta: pau
loq; ultra p̄greſſus hircanū mare clauſtinos retuliſti hēre ortus: ue
rum hāc rem nō dū nobis ſatis colliqueſcere: & ni obſtitiffet uerecūdia
docti cet^o q̄ tecū de mor̄ prāſurus erat: demōſtraturus eras & gāgē & i
dum: & euphratē & tigrī flumina cantatiſſima: & i italia eridanū aprie
famigeratū: nec pri^o tamē parocho (is eſt cōuiuii magiſter) patefeciffi
ianuā: quā de italia nonnulla præclara carmina mutuatus es: miraq; con
cinitate ea decantans his uerbis.

Italiæ lau
des

Sed neq; medorum ſiluæ ditiffima tellus
Nec pulcher ganges: atq; auro turbidus hermus
Laudibus italiæ certent: non bactra: nec indi:
Totaq; turriſeris panchaia pinguis harenis:
Hæc loca non tauri ſpirantes naribus ignē
Inuertere ſatis immanis dentibus idri:
Nec galeis: denſiſq; uirum ſeges horruit haſtis
Sed grauidæ fruges: & bacchi maſſicus humor
Impleuere: tenent oleæ armenta q; lata.
Hinc bellator equis campis ſeſe arduus infert
Hic uer aſſiduum: Atq; alienis menſibus æſtas
Bis grauide pecudes: bis pomis utilis arbor.
Adde tot egregias urbes: operumq; laborem
Tot congeſta manu præſumptis oppida ſaxis
Flumina quæ antiquos ſubter labentia muros:
An mare quod ſupra memorem: quodq; abluir infra
An ne latus tantos: te lari maxime: teq;
Fluctibus: & fremitu inſurgens benace marino:
An memorem portus: lucrinoq; addita clauſtra:
Atq; Indignatum magnis clamoribus æquor:
Hæc eadem argenti riuos æriſq; metalla
Oſtendit uenis: atq; auro plurima fluxit.
Hæc genus acre uirum marſos: pubemq; ſabellam:
Aſſuetumq; malo ligurem: uolſcoſq; uerutos.
Extulit. hæc decios: marios. magnosq; canilloſ.
Scipiadas duros bello: & te maxime cæſar.
Saluo magna parens frugum: ſaturnia tellus

Magna uirum iussisti propterea ut carmina ediscerem patriæ iclita: qb⁹ decantatis: rursus adfuit parochus & promus adfirmantes horam appetere prandii: parata esse iā oīa: cetūq; doctoz; uiroz; aduentauisse: dapes (nō qdē opiparas sed frugales) in expedito fore: & merū prope ob stupefcere (erat enim bruma quo tpe Algent rigore cuncta) tu tandem (ut es uir modestissimus) ne te diutius: q̄ par foret: decētissima doctoz; uiroz; cohors opiretur: in cœnaculū contendisti: ubi honorifice ex ceptus ab doctis: primum aqua manibus data stantibus (ut mos est apud nos) discubui: inuēs senioribus ut in locis accūberet honorationib⁹: tu enim uetere & laudabili galloz; more primos semp aspernaris accubi tus. Tum illati sunt pugillares ex nucleis pinneis & sacharo pastilli: mox q; ifcitia bubuleis sociata linguis eisdēq; salitis. post hæc assū uitulinū & tosti lepores duo iusculento nescio quo madefacti: cum malis asyriis illati sunt. post eos iusculata ossa ex frustis panis in iure pingui: caseo uetere: pipere: & cinamomo cōditis. demum inferunt salagma condita nea: ea sunt oliuæ cadis cōditæ: & feniculi: hæc oīa cibi appetentiam faciunt: sed gulā nō irritant: postremo illati sunt galli gallinacei alio liquore aspersi cum elixis carnibus ac pomis citreis: nouissime parmensis ca seus cum tostis pyris prædium clausit: & is finis tue frugalitatis fuit: qui nō uiuis ut comedas: sed comedis ut uiuas: a lotis manibus p bellariis & secundis mensis oībus. Plinius allatus est necnon magnus ptolomeus: & condicto dimissæ sunt habene uiris doctis: ut qsq; in medium aliquid scitu dignum afferret. aderant enim philosophi: poetæ: astrologi: & oratores: In philosophia facius cardanus præsidebat: astra uero summe calle bat Marcus Antonius cadamustus: excellebat in poesi Nicolaus picens uir cōpositissime doctrine & moribus sanctissimis. at cæsar facus un⁹ hæc omnia nouerat .i. philosophiam: astra: & profam & nosam: mi rum est q̄ sit huic uiro ad oīa prōptū igenium & ad omnē occasionem paratum: quicqd in medium adduxeris: ita probe nouit ut credas eum medicatū fuisse: & ut paucis absoluā: qcqd explicandū suscepit (nihil excipio) ad id unū natus esse uidetur: adeo concinne: docte: & apliter di serit de oīb⁹ nec id prætermissem eum ita atticæ loq ac si ortus & al tus athenis foret. aderam & ego omniū indoctissimus q uelitar cum lelio philosopho: quicq; ueluti male uocalis anser oloribus inter se suauiter concinentibus obstrepebam: succensebat mihi lelius memorat⁹ gra uatim ferens q; in eius sententiam calculū haud ponere: & iam iratior

Parochus
Promus

Gallorum
mos laudabi
lis discubendi

Frugales da
pes
Facius car
danus
Nicolaus pi
cens
Cæsar facus

Faci^s carda
nus

Marcus An
tonius cada
mustus

Scitum salo
monis

Nichola^s pi
cens

Franciscus
corniger

Cæsar sacus

Io. Iacobus
gilinus uir
eloquētie in
finite

Io. Antoni^{us}
cusanus præ
stantissimus
medicus

Lācin^{us} cur
tius uir spe
ctatus

(ut uirum nostri) minitabatur. Tu uero uir ex cadescente (aliogñ amēni
ingenii) cōpescuisti modestissime uoluistiq; ut facius de natura & fato
nonnihil afferret in medium: q; ut tibi morē gereret plura ex philosopho
rū oraculis pmsit: & qdē docte tū Marcus antōius de astris optime disē
rens contendebat. Sidera homines ad cōplūscula inclinare: sed nō co
gere: ne tolleret libez arbitriū. ne ue potētiae diuinæ detraheret aliquid: &
illud salomonis scitum oportune adducebat: uidelicet sapiens domina
bitur astris. Post eum Nicolaus picens uir non penitēdus: & utriusq; ser
monis eruditissimus: ludebat carminibus & adleuerabat uatē egregium
non ab arte sed a natura esse: & maximum deoz munus dicebat eē extē
poralitate: quā ut aiebat mater peperit memoria: & usus rez parens
genuit: huic ad stipulabatur Franciscus Corniger: qui tā facile nec ine
rudite carmina expuit: ut non iniuria illud ouidianum de eo dici pos
sit: q; qd conabar dicere uersus erat: Orationem solutam Cæsar sacus
adeo extulit: ut diceret sine ea uix hominum genus mitius posse confir
stere: nam fere cūcta quæ meditatur: quæ ue cogitamus: & fere oēs no
stri animi conceptus: oratione soluta explicamus: quid enim aliud sonāt
philosophoz: decentissimi cet^{er}: quid astrologorum secte: quid historiæ:
sibi uolunt aliud q; compositam: cōcinnā: & copiosā: & bene curatā
orationem? Quā uni cæsari saco miro applausu assensi sunt omnes. ade
rat & Io. Iacobus gilius hō eloquentiæ ppe ifinitæ ac eruditōis ingen
tissimæ: quem in stilo dicendi egregio pauci imitantur: sed admirantur
oēs. aderat & Io. Antonius Cusanus medic^{us} pstantissimus q; nō ut pleriq;
alii: galenū solū & hypocratē nouit: sed & elegātiores artes omnis colit.
Nā præter q; q; philolophus est insignis: & nihil ipm latet quod ad salu
tem hominū attineat: perinde ut agris mortalibus salutem & uitā conci
liet: ueluti aesculapius q; spīa: id plus habet etiā: q; humaniores litte
ras callet: q; q; maxime: & has tantas uiri uirtutes cōdecorant suauissima
cōsuetudo: mellifluus sermo (ut alter nestor) & ipse aspectus affabilissi
mus: quo maiore morbi partē mox tollit: ubi afflidet agris: facitq; ut uix
ægritudinis tedeat egros: dii boni q; char^{us} est hic huic: urbi famigerat?
supraq; referre possim: adeo ut ubi ipse d uita alicui^{us} hæsitauerit ultra nō
sit uiuēdum: & si forte uixerit: quispiam: deo tantum referat acceptum:
Aderat & Lancinus curtius uir per paucorum hominum: qui si philoso
phiam: si carmen: si cuiusuis dostrinæ genus spectaueris numeros oīs
elegantissime implet: quid quod extēporalitate & sermonis concinitate

ac humanissim⁹ morib⁹ reliquas oīs dotes (qbus ubertim honestat⁹)
 exornat ad simetriad: Aderat & Io. Franciscus musicola q quāti sit ab
 uiris p⁹bis & doctis faciund⁹ ipsum agnomen declarat: aderat & fabi⁹
 Ro. uir lectiōis multiplicis ac doctrinātātē: ut nō ab re consumatissi
 mus dici queat: aderat & Alexander Minutianus huius urbis decus: q
 sua doctrina ppe inumeros patritios reddidit clariores. Et ut aliquan
 do finia: si usq⁹ sūt muse p id tēp⁹: cū suis nēorib⁹ & sōtib⁹: & ut ita dixe
 rim cū sua oī supellectile ad te cōmigrauerāt: nec prius cōtio soluta ē
 q citatissimus ueredarius ab regulo ambasia ferens litteras aduenerit:
 tūc ut es uir multi pens: ratus tabellarium aliqd afferre magni momē
 ti: cōdicto musas secedere tantisp⁹ uoluisti: dū reuerentissime mādāta
 regia excipes: sed qd ego cādidiissime Iafrede: tāq⁹ mā īgressus puehi
 me ī altū sentio: referā ergo pedē: & ad ceptū op⁹ redibo ut tibi obse
 quar. Exhibunt igit⁹ hāc nauigationes quā nuprime abs me tuo iussu la
 tinitate donatā sūt tuo fretā auxilio: nec cuiusuis nāsum formidabūt:
 quandoquidē is es tu q integritate uitā: & doctrina locupletiori: iā ei⁹
 loci es apud mortales fere oēs: cuius esse possunt uel p⁹bissimi qcunq⁹:
 rumpat⁹ inuidia licet: adeo te geris ī oībus prāclarū uirū: ut nec ipse
 liuor taxare gesta tua queat: sitq⁹ ppea ut quācūq⁹ suscepis ptegēda:
 ea nullo turbine cōuelli queāt: & plura licet minus sint excultra: quia
 tam en tibi dicant⁹ uiro sapiētissimo prāclara uideātur: Erit itaq⁹ hāc
 epistola tuā absolutissimā uirtutis testimonium aliquod: nō explica
 tio laudis: quoniā tot sunt tua prāconia & imprimis quā tibi abs. iur
 debent⁹: ut lōgiore egeāt subsecū: maiorēq⁹ īmorationē expetant: nec
 hāsit cordi mihi: p id tēpus tuarū laudū historiā texere: quoniā cōper
 tū habeo iā pridē: te tua uirtute satis ac super clarū fore: neq⁹ uiri ī lit
 teris pro letarii prādicatiōe egere: nā ut ē in ueteri adagio: uino uēdi
 bili suspēsa hederā nil op⁹ ē. sed heus tu uir doctissime uereor ne sis
 occupatior q ad has meas nugas descēdē queas: uerum ubi tuā huma
 nissimā naturā pensitatus expendo: persuadeo mihi haud difficulter
 te mea nedū lecturū sed & perlecturū humanissime: qui comitatis hu
 mānitatisue norma es exactissima: uale doctorum uirorum prāsidium.
 Mediolani kalendis Iuniis. M.CCCCC.VIII.

Io. Frā. mu
 sicola
 Fabius Ro
 māus uir ce
 leber
 Alexander
 minutianus
 uir clarus
 Musae cum
 nemoribus
 & siluis ad
 Iafredū cō
 tenderant
 Citatissim⁹
 ueredarius
 karolus am
 basia regul⁹

Vetus adag
 ium

FINIS.

Præbiteri Francisci Tantii Cornigeri epigramma ad Archangelum
Careualensem Interpretem.

Quis melius librare homines scit præside nostros
Qui tibi quo fierent ista latina dedit:
Est doctrina tibi: facunde gratia linguæ.
Atq; stilus nouus est: or bis ut iste nouus
De se nemo igitur tantum præsumat: ut ipsum:
Cuius es inuentor speret habere stilum.

Io. Fran. Quintiani Stoe Iambicon. Ad Archangelū Careualensem.
Interpretem.

Volumen ecce candidum emergit recens
Exasceatum: & elegans: & lympidum.
Externa sunt hic oppida externum solum:
Variiq; mores adfatim reconditi
Parua est tabella maior at sententia.
Vt lecta uisis sit opus anteponere
Olim patentes mulciber trinacrius
Terras: sonorum pelagus: axes coelicos
Elementa cuncta seruidi celauerat
In clypeo achillis: attamen maior labos
Et uisa uirtus maior est archangeli
Et cur: tonantis mulciber fuit deus
Et sculpra tantum uisa sunt præsentibus:
Mortalis autem noster est archangelus
Diuina quanquam phama conscendet polos
Mox scriptæ cuncta nota sunt absentibus:
Vt qui uolumen legerint noscent loca.
An credis ergo dignior mortalibus
Sit: qui labores superet & uiuens deum:

Index subsequentis operis.

Primus qui sulcauerit oceanum meridiem uersus	cap. i.
Qui inuitauerint Aloisium Cadamustum ut terras nigritarum uisitet.	cap. ii.
Quo anno soluerint biremes & triremes a gaditano freto: & quibus uentis uela fecerint.	cap. iiii.
De portu sancto: & de eius distantia: & ubi nascitur sanguis draconis: & quo modo fit: & de melle ibi dem optimo.	cap. liii.
De Portu Monericht: & Medera insula & quantum absit a portu sancto.	cap. v.
Quid Medera significat: & de syluestribus columbis: qui hominum conspectus non formidant: & de pauis albis: de saccharo primæ decoctionis: & de uuis procerioribus: quæ maturescunt circiter san- ctam Hebdomadam.	cap. vi.
De decem canariis insulis: & de earum distantia ab Medera.	cap. vii.
De Oricello herba: qua inficiuntur uestes: & de hircino corio: & de Idolis trium insularum: & de em- pendiore totius orbis insula: deq; earum principibus: ac multiugis moribus & de eo q nemo dus- cit uxorem uirginem: nisi stupretur a principe: & de seracitate insularum.	cap. viii.
De capite albo quantum abest a canariis: & de sinu Dargino: & aliis nonnullis arenosis terris: & de Hodeno scalis barbarorum.	cap. ix.
De moribus incolarum Hodenti: & Atambuti: & de animalibus quæ inibi uisuntur: Item de mercib9 eiusdem: & de equis qui commutantur in mancipia: de mercimoniis Lusitanorum in sinu senegæ: de Azanegorum moribus: & imprimis de eo q sunt egregii fures: mendaces: & supra omnem fidē proditores.	cap. x.
De obesis & præpinguibus mulieribus mammas proceriores habentibus: & de conspectis primo na- tigiis: quæ eius regionis incolæ credidere fore animalia: uel certe phantasmata quæpiam: & de p- mutantibus sal absq; congressu: & de Imperio Mellis cum suis distantis: & de eis qui sunt sub ipso æquatore.	cap. xi.
De eo quod Rex mellis nixus est astu & insidiis scire: qui forent hi: qui adeo hominum commercia despiciunt: ut etiam in mercimoniis nihil coram agunt: & quo modo comperit eos habere labrum inferius promissum usq; ad pectus: sed exulceratum: & de aurisodinis: & de porcelletis: quæ succe- dunt loco monetæ: deq; compluribus aliis scitu dignis.	cap. xii.
De eo q locupletiores eximie coluntur ab omnibus: & de mulierum cultu: & de armis incolarum: q q ibi non pluit nisi ternis anni mensibus: & de magna ui locustar: adeo ut coelum inuibrēt.	cap. xiii.
De sinu senegæ: qui seracem ab sterili determinat: & de uiris subcineritis.	cap. xiiii.
De incolis sinus senegæ: & quo regem præficiūt: & de moribus eorum & imprimis de consuetudine er- ga coniuges.	cap. xv.
De fide primorum Nigritarum: deq; eorum habitu.	cap. xvi.
De eo q sunt loquaces: & uirtutis suæ tactatores: quos ἀπαρλόγοις græci appellant: q q mēda- ces & fallaces plurimum sunt: tamen appulsis haud noxii: sed hospites admodum.	cap. xvii.
Quomodo congressi sunt illis: & quæ sint eorum arma: & de regno Gambraë plura.	cap. xviii.
De regno Senegæ: & eius conterminis.	cap. xix.
De Principe Budomelis & mercimoniis.	cap. xx.
Quomodo Aloisius petit regnum Budomelis: & ibi acerrimos comperit natatores.	cap. xxi.
De domibus: & rusculis: ac coniugibus Principis.	cap. xxii.
De aulicis Principis Budomeli: deq; eius regia.	cap. xxiii.
De ueneratione qua utuntur erga principem: & modo adeundi Principis.	cap. xxiiii.
De Moschea. i. delubro principis: & de modo colendi Idola: deq; ritu sacrificiorum.	cap. xxv.
De frugibus eius regni Senegæ: q maturescunt trimestri: deq; uino optimo palmis expso.	cap. xxvi.
De oleo ad tria conducibili: deq; multiugis fructibus: & nonnullis aliis.	cap. xxvii.
De serpentibus imanissimis: adeo ut solidas hauriant capras: deq; serpētū incantatoribus.	cap. xxviii.
De innumeris animalibus syluestribus: & præsertim de Elephantis: & camelopardalis.	cap. xxix.
De psitacis multiplicibus: deq; aliis auitorum generibus: & comprimis de Anseribus: & Gallis.	cap. xxx.
De Emporis & mercimoniis eorum: deq; mira gente: & de albicantibus christianis.	cap. xxxi.
De equis qui ob obesitatem pereunt: deq; eorum sceno: & equorum fascinatoribus.	cap. xxxii.
De mulieribus tripudiantibus: & aliis mirabilibus.	cap. xxxiii.
De musicalibus instrumentis: & de regno Gambraë: ac capite uiridi: ubi Antonietus Lygur: & Alois- ius cadamustus conuenere.	cap. xxxiiii.
De sinu Capitis uiridis cū tribus insulis: deq; Bio flu. & habitantium moribus: & de Pagina nauiga	

tionis primo loco facta: deq; Turcimanis.	cap. xxxv.
De quodā magno flu. & quid sint Almadia:	cap. xxxvi.
De contractu & commercijs Almadiarum & nostrarum nauum	cap. xxxvii.
De decreto Praefectorum & nautarum.	cap. xxxviii.
De septentrione: & alijs Stellis: deq; eorum hyeme.	cap. xxxviii.
De regione Gambra: deq; eo q; Antoniscus & Aloisius conuenerunt ut simul naues adirent regio	cap. xl.
nes: & de locis quæ adiuere.	cap. xli.
De loco dicto ad duas palmas: & de sinu Gambra: deq; insula sancti Andrea: & de eorum principibus	cap. xli.
De muneribus datis principi Batimanfa: & de eius regionis mercibus: deq; remigijs nostris absimilibus: & alijs nonnullis	cap. xlii.
De habitu: & moribus eorū: & de pcerissimis arboribus: & de modo capiēdi Elephātos.	cap. xlii.
De membris Elephantis: & de Equino pisce.	cap. xliii.
De sinu casamanfa quantum absit ab sinu Gambra	cap. xliii.
De capite rubeo: De sinu Sanctæ Anna: deq; sinu Sancti Domini: & de flu. q; latitudine patet	cap. xli.
M. xx.	cap. xlii.
Quomodo sospites redire in Hyspaniam	cap. xlii.
Quomodo nouas nacti sunt regiones: & de sinu Besegna: & d capite uergæ cū suis distātis. ca. xliiii.	cap. xlii.
De capite sagres cū quibusdam denominationibus aliorū capitum ac sinuum: deq; insulis: & moribus hominum: necnon mulierum terebratas aures habentium: deq; eorū uictu.	cap. xliiii.
De palmarum flu. & de sinu fluminū: deq; capite multorum	cap. i.
Numerus Nauigiorum quæ soluerunt ab Vlybōna uasco Praefecto: & quando redire uasco apud caput uiride existente.	cap. li.
De agitudine nauigantium: & de tellure nouiter cōperta: deq; aurifero flumine.	cap. li.
De situ urbis calechur: & quō christiani inibi baptizant: deq; eius rege: & apparatu regio: necnō de legatione Praefecti ad regem.	cap. liii.
De negotiatoribus: & gubernatoribus regijs: & ubi multifariam aromata nascuntur: deq; eorum moneta.	cap. liiii.
Quādiū urbs culta fuit a christianis: & de numero nauum eo comueantium: deq; earum forma: & q; eo contendunt ubi est magnes lapis: & de precio aromatum: & de unionibus: & baccis allatis in Lusitaniam.	cap. lv.
De mari Erythreo: & de Mecha: deq; monte sinai: & uino cretico in calechur: & q; ab annis. lxxx. eo contendunt Mercatores.	cap. lvi.
De cibis regijs ac populū calechur: deq; regionis piscibus & equis.	cap. lvii.
Quo rex fastu equitet: deq; maurorum christianorum habitu: & quantum distet urbs Calechur ab ulybōna: & quanto tempore absoluunt iter: & de numero reperta: insularum opera regis Hyspaniarum: & de cognitione nostræ fidei & Pape.	cap. lviii.
De eo q; sunt iustitiæ obseruatissimæ: & de aromatibus ubi nascantur: deq; sinu habitato ubi saphiri complusculi inueniuntur.	cap. lviii.
De terra Iudaica: & ubi habitat Presbyter Ioannes	cap. lx.
De templo ubi daemones uisuntur: & de instrumentis nauigandi	cap. lxi.
De Elephantis ad prelium non ineptis: deq; regis Portugallia: instituto.	cap. lxi.
De classe regis Emmanuel: & de loco ubi trophæum dedit Praefecto classis: deq; eius successu itine re.	cap. lxiii.
Quomodo naues actæ ui tempestatis in diuersa dilapsæ sunt.	cap. lxiii.
De erecto altari: deq; pane ex radicibus confecto more Pardorum hominum.	cap. lxv.
De Psitacis multiugis: ac uersicoloribus: & de ingenti pisce & de tellure nouiter reperta.	cap. lxvi.
De quodam comete: deq; submersu quattuor nauum.	cap. lxvii.
Quomodo Praefectus classis allocutus est consanguineum regis melindæ.	cap. lxviii.
Quomodo Praefectus locutus est amice cum rege Achiloz habitis saluis conductibus.	cap. lxix.
De litteris & muneribus missis ab rege Lusitania ad regem melindæ.	cap. lxx.
De mari Erythreo: & Persico: deq; mecha & alijs nonnullis.	cap. lxxi.
Quomodo Praefectus classis regem calechur adiuit.	cap. lxxii.
De habitu & gloria regis calechur.	cap. lxxiii.
De muneribus missis ad regem: deq; obsidibus datis: & incommodo eorum.	cap. lxxiii.
De moribus incolarum Calechur: & de eis quæ fert regio	cap. lxxv.
De negotiatoribus: deq; aromatibus quæ conuehuntur Babyloniam: & inde Alexandria.	cap. lxxvi.
De strage Christianorum & maurorum.	cap. lxxvii.
Quomodo naues profectæ sunt Cuchinum.	cap. lxxviii.

De regno canone ubi Christiani honorifice sunt excepti.
 De naue submersa in sinu Melindæ.
 De reditu sospitum nauum in patriam.
 De pondere & moneta illorum.
 De locis unde exportantur aromata in urbem calechut.
 Quomodo Rex Hispaniarum expedit. lili. celoces: quibus prefecit Columbum.
 De inauditis insulis compertis per columbum.
 De insulis uastissimis Ioanna & mella: necnon hyspana.
 De conditiōib9 Hispanæ insulæ.
 De moribus Canibalorum.
 De moribus incolarum Hispanæ insulæ.
 De uiris inibi dimissis qui explorarent insulam.
 De eo quod columbus ubi rediit in Hispaniam dictus est admirans: & ab regibus honorificetissime
 exceptus est: expedita rursus classe: cui prefectus est.
 Quō Admirans cū Classe. xvi. nauū Soluit ab Vlybōna: & quod nouas insulas reperit.
 Quomodo Admirans peruenit ad Hispanam insulam: & suos compertit uitam exuisse.
 Quomodo Admirantis german9 uisus est de hostibus: & de compluribus repertis ab eo.
 De flu. aurifero & de compluribus aliis.
 De oppido extructo ab Admirante in prædicta insula.
 De eo quod erecta arce diui Thomæ admirans. concessit ad aurisodinam.
 De mirabilibus repertis ab Admirante.
 Quomodo reges omnes Hispanæ insulæ reddidit uectigales.
 De regibus: qui descuerunt ab rege Hispaniarum ob malefacta Hispanorum.
 De arce condita apud aurisodinam: quam auream appellant.
 De tribus nauibus: quæ tulerunt comitatus cum mandato regio: ut: aurisodinas incolerent: & reges
 qui nostros contrucidauerant mitterent in Lusitaniam.
 Quomodo Rex Aurisodine effectus est uectigalis
 Quomodo superarunt reges qui descuerant ab nostris
 De nouis insulis repertis deq; uarietate morum.
 De reditu Admirantis ad Hispanam insulam
 De discordiis repertis ab Admirante in insula
 Quomodo Admirans: & eius germanus in pedicis ferreis missi sunt in Hispaniam
 Quomodo Alōssus niger focus Admirantis nouas insulas reperit: deq; earū ritu: & morib9.
 De locis amenissimis: de diuersarum gentium moribus ab Alonso repertis.
 De reditu Alonso in Hispaniam: & de allatis unionibus: deq; congressu canibalorum.
 De nauigatione Pinzoni socii Admirantis: & eius inuentu.
 Quomodo Pinzonus nactus est aquor potu suaue: deq; nonnullis aliis rebus.
 De epistola Alberici Vesputii loco prohemii.
 De ordine nauigationis: & temporis.
 De distantia capitis uiridis usq; ad id loci: quo deueniunt.
 De moribus: & natura illarum gentium.
 De feracitate soli: & temperie celi.
 De sideribus: quæ sunt iuxta polum antarcticum.
 De eo quod hemispherium repertum non quadrat opinioni philosophorum.
 De forma quartæ partis terræ compertæ.
 Quomodo hic liber dictus est dies tertius
 De excusatione Alberici: deq; eius instituto.
 De audacia eorum: qui plura: q̄ par sit scire uolunt.
 De exemplo litterarum. d. Cretici. d. Venetorum: legati apud regem portugalliæ.
 Exemplum litterarum. d. petri pasqualigii. D. Venetorum oratoris apud regem Portugalliæ: & in eis
 de itinere ad aquilonem facto.
 De litteris. d. Francisci sagittæ Cremonensis ad. d. Petrum Pasqualigum.
 De litteris negotiatorum Hispaniæ ad colyblistas correspondentes suos.
 Quomodo Ioseph Indus post stragem Christianorum apud urbem Calechut nostras naues cōscē
 dit: & uenit Vlybōnam: & inde Romam.
 De forma corporis Ioseph: & de eius urbe Caranganoræ: quam alii garangollam dicunt: & quid
 sint gentiles.
 De triplici hominū genere gentiliū Caranganoræ: deq; delubris & ritu eorū sacrificandi.
 De moribus regis Caranganoræ: ac optimatum: deq; moribus: & cultu suarum uxorū: & ubi India
 auspiciatur: & q̄ inibi sunt complures christiani.

cap. lxxix.
 cap. lxxx.
 cap. lxxxi.
 cap. lxxxii.
 cap. lxxxiii.
 cap. lxxxiiii.
 cap. lxxxv.
 cap. lxxxvi.
 cap. lxxxvii.
 cap. lxxxviii.
 cap. lxxxix.
 cap. lxxxx.
 cap. xci.
 cap. xcii.
 cap. xciii.
 cap. xciiii.
 cap. xcvi.
 cap. xcvi.
 cap. xcvi.
 cap. xcvi.
 cap. xcix.
 cap. c.
 cap. ci.
 cap. cil.
 cap. cil.
 cap. cil.
 cap. cv.
 cap. cvi.
 cap. cvii.
 cap. cviii.
 cap. cix.
 cap. cx.
 cap. cxii.
 cap. cxiii.
 cap. cxiiii.
 cap. cxv.
 cap. cxvi.
 cap. cxvii.
 cap. cxviii.
 cap. cxviii.
 cap. cxx.
 cap. cxxi.
 cap. cxxii.
 cap. cxxiii.
 cap. cxxiii.
 cap. cxxv.
 cap. cxxvi.
 cap. cxxvii.
 cap. cxxviii.
 cap. cxxix.
 cap. cxxx.
 cap. cxxxi.
 cap. xxxii.

De domibus Caranganoræ: deq; Pontifice eorum maximo: ac Cardinalibus: Episcopis: ac reliquis
sacerdotibus: qui ecclesiis inibi moderantur. cap. cxxxviii.
De habitu sacerdotum: de consecratione: & quo modo humant corpora: deq; eorum celebritatibus
& ibi sunt uiri eruditissimi. cap. cxxxix.
Sub qua parte cæli sit urbs Caranganoræ: & quando est eis hyems: & quomodo naues fabricantur:
& quas regiones lustrēt. cap. cxxxv.
De eorū moneta: & unde eruant aurū: deq; hominū moribus: & eorum longiore uita: & de feracitate
regionis: & quibus armis utuntur: quæ ue animalia habeant. cap. cxxxvi.
De pane: & herbis: ac arboribus eorū: & imprimis de palma: quæ producit quadrigeminos fructus: nū
delicet uinum: acetum: sacharum: & oleum. cap. cxxxvii.
De modo conficiendi prædicta: & de aromatibus: quæ inibi nascuntur. cap. cxxxviii.
De urbe Calchut: deq; eius habitatoribus: necnō de moribus: ac mercibus eorum: & de regionibus
nostris Inibi nominatis. cap. cxxxix.
De descriptione regni Cambaæ: deq; insula Ormus: cum pluribus aliis regionibus: & præsertim de
Guzerat regione cap. cxi.
De situ urbis Cambaæ: cum aliis locis Maritimis: & de rege eius: deq; Aromatibus: & mercibus
eorum. cap. cxli.
De rege Narsindæ: & Cumari cum quibusdam aliis capitibus: & q; ibi ecclesia est Sancti Thomæ:
deq; duabus insulis celeberrimis uidelicet Saylam: & Taprohana. cap. cxlii.

F I N I S



Ad lectorem

Sed quoniam fieri non potuit qui festinus impressor aliquid (uti
assolet) inuerteret: te non nescium esse uolui: capite nono & ui-
gesimo: ubi sit mentio de elephantis: Camelopardales uerbum
desiderari: quod ex indice: qui in fronte operis est: cognosces: sicq;
esse legendum. sunt & Camelopardales: & alia ingentia animalia:
uerum syluestria. Præterea negociatorum Hyspaniæ epistola: cu-
ius initium est Ex relatu eorum: quæq; caput. cxxvi. efficit præ-
postere posita est: nam ordo historiæ exposcit: ut. xx. octauum su-
pra centesimum locum obtineat.

ITINERARIUM Portugallensium ex Vlisbona i Indiam nec
non in Occidentem ac Seremptrionē : ex Vernaculo sermone in
latinum traductum. Interprete Archangelo Madrignano Medio
lanense Monacho Careuallensi.



Io. Mariae Vicentino Montaboldus Francanus salutem.



VDIREM nunc libens mi Io. Maria quo
rundam sententiā: qui Plinium extra omnē
aleam positum : ac sermonis utriusq; aucto
rum scriptorem præstātissimum ob id pro
caci: & illoto ore temerāt: quod uidelicet ni
mium ascita: ac prope incredibilia: nec simi
lia ueri (ut mentiunt ipsi) i historia naturæ
adducat: arguūt ppter ea uirum tantū men
dacii non alia magis de causa: q̄ quia earum
rerum memorabilium: ac dignarū scitu me

Laus & de
fensio Plinii

minit: quarū ipsi prorsus sunt expertes: argumento q̄ nūq̄ sint: si hic
non reperiuntur. Quorū sententiā: ac temeritas q̄ sit contemnenda:
ac reiiciēda: utpote nullius penſi: præſens ad remotiores partes orbis
nauigatio: & illarū imprimis: quæ hætenus fuere nobis inacceſſæ: clari⁹
(ut aiunt) Phcebo declarabit. Nā si a nobis adire regionis partes attē
tior apud te animo expenderis: si locorum situs: si omnifariā animalia:
si arbores: si metalla: si gemmas: si & alia id genus compluſcula ſpecta
ueris: comperies proſecto cum Plinii memorabilibus (adſit uenia di
cto) ſere contendere: si tamen in dicendi ſtilo naſcæ forent alterum
Plinium: Licet enim res illuſtres ſim denarraturus: q̄a tamē Luſitana
lingua & demum Etruſca referuntur: quæ ſplendorem totius hiſto
riæ eluminant: minus ne dixerim ponderis: ſed uoluptatis proculdu
bio ſunt habituræ: ut tute ex uſu rerū multarum: ac lectione multipli
ci melius iudicabis: & eorum dicta reſelles: qui his duntaxat fidem ad
hibent: quæ oculis ſubdidere: quam rem ut libentius nauares: nauiga
tionē hāc edidi: tibiq; nūcupaui: Tū quia Aſiam oēm: & Europā ſere
luſtrauiſti. In rerum tātarū uarietate id ſeligas: qđ dignius miratu cen
ſueris: tum uel maxime ut nouarū rerum percupidi earūdemq; audif
ſimī lectores: te non iniuria abſine amari intelligant. Vale.

B

Primus qui sulcauerit oceanum meridiem uersus.

Cap. I.

Aloisius
Cadamust^r



Um ego Aloisius Cadamustus e Venetis patriciis primo animum induxerim sulcandi eius oceani: qui a freto Gadi tano per insulas Fortunatas: & Ethiopas. inferiores uersus austrum tendit: cūq; ibi pleraq; scitu cognitūq; non idigna deprehenderim ut fiat testatum posteris animo mihi hæsisse: hactenus incomperta quærere: & adire inaceſa: prout rebus memoria ſupperet: excipiā & ſubſequar calamo: donec earū memorabiliū rerū: quæ uidi: & locorū quæ corā adiui: uerā prorsus efficiā hīſtoriā: quæ oīa ſi noſtris cōferantur: alterū proſecto orbem efficient: & ſi ea forte min^o ordinare abſme deſcribentur in rerum tantarum uarietate non ſum tamen deſuturus quin hīſtoriam ueram denarrem: & ubi ſere incredibilia & prodigioſa occurrent (licet uera) temperabo tamen de induſtria & ſciens citi^o nō nulla ſum pretermiſſurus q̄ uel minima citra ueritatem relaturus.

Alter orbis

Infās Don
Hurich

Primus igitur qui memoratū oceanum: & Ethiopiam ſupradictam adire eſt aggreſſus poſt prothoparentem noſtrum Adam (unius Plinii hīſtoriam excipio). Is fuit noſtro æuo Illuſt. d. Infās Don Huric natus Luſitanīæ Rege Illuſtriſſimo. Don Ioanne: qui quidem Princeps Infās licet ſui nominis præclara: & prope innumerabilia percerſeri poſſent: prudens preteribo omnia in præſens: id unum haud pretermiſerim quod chriſti ſeruatoris nr̄i almæ fidei eximie ſtudiuit: & nihil magis i uotis geſſit: q̄ nomē xp̄anū ab barbaris: & dei hoſtib^o afferere: matrimonii expers fuit: adoleſcentiam ſuam caſtitate mira honeſtauit: domi: & militiæ ſtrenuus: Mauros ſæpenumero fudit: & bello clarus euasit: Cum itaq; eius genitor diſſolutionem corporis ſibi imminere conſpiceret annorū iam plenus: prius naturæ non conceſſit: q̄ ſaluberrimis præceptis filium monuerit: ut uidelicet: ſacraſſimam chriſti fidē aīo icōcuſſo illibatoq; coleret: nec deeſſet ſuis uotis quib^o iſtituerat chriſti hoſtes debellare: & ſancto nomini reddere ſubiectos: adiiecit etiā ad hæc ut Luſitāæ gētis: & imprimis patritie cordate miniſſet: & ut paucis abſoluā: ſæpe dict^o Illuſt. Don Huric patris monitis libēs audiuit: ſato iā ſuncto parēte: fratre tamē patrocinate: q Re gno ætatis cōceſſu ſucceſſit: huic nomē fuit Dō Daruth: cui^o auſpiciis mauros male accepit: q id regnū occupāt: qd̄ feſſe dicitur: qd̄ qdē regnū icipit ab āpeluſia p̄mōtorio Mauritāiæ nō lōge: a Gadib^o: & mari

Don Da
ruth

atlantico alluitur: & uergit ad austrum: Singulis igitur annis ex instituto mauros lacefcens Celoces suas mittebat quoad ad id promontorium deuentum est: quod caput de non appellatur ab incolis: argu-
mento q̄ qui ultra dictum promontorium iuere non sunt regressi: & ibi prisci Nautæ terminum semper constituerant suæ nauigationis: hucusq̄: Itaq̄ Celoces Principis deuenire nec aule sunt ueterem terminum excedere. Quæ ubi Principi sunt renunciata animum accendunt magis peragrandi orbis. Instituit propterea rursus ceptam prouinciam persequi: & Promontorium capitis de non: aliquândo transcendere diis fauentibus: quoniam Celoces Lusitanæ omnibus oceani Liburnicis eximie præstant: & cum iam ad id opus nauandum præsto essent nonnullæ Celoces: censuit non difficulter posse nauigare uastum oceanum. cupiens admodum loca hætenus inaccessa adire: & novos populorum Affricæ ritus uidere: quibus omnib⁹ exploratis in promptu haberet Mauros pro arbitrio profligare: & suæ ditiōi addere. Iussit itaq̄ Celoces ternas expediri: tum armamentis cum etiam cōmeatibus fere omne genus: quib⁹ uiros strenuos præfecit: qui dicto Principis audientes profecti sunt: & dictum promontorium capitis de non: littus haud deferentes. per centum fere miliaria præteriere: & cum nihil præter incultam tellurem: ac omni habitatore uiduam comperiissent: domum regrediuntur. Cum igitur princeps de nouis populorum Affricæ moribus: ac locorum sitibus ex his nauigationib⁹ nihil adhuc cōperti haberet: rursus classē cōmunit omni genere annonæ: & rebus omnibus: quibus hostes propulsare quirent: & suos diutius alere: data lege ut tã diu nauigarent donec superiores suorum nauigationes per centum & quinquaginta miliaria excederent: & ultra: (si eis uisum foret) progredierentur: quos pro labore tanto innumeris promissis onerat: qui Principi obsequentes. uela dedere: & cum nihil nacti fuissent nisi uastum & sterile solum rediere. Quibus non obstantibus Princeps in dies fit auidior nouarum rerum: animusq̄ accendebatur magis: ut as solet: in rebus uetitis: quare iam tertio mittit: qui terram huiusmodi explorent: & ut breue faciam: tantisper annis singulis novos expediuit nautas: donec ab Arabibus cultam terram inuenit: qui in desertis uitam trahebant: & paulo ultra progressi novos populos inueniunt qui azanegi appellantur. uiri coloris subcinericii: de quibus in sequentibus latius dicturi sumus: & postremo iam ipsis ad nauigantibus tell⁹

Caput de
non

Celoces ter
ne iussu ka
gis expediū
tur

Caput de
non p centū
miliaria præ
tercunt

Azanegi
populi

Ethiopia inferioris affricæ: quæ oceano adiacet australi: apparuit:
rursusq; indies novos populos. tum idiomate: cum et ritu & moribus
differentes nanciscuntur: ut lectori diffusius deinceps liquebit.

Quæ inuitauerint Aloisium cadamustum: ut terras nigritarū uiseret.

C. II.

Aloisius

Celtogallia

Brugis

Marcus Zenone

Promotorium
sacrum dictum

Reposera
oppidum

Antonius Gonzales

Insula medere



Vm igitur ego Aloisius forem uenetis: quæ urbs mihi solū
est patrium: anno a partu uirginis. M. D. III. annum agens
alterum: & uigessimum: & cum iam fere nostri maris: qd Me
diterraneum appellant: litora omnia lustrauissem: decreui in celtogal
liam iterum contendere. quo alias iueram cōmertii gratia. ea. n. est re
gio Gallia: que ab oriente terminum habet Rhenum fluuium ab sep
tentrione Oceanum Britannicum: in quem exonerat Rhenus predictus:
& ibi nobile Emporium uisitur: Brugim appellat: nullis Emporiis sep
tentrionalis regionis postferendum: & eo lucri causa cōtendebam: cū
ergo illo proficisci decreuissem: accinxi me itineri. non quidem multis
onustus pecuniis. nam paucissimi census eram & liburnicas: quæ eo tē
debāt conscendi Duce Marco Zenone eqte splendidissimo pri^o chri
sti nomine inuocato Venetiis soluimus a^o christi memorato. augusti
octaua Luce: & prosperis auspiciis uetus institutum internauigandum
obseruantes. iter agentes per certa hospitia hoc est ad consuetata loca ap
plicuimus semper. donec in Hispaniam deuentum est: & cum uī ingē
tis tempestatis ducti applicuissemus ad id promotorium: quod sacrum
Ptholomeus appellat: in oceanum uaste prominens: nūc caput sancti
Vincentii: forte fortuna non longe ab hoc portu Princeps infans per
id tempus in oppido: cui nomen est reposera agebat animi causa. is
ut accepit nos aduentauisse ad classē nostram iternuntium mittit ui
rum: a suis secretis egregium Antonium Gonzallem nuncupabant co
mite patricio ueneto: qui illic cōsulem uenetæ gentis agebat: ut diplo
mata uenetorum principum sigillo insignita declarabāt: quicq; sub pri
cipe infante stipendia merebat: adiungere itaq; nos ex præscripto princi
pis sacrum ferentes promercale sumptum ex insula medere: quæ ocea
no Athlantico innatat. e regione mauritanæ: tulere etiam cōmertii
gratia sanguinem Draconis: & alia plæraq; sumpta ab insulis principis
predicti. dum igitur de sacaro: & aliis mercimoniis sermo fit inter nos
ut assolet merces commutantib^{us}: percunctamur Lusitanos unde hæc

tam preclara eruerint: & regiones locaq; sciscitamus: plura referunt.
 Principem suum subegisse gentes innumeras christiano nomini hactenus
 incognitas: unde: & saccharum: & Draconis sanguis: & alia q̄pluri-
 ma naturæ conducentia exportantur: addidere etiam ad hæc parua
 esse quæ rettulissent: Si conferantur cum aliis rebus: quas præclare di-
 ctus Princeps egerat: aperiuntq; nobis hunc Principem Egregium
 inaccessa Maria sulcauisse per internuntios nautas: notasq; Regiones
 peragratas: domitas prodigiosas gentes: res miratur dignas repertas
 unde innumera Lucra comparantur: adeo ut ex nummo denos efficias
 nullumq; foenus esse quod lucrum superet huiusmodi: hæc illi sedulo
 denarrabant: mirantibus nobis & obstupescantibus præ rerum inuen-
 tu conspicuo: ea igitur me inter cæteros accendunt lucri auidissimū:
 statui propterea hunc principem coram adire: ut si forte: & nobis sul-
 candi dicta æquora potestare faceret: quoniam suum est eius freti ue-
 stigal: custodit propterea ipse Gaditanum fretum non incuriose re-
 sponsū habui ab eis: qui classem nostram: ut prefeci: adiuerāt: me nō
 difficulter inpetraturum ab Principe ut meo desiderio fiat satis: uerū
 scirem duorum optionem principem daturum: utrum uellem sumere:
 condicio hæc est: qui celoces sua impensa expedit: suoque periculo agere
 omnia. Is earum mercium quas ferret: principi quartam det partem ex-
 petere instituto: aut princeps suo impedio classem expediat quo ad ar-
 mamenta & illa oīa: quæ tueri possent naues ab incursu hostium: reli-
 qua ageret qui merces ducit: & cum rediisset principi dimidium da-
 ret omnium: & ubi nihil mercis ex navigatione allatum fuisset: omnē
 impensam: & operam luderet mercator: licet haud dubie constet eos:
 qui illo contendunt consecuturos lucrum non mediocre: adiecit etiā
 principem: si qui e Venetis. regiones prædictas inuisere uoluerint: id
 facillime concessurum immo fauturum plurimum: quandoquidem si
 bi persuadebat: & aromata omne genus: & alia pleraq; inibi nautas re-
 perturos: quæ inprimis Veneti super omnem gentem callent adamu-
 sim: propterea Principem prædictum adiui: qui me etiam: ultra q̄ par-
 erat: honorifice excepit: & ea omnia quæ ex relatu suorum acceperam
 prefens comprobauit: hoc etiam plus addidit: modo ceptam provin-
 ciam non desererem: se ingentissimis fauoribus: & gratiis prosequutu-
 rum hoc celebre uotum: quibus auditis apud me hæc omnia pensita-
 tius reuoluebam uegetam ætatem. habilitatem corporis: uires: & inge-

Conditio

Adit Regē

nium: quæ omnem laborem subire poterant: & peragrandi orbis per-
 cupidus accendere: magis: cum præsertim nullus: e contrerraneis me-
 is hæc aggressus esset: non diffidens ex his magnis laboribus me ali-
 quando: & honorem & emolumentum reportaturum: decreui prorsus
 uotum meum absoluerè: percunctatus primo negociatores Lusitanos
 quas merces magni facerent nigrite Ethiopes: & australissimæ gêtes:
 redii demum reuissum meos: qui Liburnicas in littore habebant: & ea
 quæ in celticam galliam uehere institueram uni affini meo comendo:
 & mercatus Liburnicas: quæ nauigando itineri facerent satis: ad con-
 tinentem applicui: at naues uenetæ in galliam uela fecere.

Cap. III.

Quando abiire Liburnicæ: & quibus uentis uela fecerant.

Promōtorium
 sacrum

Vincentius
 lagus

QUoniam igitur eo loci me adhuc continerem: quem caput sancti
 Vincentii appellant: aliter promontorium sacrum: ut præfeci
 nus. Id gratum principi admodum fuit: excipiebat me pro-
 pterea solito magis honorificentius: & elapsis quæ pluribus diebus iubet
 celocem armari: quæ uehere dolia nonaginta queat: cui præfectus erat
 Vincentius Lagus incola oppidi cuiusdam ab dicto promontorio di-
 stantis. Mil. xvi. Celocem uero muniunt omni comæatum genere: &
 earum rerum præsertim: quæ nautis uictum diuturniorem suppedita-
 rent: deorum itaque implorato auxilio ab promontorio soluimus die ui-
 gessim: & altero martii anni. M. D. V. flante uento apeliore: & Bor-
 rea: & primo uela dedimus uersus insulam mederæ iter agentes eūdo
 ad quartam lebegii occidentem uersus itinere recto die. xxv. Martii
 applicuimus mederæ per portum sanctum circiter meridiem: distat di-
 cta insula ab sacro promontorio fere Miliarius sexcentis.

Capitulo. IIII.

Descriptio portus sancti & rerum in eo memorabilium.

Insula sancti
 portus

HÆC insula sancti portus parua admodum est: utpote quæ. xxv.
 miliarium circuitu patet: citra septimum: & uigessimū annum
 ab nauibus prædicti principis reperta. hanc Lusitani iussu

sui principis incolunt: alias a nostris nunq̃ cognitam: huic moderatur Bartholomeus Polastrus dicti principis alumnus: fert hæc insula innumeras fruges. Triticum: siliginem: & alia id genus: boues: Iuencos: apros: & in primis cūiculis scater: & ibi sanguis draconis: qui lachrima est arboris. nam statim anni tempore arbores ferro sauciant: quæ ubi sunt incisæ anno sequente gumman emittunt per incisiones: gummam uero ahenis decoctam: & defecata sanguis efficitur: quem appellant draconis: eius Arbor producit fructum Cerasi instar: mense Martii gustu eximium: coloris ueneti: insulam circumuectis constat ibi pisciū ubertatem maximam esse: in primis dentalium. & ostrearum: portu caret: stationem uero habet perq̃ cōmodam ab omni uetorū afflatu tutam: excipio subsolanum: & uulturnum: quibus haud tuto natura se freto committerent: hæc Portus sanctus appellatur: Mel gignit suauissimum: adeo ut nullibi sit præstantius. ceram quoq̃ producit abunde: nam ibi apum confertissima cernuntur examina inuicemq̃.

Bartholo-
meus pola-
strus
Sanguis dra-
conis qd sit
& quomodo
fiat

Cap. V.

Monchricus portus insulæ Mederæ

Illinc die. xx. septimo soluimus uidelicet ab insula sancti portus: & eadem die portum Monchricum applicuimus is est insulæ mederæ portus: qui abest ab portu sancto miliaris quædraginta: & ni nubes cælum inumbrauerint altera alteram uidet.

Cap. VI.

Mederæ insula auspiciis: & opera infantis principis colitur frequens est habitatore: hæc igitur ab Lusitanis incolitur ab annis quattuor & uiginti alias incognita: huic præfecit princeps uiros duos egregios equites: primo nomen est Tristansere: & hic mediæ insulæ moderatur: alteri Ioanni Conzale: qui insulæ quod superest moderandum suscepit: & huic insulæ nomen inditum est a copia lignorum: Id. n. indigenarum lingua medera significat argumento q̃ quicquid inibi erat soli: totum id siluis opacum condensissimis conspiciebatur: opere præcium igitur fuit his: qui primo coluere insulā

Mederæ

Insulae circi

Optimū sacrum

Miranda uinis

ut igni multo cōpurgarēt: q̄ adeo grassatus ē aliquādo ut ēt uiros corripuisset: ni ppe aqs humerotē imersi sibi cōsuluissēt. Nā dict⁹ Io. Gōzales ut ignē euaderet cū cōiuge: & natis famē bidui iugiter i aqs tollerātissime sustinuit. Igne igit expurgata īsula semini praparat idonea: hēc q̄ttuor e ptribus colit una appellat mōchricus: altera sancte crucis: tertia Fōzala: ultima Iouis cāmera: & licet q̄ plurimas alias hitatiōes hēat: hēc sunt tamen potissime: si uiri pcēfendi forent hi pauldubio octingenti essent: e quibus seligi possent equites centum: insula circuitu paret quadraginta miliarium: portum non habet: uerum per oportunas stationes: feracis est soli: licet saluosa instar cilitiæ: scaret tamen frugibus fere innumeris: legit quotannis Tritici staria. 30000. Venetorum: desit tamē esse feracissima: licet fertilis adhuc plura producat. nam frequentiore semine attrita ē: quoniā idies aratur: atteritur magis: regio ē irrigua fontibus: & amnibus cōspicua: octo uisunt ibi: q̄ īsulā iterfluūt: & ibi aquaticæ ferræ: qb⁹ iaslamēta secant ligna: & alia id genus efficiūt: ut sunt mēsa. tripodes: qbus fere Lusitāia oīs cōdecorat eximie: necnō circūadiacētes regiōes exornant: asslamēta ibi multi iuga uisunt. alias dedolant ī mēsas ex cedro miri odoris: nec ab similes cupresso: ex alijs sūt abaci: tripodes: cōphini: scrinia: & fere oē gen⁹ receptacula: & īprimis ex nasso sūt pulcherriē: q̄ quasi purpurei sunt coloris: quoniā uero hēc insula frequentioribus irrigatur fluminib⁹: mēorat⁹ p̄iceps saccareū harūdierū ibi plātari iussit: ex quo saccari q̄ plurimum legit: idē ueniūt scitissima saccata roto orbe præcipua primæ decoctiōis: necnō mixta: & quantū ex aliorū relatu colligere quui: indies meliora saccara sperant: quoniā ea īsula tēperie cœli meliore saccarum suapte natura gignit. nam ea qualitas est plagæ illius: quæ cipri: & siciliæ: nunq̄ algēt. & ibi bellaria: & tragemata ex saccaro oīum generū: mellisq̄ plurimum: ceræ quidē satis: sed nō tantū: uineas habet nō despicabiles: in quibustaleas & maleolos maluati ci plantari iussit p̄iceps infans: afferunt ex creta insula: quā hodie appellant candiā: uberes sunt uineæ cœlo ad id īclināre: uites plus uuæ: q̄ foliorū ferunt: racemi proceriores. ut mensurā quattuor palmorū excedant: res uisu conspicua: miraq̄ uoluptate afficit itūctes: & ibi uuæ quibus colos est niger in arcuatis pensiles: inde etiam exportantur ex nasso arcus celebres: qui ferunt in occidentem: & sunt ligna apta arcubus conficiendis: & ibi pauī q̄ plurimi siluestres colore ad albedinē in

clinato: Perdices neq; id genus alia ibi uidebis: præter coturnices: & apros inumeros in montibus. Memini etiam ab idigenis accepisse ibi Coturnices cum primo culta est insula copiam maximã columborũ fuisse: quibus & apri capiendis non alia arte usi sunt. aucupes: q̃ alligato pertice uncino ex Columbi & arboribus: quibus illic insident: traherentur ad se non pauentibus aui quomodo ca bus: sed mirantibus ueluti ad rem non usam hætenus: quoniam nul- piantur lo habitatore humano culta fuerat insula. ab solis auibus: & feris habi tata: fidem huic rei maiorem adstruit: altera insula nostris tempo- Habitabat a ribus reperta natura non absimilis: præsertim in auum aucupio ea solis auibus utraq; humani ritus expers fuerat: animalia ibi q̃ plurima usui hu- & feris mano apta: uiri illic etiam census non mediocris complusculi di- tes: ac locupletes: omnis insula adeo culta est: ut uiridarium: & hortum præsentet amoenissimum. quicquid ibi legitur ueluti aurum est: & ibi celeberrima Diui Francisci cenobia uite obseruantioris Quorepo- sanctiorisq; . accepi etiam ab incolis fide haud indignis uias etiam re hic matus maturefcere circiter sanctam ebdomadam. rescant uias.

Capitulum VII.

Canariæ insulæ numero decem.

IB dicta insula medera austro flante soluimus: quo duce iter confecimus donec insulas Canarias applicuim⁹: quæ absunt ab medera fere miliaris. cccxx. hæ sunt decē nūero: septem cultæ: tres desertæ: quæ coluntur hæ sunt: prius priua nomina: primæ nomen est fractelæce: secundæ magne sortis: tertiæ Grācanariæ: quartæ reueriffæ: quintæ Gieneræ: sextæ Palmæ: septimæ ferro. Nec id est prætereundum: q̃ ex memoratis septem insulis: quattuor christia- num nomen colunt: uidelicet fractalancea: magna fors: Gienera & Ferrum. Tres uero quæ supersunt e septem idolis seruiunt. christianis in- sulis præest eques nobilissimus. qui Ferrara nuncupat⁹: oriūdu ex ur be sibilis ditiōis hispaniæ: Regis: q̃ colūt has isulas uiuūt pane ordea- ceo: carnibus: & lacte plurimo: & i primis caprio: qbus abundāt: hæ uini: & tritici impatiētes sunt: nisi aliūde i portef: eis prorsus carēt. fru- ct⁹ fere nulli: reliq̃ uero optia: scatet onagris. i. siluestrib⁹ asinis: præfer- ti ea q̃ dī ferrū: distāt iuicē hæ isulæ miliaris q̃dragita: ita alia respicit

Recedunt a medera

Insula fra-
ctelancee
Magne for-
tis & granca-
maria
Ferrara
Quib⁹ utā-
tur cibus

aliam ut de industria continentemq; subordinata uideantur : & orientem prima : ultima uero occidentem respicit.

Cap. VIII.

Quæ canariæ ferant.

Oriocola
herba



His insulis aduehitur herba : quæ oricola dicitur : cuius colore uestes inficiuntur : quæ quidem herba gades in sinu sibi liæ comportatur : & illinc in orientem : & demum in occidentem itur : exportatur etiam inde corii hircini copia ingentissima : quod ceteris prestat : seui plurimum : casei uero multum : & incolæ harum quattuor insularum nomini christiano parent . & canarii dicuntur . Idiomate differunt adeo ut alter alterum haud intelligat : moenia non habent : sed uicos undequaq; patentes : uerum in eminentissimis montibus specus excauant ubi degunt tuti ab omni impetu hostili : sunt hi montes suapte natura fere inaccessi ideo inexpugnabiles : perinde ut nulla uis eo penetrer : una fames aditum preberet : & ambitus minoris harum insularum non minus patet miliaris nonaginta : tres uero quæ idola colunt uastiores sunt : & frequentiore habitatore præsertim canaria magna quæ hominibus circiter octomilibus exornatur . Teneriffa autem trium maior est : hominum quindecim milia : si utrunq; sexum spectes emitteret . Palma uero rarissimo est habitatore uisu tamen conspicua : & delectabilis admodum . Id etiam apprimè est dignum scitu q; nulla alia de causa hæc regio est prope inexpugnabilis nisi ob situs locorum prope inaccessos . & strenuam gentem : sitq; propterea ut subdita sit nemini : licet pluribus sit læssita preliis : nec splendendum puto de insula Tenerife : quæ & eximie cõhtur & inter orbis insulas est eminentior : nam cælo sereno eminens cõspicitur : adeo ut qui absunt ab ea ad Leucas hispanas sexaginta uel septuaginta non difficulter eam intueantur : & si leucarum rationem colligas miliaria . cc. quinquaginta excedunt : quod cernatur a longe id efficit acuminatus lapis adamantinus instar pyramidis in medio : qui metiti sunt lapidem aiunt altitudine Leucarum quindecim mensuram excedere ab immo ad summū uerticē . Is lapis iugiter flagrat istar ætnæ montis id adfirmār nri christiāi : q capti aliquādo hæc aīaduerrere : hi pfectos

Canarii populi

Domibus canent

Teneriffa insula

Adamas miræ magnitudinis

habent nouem : quos duces appellant : nec iure hereditario succedunt . sed ius est in armis . inuicem digladiantur : & seruiunt ut beluæ : armis carent : quia ferrum non habent . uerum lapidibus : & scipionibus res geritur iter eos : nā lignis acuminata cornua adfigunt ut uicem ferri gerant : nudi fere omnes incedunt : tamen nonnulli auer-
Nudi incedunt
se : & aduerse pellibus caprinis teguntur : carnem inungunt seuo hircino condito herbarum quorundam succu : ut cutis effecta densior algorem tollerent facilius : licet ibi uix algeant : quoniam ad austrum sunt positi : domos non habent neque Mapalia : nec quidem uiles casas : uerū
Domos non habent
specus : & cauernas montium incolunt : ordeo : carnibus : & caprino lacte pascuntur : abundāt nonnullis fructibus : & imprimis ficis : metūt
Fruges metunt mense martii
fruges mense Martii : & aprilis : fidem habent nullam : nec deum norunt : sed alii alia idola colunt : solem nonnulli : & alii lunam : & placentas superstitiose admodum idolis seruiunt : mulieribus quidem in promiscuum non utuntur : sed pro arbitrio ducunt innumeras : uirgines : coniuges prius non accipiunt : quā ab principe deflorentur : &
Vxores non accipiunt priusquam a principe deflorentur
id apud eos ingens decus : & honos ducitur . uerum si quis forte argutulus diceret unde hæc nosti . Id pro responso : nobis erit : incolas uidelicet conterminarum insularum : quæ christo parent : ex instituto uitæ consueuisse hos infideles crebris incursionibus laceffere noctu præsertim : & ubi aliquando in congressu succumbunt infideles : captiui ducuntur sexus utriusque : qui sic capti in Hispaniam mittuntur : qui hæc nos docuere : usu euenit aliquando ut : e nostris corripiantur aliqui : quos canarii ad contumelias seruant : & ut publico sint ludibrio : lanii officio fungi eos cogunt : eisque exenterandis bobus : & suis addictis : quod apud eos ignominiae specimen : & dedecoris ducitur magnum : & tantisper captiuitatem tollerant donec permutatione aliqua redimantur : seruant etiam alium morem canarii in augurandis principibus . nam cum sceptrā suscipiunt complusculi sese offerunt certatim in memoriam : & honorem noui principis morituros & sponte quispiam uitam deuouet : congregantur propterea in ualle deuexa : & ibi peractis nonnullis cerimoniis : ac prolatis uerbis quibusdam : ille qui sua morte festum principis est exornaturus : sedat : e rupe precipitem : perinde ut fere in frustra concisus exanimetur : pro qua re : quoniam fit in gratiam principis : debet princeps supersticibus agnatis defuncti : prosequiturque eos beneficiis : ac

Mos i augurandis principibus

**Ecorū agili
tas**

**Magne ui
res**

**Multiplici
colore tin
gunt corpo
ra herbarū
suo**

favoribus innumeris. hunc morem ipsimet. licet improbent: seruant
tamen: & pro comperto habemus uerum esse: quod retulimus: sa-
liunt mirum in modum: agiles supra quā referre queam: instar funābuli
& petauristæ corpora librant: & ut hinuli de saxo in saxum migrant:
licet multum distent: & id nudis pedibus: lapidem iaciunt ultra alio-
rum iactum: & quicquid pro scopo ac signo dederint nusquam aberrant:
uim maximam: ac prope incredibilem lacertis inferunt: adeo ut uno
uel altero ictu umbonem infringant. Memini dum illic agerem uide-
re e christianis Canariis quendam hoc Ludrici genus agentem: condi-
tionem proponebat propositam: sanciebat pignore. uiris tribus ma-
la asyria duodena dabat: ut omnes ea iacerent in eum nec propius ac-
cederent quā ad octo uel decem passus: aberraturos omnes adseuerabat:
nec ipse eorum poma medica tangere uolebat: nisi manu percutien-
do: alioquin inanes illorum iactus futuros prædicabat: ille uero duode-
cim sumebat: & in uiros prædictos uibrabat nullo aberrante: abnuere
conditionem omnes: quandoquidem probe nouerant quantum præ-
staret corporis dexteritate: nec eos latebat ipsum etiam plura factur-
um: quā iactauisset: hæc summa est igitur: ipsos Canarios mobilitate: ac
agili natura fere omnes antequam mortales: hi etiam eximium cultum
censerent: herbarum suo tingere corpora colore multiplici: modo puni-
ceo: prasino modo: nonnunquam Venero: aliquando ceruleo: & nihil cul-
tius ornatiue ducunt colorum uarietate: & hæc pictura est eius orna-
tus apud eos: cuius ornatiores uestes apud nos sunt. Ex his insulis igitur
Canariis: duas ego Aloisius præfens inuisi. Gomorram uideli-
cet: & ferrum. Palmæ quidem applicui: uerum nusquam classem de-
serui: ut ceptum iter consumarem.

Cap. VIII.

Descriptio capitis Albi cum insulis proximioribus.



Oluimus ab hac insula flante austro Ethiopiam uersus: &
breui puenimus ad id loci: cui capiti Albo nomen est: abestque
a Canaria miliaris fere septingentis septuaginta: & illud præ-
sertim est sciendum: quod qui ab Canaria insula ad caput Albū proficiscuntur. hi
littora affricæ non nihil deserunt: quoniam quæ austro ducunt ad leuam affricæ

relinquunt : quantoq; magis : quis ducit naues in altum tanto minus continentis uidet : quia Canariae insulae plurimū absunt ab littore affricae occidētē uersus. Igitur nautae tamdiu absunt ab littore dū nauigā : quoad ultra medietatē itineris peregerint : quo insula canaria ab capite albo abest : & demum obliquant ad leuam tantisper . donec caput album speculentur a longe : ne prius appellant terram q̄ eminus explorauerint : quoniam ultra dictum caput nihil nisi uastum mare conspicitur : quoad peruenias ad id littus ubi cum dicto capite sit sinus : qui dicitur Forna Dargin : cui ab insula quadam sinus eiusdem dicta Dargin : nomen inditum est : quod quidem nomen habet originem ab parua insula in eodem sinu sita intra sinum per miliaria quinquaginta : & ibi etiam tres insulae : quibus indita sunt haec nomina a Lusitanis : primam albam appellarunt : quia arenis strata est : alteram Garzararum insulam : argumento : q̄ Lusitani qui primo coluerunt eam magnam marinarum auium copiam ibi nacti sunt : adeo ut inde duas naues onustas omne genus auium in Hispaniam duxerint : tertia insula Cori dicta est : & haec tres insulae paruae sunt admodum arenosaeq; ac desertae . In illa quae dicitur Dargin aqua potu dulcis inuenitur : in aliis uero non nisi marina : & signanter animaduertendum est : q̄ hi qui a freto Gaditano soluunt : & uersus hanc Ethiopiam : quae austrum respicit : tendunt : nihil culti reperiunt : etiam ab Barbaris quoad ad id loci uenias : qui caput de Chatin dicitur & ab eo uersus caput album semper a latere : & tunc tellus arenosa : quae est desertata : & septentrionalem partem respicit : praesertim eam : quae montibus adiacet : quae est nostra Barbaria citra Tunctum : & loca illa omnia a latere : quos quidē montes barbari appellant Sarra : & uersus austrum contermina est nigrītis Ethiopiae inferioris : uasta est haec regio adeo ut si ex transuerso metiaris itinere dierum sexaginta uel celeris ueredarii haud consequaris magnitudinem non seruat tamen uastitatem hanc undequaq; & oceano alluitur ab altera parte : quae tota est alba : & arida : ac plena arenis depressa est : nec inaequalis : & usq; ad dictum caput album : miram praefert aequalitatem . Inueniunt Lusitani primo hoc Caput Album : & in eo nihil praeter arenas nulla herbarum : aut arborum uestigia : uisu tamen est conspicuum : quia triangulum praesentat : nā in fronte efficit Piramides tres : quae singule inuicē absunt miliario . Id latustotum scatet piscibus oīum gene-

Alba insula
Garzararū
insula

Cori insula
Dargin

Nigrītis re
gio maxima

Caput albū

Caput de
chantin
Hodenus

Dromedarii

Quibus ui
uant incolæ i
hac regione
Maumethē
colunt
Semper ua
gantur

Cui⁹ sint co
loris

Quomō ue
stiantur

Quæ aīalia
Pactū ifāris
principis cū
mercatori
bus

Quæ mer
ces

rū:nec nostris minoribus:forma tamē dissimilib⁹:tot⁹ is sin⁹ Dargin:
& illa fere oīs regio idiga ē aquarū:& ibi arida:& petrea tell⁹:& pau
lopost uastū æquor:& aquarū cōcursus igēs:nec fulcāt hoc mare nisi
iterdiū explorātes cōtis scopulos:q̄ ibi sunt frequēiores:ob id quādo
q̄ obrutæ sūt naues duæ sec⁹ aridā hāc : & sciēdū q̄ dictū caput de
Chātin uersus austrū:& septētrionē caput albū respicit :& notādū q̄
post dictū caput albū i mediterraneis ē loc⁹:quē hodenū appellant
introrsus situs ad dietas sex.& is locus nullo muro claudit⁹.sed ē diuer
soriū Arabū & statio Camellorū:quo appellūt Arabes & Dromedarii:
quos uocāt Carauanas:quæ de Sambut ueniūt:& ēt illac transcunt :
q̄ ab nigrītis proficiscuntur & nostras Barbarias inuisunt.

De incolarū Hodeni:Atambuti:& Azanegorū moribus:

Deq̄ animalibus:quæ inibi uiſuntur:

Cap. X.



Ius regiōis incolæ uiuūt ordeo:& Cariotis :q̄bus ubertī abū
dāt:alibi ēt i suis locis crescūt prædicta:sed pcius: potus il
lis camellorū:& aliorū animalīū lac.uino prius carēt:boues
feminas habent:& capras.uerū paucas:id efficit sterile solū:& herbidū
minime:boues sunt parui si nostris cōferant⁹:Maumethem colunt: &
odere christianos plurimū:nunq̄ q̄ſcunt:uagant⁹ semp p̄ deserta . hi
nigritarum terras adeunt:& nostras barbarias uiſunt frequētes sunt:&
camellorū copiā igētissimā habent:q̄bus cōportāt æs:& argētum:&
alia q̄ plurima:e barbariis nostris in Atambut:& ad nigritas præfatos:
inde uero exportāt aurum. Idq̄ ad nos aduehunt:his est colos niger :
uestis alba laciniis rubicantibus:absq̄ tunica interiore uestiuntur.eodē
habitu & mulieres utunt⁹ absq̄ camisiis ut præfertur: in capite more
maurico peplum gerunt quo circunvoluunt caput:in his arēosis locis
uiſuntur leones:& pardi:strutiones quoq̄ quorū oua ego comedi nō in
suauiter.id est etiā sciendū q̄ princeps infans Lusitanus prædictus in
hac insula Dargin pactum fecit hoc modo ut nemo sinum intret mer
caturus aliquid cum arabibus præter eos qui scēdus inierunt & di
ctam insulam incolunt : & qui conuenerunt cum principe : in dicta
insula negotiator es assiduos fouent:qui comertia exercent cum Arabi
bus:qui hec maria mercium gratia frequentant . quicq̄ uarias merces
important.ut sunt panni telæ argentum tapetes:& id genus alia: & in
primis triticum:quoniam fame prope iugi laborant:& cōmutant man
cipia cum nostris mercibus : dant etiam aurum : qua de causa prin

ceps infans illic oppidum erexit : ubi Fabri q̄ plurimi degunt ut hæc comertia non desinant : sed perpetuo cōseruentur : ob id propterea annis singulis eo contendunt Lusitanæ Celoces : idest ad Dargin insulā : ducunt etiam arabes equos pernices quos barbaros appellant : pro quibus ab eis nigritarum seruos : & uernas accipiunt : nec minore precio eos uendunt equos q̄ decem : aut q̄ndecim mancipiis : eo etiā uidelicet ad nigritas plura ex serico elaborata contextaq; Maurico more : argentum & alia pleraq; comportant ex illiberi .i. ex granata hispaniarum ditionis : & Beticæ regionis : afferunt etiam plura ex Tuneto affricæ minoris : quod Barbariæ regiam appellant : & pro his omnibus rursus mancipia : & auri copiam maximam cōsequuntur : hi serui primo appellantur stationes hodenii : & inde ad montes barchæ illinc in siciliam deueniunt : residuum uero uernarum ad insulam Dargin ducunt : & Lusitanis uendunt : illis inq; qui cum rege de mercimoniis conuenerunt : fitq; propterea ut Lusitani quottannis mancipiorum circiter mille ex Dargin aduehant secum : & id illis magnum comertium : nec hætenus nisi a diebus paucis inter eos comertia fiebant : nam prius Lusitani infensi erant his arginensibus : & eorum sinum ternis uel quaternis nauibus infestabant : & aliquando noctu mediterranea depredabant : & uicos piscatorum aggressi plura asportabant : & gentis arabum sexus utriusq; q̄ plurimos captiuos trahebant : qui tandem in Lusitaniam ducti sub hasta ueniebant : pari modo alterum latus ultra caput album depredabantur usq; ad flumen senegæ : Senega flumen est : quod Azenagos : a primo regno nigritarum determinat : Azenagi homines sunt : qui inter nigrum : & subcineritium colorem sunt dubii : incolunt quædam loca ultra caput album in latere illo : quod mox post caput prædictum decurrit & introrsus per deserta plures ex Azenagis contermini sunt arabibus hodenii : hi uiuunt ordeo : & Cariotis : & Camelino lactæ : uerum quia proximiores sunt Regno nigritarum : leguminibus aluntur : pauci sunt admodum cibi : adeo ut poline ordeï : uel minimo pulmento totam diem alacres uiuant : efficit eos inediæ patientes annonæ caritas : hos aliquando captiuant Lusitani : uenduntq; pro mancipiis domi : præstant hi seruitute uernas fere omnes : præsertim nigritas : ut cumq; sit : ab annis paucis rediere nostri Lusitani secum in gratiam : & ab ui temperant omnes : & comertia inter eos magna sunt : nec patitur Princeps infans ut eis de-

Illiberis si
ue granata

Senega flu
men

Qui cibi

Habitus
Azanegorū

Principes nō
habent

cetero inferat iniuria: autumat eos ppedies subituros christianā legē:
Nam in biuio: & ancipiti adhuc herent: utrum legi nr̃e an Maumetha
næ seruitutem exhibeant: nihilq; de lege huiusmodi apud eos agitatū
erat: nisi azanegi eos edocuissent: & hi azanegi prauum morem ser-
uant. Fascia linea caput inuoluūt demisso sindonis capite per frontem
ita ut os totum cooperiat: pudet. n. eos oris eque: ac īguinis uel cunni
ostectum ut rem pudendā circumferunt: argumento q; ueluti sentina
quæpiam halitum tetrum semper emittat: nec detegunt nisi sumendi
cibi gratia: Principes non habent: uerum locupletiores inter eos emi-
nent: his obediunt: & obsequuntur: In uniuersum pauperes sunt men-
daces: & supra q̃ referre possim proditores. Medie sunt stature: capil-
lum calamistro exornant ut alamani promittuntq; plurimum. Illudq;
nigrum adipe piscis inungunt: & olent pessime quod apud eos uirtus
& honos ducitur.

De obesīs & præpinguibus mulieribus: & de permutatibus sal absq;
cōgressu: deq; imperio mellis: & de iis qui sunt sub ipso æquatore.

Cap. XI.



Agnificiūt etiam hi populi præpingues: & obesas mulieres
& imprimis proceriores mammas habentes: propterea ubi
annum circiter septimum & decimum attigere rumpuntur
eis ui ab uiris mammae fune per medium perinde ut fere ab pectore
auulsæ pensiles remaneāt: cum uero semel pepererint longiores fiunt
& uisū sediores turpioresq; neq; hi alios nouere christianos: q̃ Lusita-
nos: qui annis circiter quattuordecī eis multas clades intulere: capti-
uos ducendo plurimos hastis demum ut mancipia eos subiicientes: p
comperto etiā id habemus: q; ubi .ii. populi primo Liburnicas & alias
id genus naues conspexere in mari uelificantes antea illis incognitas:
& inuisas arbitrati sunt Aues esse albis alis aera scindentes: e remotio-
ribus partibus aduentauisse: Cum autem uela deprimerent: ut appel-
lerent littus: credebant Pisces esse eminus uisis nauibus: nonnulli cen-
sebant fore fantasmata cum noctu sulcarent maria: & erant he naues
eis terriculamenta non mediocria ut pote quæ modo huc modo illuc
distrahebantur instar fantasmatismatis alicuius ui uentorum ducte uariisq;
in locis eis inferebantur damna ab nautis noctu īprimis: cum tamen in-
ter se celoces abessent per miliaria prope centum prout conuenerat

Naues nūq̃
uiderant

inter naucleros: & ut uentorum ratio patiebatur huc: atq; illuc pulsa: & sicq; intra se rōcinabantur: si hi essent mortales homines: quo nam modo quarent tantum itineris nocte una metiri: quātū nos: nec triduo absoluimus proflus nauigationis expertes. Itaq; loco fantasmaris apud eos ducebamur: huius rei certiores me fecere ex Lusitanis q̄ plures: qui per id tempus ea littora frequētabant cōmertii gratia: accepi etiam id ab captiuis: qui fere per eadem tempora capti fuerant: ex his testatum fuit nobis q̄ stupidi ad rerū nostrarum conspectum fuerint: quando de nobis talia stolidē sibi persuadebant: supra etiā stationem Edon introitus sex dierum itinere locus uisitur: qui denominatur Tagaza: quod nostri interpretantur auri sarcinam: unde aduchitur salis petrei ingens copia. Id asportatur camelis arabum: & Azanegorū uaria loca perentū: non nulli Tabuto iter faciunt: & amelū contendunt ditionis nigritarū: quo ubi applicuere mox sal omne expediunt. ut puta octauo die quicquid ad noctū est salis uenditur prope mitigallum. cc. uel. ccc. demum suas repetunt casās auro onusti: & id imprimis est sciendum hoc regnum melis caloribus infestari: ut fere quadrupedia omnia illic fatiscant: cum nihil pabuli: ibi pro quadrupede crescat nisi pestilens: sitq; propterea ut ex ceterum camelis qui eo onera ferunt non redeant triginta domū: hinc quādrupes fere nullū uidebis: ibi pereunt omnes aestu nimio. Arabes etiā: & Azanegi illic correpti morbo efflant animā: egritudine parit torrensīdus: cui subsunt: ferunt etiam Tagazā: a Tambuto abesse itinere dierū quadraginta equitis unius: & inter Tamabutā: & regnū mellis iter triginta dierū intercedit: percunctatus sum etiam hos quomodo mercatores regni mellis tantū salis cōsumant: referebant mellitæ nōnihil consumere in regno suo nigritarū: quoniam uersus meridiem positi: non longe ab æquinoctiali ubi dies cum noctibus semper prope certant de parī longiusculi tamen dies: quoniam illorū Zenith de directo non ē sub æquinoctiali: non enim essent in meridies: sunt itaq; ultra æquinoctiale nonnihil. & ideo plus diei q̄ noctis habent: & ibi feruētissimus aestus: sitq; propterea ut statis anni temporibus eorum sanguis inficiat adeo ut si sibi sale mederentur protinus exuerent uitam. Modus medēdi hic est: salis modicū aqua liquefactū singulo die hauriunt: & hoc eis pro medicina: & remedio presentaneo. reliquū uero salis in glebas diminuant tantillas: ut uiri unius humeris singule ferri possint arte quadam ad id nō inepta usq; ad regnū mellis: quo cū uenerit singulis camelis duas

Tagaza
Sal petreus

Ultra æquinoctiale hitari
Ingēs calor

Medicina salis

Quadrupedibus carent

**Comutatio
salis & Auri
non uisus com
mutantibus**

salis glebas imponunt: & id quadrat oneri: uidelicet ut singulis camelis
duae salis glebe imponant: & postremo in regno mellis nigritae: qui mau
ri nigri uulgo dicuntur: rursus id onus salis capite portant: ut priui pri
uas glebas ferant: numerosiores adeo ut prope ferentium uideatur iu
stus exercitus hominum peditu: qui per uastum iter salem humeris co
uectar: & hi pro leuamine laboris: & fessoru solatio: tridentibus quibusda
utuntur humi infixis: quibus sal fessi imponunt tantisper: donec uires re
uocauerint: hoc modo sal praedictu aduehunt usque ad quoddam flumen:
cuius naturam non sum percunctatus an falsum uel dulce esset: nec id ab
re dixerim: quonia aequor credit a multis: & his nigritis opepraeium e
sic sale suu coducere: quonia quadrupedibus fere omnibus carent: id so
li efficit iniquitas: quod aut parum fert herbae: aut si fert: id totum est pe
stilens ut praefeci: hinc non difficulter colligimus: quod frequentiore homi
num uehentiu salem cetu sit opus: cum tantum salis consumat cu uero
applicuerint ad id flumen: quod Mare prope creditur: qui salem detule
runt singuli singulos ex suo sale monticulos erigunt: & ita disponunt ut
alter alteri succedat continenter recto tramite: & unus quisque quopiam
signo suu aceru in signit: & demum recedunt omnes itinere mediae diei.
ubi igit recessere aduentant alii nigrite: qui cognosci nolunt: neque alio
rum colloquia admittunt: & accedunt cum suis Liburnicis: ac nauibus
grandioribus ab insulis quibusda & litus appellunt: usque sale: pondus
quoddam auri prope aceru salis ponunt: prout sibi congruere comertio
uidetur: nec ab aequitate absonum: & mox recedunt salem: & aurum reli
quentes: Nigritae uero: qui itinere mediae diei secesserant: rursus redeunt
& unus quisque suu aceru uisit: & ubi aurum dimissum placuerit auferunt:
saalem relinquentes: & abeunt non reuersuri. Si uero conditio auri relictu non
placuit: utrumque dimittunt: uidelicet aurum & sale: & iterum abeunt infra pra
dictum tempus reuersuri: at nigritae qui cognosci nolunt: rursus accedunt
& eos acruos ab quibus sublatu aurum uiderint auferunt: aut eis qui
bus adhuc relictu e aurum addunt nonnihil auri: uel suum aurum (si uis
tra addere non libet) asportant: sale relicto: & hoc modo sua comertia
exercet: ut alter alter non uideat uetere instituto: & licet id forte ab fide
deuiet: ut pote non credendum: illud tamen pro coperto hemus: quoniam
ab fide dignis est acceptum: ab negociatoribus imprimis.

Cap. XII.

Quomodo impator negociatorē quēdā cognoscere uoluit.

Queritis igitur me aliquando negociatores Nigritas Regni mellis punctatum fuisse talia: cur Princeps eorū qui & diuitiis & Regno pollet plurimum: nō nauasset opam uel amore: ut tandē aliquando sciret: quā nā gens esset: quā hominum forma: quā idioma: qui mores foret illorum: qui cognosci uolebāt: id habui pro responso: Principem suum iā pridem hoc expertum fuisse: ut cognosceret hos Nigritas: & excogitauisse talia ut hos caperet adseruarent: ipsum uidelicet habito cōsilio tempus aduentus predictorū obseruauisse: quo cōsueuerant cōmerciū causa accedere ad littus: & per nōnullos dies praenuisse eorū aduentū dispositis insidiis hoc modo: iussit nōnullis e suis priusq̃ mercatores qui carauanā ducunt aduentarent: ad ad loci accederent ubi salis: & auri permutatio fiebat. & effosa humo caueas struerent in quibus ad tempus tādū delitescerent: donec ex nigritis: qui cognosci nolunt: aliq̃ aduenirent aurum deposituri pro sale: & demū erūperēt impetū facientes i eos tres uel quattuor caperent: adseruarentq̃ diligentissime: & ad principem ducerent Regni mellis: & ut paucis expediam: successit principi ut disposuerat: cepere quattuor: reliqui fuga sibi cōsuluere: & ex his quos ceperant: tres missos fecerunt: rati satis ac superfore si unus ad Principē duceret gratia gentis cognoscendae: ne nigritae indignabundi succēserent & tēperarent demū a cōmerciis: capto itaq̃ nigrita: ac aducto ad principē: adhibiti fuere q̃ plurimi uaria idioma ta callētes: alii alia lingua captū interrogātes ut eius linguā exploraret: Is uero captus ad oēm sermonē cōticuit: & nusq̃ est locutus: nec cibū sumpsit unq̃: triduo solū uixit: quā res: regni mellis nigritas in eā opinionē adduxit: ut credant eos populos usu loquēdi carere: & suapte naturā mutos esse: alii rent id euenisse ex indignatiōe: q̃ uidelicet p̃diti fuissent: retulere hāc p̃cipi agre ferētes: q̃ nequissent p̃cipis desiderio facere satis: aīo iniquo tulit p̃iceps: & enixe auideq̃ punctatus ē suos: quā hominū forma esset: respōsum ē illi uiros esse nigerrimos: & p̃ceros adeo ut suā staturā plus palmo excederent: & inter cetera referebant eos labrum inferius promissū ad pectus usq̃ hēre: rubrū. & introrsus exulceratū perinde: ut sanguis exeat: superius uero p̃uim instar nostri: fiebatq̃ p̃pea ut dentes omnes apperent: quos habent n̄ris grādiore: duos ē habent hinc: & hinc reliquis eminentiores: lumina uero p̃minentiora ea-

Nigritarum
forma qui co-
gnosci nolūt

demq; nigra totui aspectus admodum: ferunt etiam gingiuas ut labrū
 sanguine emittere semper: his uisus principes reliquos poenituit facti
 huius: nec deinceps gentem huiusmodi iſeſtarūt quoniā ob unius mor
 tē: reliqui deſiere mercari triennio: quod cedebat i dāmnū eorum. Nos
 antē cenſuimus eis ſic labra putrefieri ob ardorem torridæ plagæ: & cū
 ſale ſibi medeant nequiūere diutius ſuſtinere: quin rurfus ad inſtitutū
 uetus redirent: cū ſale carere nō poſſent: igitur rediere elapſo triennio
 & ex noſtris incōmodis: & egritudinibus metimur ſuas infirmitates: nec
 noſter Princeps magnificiſ loquant uel ne: mō emolumentum ab his
 ſentiat. Id eſt totum quod a multis accepi eius regionis incolis. & quo
 niam plures hoc adſeuerant non difficulter adduci poſſumus ut multis
 credamus. Ego quidem quātum in me eſt: hæc & alia non impoſſibilia
 credere uolo: cum ex uſu multarum rerum plura didicerim. Id igit au
 rum aduehit in urbē Mellis. & ibi tripartitur: partem primā qui Cara
 nanam ducunt: iter per regnum Mellis agentes Cochium uerſus Siriā
 ferunt: duas uero partes reliquas Carauana ex Melle aduehunt Arābu
 tum. & ibi rurfus diuiditur: partem ducunt ad eum locum: qui dicitur
 Ato: & inde tunetum africæ minoris: quod eſt Barbariæ caput: & regia
 per ſuperius latus ad oceanum: aliam uero partem deferunt ad illū lo
 cū qui dicit hodenū ut ſupra memorauimus: & illinc ad hona: & portū
 Orarani: qui dicitur a Barbaris Marſacubi: a latinis portus magnus: lo
 ca ſunt barbariæ in Mauritania non longe a Gadibus e regiōe illiberis.
 ideſt Granate aduehunt: & aurum a fezes: & amarum: & choos: & argis:
 & Azafi: & amefa loca Barbariæ extrema ideſt extra fretū herculeū: Illo
 cōtendūt chriſtiani præſertim Italiæ empturi aurum multiuigas mer
 ces aduehētes. Et ut eo regrediar unde ſum digreſſus: aurū prædictum
 quod aduehunt ab dictis Azanegis ſiue ſubcineritiis cunctis mercibus
 præſtat: quoniā illud aurum aduehit hodenum ut præſeci ad littus ma
 ris cōportant: & ibi Hiſpanis uēdunt noſtris, propterea hiſpani frequē
 tant inſulam Dargin: & ibi ſere iugiter habitāt commerciū cauſa: apud
 hos ſubcineritios populos non ſignatur aurum: neq; argentum: neq; cu
 ditur aliqua moneta: ſed res permutant: ac alteram pro altera ſuſci
 piunt: dantq; uiciſſim: & hoc modo uitam ducunt. accepi tamen ab nō
 nullis introrſus apud Azaneghos & Arabes eam monetam: quam
 Luſitani expendunt eſſe in uſu monetā appellant mitigal: ualoris unius
 numi aurei.

Pecunia nul
 la.

Cap. XIII.

Viri honorabiles: ac diuites: & ibi mulieres: & arma



Vi hæc deserta incolunt. hi Regem non habent naturalē: deferunt tamē plus honoris: ac reuerētiæ uni q̄ alteri: colūt præsertim locupletiores: & hi maiores hēnt fauifores: ut etiā usu apud nos euenit pluribus in locis: & licet diuites sint: maiorq; ad eos hominum frequentia palpi & assentatiōis: ut assolet: gratia eat. Nō sunt tamen principes: mulieres ibi subcineritiæ: ueste cotonina utuntur: id genus uestis mittunt nigritæ. Vestes ēt habēt qualdā quaz in superioribus iā meminimus Alchizel appellāt: tunicis interioribus. i. camisiis nō utūtur: armorū genus apud eos hoc ē: non enī habēt arma quæ ad defensionē induant ut nos thoracē: & loricā: quoniam nullo alio euitant: ac propulsant uim illatā: q̄ clipeo: hastas igit hēnt longiusculas easdemq; leuissimas: & tela: nō tamē ut nostra uibrant: equis insident ut mauri: sed non multos fert regio deserta: quoniā herbidi soli nō est inquecūt ppea multos equos alere. fit etiā ut iniuria candentis sideris idest flagrantis solis: ut ppe sit exusta: aquarū ē indiga: inde proueniūt tot incōmoda: uide licet sterilitas fere reg: oīum: ibi tantū ternis pluie mēsis: uidelicet Augusto: Septēbri & octobri. In eisdē ēt regiōib⁹ innumeratissimā locustarū multitudinē aera uidimus inumbrātē. nā fere singulis triēniis adueniūt: & celū obscurāt: cateruatimq; uolitat: & ubi terras cooperuerint: corrodūt fere oīa adeoq; sūt frequētes ut spacio miliarū. xii. celū inumbrēt: rubent: & maiores sunt caualetis: nō apparēt nisi triennio uel quat triēnio semel: quæ si quotiāis aduenirēt corrofā: ac deserta iā forēt oīa: ego aliquādo eas uidi cateruatī supra mare uolitare numerus erat ppe infinitus.

Locupletiores loco regum colunt

Quæ arma habent

Candens sidus

Hic ternis tantum pluie mensibus

Mira de locustis

Cap. XIII.

De sinu senegæ determināte arenosas terras ab feracibus.



Ostq dictū caput albū præteriuimus illud semp cōtuētes: nostro itinere puenimus ad flumē: qd sinū senegæ appellāt: illud enī ē præcipuū flumē regionis nigritæ: itrorius p hoc latus. determinat itaq; flumē prædictum nigritas ab uiris subcineritiis dictis Azanegis: separat ēt aridā: & sterile tellurem: hoc est desertum: ab irriguū: & feraci terra nigritæ: qd qdē flumen patentiore est aluci ostiūq;

Senegæ sin⁹

De fluxu &
refluxu ocea-
ni
Ma^r regerit
aquas flumi-
nis ad .M.
lx.

Miratu di-
gnum

Senega uide
deriuatur

Ad stipulas
plini⁹ senior

Ethiopia in
ferior

Zuchalis rex
senegæ

habet spacio unius miliarii: altissimum est: & rursus aliud ostium: & de-
mum efficit in umbilico insulam: & deniq; ostiis duob⁹ exonerat in ma-
re: tunc uidebis breuia ut in sirtibus harenis obductis quæ abacos: &
scamna presentat introrsus mare ad miliaræ: singulis sex horis erescit:
& decrescit instar flantis: & reflantis oceani: & ubi reuomit aquas tâta
ui immittit ut flumen retroagat ad sexaginta miliaria: ut retulerunt Lu-
sitani qui id corâ conspexere aliquando flumen ingressi: at si qui dictum
flumen ingredi uoluerint eis ope præcium est cauere a breuiis: & hare-
nis obductis: ne imergant: quoniam præbet speciem solidæ telluris: &
tamen tactæ sariscunt: & in uagam harenam dilabunt: id etiam est notâ-
dum dictum caput albū abesse ab hoc flumine miliaris fere. ccc. lxxx.
& totum litus arenosum cernitur usq; ad ostia fluminis introrsus per
miliaria uiginti: & appellat⁹ latus de ante rota ditionis Azanegor⁹ popu-
lor⁹ subcineritii coloris. Id ante oia miratu dignū est: q; trans flumē me-
moratū hoies sunt nigerrimi: & pceræ staturæ ac habilissimi corporis:
& ois illic regio uirer: ac uernat pomiferis arboribus referta: at citra flu-
uiū cōtrarias uices cernes uidelicet hoies subcineritii coloris: staturæ
cōtractioris: hoc flumē ferunt ab nilo deriuari: e quattuor præstatori-
bus fluuiis uno: eosdē uices hēt cū nilo: ut ille ægyptum: ita hic Ethio-
piā reddit irriguā. Nam nilus Babiloniā præterfluens totā egyptū ma-
defacit: hoc flumē alios amnes emittit: & præserti eū quē senegæ appel-
lant: & magna sunt flumina: totum latus Ethiopiæ irrigant: cuius ta-
men latius in sequentibus meminisse est animus: huius etiam comme-
minat Plinius libro quinto naturalis historię:

Cap. XV.

Qui princeps ad latus capitis uiridis regnent.

REgio hor⁹ nigrity: q; primo loco regnū senegæ obtinent hi
sunt in itroitu regni Ethiopiæ: & ois terra dicit⁹ inferior uulgo
dicta terra bassa: cōplures populi accolūt prædictū fluuiū: uo-
cant⁹ Zilophi: & ulterius p spacium imēsu ois regio dicit⁹ terra bassa usq;
achiaridā: & trāssumē si tamē caput uiride excipias: ubi tellus ē eminen-
tior q; i toto late⁹ ad miliaria fere. cccc. ultra dictū caput uiride: citra ue-
ro p miliaria fere cētū ois terra est litus patēs: depræssius tamē: noueri-
tis ēt hūc regē senegæ cū illic agerē appellatū fuisse noie Zuchali. Ibi

enim multiplices sunt principes: nos regulos nuncupamus: qui aliquādo
 zelotipia regni conspirant: & regem: quem libuerit præficiunt clarum
 tamen stirpe: & eum præcario dominari uolunt. nam cum eis nō est cō
 placitū exauctoratū e regia sede detrudunt: nonnunq̃ Rex huiusmodi
 effectus potentior exurgit in electores: & inuicem digladiantur: nō est
 tamen firmū regnū neq; pennat ut in syria soldanus: nam assidua expe
 ctatiōe pendent ne regno priuent: lis est tamē de paupe regno. Inopes
 sunt admodum fere omnes: qbus reges dominant: nullas urbes habent:
 Ruscula uero: & mapalia citius q̃ domos: quandoquidem calcem non
 habent: qua parietes ferruminentur: carent lapidibus: & angusta est re
 gio: utpote: quæ a latere Miliaria .cc. non excedit: mare autē introrsus
 tantundem ut mihi relatum est: latitudine etiam uix dictam mensuram
 excedit. Rex igit̃ eorum redditus nō habet annuos: uerum tributa pen
 dunt reguli illi quot annis: efficit hoc metus. ne indignationē Regis in
 currant: donant regem equis: qui illic magnipenduntur ob raritatem:
 carent etiam phaleris: & omnibus equorum instratis. Rex etiam donat
 quadrupedibus aliis bob⁹ feminis: capris: & legumine multiplici: his ui
 scitat rex eorum: adiicit tamen ipse ad hæc multa: deprædatur cōplu
 res: surripit mancipia conterminis ui uel amore: sibi uictum parat: Man
 cipia uero nōnulla cultura addicit: alia exponit mercatoribus Azanen
 gis uenalia: qui eo cōtendūt causa cōmerci: equos præsertim adducūt:
 uendunt etiam christianis: postq̃ consuetudinem habent cum nigris:
 huic regi licet tot ducere uxores: quot uoluerit. Itidē regulis licet: & i
 digenis oībus: modo alere queant: nulla lex matrimonium multiplex p
 hibet. Rex uero supra .xxx. uxores semper habet: plus tamē unā: q̃ alte
 rā caripendit. In his tamen ratio stirpis habetur maxime: quoniā quæ lo
 co præclaro sunt ortæ præstāt cæteris. Rex itaq; hanc uiuendi consue
 tudinē seruat: uxores suas ruri alit: & adseruat hoc modo: nam singulis
 coniugibus agros: & latifundia armētaq; impartitur pro earū uictu: mā
 cipia ēt & ancillas elargitur eis. Mancipia agros colunt: & alia nauant q̃
 ad rē familiarē spectant: hēnt boues tam mares: q̃ fæminas: quibus arāt
 tellurem. cū uero usu uenerit ut Rex rus concedat diuertit p arbitratu
 ad quācunq; libuerit: singulæ uero terna uel quaterna obsonia deferūt
 adeo ut ipse Rex & omnes aulici qui cum eo pficiscuntur uiuant dicta
 rum regis uxorū expensis. nā uidebis singulo mane innumera mācipia
 dapēs multiugas ferentia ad Principem: quæ omnia condo adseruāda

Præcario eo
 rū rex domi
 natur

Lis ē de pau
 pe regno
 Pro domib⁹
 subeunt ma
 palia

Multiplex
 coniugium

Innumera
 ferula

Conduſ dant: conduſ uero promo: hic uero parochio per gradus ſubminiſtrat
perinde ut paruo temporis interuallo prope dapes innumeræ aduehan-
tur: cum autē cōplacitum regi fuerit diſcumbere ſeligit ex his obſoniis
Promis quæ uoluerit: reliquū tribuit aulicis: uerū uix unq̃ eximūt edendi amorē:
Parochus eſuriunt ſemper: & nunq̃ ſaturi modo huc: modo illuc regem ſequunt
aliena ſemper impenſa: nec quicq̃ penſi hēt Rex quibus ſumptibus: &
ſe: & ſuos alar: huius rei cura ſpectat ad alios cum uxoribus uices alter
nat: modo hanc modo illam comprimic. hinc natoꝝ infinitus porope nu-
merus: quoniā ubi a ſe compræſſā mulierē prægnantem ſenſerit aliam
aggreditur: hunc etiam morem & reguli ſeruant.

Cap. XVI.

Nigritarum habitus: & fides.

**Leucoethio
pes**

DAumethē primi nigritæ colūt: nō tamen adhuc ptinaces ſunt
in ea fide ut leuco Ethiopes: quos Mauroſ albos appellāt: præ-
ſertim gregarii. p̃cipes uero tenacius colūt maumethē: quip-
pe qui ſentiunt cum ſacerdotibus azanegis & arabibus: qui p̃cipes le-
gem huiusmodi docent: & hiſ argumētis perſuadent eiſ legem colēdā:
quod uidelicet ſit abſonum: nec p̃cipientis ordini cōſentaneū: ut cū uul-
go imperitiore nullū deū colant: ſitq̃ p̃pea ut non difficulter p̃cipientes
adducant ut credant maumethi: quoniā aliorū gētiū cōſuetudinem ne-
ſciūt: ſacerdotes tantū: ut præfecimus: azanēgos: & Arabes nouere fidei
magiſtros maumethanæ: ubi uero cepere uerſari cum chriſtianis: & no-
ſtram fidē ab noſtris ſanctiorē extolli: & predicari eximie audiuerē: mē-
nus maumethi credunt: noſtris oblectantur moribus: & arguūt fidem
noſtram eſſe ſanctiorem: & meliorem ob id quod ſumus ditiores: ac
locupletiores illis exemplum ſumunt ab hiſ mortalibus ad æterna:
addentes noſ ſummo pere ab noſtro Deo amari. argumento q̃ tot di-
uitias largiſ ſuis: eoſq̃ tot animi: ac corporis dotibus honeſtat: nec poſ-
ſe legem huiusmodi: niſi ab bono conditore p̃ficiſci: nihilminus legem
ſuā nō deferunt: licet: & noſtram probēt: aiuntq̃ in utraq̃ lege utriq̃ lo-
cū eē ſalutis: habitus iſtoꝝ talis ē: nudi p̃pe icedūt: niſi q̃ p̃ ſubligacu-
lis corio caprino utunt: hoc pudēda cooperiunt: at Principes: & locuple-
tiores oēs camiſiſ cotoneiſ utuntur: quoniam regio panniſ huiusmodi

**Nigritarum
habitus**

abundat: & ex filis mulierū pēsa fiūt: nā filū nent & pannū largiorem pal-
 mis binis efficiūt: non fiūt ibi largiores panni: quoniā pectines non ha-
 bent maiores: qbus texere queant. Insuunt ppter ea ternas uel quater-
 nas telas simul: & tunicas conficiunt largas qdem: sed gēua non attin-
 gentes: uixq; media tegunt brachia: femoralia ē coronina faciūt: nos
 brachas appellamus siue subligacula oblonga adeo ut tunicā talarē cre-
 das. Is habitus est latissimus perinde ut ora eius pateat circuitu palmorū
 xxx. uel xl. & ubi uestē subcingunt innumeras plicas efficiūt ob longitu-
 dinē: ac latitudinē habitus. nam sinuat instar sagi prācincti aduersē: &
 auersē. i. retro & ante: terrā uerrūt ueste: & cum sit res ridicula admodū
 ipsi tamen rem putant honorificentissimā: uaricus incedunt. i. diuatica-
 tis cruribus instar micturientiū mulierū: pcunctabant quandoq; nos ip-
 si an uidissemus unq; honorabiliore habitum: quippe q; decentiore in ui-
 ris non credunt: Mulieres partem corporis superiorem. i. a capite usq;
 ad cincturā nudā circumferunt: inferiore uero sindone usq; ad crura me-
 dia cooperiūt: pedibus ambulāt nudis: is mos est: & uiris: & mulieribus
 tam coniugatis: q; nubilibus: aperto capite incedunt: torquē ex capillis
 agunt: & eo exornant uiri aequē: ac feminae: uiri etiam pleraq; puellaria
 pensa exercent. nent enim: & pannos compurgāt aqua. Ibi semper calo-
 res eximii nec unq; magis algent (uel bruma): q; nos aprili mense.

Habit^{us} mu-
 lierum

Viri et foemi-
 nea exercēt
 officia.

Cap. XVII.

Viri habitu elegantes sed uictu immundi.

Ilius plagae homines corpora eleganter curant: nam ter uel
 quater singulo die aqua immerfi lauantur: ut pote qui balne-
 is oblectantur plurimum: uerum in culinīs adeo immundi: ac
 turpes ut dum eorum concinnant obsonia: & dapes stomachum susci-
 tent: & nauseam: & earum praesertim rerum quarum profus sunt exper-
 tes: non solum sunt simplices: uerum etiam stolidi: contra: in illis rebus
 quas ex frequentiore usu nouere ut nos sunt accuratissimi: loquaces sūt
 admodum: adeo ut uix unq; desinant nugari ante omnia mendaces: ac fa-
 laces: alioquin hospitalēs: quippe qui biduo: ac triduo domi sua impen-
 sa hospitem libenter alunt.

Cap. XVIII.

Quomodo inter se concertent Principes nigrizæ & regni Gamber.

Quibus ar-
mis dimicet

Vincinatum
ferrum

Calibæ non
habent

Mortis cõte-
tores

Il principes nigrizæ sæpenumero in vicem digladiantur: pedices
bella cõficiunt: quoniã eqs carent ob iniquitatẽ soli. nã ob ælius
ppediuturnos uix ibi herba crescit: qua alant eq: loricas: nec
thoraces habent: quibus uestiant ad bella: eis prorsus carent: uerum cli-
peos: & scuta fere omne genus habent: ut uero hostem feriant telis utũ-
tur qbusdam quæ iaciũt ueloci dexteritate: nam id præsertim callẽt: ui-
delicet uibrare hastas: & iacere tela: his adfigit accuminatum ferrum ad
palmi mensuram: & mira arte fabrefactum perinde ut cum quempiam
sauciauerit uix extrahi queat ni carnes lancinent: & atrociter cõcerpanẽ
ferro reluctante ex opposito: ut apud nos sagitzæ sunt quædam genera:
ferunt et enses & siccas quasdam more maurico obliquas: fiunt ex ferro
absq; calibæ: quoniam in regione gambe nigrizæ: ulteriore calibem nõ
habent: & si forte habent: id metallum tamen effodere nesciunt: in
bello etiam hastis quibusdam utuntur quæ lanceas presentant: alia arma
nõ habent: bella illoꝝ sunt atrocissima: quoniam diloricati ut præfeci-
mus præliant: hic maxima hominum strages: audaces sunt maxime: ut
pote q ultro sese piculis obiectat: malũtq; i bello oppetere: q terga dare:
licet fuga sibi cõsulere queat: nec eos pterrefacit socioꝝ clades: imo atro-
ciores reddũt: mortẽ cõtẽnẽtes: adeo assuevere præliis: ac bellis: & cla-
dibus innumeris.

Cap. XVIII.

De eo quod natant eximie: & de regno Senegæ.

Natatores
sũt acerrimi

In naues nõ habet qbus maria tranent: nec eas uidere ab orbe
cõdito: nisi postq Lusitani illo sunt pfecti: accolæ uero flumi-
nis utuntur cimbis qbusdã: quæ humeris triũ hominũ deferri
posset: his piscant: & traicecto fluuio uaria loca petũt: sunt et isti nigrizæ
natatores acerrimi: put ex usu didici: & accepi ab nõnullis: q ex lectiõe
multiplici id didicere: regnũ senegæ nigrizæ itrorfus oriẽtẽ uersus cõ-
terminũ e regiõĩ dictæ Tuchmore: at uersus meridiẽ regnũ Gãbæ cõtĩ-
git: ad occidentem uero respicit oceanum. uersus autem septẽtrionẽ ni-
gro fluuio clauditur: qui ut diximus subcineritios populos diste-
minat: a primis nigris: & id flumen prius per annos circiter quinq;
q ego eo concederem: Lusitani nautæ iam explorauerant: qui qui-
dem Lusitani cum nigris pacem iniere: & fœdus maximum: adeo ut

deinceps magna inuicē exerceat cōmertia: frequentarūt ppea regionem
huiusmodi annis singulis naues usq; ad meum aduentum.

Cap. XX.

Quas merces Aloī. Cadamustus pmutauerit
cum Principe Budomeli senegæ.

IRaieci dictum flumen celoce mea: & tantisp nauigauī donec
deueni ad regionem quæ dicitur Budomel: & is est p̄cipum
titulus: & dicit̄ terra de Budomel. sicuti nos appellamus p̄ci
pum uel comitum regiones uario nomine. cum igitur ad id loci pueni
imoratus sum illic nōnihil: quoniā idiota hui⁹ p̄cipis callebam: & ad
id adducebar nō difficulter: quoniā audiuerā hunc p̄cipem esse cādī
dissimæ fidei: & nemini imponere: magnæq; p̄bitatis uis; fore: p̄inde ut
tuto merces ad tempus huic uendi possent: nā ad p̄scripta tpa ad un
guem fidem seruare aiebant icōcussa. Cum igit̄ mecum adduxissem nō
nullos equos: q̄ illic p̄cīi erāt nō cōtemnendi: licet plārasq; res alias
detulissem ut sūt ex lana pāni: & ex serico sindōes more maurico: & alia
q̄ plurima. decreui itaq; apud p̄cipem efficere ut eum locum adirem:
quem ad palmas dicunt: ditiōis p̄cipis de Budomel: ubi nō port⁹: sed
statio uisit: quo cum ueni reddidi certiorē principem aduentus mei
iternuntio nigrīta meo mancipio: iussiq; ut meo noīe illi oīa mea offer
ret: & equos īprimis: q̄bus sciebam p̄cipem delectari plurimum: ut er
go paucis expediam p̄iceps memoratus certior iam factus rex meaq;
it̄ ad nos eqs. xv. ac peditib⁹. cl. comitatus: meq; cōmonescit an liberet
terram appellere uidendi principis gratia: addebatq; me minime lusurū
operam: nec me unq̄ poenitūm laboris suscepti: gratū animum: eū
demq; liberalem principem gerere: quibus adductus littori applicui: &
uisi principem: nec uidisse poenituit: nam facta non dissimilia uerbis
fuere: excepit me honorificentissime: post multa: equos emit meos: &
q̄cqd absme desiderabat: mox est cōsecutus: fidi illi īgenue: rogauit me
ppea ut secū irē in regiā suā: quæ introrsus est ad miliaria. ccl. polliceba
tur enī inibi se equosq; p̄cīū p̄soluturq; hortatusq; est enixe ut dies ali
quot p̄stolarer: quoniā iternegociādū cōuenerat iter nos ut cētū mā
cipia p̄ mercib⁹ daret: abduxit itaq; equos cum phaleris: & alio ornatu

Budomel

Nemini im
pōit hic p̄ci
ceps

Principē ui
xit

mercēq; plurimā: quā olā emeram ego nō pluris q̄.ccc. aureis. decreui
igitur secum ire: nec prius abiui: q̄ ab eo perpulsi adolescentula dona
tus fueri: Nigra quidē erat uerū formosa: & annū nō excedebat duodeci
mū: uoluit esse cubili meo addictā usq; quaq; : suscepi puellā libēs & ad
nauem ducendam uni e meis tradidi. iui igitur cum principe percupi
dus nouas res: & uidere & audire: sollicitabar q; nō minus hoc desiderio:
q̄ pecuniarum exigendarum studio uel amore.

Cap. XXI.

Quomodo Aloii Cadamustus concessit cum principe eo
loci qui dicitur Budomel in mediterranea.

Contendi igit Budomelū regiā principis locum mediterraneū
priuseq; sac necessariis ad uaticum ab p̄cipe acceptis: & ubi
ad quartum lapidē p̄pe regiā principis deuenimus: cōmēdauit
me nepoti suo cuidā eius ruris domino quo iā deueneram: nomē huic
erat Bisboror: & is nepos suus me domi excepit honorifice: & ibi. xxviii.
diebus steti mēse nouēbri: & dum illic ago: sepe numero eo ad principē
de Budomel nepote comite. Interea plura memoratu digna uidi mores
regiōis cōcernentia. ut ēt hāc attētius uiderim id effecit: q; ad flumen se
negae ubi mei me operiebant terrestri itinere sū regressus. Nā undabū
do mari fidere nolui: quoniā p̄ id tēpus admodū seuebat: adeo ut ad ce
lores meas prius redire nequerim: q̄ naues fluminis littori applicuerit:
& dū certiores meos reddere studeo: natatorē quāro q; nando lras ferat:
quibus meis nautis cōpertū fiat me nō posse aliter classē repetere ni
pri' ipi naues ad flumē dirigāt: ob p̄cellosū mare: scirēt p̄pea me usq;
ad id loci terrestri itiere cōtēdere: q̄ro igit ab icolis an q̄spia natator ad
sit: q; uice ueredarii fūgi uelit: q; calleat artē nandi: & ad meos ire non
formidet itrorus mare ad tria miliaria: Mox sese multi ultro offerunt
id nauaturos: uerū q̄a æquor incredibili feruore cōcitātū erat: uix mihi p̄
suadebā hoīem hmōi nādo id cōseq; unq; posse: & eo minus adducebar
ut credere: quo breuia innumera conspiciēbā p̄pe littus iactu arcus. hi
sunt arenæ acerui: qui ubi onera sentiūt quæpiā: mox euanescent: & na
ues uorticibus obruunt. cū uero supra aquā eminet uident Abaci uel
scamna: quibus si insederis illico rues: & inter hāc breuia feruet Mare

Bisboror

Breui unda
bundi maris

atrocius utpote coartatū: nihilq; adminiculi ibi cōperies quo innixus mires lassas foueas: timebā igit illis ne ab pfluente pessundarentur aut cūq; fuerit nigriz duo adfuere nauaturi qđ petebā: quāto quā p labore tanto mercedem cupiant: respōdent maiulias duas ex stagno p uno quoq; petere: quattuor .n. huiusmodi maiulie numū nrūm aureum efficiunt. Acceptis igitur litteris se mari iactabundo credidere: horresco referens quas difficultates subierint hi natatores dum supare breuia cōtendunt pinde ut crediderimus aliquando eos sūmersos. nā urinabant sub aqua spacio horæ nec uidebant. Tandem alter illoꝝ cessit uiribus undabūdi maris: nec seuiantes undas domare potuit: rediit ergo uoti impotens: alter uero maiorū uiriū compescuit rabiem maris: & ad classem peruenit. responsūq; retulit: qđ factū uisum ē mihi fere ipossibile. hæc itaq; summa est hos nigriz uidelicet nando fere oībus mortalibus præstare: quæ uero uiderim dum agere apud hunc principem hæc sunt. primo nolim credas ibi eē urbes: neq; oppida: licet dicant pñcipes ut præfeci. nā illorū rex rura tantū: & mapalia possidet: & is pñceps quo cū egi plura partē regni eius tenet: quæ res est parui momēti: nec principes habent: quæ ditiones numis uel thesauro aliquo iueniant: nō enī in præcio est aurū: præsertim moneta quæ nulla est apud illos: sed obsequio: & fide præstare nostris pñcipibus: mira ē obedientia quā exhibet principibus subditi.

Mira de natatoribus

Neq; urbes neq; oppida hic sūt licet sint pñcipes

Cap. XXII.

Mapalia: & rura Budomel: & mulieres.

UT nihil prætermittamus dignū scitu: noueritis hunc principem semp esse errabundo non absimilem: quiescit fere nunq; modo huc modo illuc cōtendit: & eo præsertim ubi sunt suæ coniuges. nam ut retulimus Mapalia: & ruscula habent ubi multiplices adseruant cōiuges: & id rus quo ego iui domus principis nuncupatur: ibi uidebis circiter .xl. uel .l. humiles casās consertas paleis idest mapalia i ordine cōtinēterq; dispositas: ut alterā sequat mox altera: his circū dedere sepes nō ex tribulis uel spinis: uerū ex pceris arborib; dimisso i teruallo qđ hostii uicē suppleat: quo cū es igressus aulā cōperies rurale septā sepe arborea: cortile appellat ab rusticis: nouem ex huiusmodi aulis domū principis præcedūt eo ordie ut ex altera in alteram aditus interior pateat: ibi nouē mulieres hic pñceps hebat: sunt et in aliis ruribus

Domus principis

Veneris ape
tētes sunt ni
mum

Zelotipia
flagrant

Atria cōplu
ria ante regiā
principis

coniuges q̄ plurimæ: quæ huic principi iſeruiunt p̄ ſuo arbitratu: at q̄li
bet ex his mulieribus quinque uel ſex adoleſcētulas Ethiopas domi alit:
q̄bus p̄ libito princeps potiri pōt citra oēm cōiugis idignationē: q̄ppe
q̄ haud egre ferunt uerere iſtituto principis: ut hac ueneris uarietate cō
iunx princeps oblectet: ſuntq̄ hi nigrite admodum p̄ni: ac ſalaces in ue
nerē: nullaq̄ ſatiānt libidine: p̄cunctatus eſt me p̄pea princeps: an aliqua
noſſem: quæ uenerem excitarent frequentius: nam unus tot feminis uix
ſatiſfacere q̄bat: induerat. n. opinionem hāc uidelicet chriſtianos fore in
genii acerrimi: & fere nihil neſci: adiciebat ad hæc ſi uoto huic ſuo tur
pi q̄dem ſeciſſem ſatis: me beneficia innumera illico cōſequutur: laborāt
Zelotipia hi principes adeo atroci: ut nec iſtis natis ſatis ac ſuper fidat:
uni igitur principi pater ad mulieres aditus.

Ca. XXIII.

Quibus ſtipatur princeps lateronibus

Unius principis latus cuſtodiant uiri. cc. quocunq̄ p̄gere cōti
gerit & licet frequenter p̄ uices ſuccedant q̄ principis habent
cuſtodia: nō deſunt tamen uſq̄quaq̄ innumeri: q̄ unde quaq̄ ſa
lutatū ad principē ueniūt. ante regiā igit̄ principis ubi ipſe diuerſat: diu
tius: præcedunt ſeptē atria: & ante ea platee q̄dā uiſunt: i quorū diamē
tro arbor ē p̄cera: & umbroſa: quæ principis fores obſeruātibz umbrā
amcenā prebet: hēt itaq̄ princeps diſpartitā familiā: & q̄ p̄pius regiam
degūt: hi ſunt principi magis accepti digniores ſue: & quo magis elongan
tur ab regia tātō minoris cēſus: ac fere gradus nullius dignoſcunt: has
igit̄ graduū differentias oſtēdūt domus ex iduſtria cōtinēter i ordine
diſpoſitæ: ut cognoscas eos eſſe excellentiores q̄ regie principis ſunt p̄xi
miores: pauci tamen ad fores principis accedūt. Id. n. fere ſolis chriſtiāis
licet: & azanegis ſacerdotibus: q̄ principem legem maumethis docent: q̄
bus maior poteſtas agendi quæcūq̄ eſt apud principem: q̄ iſtis ſuis ni
gnitis.

Cap. XXIII.

Mos ſalutandi principem: & principis conſuetudo.

Princeps igit̄ memoratus magnā præſe fert arrogantia: q̄ppe
qui nō prodit in publicum niſi mane: & ueſperi: nec tamen a
ueſtibulo regie digredit: ibi ſeſe mira ſuperbia ſpectādū ſuis
præbet illuſterioribus. Is igitur princeps cum uariis de cauſis quēpiam

admittit audiendū tali dignat̃ reuerentia: cū itaq; hī qui ad Principem
petunt admitti: ad fores iam accesserint utraq; genua flectunt: & humi
sere strati arenā idēdem nudi reiciunt in terga: caput etiā arena asper
gunt: ut speciem humilitatis praeferant. & is est mos ad eundem princi
pismec ibi aliquē cōperies eminentiā tantā: qui aliter principem adear
suū: q̃ nudo corpore uerebundis tantū corio tectis: humi reptans: ac are
na aspersus totus: & ubi ad principem iam deuenere humi uoluntantur:
ut siues in cenio: cum iam ppius ad passus duos accesserint sistit gradu
rem suā principi explicās: harenā semp i terga piciens capite demisso
in ingentissimae subiectionis specimen: at princeps simulat supplicante
non uidere nisi furti: nec ppter ea ab alior; colloquio tēperat: ubi tēro
uasallus desit: exponere res suas: tunc intuitu insolētissimo toruocq; uer
bis duobus dat responsā: ut nec breuius sit responsū Laconicū: qui sō
lo elemēto mētē suā declarabāt: ut si ānuēdum erat p. v. id est uolum̃.
si cōtra p. n. id est nolumus. In hoc igit supbia fastu uersat̃ princeps: i tā
toq; estimatu: & ueneratiōe apud suos: ut ipsi nos nec deo īmortali maō
rē exhibeamus reuerentiā: id efficit timor īcredibilis: nempe de nutu pri
cipis eor; uita pēdet. nā p re quaq; minima morte plectunt: & mulieres
ac filii uenales exponunt excādescēte p̃cipe. hāc sunt igit: quae mirā
obediētiā ostēdunt: cum subditi ab p̃cipe patiunt: quae uix hosti colli
berent.

Capitulo. XXV.

Moschea principis. i. templum idolorum & mos sacrificandi.

Moschea principis. i. templum idolorum & mos sacrificandi.
Deo maximā cum p̃cipe familiaritatē cōtraxeram ut uel Mo
scheā īgredi mihi fas foret: id est enī idolor; tēplum ubi sacra
sunt: cum igit aduēspacebat p̃s biteros suos azanegos siue
Arabes accersebat: nā ii apud eos uicē sacerdotū fungunt: & sacris prae
sunt cerimōiis: ac legē docēt maumethis. Ingrediunt itaq; in celā sacra
tiorē optimates eminentiores: gratia orandi: sic enī orāt stātes: & coelum
subide respicientes: terrā saepenumero deosculant. & p̃ceps sacerdotē
imitabatur agētē hāc oīa spacio mediae horae: & ubi desierat orare per
cunctabat me: quae nam de hoc ritu orandi mea foret sentētia: libetereq;
me discentē de nostra fide audiebat. dixi ego plura: ut decuit: de cele
britate nostrae fidei cum principem beniuolum habere auditorē: ostēdi
enim falsum esse principem: & alios omnes q legem illam obseruabant

Quanta re
uerentia ade
ant rege. n

Fastus prin
cipis

Moschea

Qualiter
orant

Cur deū no
strū magnū
& probū iu
dicent.

ad ludi nostram sanctiorem esse. Idq; comprobabam innumeris argu
mentis: nec prius desū concionari: q̄ excanduerint maiores satrapæ qui
indignabantur suam fidem abs me i ordinem redigi: at princeps risu uul
tum soluebat: ad stipulabaturq; meis dictis: aliterens: & ipse nostram fidē
nō iniuria colēdā eē: & n̄rū deū eo argumēto eē: & magnū & p̄u ob
id q; multiplicia dona nobis elargiret: diuitias: opes: dexteritatē igeni:
uires: & pleraq; alia: suā tamē apprimē extollebat. subdēs eā faciliore adi
tū ad salutē eis præstare q̄ nobis nostrā. His ratioibus nexus: quoniā in
quit uobis datum ē præsens bonis frui: erit præsens uita uobis pro
paradiso illa æterna. Nos uero qui p̄ uarias uitæ interurbationes uitā
trahimus assiduo: scimus nobis haud defuturam illam æternam felicitā
tē: quoniam perpeffi laboris: & susceptæ crumæ præmium nondum
sumus consecuti: ualidas ad hoc adducebat ratōes uir ut erat ingenii ele
gantis: nec nostra sibi displicebant: neq; difficulter nostrā fidē iduisset:
ni pauisset exui regno. Id. n. acceperam ab nepote: qui me enixe rogauē
rat ut nostram fidem principi exponerem: adfirmabatq; rem dignam eē
uerbum dei. Idq; perlibenter audiendū fore censebat. Mores igit huius
principis iam retulimus: & præsenti eundem morē in uictu seruat: quē
rex azanegē: suscipit ab suis cōiugibus dapes: ut etiā cæteri nigrītæ pri
cipes: humi procumbentes: epulant absq; nitore & elegantiā uitæ ppau
ei cum rege discumbunt: Id solis licet sacerdotibus: aut regulis q̄busdā
uel saltem eminētoribus optimatibus: reliqui ignobiles. xii. uel. x. simul
discumbunt & inter epulandū fere omnes ex eodē catino sumūt: & qdē
non imoderate: ueq; frequētius utpote q̄ ter uel quater iterdū epulant:

Cap. XXVI.

Legumina: & uinum quæ ex regno senegæ proteniunt.



Gitur Regnum senegæ ulteriorq; plaga nigrītæ: uinum: Tri
ticum siliginē: ordeū: auenam: haud quāq; fert: iniuria candē
tis sideris: cū præsenti ibi mensibus nouem iugiter nō pluat:
uidelicet ab mense octobris usq; in mensem iulii. Id efficit ut iacta semi
na nō germinent ob terræ calorem nimium: pducit tamē miliū: Fabes:
& Fasiolos omne genus: quæ omnia nusq; elegantiora uisuntur: sunt
Fasioli instar nucis auellane faberrime facti diceres tornio aliquo inscul

Fasiolorum
magnitudo

ptos: ac striatos adeo uariantis naturæ ars in eis ludit: res uisu conspici-
 cua: fabæ uero largiores: & proceriores: rubent calore uiuacissimo: alia
 albicantes cernuntur uisu conspectiores. Mense iulii seminant: septēbri
 leguntur: cum autem tellus cælesti rore perfunditur: idest uberiori plu-
 uia: tum terrā mirum in modum colunt: nō amplius q̄ trimestri spacio se-
 minant: & legunt sata: ignaui sunt cultores: & uix tantum semināt q̄tum
 ad uictum sit sufficiens: nec in horreis congregant triticum uel alia. Is
 itaq; mos colendi agri seruatur: instrumēta quædam rustica habent quæ
 bipaliis non sunt absimilia: eis terram egerunt ritu contrario: q̄nos con-
 sueuerimus. nam cum Ligonizant terrā ante proiciunt: non ut nos: qui
 terram egestam semper ad nos trahimus adeo ut pedum plantis ligoni-
 zando cooperiamus terra: nec altius: q̄ tres: aut quattuor digitos
 agunt bipalia uel graues uomeres: aliter ipsi non arant. uerum quia ter-
 ra est feracissima suapte natura q̄ plurima producit: horum potus præ-
 bet succus palmæ: Lac: & latices: nec ea ē palma quæ fert cariotas: alia
 est arbor: quæ ibi minime frequēs est: & hæ arbores anno continuo su-
 cos emittunt instar lachrimarum succus appellat mignol: & ut uberiore
 habeant succi prouentum arbores sauciant: & statim profilit succus: qui
 excipitur uase aliquo: ut thura leguntur: huic liquori colos est subcineri-
 tius & serū lactis præsentat: nec maior est prouentus: q̄ binæ uel ternæ
 mensuræ die noctuq; huius est incredibilis suauitas: & ut uinū inebriat:
 mi aqua immixta fuerit: qui prima die prouenit ex sauciata arbore is est
 dulcior: & omni uino uel perq̄ dulci præstat: & indies suauitatem amittit:
 fitq; acidum: & acre: tamen tertio: aut quarto die magis homini con-
 ducit: id sum ego expertus pluries: & non minus: q̄ uino aliquo eleganti
 hoc succo oblectabar. mignolum appellant: neq; eo uti possunt oēs abū
 de hoc est ad uoluptatem: licet ad hilaritatem plurimi: & imprimis illu-
 striores: non habent harum arborum uineas sed sparsas & uagas ut fere
 cuiq; pateant qui liquorem hmoi elicere uulnerata arbore uoluerit.

Trimestri
 spacio semi-
 nār & legūt
 sata
 Eorū mod⁹
 colendi agri

Eorū potus

Cap. XXVII.

Variū fructus: & miræ naturæ oleum.

Ructus habent multiplices: nec nostris absimiles: suauis sunt li-
 cet filuestres: qui si ut apud nos colerent essent profecto multo
 meliores. Regio est patens: & aprica ad omnia producēda prope

D

Oleum miræ
naturæ

Arbores fa-
xiolos pdu-
centes

apta: pascua ibi q̄ plurima: & arbores eminentissime nobis tamen inco-
gnitæ: lacus ibi q̄ plurimi: qui aquam potu non insuauem propinant:
neq; nimium ualde expanduntur. uerum profundissimi: & ibi pisces in-
numeri licet nostris absimiles: inq; his serpentes degunt: incolæ calcatri-
ces uocant: fert etiam hæc regio miræ naturæ oleum: quod pollet tripli-
ci uirtute: odorē uidelicet uiolaceū habet: saporē uero oliuæ: & si adhi-
bitus fuerit dapibus: eas ut crocus inficit: q̄uis ipsum crocum superet
uberiori colore. sunt & ibi arbores quedam quæ Faxiolos producūt ru-
bentes cum macula nigricāte quæ est illis pro insigni: & a nostris oculus
dicitur. Alii hūllum appel. pducit igit̃ q̄ plures sed paruos admodū.

Cap. XXVIII.

Angues immanes: qui deuorant capras: & anguium Fascinatores.

Mira de ser-
pentibus

Mira de for-
micis

Fasciatores

Nueniunt ibi multiplices animalium species præsertim serpen-
tum fere omnium generum: ueneni alii: alii innoxii sunt: duo-
rum pedum mensuram excedunt: alas nec pedes habent ut ser-
pentes: alioquin immensi: & tantæ quidem uastitatis: ut integras capras
hauriant: nec lancinent: solidæ deuorantur: ferunt incolæ serpentes hu-
iusmodi congregari statis anni diebus: & migrare in loca quædā ubi for-
micarum est uis magna: quibus est colos albicans: quæ suapte natura
humiles quasdā casās istar specus extruūt: nā ore terrā portant: & fer-
rumināt absq; calce: diceretis clibanos aliquos uel ruscūla in ordine dispo-
sita. nā ex huiusmodi casis uidebis. c. & cl. continenter subordinatas ut alterā
sequat̃ altera miro naturæ ordine: sunt et̃ hi nigrite fascinatores. i. incan-
tatores eximii: fascinant præserti serpētes: hui⁹ rei me certiorē reddidit
adolescens quidam: qui anno superiore agēs apud nepotē principis de
Budomel: & cū hospitio receptus dormiret: audiuit innumeras serpentū
sibillationes: q̄bus experrectus dū attentiore animo euentū rei expectat
intelligit nepotem principis euigilauisse: & domū egredi uelle: p̄cuncta-
tus est p̄p̄ea adolescens nepotem principis quo nam nocte intēpesta cō-
cederet: cui nepos (iam inclamauerat seruos a pedibus ut sternerent
camelū:) sum inquit profecturus nō longe: mox rediturus: iuit igit̃ ne-
pos: & fascino compescuit serpentes: illicoq; rediens rursus alloquit̃ ho-
spitem Ligurem: audiui si ne inqt̃ circiter noctē mediā exhibillantes ser-

pētes: at ligur audiui qdē: subiecit itaq; principis nepos dictus Bisbore: erat inquit serpentes: quibus hac plaga scater: obsecderāt enim domū gregē deuastaturi: ni ego occurrissem malo tāto icātatiōe: qua utimur frequentius. Ligur uero his auditis dixit se mirari plurimū: & rē hanc chriſtiāis prope incredibile fore: tum nepos ad Ligurē: nō est inqt cur mireris ob hac minima. nā princeps noster multo maiora efficit icātatiōe cum libet. cū. n. inqt cupit præsenteū uenenum habere: quod illico mortem afferat (ificiunt ibi arma ueneno) designato i terra circulo: & fascinatione serpentes eo concedere compellit: quo cū uenerint speculatur uenenosiorē quem interficiat ueneni colligendi gratia: reliquos uero missos facit: occiso itaq; serpente eius sanguinē cū semine arboris cuiusdā miscet: & ea mixtura arma illinit: quæ sic illita ubi faucia uerint cōdicto mortē afferunt: licet paruum uulnus existat: modo sanguinis nihil non elicerit. subdidit etiam ligur nepotem prædictū horatū eum fuisse ut rei uideret exemplum: uerū ligur parū huius rei curiosus renuit experiri rē huiusmodi: oīum igitur consensu nigritæ sunt incantatores eximii: sunt tamen etiam apud nos huius facti haud expentes: immo sagaces: contra serpentes præsertim.

Mira fascina
tio

Cap. XXVIII.

IN regno ſenege nigritæ: boues ſolū: & buculi uisū inter alia domestica: nā capras: & pecora ibi non uidebis ob ardorē torētis ſideris. At boues tā mares q̄ feminæ nostris multo sunt minores: uixq; ibi uaccā rubētē cōperies: aut albā: aut nigrā: oēs sunt uel utroq; colore distincte: ex rapacibus leones: & pardi frequentiores: necnō lupi: capreoli: ac lepores ppe inumeri. sunt et i eamē regiōe Elephāri ſilueſtres q̄ plurimi nō dotant ut alibi: & fere gētiū ubiq; efferantur ppea: & gregatī icedūt ut i nris nemorib; apri: Cicures uix repiunt ibi. hi igit duos eminētiōres dētes hēnt hīc: & hīc: iſtar aproū ueꝝ ritu cōtrario quādoq; alteri. ſ. apro i ſupiora retorti ſūt dētes: at alteri. ſ. elephāto dimittunt i terrā: nec (uel ſeneſta) huic ſūt decidui uitā cōcomitant: hoiem niſi leſus nō lædie: & ubi ledit: manu hoiem cōpræheſum iacit i ſublime ultra arcus iactū: ea dicūt manus elephāti quā alii promuſcidē appellāt: eā emittit: & retrahit p ſuo arbitratu: nulluſq; iuenit tāte pncipitatis: quē ſuo icēſſu nō cōpræhēdat: licet gradatī ſolū ambra

Que aſia
ibi repiunt
Elephāri ſil
ueſtres & eo
rū forma &
natura

let effecta magis seuiūt dū pauent: ne catulis uis iferat: & q̄ttuor ad sū
mū pariūt uno ptu:marib⁹ uix ē cura sobolis:arborꝝ foliis uiuunt.& fru
ctib⁹:nam p̄muscide arborem deuastant adeo ut si stipitem manu com
plexi fuerint q̄numcūq; magnū ab arbore dispartiant. manū hēnt in in
ferior maxilla q̄ exerūt:& retrahūt p̄ libito.hac cibū capiūt:& hauriūt
potū oēm: & ori administrāt suo:os hēnt ī pectore:frequētia icolūt ne
mora:ac luto plurimū ut apri oblectant:sunt & alia īgentia aialia ueꝝ
siluestria.

Cap.XXX.

De p̄ficacis:& aliis auibus.

Vitiorꝝ sunt cōplura genera:& īprimis p̄ficacis scatet Regio:
nā hos oder plurimū nigrite quoniā totā plagā fere circūuo
litātes fruges:& p̄sertim legumina deuastāt:multiugi sunt:
ueꝝ e paruis:& grandiorib⁹:cōplures ego attuli:distiguunt colore tri
plici subcineritio uiridi:ac ueneto:quos adhuc fere inuolucres ex nido
subripui:sed mox periere:adultos igiē.c.l.ī hispaniā detuli eos singulos
singulo aureo nūmo uēdidi:his itaq; mix ē īgeiū:& solertia nidificādi:
nā excelsissimā querūt arborē:quæ surculos habeat subriles : ac tenues
cuiusuis pōderis fere īpatientes : horꝝ cacumini adligāt dependentem
surculum:cui nidum mira īdustria fabricatum suspendūt :īstar pilā ro
tundū:relicto solum foramiē admodum āgusto qd ostii uicē suppleat :
aiunt id efficere alitem ut serpentum fallat astutias:nā nidum pensilem
petere nequeunt quippe qui surculo tam tenui nūq; se ipsos crederent
mole grauati corporea.Igiē his artib⁹ tuta est ab serpente auis licet par
ua:ibi etiā sunt gallinæ quædā. quas appellant pharaonis:ex oriente de
ferunt:his regio uberti abundat:sunt & anseres nō ut nræ:sed colore:
& pennis multiugis uariatæ.

Solertia p̄
tacorꝝ ī nidi
ficando

Gallinæ
Anseres

Cap.XXXI.

De Emporio:& qui eo confluant.

Voniā obtigit illic morā trahere diuturniorē:decreui eorum
emporiū siue nundinas q̄sdā uisere:Nā die lune :& ueneris in
pratis q̄busdā cōueniūt ab quattuor uel q̄nq; miliarib⁹ circum
stātis regiōis:qui enī magis distant alia emporia & nundinas adeunt.in
his igiē nundinis cōpertū habui q̄ indigi sint reꝝ multarꝝ:que p̄funda
egetate laborēt id declarabāt eorꝝ uiles merces:hæ.n.erāt cotōi elabo
rati mulierꝝ p̄sis:neq; eorꝝ ingēs copia:panni ex cotōis:īnsup legumina

oleum: miliū: & pelues Ligneae storias: tegetes appellant: palmas: foliis complicatas & alia cōplura usui illoꝝ nō inepta: hæc mulieres uendunt: at uiri arma: & auri nōnihil: pmutant omnia: pro re altera: rem alteram cōsequunt: quandoq; p binis ternas aut p ternis binas: pecuniam signa tam nō norunt: nec nūmos omne gen⁹ regio cudit. hi igitur nigrite in p̄miscuum ibant ad me stupidi: & admodum admirantes effigiem christiāi: & i primis albicantē colorē necnō habitū: & corporis formā ac habitudinē isolitā: habitus is erat diplois ex serico nigro Damascū appellamus: clamis itē ex panno coloris cianei: idē idē pānū ex lana cōtuebāt: & diploidē loco miraculi cuiusdā: nōnulli albedinis piculū faciebāt arbitratī nō eē colorē naturalē: sed factitiū. igit ut certiores hui⁹ rei fierēt sputo illitas man⁹ admouebāt brachiis: & manib⁹ meis: ut experirentur utrū colos foret ab natura uel ab arte: ubi uero uidebāt sputū nihil de albedine ademisse sed albicantes carnes fore: rursus admirabant: ad has itaq; nundinas ut multa experirer: utq; scirē an aurum illic foret uenale cōcesserā: uerum ut præsecr̄ auri parum illic sum nactus promercalis:

Emptio &
uēditio per
cōmutatio-
nem
Pecuniā nō
habent

Cap. XXXII.

De equis ibi uenalibus: & pabulo & eoꝝ incantatoribus.

Illic igit equos magnipēdūt: quādoq; dē difficulter eo ducuntur: nec nisi a nris Barbariis per Azanegos: & Arabas illo ducunt: illoꝝ p̄p̄ea ingēs præciū ē: nec facillime ibi alunt ob aridā tellurē: nā torrida ē plaga: quæ pabula nō pducit: facitq; æstus nimis: ut equoꝝ i guina itumescāt ut uix meiere possint: crepāt p̄p̄ea strāguiria h̄mōi labefactati: p feno utunt faxioloꝝ laceramētis sole sicatis: id uicē feni supplet. nā ubi legerit faxiolos secāt eoꝝ caules: & sole exsiccat: loco auenæ succedit: miliū: quo mirū in modū pinguescūt: pro equo instrato phaleris & reliquo ornatu dant m̄cipia nouē ad summum. xiiii. prout equi: & forma elegans: & agilitas persuaserit dandum. cum autem emerint equos mox accersunt fascinores equoꝝ: huncq; ritum seruāt: rogam accēdunt sarmentis & herbis quibusdam suapte natura fumum exhalantibus: & equo per lorum aprehenso sistunt ipsum supra fumantem rogam uerbis nonnullis prolatis: unguento tenuissimo equum illi nunt: & in domum adducunt ubi ad. xv. uel. xx. dies delitescit: a nemi neq; uidetur: interea etiam apendunt collo equorum efascinatiōes quasdam corio rubeo inuolutas & hæc agunt adfirmantes strenuiore tutio resq; bello futuros equos.

Cib⁹ equoꝝ

Quo modo
efascinant
equos

Cap. XXXIII.

Mulierum
mos in tripu-
diis

Tormēta &
tibias admi-
rantur
Edito bom-
bo tormēto
rum pauent

Naues admi-
rantur

Ardētes cā-
delas admi-
rantur

IVius itaq; regiōis mulieres hilares sunt supra q̄ referre possim
gestiunt: exiliunt: saliant: & perlibenter chorizāt & imprimis
adolescentule noctu solum dum luna est pernox: in suis tripu-
diis disserunt: a nobis q̄ plurimum: res nostras admirant fere portentis lo-
co: ut sunt balistae & tormenta oē gen^o: nā cum uisum uenissent classē
iussi in uacuum exonerari tormenta: ut edito reboatu terrorem parerent
his populis: territi igitur tormenti inaudito atrocisq; bombo. credidere
Demonū opus: nō mortaliū artem. adicientes uno ictu posse huiusmo-
di tormenta supra centū homines prosternere: tibias etiā admirabātur
& cum uidissent exornatas: ut sit instar animalis alicuius: credidere uiuū
animal uarias emittens uoces: non instrumēta: qđ ubi itellexi ne hac opi-
nionē ducti diutius fallerent dedi tibias illis contrēctandas: tunc cogno-
uere artē esse: non animal neq; fantasma: adeoq; eis oblectabant ut dice-
rent rem cōlestem fore & ab ipso Deo fabrefactam: tanta concinitate:
ac melodia allecti: & imprimis uocū uarietates admirati: remq; nullā ui-
disse pulcriorem prādicabant. Nauim etiam per singula membra: &
minores partes scrutabantur: ut malum: āchoras: uela: remiges: & id ge-
nus alia. dicebantq; oculatam nauim esse: quoniam in fronte uidentur
sculpta lumina: quod solum sit causa ornatus: ut sit quandoq; in carpen-
tis & curribus: propterea adseuerabant nos fore eximios incantatores
nec demonibus absimiles: ut pote qui sulcabamus maria gradu citatissi-
mo instar phantasmatis: & itinera q̄ plurima in mari metiebamur: ipsi
uero uix de loco ad locum terrestri itinere ire nouerant: & id prāsertim
admirabantur: nos uidelicet in tantum ab continente recedere aliquan-
do ut p cōpluscūlos dies terra nūq; appareat: & tamen non ignoraba-
mus ubi gentium essemus: & quonam tenderemus: quod esse nō potest
inquiunt citra magicam artem: quod profecto haud dicerent si nauigan-
di callerent artes: non minori etiam admiratione adficiebantur uisis
candelis accensis: quippe q nulla alia Luminaria unq; uiderant prāterq;
ignem: ubi igitur uidere ardere candelas: dixere rem fore pulcher-
rīmā. In eadem regione mellis est plurimum: nam id ē fauo mellis
ore sugūt cerāq; abiiciūt: emi ppea ego fauū mellis: & more nro ab cera
mel disgregans: percunctatus sum de cera eos qđ sentirēt: q aiebāt se eā
nihilipendere uti rem inutilem: confeci itaq; ex cera huiusmodi cande-

las: ipsis cernētib⁹ & iussi eas accendi : quo facto magis: ac magis admirabantur profitentes nos fere nihil nescire.

Cap. XXXIII.

Quomodo Antonietus: & Aloisius in mari conuenere non longe ab uiridi capite.

IN hac regione instrumenta musicalia habent fere nulla præter duo: & ea melodia: & concētus ppe nullius. uidi instrumentū quoddam sambucam appellār: quod fidibus binis tantum pulsaf: & nulla inde cōcinitas: digitis pulsant: res rudis: & momēti ppe nullius. ut igit̃ præfeci oportuit me illic per dies aliquot diuersari causa explorandæ mercis ut si forte fortuna aliquid occurrisset quod conduce ret comertio: & id eo libentius ferebam ut res novas uiderem: quas re ferrem aliquando: cum itaq; decreuissē a continente soluere: & in altum facere uela desiderio uidendi adhuc maiora: cum præferti ab principe infante certior factus fuēram: nō longe ab regno senēge esse regnū quoddam cui nomen est Gambrē: & prout referebant nigrīte principi infanti: Id regnum auri est feracissimum: adeo ut si eo cōtenderent christiani inde consequerentur diuitias innumeras: his igitur allectus cum ut aurum consequeretur: cum etiam ut orbis partes incompertas mihi antea uiserem: expeditus ab principe ad nauim redeo meam: parans uela facere uentis: ut in pelagus altius eueherer: relicurus latus quo appulerant celoces: dum itaq; hæc meditamur repente naues apparuere in salo fluctuantes: nam uicissim altera uiderat alteram: nec ignorabamus eos esse christianos: congressi igitur mutuo cōspectu sui affectantes colloquuti sumus: moxq; patuit alteram nauim fore Antonietī cuiusdam Ligurī: qui maria sulcare probe nouerat: alteram uero aulicorum quortindam Principis infantis: hi igitur uiri conuenerant fide data ut caput uiride superarent desiderio uidendæ nouæ regionis: iniui itaq; cum eis amicitiam: & fœdus iugens ut simul maria sulcantes nouas regiones adiremus: una igitur soluimus uela dantes uersus dictum caput uiride austro duce: a latere semper ut præ oculis continentem haberemus usq; quaq; sequenti itaq; die uentis prosperis caput prædictum cepit nobis apparere: nam distat ab regno principis Budomel unde solueramus .M. fere quadraginta:

Cap. XXXV.

De eorū instrumentis musices

Regnū gambræ

Antonietus ligur
Aulici infantis principis
sulcāt maria

De capite uiridi: & eius denominatione & moribus gentium.

Promotori-
um caput ui-
ridea ppella-
tum



D igitur promotorium caput uiride iccirco appellatur quia confitum est arboribus densissimis eisdemque uiridibus: ac uiuentibus anno fere continuo: huius noticiam habuere primo Lusitanus superius anno meae nauigationis: appellarunt itaque hoc promotorium caput uiride ab arboribus: uti ab arena caput album denotatur. hoc itaque caput uiride eminens est admodum: & uisu pulcherrimum iter duos mores mediis exit: eadem in mare permines uaste uariisque ruscis nigris: & mapaliis septum unde quaque ab ea parte praefertur: quae respicit oceanum: sunt tamen hi nigritae ex regno senegae: ultra caput praedictum: uiuent tres paruae insulae non longe ab continente: sed praefusae desertae ab hominibus: uerum scatent arboribus instar capitis uiridis: cum uero aquae penuria non mediocri laborarentur iecimus anchoras ut aquae non nihil inde hauriremus: insulae illi quae uisa erat uberius adhesis: appulsi igitur huic gradiori insulae forte quaequam quaerebam: nullumque nactus sum praeter quamdam scaturiginem: quae uix poterat nobis auxiliari sitientibus. In eadem igitur insula inuenimus nidos complures: & oua alitum diuersarum: quae nobis haud erant incognita. Ibi stetimus per totam diem piscationem sumus uaria piscium genera sagenis alios: alios hamis quibusdam coepimus. Imprimis detales: & ostreas ueteres poderis librae. xii. uel. xv. per unoquoque piscium: mense Iunii postero die illic soluentes adnauigauimus: littora haud prope defereres. Id est esse sciendum quod mox post caput uiride littora se sinuant: & in ipso recessu sit sinus pulcherrimus: terra est plana: & referta arboribus innumeris: quibus non prius decidunt folia: quam alia subnascantur: uiuent semper: & licet distent a mari iactu arcus: uidentur tamen a longe ipsa contingere maria: res profecto est uisu conspicua: & ut fatear ingenue: ego quidem uarias orbis partes peragraui cum ad ortum cum etiam ad occasum solis: uerum nusquam amoeniorem uidi: ea complusculis irrigatur fluuiis: quorum quoniam sunt nauium impatientes: non meminimus: ultra sinum degunt bini populi alii Barbazini: ferreti alii dicuntur: hi quidem sunt nigritae uerum regi senegae non parent: regem non habent nec principem: licet uni magis quam alteri honorem maiorem exhibeant: Principem non eligunt: qui uitae: ac necis potestatem habeat: tum in se cum etiam in natos: nam morem nigritarum principum aspernantur: qui ubi libuerit per mancipiis: & uxores: & natos subditorum uendunt: fitque ut eorum uita semper sit in ancipiti: interque spe: & metum suspensa. Idola colunt: quae maxime: legem habent nullam: uiri sunt truculentissimi: arcu utuntur

De alia insula

De arboribus
eius insulae

Hi neque re-
ge neque prin-
cipem habent

Idola colunt

ac uenenatis sagittis peride' ut lauciati illico pereant: mō sanguis uel mediocris exeat: hi sunt nigerrimi: ac staturæ habiliissime: regio frequēs est nemoribus: quæ lignis sunt referta plurimū: irrigua est fluminib' q̄ plurimis. ideo fere inaccessa: nec patet aduentibus aditus nisi per nōnullos angiportus ex circumadiacentib': timent p̄p̄ea neminē: id sunt expti ali: quādo nigrity reges: qui cū bellum eis intulissent sunt pessime accepti ab his populis: discurrūt igit' latus prædictum austro flante puenimus ad ostium fluminis: qd̄ riū appellāt: Barbazinorū: latitudo fluminis ostii ē iactus arcus: hui' nominis memini ego in carta nauigatiōis: quā edidi nuperrime: abest hoc flumē ab capite uiridi miliaria fere sexagita interdiu solū nauigabamus: occidente sole iactis anchoris ad passus .x. uel .xii. aquarū: lōge ab cōtinēte miliaria. iiii. uel. v. cum uero illucescebat: uela faciebamus ī altū positis prius speculis in fugesta celocis q̄ eminus specularēnt scopulos maritimos ubi uidissent mare luctari: & fremere cū scopulis occurrētibus mox renunciarent uelificātibus: dum igit' ad nauigamus ad ostiū alterius fluminis deuenimus id erat riū senegæ magnitudine haud īpar: uiso ergo flumine tā preclaro decreuim' quēpiā e nris mācipiis emittere: q̄ terrā exploraret: terra erat aprica: & omni arborū uarietate exornata adeo ut nos sūmop̄ eo inuitaret: adduxeram' enim nobiscū e Lusitania mācipia cōplura q̄ Turcimanos appellam': hi sunt nigrite quos rex senegæ portugallēsis: siue Lusitanis (q̄ eo p̄ficiscunt cōmertii causā) uendit: hi igit' Turcimani siue mācipia (sclā uos uulgo appellant) christi fidem: in lusitania suscepere: & hispanum idioma callent: nam eos mutuati eramus ab dominis ea lege ut p̄ hmōi seruitute: quam nobis exhibituri erant Turcimani cū rediissem' seligerent ipsi quemcūq; libuisset ex oī mācipiorū cetū. Turcimani uero libertatē p̄petuam cōsequerent': iacte igit' sunt sortes ad quem spectaret suū Turcimanum emittere in littus: cecidit fors sup ligurē: q̄ cōdicto cibam expediuit: q̄ discedens a classe in littore mācipiū exponeret lege data ut caueret ne cōtinentem appelleret ultra q̄ foret necesse. satis ac super erat si mācipium in sico poneret: & mox in altum nauim duceret: ne incautus: a barbaris deprehenderetur. Instituunt igitur mācipium ut cum terram attigerit querat quæ gens: qui princeps: qui mores sint regionis: sciscitaretur etiam an ibi copia auri foret uel alia quæ commercii cōducerēt: ubi itaq; mācipium terram tenuit: actutum adfuere nigrite eius regionis qui eminus speculati fuerant aduentantē classē

Aliam insulā cōperiūt

Turcimani

Mittitur turcimanus ligur ad explorandam insulam

In terram descendit

**Nigritæ tur
cimanum in
terimunt**

iecirco uenerant ad litus sagittis: & arcubus onusti delitescentes in fructibus: & uerbis ut quempiam e christianis improuidum corripere: uiso igitur mancipio propitius accedunt: colloquunturq; nonnihil: & mox exertis ensibus: & macheris plagis innumeris mancipium consecrunt: cui prius proxima nauis auxiliari nequiuit: q̄ uitam exhalaret: quod ut compertum habuimus: stupidi rem egre tulimus: intelligentes gentem sauiam: & atrocem fore: quandoquidem in sui consimilem nigritam tam truculenter seuerant: scientes haud dubie seuituros i nos magis si potestate in nos haberent: relicto igitur littore huiusmodi: ceptum iter persequeremur ducti austru in conspectu continetē usquequa; habētes: littoralis regio amariissima erat: arboribus innumeris fulta: & soli patētis: nec inæqualis: & tādē peruenimus ad ostiū fluminis Gambæ quod patebat latitudine trium uel quattuor Miliariū: ubi magis in arcum exhibat: ingressi igitur flumē ostiū tam patentis: duximus ibi posse nōnihil q̄scere: ut mox postridie certiores fieremus ubi nā gētū essemus: & an illic esset Gambre regnū: cuius desiderio flagrabam⁹ mirabile imodū.

Cap. XXXVI.

De flumine magno nauigato ab almadiis.

**Præclarum
flumen.**

Impulsi igitur ostio magni fluminis: quod i primo ingressu præse-
rebat latitudinē sex uel octo miliariū celsimus ppter hoc
præclarū flumē fore regni Gambæ: cuius desiderio afficiebamur plurimū: nobis etiā nō difficulter p̄stadebamus: illic auri plurimū
esse: aut forte aromata quepiā: uel alia q̄cunq; mercimōia: q̄bus locupletati domū alacres rediremus aliquādo: Luce itaq; seq̄nti uentis prosperis minorē celocē præcedere iussimus uiris: & armamentis fultā: cū ea
q̄: e nostris cimbis unā: has paruas naues ex cōposito præmissimus: q̄p
pe q̄ adhuc ignorabam⁹ altitudinē fluminis. uerebamur p̄pea ne tatarū
nauū foret ipatiēs: expeditis itaq; his nauibus nautas cōmonescim⁹ ut
aquæ altitudinē cōtis explorarēt idētidē: & ubi cognoscerēt eā satis fore
nostræ classi: gradū referētes signo aliquo nos certiores facerēt: iuer nū
& cū aquæ multū reperissent: nos monuere: quibus cognitū uisum est
aliā expedire nauim aliquāto maiore armis probe cōmunitam: & illam
antonini licet multo minorē: lege p̄scripta ut si forte fortūa occurrisset

**Alcā aquam
reperiunt**

illi nigritarum almadia (idest naus genus) re ipsi non discerneret neque congregarentur: sed statim gradum reuocarent: iter ad nos dirigentes quandoquidem eo nos concesseramus non belli sed lucri gratia: querebamusque ut omnia pace & concordia fierent: quod non ui sed ingenio nos consequi posse sperabamus: cuncti itaque in interiorem fluminis partem nostri subinde uada: & fluminis profunditatem contis temptant: inueniuntque in horas altiores aquas: & ingentium nauium capaces: & altitudine mensuram passuum .xvi. excedere: prouecti ultra ad miliaria duo uident fluminis littora conserta arboribus pulcherrimis hinc: & hinc: animaduertuntque flumen immensis orbibus: & recessibus implicari (ut meandrus aliquis) decreuimus propterea gradum referre: & dum hæc meditamur ecce a tergo ab ostio cuiusdam parui fluminis quod exonerabat in magnum: mox emergunt tres almadia: nos lembos appellamus: sunt ex cauata arbore: nec sunt maiores cimbis nostris: quas trahunt naues: sunt agiles nimium: uerum parui ponderis capaces: quæ ubi Liburnicas nostras & celoces conspexere credidere nos eo contendere: ut uim infereremus aliquam: nam edocti eramus illorum consuetudinem fore: ut arcubus uterentur & sagittis ueneno infectis fere per totam plagam regni gambre: & licet nostri satis ac super eos eminens propulsare quiuissent: ut tamen dicto parerent nostro: uisis almadis concito gradu ad nos redeunt: non tamen facere potuerunt etiam effusa fuga: quin semper ad iactum arcus post terga nigritas haberent: mirum est quæ pernices sint hi cuncti hoc nauium genere: cum autem nostri consecuti classem fuissent ingressi celoces inuebant nigritis ut propius accederent: illi uero gradum sistentes nusquam propius accessere: erant forte in his almadis homines .xxv. uel ad summum .xxx. nos admirabantur plurimum ut rem sibi & ipsorum prædecessoribus hætenus inuisam incognitamque: naues uidelicet id genus: ut sunt nostræ: & homines albos: pleni itaque admiratione non loquebantur licet a nobis ad colloquia mutua inuiterentur signis: ut assolet quibusdam: abiire igitur: & ea die nihil ultra temptauimus.

Ad fluminis
littora appli-
cant

Almadia

Quibus ar-
mis utantur

Cap. XXXVII.

Quomodo Nigrite nostros sunt adorti in flumine.



PAne itaq; sequenti nos cum paruis nauigijs soluimus illinc cir-
 citer diei horam tertiam uentis prosperis ut nostros adiremus
 socios ut sic demum tutius interiora fluminis peragrarē posse-
 mus: & tandem aliquādo deorum munere mirius hominum genus q̄ id
 erat quod nuperrime uideramus in almadiis nancisceremur. Igitur cū
 sociorum classem inuenissemus una omnes uela dātes uersus pradiētū
 flumen iter direximus prāmissa parua celoce sequentibus nobis conti-
 nenter ut altera ex ordine post alterā iret: & cum iam ingressi essemus
 fere ad quattuor miliaria: illico a tergo almadiæ quædam (unde uenerit
 adhuc incomptū habeo) quæ ad nos citatissimo gradu contendebant:
 quibus uisis mox in eos uela fecimus: ueriti ne nos suis uenenatis sagit-
 tis impeterent. non. n. ignorabamus eorum sagittandi mores: classe igit
 reuocata in orbem: q̄ citius potuimus nostros armauimus ante oīa præ-
 cauētes ne nos incautos: & inermes hostis inueniret. uix tamen nobis
 erant arma ad hostem propulsandum: diuisa itaq; in duas partes classe:
 qualdā nigritarū naues circūdedimus p̄cēsuimusq; eorum cimbis: quæ
 xyii. erant maiores nostris nauigijs: quæ nostra ferunt flumina: easq;
 impellunt remigijs innumeris: sublato itaq; remige quisq; illorum nos
 admirabatur utpote rem nouam: & incognitā: p̄censiti tunc a nobis plu-
 res nō appuer̄ q̄ cētū & quinquaginta uiri: p̄fecto si ad corp⁹ spectes cōspi-
 cui nigerrimi quidem uerum habitu albo induti nō indecoro: habitus is
 erat tunicis q̄busdā: camisias appellamus ex cotonina alba induebātur:
 in capite paruum habebant pileum: ut mos est germanis id plus habent
 q̄ alamani: uidelicet i pileo ex utraq; p̄te nescio qd alas presentans duas
 in medio penna eminebat: ut est uidere apud nostros milites qui talibus
 plurimum gaudent ut cūq; fuerit nos iudicabamus hunc habitum mili-
 tiæ cōuenire: eratq; i frōte cuiusuis almadiæ maurus quidā stans: clipeū
 teretem i brachio habēs. Is clipeus uidebatur ex corio cōfectus & neu-
 ter bellū inferebat: sed alter alterū admirabat: ubi itaq; uidere a tergo
 uigere alios qui clandestine aduenere mox demissis remigijs expediunt
 arcus nihilq; promentes in nostros sagittas dirigunt: quibus conspectis
 nostri tormenta exonerant: uerū aquis imersi iacti lapides neminē occi-
 derūt: p̄terrefacti tamē tormētōr̄ reboatu & strepitu īfeto: steter̄: pau-
 di admodū: cum uero cognouere neminē lesū his tormentis: uerum
 eorū iactus emori in aqua: rursus reassumptis animis magis: ac magis in
 nos seuiunt aerē sagittis obtenebrantes celeritate incredibili: & iā p̄pi⁹

Nigritarum
 naues circū-
 dant

Cuius colo-
 ris & quo ha-
 bitu essent

Cū nigritis
 praeliantur

accedebant audaciores solito: at nostri balistis eos propulsabant & catapultis plagisque onerant innumeris. Primus igitur qui iecit in eos is fuit Liguris filius nothus: qui nigrity unius pectus transfixit: morique illico coegit. susceptus is itaque a suis extractaque sagitta admirationem peperit id genus teli nigrity omnibus: nec ob id tamen temperabant ab sagittis suis: fiebantque in horas atrociores: contra nostri eos male accipiebant: perinde ut paruo temporis momento: e nigrity plures ceciderint: ex christiana uero: quare deorum gratia fuit: nec unus periit: profligatis tot nigrity: qui ob cladem acceptam indignati plurimum celocem minorem circumuenire satagebant: uno impetu omnes: quod ut animaduertimus mox in medium recepimus celocem predictam: & rursus exoneratis tormentis: bombardas uulgo appellat: stragem intulimus maximam. his uisis nigrity iam fere saucii omnes in diuersa abeunt: nos uero catenis iniectis id curabamus ne naues in uarias partes dilapsae: uirium minus haberent: una omnes ferebamur connectis nauibus: & uentis prosperis utraque progrediebamur cedentibus iam nigrity: id imprimis obseruantes ut cum nigrity mutuo colloquio frui possemus aliquando.

*Nigrity pro
fligantur*

Cap. XXXVIII.

Decretum factum in flumine Gambre.

Igitur adeo mancipia nostra nigrity inclamarunt ut eorum fessi clamore nigrity tandem aliquando permiserint: unam e almadiis suis propius accedere: ut puta ad iactum arcus percunctati sunt. Itaque eos nostra mancipia cur in nos tam atrociter seuerent cum praesertim non alia de causa illuc concessissemus quam commercii: & pacis concordiaeque: prout melius declarabat cum reliquis nigrity regni senegae contubernium: & frequentior necessitudo: ad haec etiam nostri adiciebant uenisse e partibus orbis remotioribus ut munere perpulchri suum regem nomine regis Lusitanorum donarent: quandoquidem is enixe peroptabat ab eorum rege arcte diligi: & amari: rogabant propterea ut dicerent ubi nam gentium rex per id tempus ageret: & quis princeps huic regioni dominaretur: quodque huic flumini nomen inditum foret: addebant etiam ut ad nos tuto: & pacifice accederent accepturi e rebus nostris quicquid libuisset: & e suis darent pro suo arbitratu: modo omnia pace: & citra bellum contumeliamque fierent: in hanc fere sententiam nobis responsum est: non quidem eos latere: quare gens foret christiana natio: & unde ueniret scireque quid egerit iam pridem cum rege senegae: nigrity

Colloquuntur

*Respondet
nigrity*

E

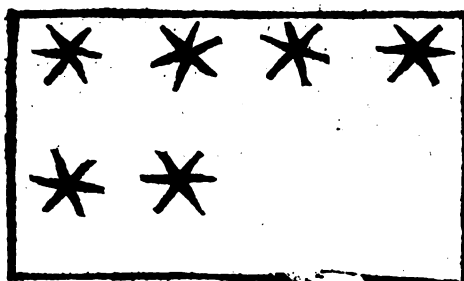
Fugatur ne
gritæ

& aliis nigris sue ditionis qui quoniam nobiscum degunt boni esse non possunt: quippe qui non ignorant christianos uelci humana carne: nec alia de causa emere nigrarum mancipia: nisi ut mandant: & lancinent ut ferinas carnes: propterea apud eos iuratisime asseuerabant nullum christianis amiciciae locum superesse: sed cordi eis habuisse oia sua q̄ classe attulerant diripere & depradari regioꝝ suo dono dare: seq̄ truci dare atrocissime: regem abesse illinc itinere trium dierum. Regnum eē Gambræ quod querebant: flumen magnum fore: nomen quidem non reticuit: uerum ego non memini. hoc igitur accepto responso: ut par erat: indignati: in eos uela fecimus: qui effuse fugientes mediterranea petiere: hunc finem habuit congressus noster: his pactis explorato omnium uoto contendebamus rursus interiora fluminis penetrare: uel ad. M. circiter centum: quæ res ut patuit omnibus pmouit multos: quos proprii latris cura sollicitabat nimium: nec sunt passi nos ultra progredi: affirmantes satis ac super egisse: dum in has ptes: a suo orbe remotissimas sospites deuenissent: addētes nolle de cetero laceessere fortunā: & discordia ingenti concio soluta est. Nos autē qui callebamus horꝝ consuetudinem: scientes q̄ duræ ceruicis forent: q̄tumue profilirent: ubi non exaudirentur conducibilius fore duximus: si eis pro tempore cederemus: sequenti igitur die illinc soluimus: uersus caput uiride iter facientes: ut deorum auxilio in hispaniam rediremus aliquando.

Cap. XXXVIII.

Qualis tūc
uisus fuerit
septentrio

Er id tēpus quo in ostio fluminis morā traximus semel tantū septentrionē uidimus: q̄ adeo demittebatur ut crederetur mare fere contingere: ab aquisq̄ nō plus uidebat abesse: q̄ lancee tertia pte: & ibi sidera sex cōspicati sumus: q̄ magna erant: & mirū in modū splēdebāt ea metiti sumꝝ pyxide: & iſraſcriptā figurā presentabāt.



Hic noctē
aiūt esse ho
rarū tredecī
ī mense iulii

Cēsumꝝ ppea hmōi astra plaustrū austri efficer: licet priorem stellam in ordine minime uidere potuerimus: quoniam haud quadrat rationi ut eam prius uideamus q̄ septentrionem perdiderimus. i. ab nostris oculis euanuerit. Inibi etiā comperimus noctem horarum tredecim: diem uero undecim ingrediente mē

se iulii quo regio illa eximie flagrat: habent tamen uarias temporum uices hiemē: & ipsi appellāt quoniā ab dicto mense usq; in mensem octobris terra irrigatur imbre & pluuiā fere continua: & praesertim in meridie exurgit quaedā nebula quae coelum inumbrat: nec supra terrā multū tollit in subsolanum: & apeliotem: ab subsolano uero ad uulturnum transit fulgoribus eximiis: & tunc imbre tell^r madefacta semini preparat: uti agunt nigrīte in regno senegae: uiuūt milio: leguminib^r: carnib^r: & lacte: accepi etiam introrsus nō pluere nisi fere feruentē aquam. & ibi cum diescit: non uisitur aurora ante emersum solis: ut usu euenit apud nos: quoniā semper inter aurorā: & solis ortum: nonnihil temporis iter cedit: imo q̄primū nox abscesit: illico sol emergit absq; alio medio. uerū licet sol uideat nō tamē illuminat ad spaciū medie horae. uidetur. n. pati deliquiū in ortu: ppea obumbrat aliquantisper. causam uero cur sol ibi citius uideat: q̄ alibi gentiū: nullam aliā afferunt nisi quia regio patētis est soli: & depressi: uacatq; montibus: qui forte alibi obstant ne sol oriēs mox cernatur: huic sententiā astipulantur focii: qui aderant omnes.

Cap. XL.

Quomodo Antonietus ligur: & Aloisius cadamustus nouas insulas inuenere.

DOres igit: & qualitē huius regni Gambre quantū ego colligere potui in meo itinerario uix referte possumus: quoniā ut praefecimus incolarū seuitia: & eorū imprimis qui littoralia incolunt consequi nequiuimus uotū nostrū: nā gens suapte natura ferox colloqui cū mitioribus noluit: nec cōmercia tractare quæpiā. Igit nō ueritis nos cognita huius gētis feritate haud quāq; ultra progressos fuisse nautis reluctantibus: sed in hispania flumine illo Gambre non superato rediisse. Anno itaq; sequēti praefatus ligur: & ego Aloisius unanimis rursus classem expediuimus cum animū applicuissēmus ad hanc prouinciā nauādā: ut eadē aliquādo dictū Flumē explorātes regnū Gābre ingrederemur. hāc ergo ut pcrebuere ad aures principis infantis: sine cuius cōmeatu expeditio hāc fieri nō poterat: cōplacitū illi plurimum fuit q̄ hāc nobis cordi hāssisset: & ut huic pio pposito: nec poenitēdo uoto lauens subscriberet: unā e suis celocē armat eximie: & oī genere ānonae cōmuniuit: soluimus itaq; ab loco quodā: qui dicit Lanchus q̄ parū abest ab sacro p̄mōtorio siue capite sancti uicētū ingrediēte mense maii p̄spe ris uentis & iter fecimus p canarias insulas: eas tamē ex cōposito prae

Natura aeris
Subsolanus
apeliotes
Vulturnus
Venti
Quibus uiuant cibis
Feruentem aquā pluere
Hic aurora non uidetur
Sol ibi citi^r
uidet q̄alibi
& que sit cā

In hispaniā
redeunt
Rursus classem expediunt

Abiunt
Canarias insulas praeteriunt

reuntes utpote rē non incognitā nobis: si superiorū meministis austro
ducebamur:& labentibus aquis:quæ flante noto mirū in modum fluūt :
peruenimus ad caput album:quo uiso duximus classē in altū:& sequē
ti nocte adortus est nos uentus auster:cuius impulsu regredi oportuī
set ni nonnihil ad occidentē declinauissēmus:sustinuimus igitur hanc
uenti sæuitiā noctibus duabus:& diebus tribus:die uero tertio terrā in
conspēctu habuimus:quod nemo nostrum autumasset:cepim⁹ itaq; ge
stientes exilire omnes terram identidē inclamātes:admirati nimum ibi
terram reperiri:cū prorsus id nesciremus.expedita igitur cimba duos
homines emisimus qui explorarēt iam uisā tellurē.Iuere itaq; & duas
prægrandes insulas uidisse renuntiant:quod ut accepimus:mox ruimus
in dei laudes:qui sua clementia incredibili hætenus incognita nobis co
gnoscenda præpararet:res pfecto nouas:& toti hispaniæ incōptas . ut
igit oblatā ab deo terrā aliquando pagrarem⁹:rerū nouarū pcupidi :
fortunā experiri uolentes nostram :uela fecimus uersus huiusmodi insu
las:quo breui peruenimus.& ubi in conspēctu fuit:uisa est maxima:tan
tumq; obnauigauimus ut stationē non incōmodam reperuimus:appulsi
igitur prius iactis anchoris cimbā bene armatā emisimus ut compertū
nobis fieret:an insula coleretur ab humanis.ingressi ergo nostri isulam:
neminem unq; conspexere humanum neq; extabant uestigia itineꝝ:qui
bus cognosci posset q; culta foret insula:hoc cognito mane sequenti ut
animo satiffacerem meo.Iussi ex meis decem armari:tum telis:cum etiā
balistis:ut interiora insulæ adirent si forte ultra quosdam colles:qui ibi
attollebantur homines forent.Iuere igitur & collibus superatis iuenere
neminem præter columbos:& fere omne genus auitiorū : nā colūbi ca
piebant pro libito manu hominis.non.n.pauebant ad uiri conspēctum
utpote ad rē sibi hætenus inuisā:cepere igitur ex his q; plurimos quos
scipiōibus occiderāt nobisq; attulere:ex alia regiōe apparuere tres alia
insulæ magnæ quas ipsi non uideramus:nā ad septētrionē nobis reman
ferant.Visum est etiā eis duas alias isulas uidere uersus occidentē i uasto
mari:uix tamen id cōpræhendebant ob magnā distantiam:neq; nos eas
uisere magnificimus:q;ppe q; aiū iduxeram⁹ ceptū iter pseq;nec tātis
suppetebat tēpus:uerēbamurq; ne frustra tereremus temp⁹ diuertendo
ad inhabitatas isulas.Intrēa dū his ego isisto quattuor isulis:alii uidē d
cem puas isulas:q; cū adiuissent nihil præter aues iueniūt:& pisces igen
tissimos:ut igit reuertar unde sum digressus:solui ab hac isula iter meū

Ibi terrā re
perisse admi
rantur

Duas isulas
uident

Nouam in
sulam ingre
diuntur

Insulam ex
plorant

Nihil hic
animaliū re
piūt præter

columbos &
multa alia

genera auīū

Tres alia in
sulæ magnæ

apparent

Alia decem
paruæ isulæ

in quibus ni
hil erat:præ

ter aues &
pisces ingen
tissimos

persecutus: & ecce duæ aliæ insulæ: & cum oram unius percurrerem mox incidimus in cuiusdā fluminis ostiū: & censentes aquam potu fore non in suaue littori applicuimus. erat. n. insula cōstita omni arborū genere pulcherrimo: & dum fontē querimus quēpiā: glebas salis albas minutulas nanciscimur secus flumen: legimus ergo nōnihil salis qđ itineri sufficeret nostro: nam ibi sal effusse affluit: hausimus etiā aquæ nō parū: erāt ibi testudines innumerae: quibus pro tegmēto natura vastissimas testas dederat: magnitudinis tātæ ut p clipeo nō inepte sufficiāt: nrī itaq; esculentis huiusmodi oblectari plurimum exenteratis testudinibus: multitiu ga eduliorum genera fabricabantur: asseuerantes eis alias se solitos ubertim uesci: & comprimis in sinu argino cuius in superioribus affatim meminimus: nam is sinus scaret huiuscemodi testudinibus: hortabanturq; ut & ego eis uesci uellem: esitavi igitur cibum mihi insuetū: ut complura experirer: uisus est non insuauis: albicat enim caro hæc nec multum est absimilis uitulinis carnibus: si fragrantiam & saporem spectes: cum itaq; placuisset comediisse: cibum approbans: in nauī plurimum adseruari iussi: ut quandoq; leniret famem: in primo etiam iterario meo: quod prætermissem: comedi ex leofante satis illecebre: piscati sumus etiam in ostio dicti fluminis ubi tanta uis erat piscium quantam uix referre quibo: quandoquidem fere credulitatem omnem excedit: erant ex his piscibus complurculi quos nemo nostrum uiderat unq;: uerum pergrandes: & ad cibos humanos non inepti: ostium uero fluminis in tantam exibat latitudinem ut onerariam nauim. c. l. doliorum capacem haud grauati exciperet: adeo patebat: ut paucis expediā: ut unī iactu arc^u latitudinem eius metiri nequiuisses: illic statiuam fecimus biduo animi causa: ut feriat aliquanto a laboribus animi deinceps ad dura promptius euigilarent: annonam omne genus inde exportauimus ut futuræ fami consultum iret. Intercetera columbos innumeros: nec id præteribo: nos illi insulæ cui primo applicuimus: boni uisus nomen indidisse: argumento: qđ primo a nobis uisa foret: alteram uero quæ inter quattuor eminet insulas diuī iacobi nuncupauimus: ob id quod ea die: quæ in honorem sanctorum iacobi & philippi concelebratur: a nobis est reperta:

Cap. XLI.

De loco dicto duæ palme: & de fluuio Gambre nauigato.

E iii

Aliā insulā oī
genere arbo
rū cōstitā iue
niunt
Hic fontē sa
lē & magnas
testudines iue
niunt

Qualis te
studineus ci
bus

Maxima pi
scium copia

Ostiū flumi
nis capax
onerarie na
uis

Locus dictus
spedegar

Flumen gam
bre
Almadie ge
nus nauis

Vita exuit
hispanus

Insula sancti
andreae

Nigritas in
clamat mani
cipium

Vnus ex ni
gritis celocē
nostrā ingre
ditur

Is peractis die memorato ab his insulis soluimus per caput ui
ride tenentes iter: & breui deorum munere peruenimus ad id
loci q. dicit spedegar: in conspectu tellurem semper habentes:
& ibi locus alius: qui ad duas palmas appellat: is est inter caput uiridae:
& sinum senegae praedictum: & quoniam iam terra erat nobis alias cog
nita: audacter dictum caput percurrimus: adeoque id concite a nobis actum ē:
ut sequenti mane dictum caput superauerimus: & tandem aliquando
rursus ad prenomina tum Gambre flumen peruenimus: & intrepidi dictum
flumen nauigare cepimus obstante nigritarum nemine: nam Almadiae
nusq. apparuere: interdum solum ad nauigabamus contris explorantes flu
minis alueum: ecce quaedam almadiae: nigritarum uerum secus litus flumi
nis euntes nobis haud erant impedimento: & introrsus ad decem. M. in
sulam quandam paruam reperimus: quo cum applicuissimus: e nostris qui
dam uitam exuit: nam febre diutius laborauerat: & licet aegre tulerimus
omnes uiri exitum: tamen quoniam deo maximo complacitum fuerat:
ut decuit fideles: nusq. eius potentiam detrectauimus: uerum pro more
humano satis moesti: humanimus hominem iam uita functum: & quia
huic Andreae nomen fuerat insulam de nomine uiri appellauimus: est itaq.
ab cunctis deinceps dicta insula sancti Andreae: soluentes igitur ab hac
insula dictum flumen nauigauimus: sequebantur a longe quedam nigri
tarum almadiae: quas inclamans mancipium nostrum (quod nigritarum idio
ma nouerat) tarum effecit ut propius accesserint nigritae: a nobis cum
uoce cum etiam rerum nostrarum assidua ostentatione allecti: polliceba
mur. n. eis pro colloquio plurima: hortabamurq. ut omnem de nobis su
spicionem feritatis exuerent: quandoquidem hi eramus qui humanita
te & comitate caeteris prestamus mortalibus: his ergo prouocati pro
pius accessere iam nobis fidentes: quare unus ex nigritis celocem ē ingres
sus intrepide: & cum trucimano. i. mancipio nostro colloquutus admira
bat nimum nostrum more nauigandi: & imprimis uela: quoniam ipsi
solo remige impellunt naues: rati nullum alium inter mortales modum
fore maria fulcandi: albicantesq. hoies cum insueto habitu magis ac ma
gis demirabantur: nam his est habitus ex cotonina quadam alba admo
dum: q. instar camisiae uestem eis suppeditat. coplusculi et nudi cedunt: ex
cepim? itaq. nigritam honorificetius q. potuimus: muneribus nostris ho
minem prope onerantes: q. nostra consuetudine delectatus: per cunctabatur
de multis nostros. postremo aperuit nobis id esse Gambre regnum: qd

errantes iam pridē quārebamus: & illorū dominum dixit fore. farosā-
golū: eumq; abesse illinc itinere dierū decē inrorsus meridiem uersus.
ipsum tamen subesse maiori principi. i. regi mellis: qui magn' impera-
tor nebeorū dicebat. adiecit tamē nō fore lōge a lictore fluminis utriq;
regulos complusculos: in quorū cotuberniū: & necessitudinē mox: si libe-
bat: sua opera recipereimur: & imprimis pollicebat id se nauaturū apud
regulū batimausam: quoniā iā intelligebat nos: & probos: & comes ui-
ros esse. hanc igit' uiri huius de nobis cōceptā opinionē gratam habui-
mus supra modū: eumq; nostris adnumerauim' i celoce receptū p̄tin':
& tandē nauigando deuēimus ad eū locū quē appellāt batimausam: q
nra sentētia abest ab ostio fluminis. xl. M.

Cap. XLII.

De Principe conciliato muneribus nostris.

Llud est ēt sciendū: q; dum sulcauimus flumen sub solano ue-
cti sumus. & is locus ubi iecimus anchoras multo angustior
erat ostio fluminis: & mea sententia latitudine miliariū nō ex-
cedit: in eūq; cōplusculi fluiui exonerāt: ubi itaq; applicuim' ad id loci
decreuim' mancipiū nr̄um: quo iterp̄te utebamur: eū nigrita (quē pri'
cōciliauerāt nobis mūera: & blāditiā) ad principē mittere batimausam.
quē perpulchri munere donauimus. Id erat munus Tunica quedā feri-
cea contexta more maurico: nos tunicam interiorem appellamus siue ca-
misiā: instituiusq; turcimanum ut munus his uerbis exornaret: nos
tidelicet huc contendisse: ut foedus: & necessitudinem eximiam nomine
Regis Portugalliae: siue lusitaniae secū iniremus: uelleq; cōmertia exer-
cere ubi sibi cōplacitū fuisset: & si nostrarū regē egeret eis eque: ac suis
uteref nr̄um regē nūq; defuturū: ut illi mōrem gereret usq; quaq; aliaq;
q̄pluriā adiecimus: quē sciēs p̄tereo: ne surgat opus i iliada magnā. p̄te-
ctus ē itaq; mācipiū nigrita comite: & ut breue faciā: p̄cipi nr̄o noīe
cuncta exposuit quo effectū ē: ut maximā cū p̄cipe amicitia cōflaueri-
mus: p̄mutauimusq; pluriā. dedit. n. p̄ nr̄is mercimōiis mancipia: & auri
quippiā: aurum tamē ibi ifra famā noīs reperimus: utpote q̄ audiuera-
mus regionem huiusmodi scatere auro plurimo. Inuenitur quidem au-
rum: uerum magnipenditur fere ut apud nos: sciunt rem praeclaram fo-
re: licet cum rebus minimis permutent: quē si a nobis considerentur
sunt profecto uiles: apud eos tamen sunt in p̄cio non mediocri. Id effi-
cit regionum uiuendi uaria consuetudo: ibi etiam stetimus ad dies fere

Ad regnum
gambre co-
gnoscūt pue-
nisse
Magnus ne-
beorū impa-
tor
Cōplusculi
reguli
Regulus
batimausa

Tunica con-
texta more
maurico

Ad p̄cipē
contendit

Aurum ibi
infra famam
noīs reptum

quindecim . Interea ibant cateruatim nigrite ad classem nostram loco
 miraculi nostra : & nos ducentes : nonnulli ut permutarent sua : alii ut
 rem non uisam amplius conspicerent : accedebant aliqui ut fusaras uen-
 derent id est genus mercis coronum : & eius filum & tunicas ex eodem
 hæc erant multiuigi coloris ut sunt punicei : & albicantis : necnon uer-
 miculati coloris : ferebant & feles prope omne genus quandoquidem ea
 regio scatet animalibus huiusmodi uenduntq; præcio uiliori ut puta
 Marchetis decem non tamen ipsa pecunia . Ignorant .n. omne genus
 pecuniæ : uerum re quapiam quæ decem marchetorum præcium non
 excedat : pro sele quolibet : adducebant & alia q̄ plurima ut sunt pelles
 felium : & castoreum : & id genus alia dabant unciam castorei . i. muscati
 pro re præcii marchetorum quadraginta uel ad summum quinquagin-
 ta non tamen pondere aliquo permutabant : nam omne genus ponderis
 nesciunt : uerum si res data spectetur uncia pondus expleret : ferebāt in-
 ter alia cariotas . i. datilos palmarum fruct⁹ : & fructuum genera omnia :
 ex his nonnulli siluestres erant : non tamen insuauis : ego tamen his absti-
 nui metu profluii corporis : soluunt .n. mirum in modum aluum . Itaq;
 ibat ad nos quotidie frequens hominum turba : nec unius idiomatis ua-
 rium erat linguarum genus : nec definebant uecti cimbis suis (almadias
 uocant) ultro citroq; commeare : flumen sulcantes traicientes de loco ad
 locum modo huc modo illuc uecti ut apud nos in quibusdam flumi-
 bus est uidere : ut puta Lugduni galliarum urbi in arari flumine placidis-
 simo uerum ois eorum nauigatio remigiis absoluitur his mirum in modum
 stantes naues impellunt utrinq;. In pupi plus remigū maior est numer⁹
 modo hinc modo illinc ut medio æque utrinq; librata nauis incedat in
 neutram partem magis declinans : stantes itaq; remigant ui lacertorum
 nullis inhaerentibus remigiis uerum sic fabricantur remigia : habent lan-
 ceam longitudinis passus unius & dimidii in cuius summitate alligant
 aserulam quandam teretem uti nos in mensa utimur pro patinis cū loco
 argenti uel stagni : ligna succedunt frugalitate uel potius pauperie sua-
 dente : hoc instrumento nauigant : & quidem citatissime almadia suæ a
 latere semper littus haud quaq; deferentes : suntq; ibi paruorum amari-
 ostia compluria quæ exonerant in mare : his se committunt tutius nec
 multum ab regionibus suis recedunt ne ab suis met nigritis corripiant^r :
 & captiui facti demum pro mancipiis uendantur christianis : dum ita
 q; illic mercamur cum nigritis egrotare nostri ceperunt febre adrapi-

Castoreum

Cariotæ

Cariotæ sol-
unt aluum

Lugdunum

Quomodo
fabricent re-
migia

da: & calidissima propterea ut nostris confuleremus protinus illinc sol
uimus rursus ad ostium dicti fluminis reuertentes.

Cap. XLIII.

De siluestribus Elephantis: & quomodo capiantur.

ID rebus huius regionis quæ referri possunt: a nobis q̄ eas uel
subiecimus oculis: aut ab fide non indignis accepimus per id
temp^o quo illic fuimus: de fide ipsorū potissimū auspicabimur.
Idola igitur summope colūt ritu multiplici: fidē nō mediocrē fascinationi
bus adhibētes: patrāt & alia innumera demone suadēte: deū tamē norūt
licet cognitū nō obseruēt: alii maumethē spurcissimū uenerant: & hi ut
apud nos ægyptii populi uagant^r extra solum patriū: & imprimis apud
mauros degunt: incolæ uero regionē nō excedūt suam. uiuūt ut nigrite
regni senegæ prædicti & fere eisdem cibus aluntur. id plus hēnt q̄ orizā
uberius ibi legunt quoniā in regno senegæ non nascitur: uestiunt canib^o
quod nusq̄ alibi comperimus. uestiunt cottoninis. at nigrite fere in uni
uersum nudi incedunt: nā apud illos maior est cottonorū copia: mulieres
uniformē hēnt habitū. prius tamen q̄ adolecant corpora compungūt
stigmatibus nōnullis: quæ igne inurūt ut perpetuo remaneāt: notæ hu
iusmodi presentant ornatū quendā factū in sindone opere polimito ex
serico contextum coloris multiplicis: plaga est admodum torrida & q̄to
accedunt magis ad austrum eo plus sunt exustiores & comprimis secus
flumen calor grassatur eximie ob arborum frequentiam: nam æstus ubi
exhalare nequit urget magis: arbores uero ibi sunt tantæ magnitudinis
ut earū ambitus sit ped. xvii. licet eminentia altitudinis non quadret ma
gnitudini non. n. altius tollunt^r q̄ ped. xx. cariose sunt tamen: & sine se
necta ut euenit annosis arboribus: siue carie quapiam cōmaculatae erāt
& corrose: aiebant etiam incolæ multo eminentiores arbores in regione
huiusmodi fore: faciuntq̄ hæc arbores ut non difficulter credamus terrā
illam feracissimam fore quoniā ubi arbores adolescunt in tantū incre
mentū: regio haud dubie nō potest eē nō irrigua: fert et hæc regio Ele
phātes. sed siluestres: neq̄ ibi cicures sunt: aut domant^r ut alibi gentiū:
uidi ego aliquādo q̄tuor ex hmōi nemus egrediētes quos ubi sum e na
ui specularus: ego & socii: cōplusculi exluim^r: e nauī cōtēdētes ad eos:
q̄ ubi nos cōspexere mox nēori sese dedidere: uidi & exāimārū elephātū
quē occidi iusserat Princeps qdā dictus gnumimēsa in grām meam.
Is princeps accola est ostiū fluminis Gambre: & profectus est uenātum

Idola colūt

Canibus uestiunt
Nudi incedunt
Femine ab infamia stigmatibus corpora compungunt

Arborū magnitudo

Elephantes siluestres

Quibus ar-
mis in uena-
tione utantur

Quomodo
capiant ele-
phantos

Citissimum
pnicis homi-
nis cursum
superat ele-
phas et non
currens

Quomodo
elephanti in-
terimant ho-
minem

Amplitudo
dentium ele-
phanti
Elephanti se-
necta dentibus
dignoscitur

Elephantis
magnitudo
Elephanti
carnibus ue-
scuntur

concomitantibus compluribus nigris biduo fere continuo. In hoc igitur uenatu oppetiit praedictus Elephas: pedites exeunt ad uenationes arcubus: & macheris armati: & sua arma omnia illinunt ueneno praesentaneo: nec id uos lateat hos populos elephantos in nemoribus uenari ubi coeni plurimum cernitur. nam id genus animalium suapte natura ut sues in coeno uolutantur creberrime. hi itaque nigrite pone arbores delitescunt ac praetereuntibus elephantis sagittas: & uenabula insigunt: saliantque miro modo de loco in locum ab una arbore ad aliam donec feriant elephantum: qui cum maxima mole praegraueretur nequit insidiantis ictus uelocissimos deuotare: si tamen id temptarent in locis apricis: & patentibus nigrite in eis potissimum ubi nullae uisuntur arbores: non euaderent profecto uires elephantorum: quandoque nullus hominum tantae pnicitatis inuenitur quem mox elephas non comprehendat etiam non currens: sed gradatim incedens. Id efficit animalis uasta magnitudo: & ubi usum euenit ut irato omine elephas in agris patentibus hominem sit consecutus: non euasit quidem: nec aliter ledit: quam promuscide (manum appellant) hac itaque homines corripit circumplexu & adeo iacit in sublime ut sepe numero correpti hoc modo prius essent animam: quam terram contigerint: haec elephantis promuscis non multum absimilis labro simili. In hoc differunt quod huic ea est uolubilis ad nutum ut modo uibret modo pro libito retrahat: id a compluribus nigris accepi: non efferant tamen nisi prouocati: nec hominem laedunt nisi prior iniuriam intulerit ipse: uidi ego aliquando illic occisum elephantem perquam mediocre: cuius dentium amplitudo palmos ternos excedebat: eminebant ad duos palmos: uerum palmus contactus carne maxillae immergebatur ut totus occultaretur: ut sunt aliorum radices dentium: & quoniam eorum senecta dentibus cognoscitur aiebant argumento dentium amplitudinis fere despicabilis. ipsum haud quam annosum fore si conferatur aliis proceribus. quorum dentes tantae sunt magnitudinis ut uicem postium suppleant: & per palis sepes muniant. Teste Plinio: & ut ipsi referebatur nonnullis eo amplitudinis crescunt dentes ut. xii. palmorum mensuram excedant: & licet praefecerim hunc elephantum: si spectentur ceteri: minime fuisse conspicuum: erat tamen tantae proceritatis ut unus plus carniuum haberet quam Tauri quique simul e nostris: donauit me igitur hoc elephantum princeps eo pacto ut tantum carniuum assumeret quantum libuisset: reliquum uero uentoribus impartiret: quam illi in cibatu elephantos gratissimos habebant: iuitabar propea idem ab eis ut & ego carne huiusmodi uescerer. Iussi igitur praeter animae concidendi in frustra

& ad classem deferri meā moxq; alienis excoqui subiecto igne: alii aliā partem torrebant perinde ut & elixum: & tostum comederim: non quidem uoluptatis (quæ nulla erat) sed experiētiæ causa: ut iactare possem aliquando me esitauisse eas carnes quibus conterranei nusq; uesci consuevere. hæc summa est carnibus huiusmodi uidelicet me minime delectatum fuisse. Insuauis est gustu. & asperrima duraq; nimium: tuli etiam ad classem promiscidis partem. i. manus elephantis: euelli etiam ab eo pilos qui nigricabant: & quasi duorum palmorum mensurā excedebāt: erātq; aptitudinis haud cōtemnende: hos igit & carnis nōnihil in hispaniam detuli: & eis omnibus principē Don Durich prænominatū donauit: hæc oīa loco preclari muneris excepit ueluti rem nouam: & hominibus regiōis illius hætenus incognitā: nā hunc principē delectabant eximie: quæ ab remotioribus partibus orbis deferrebantur & imprimis obseruabat uir princeps ut ear; res fieret particeps: quæ opa sua & diligentia cōperta fuissent.

Cap. XLIII.

De tibiis elephātis: & cabalino pisce.

Queritis igit elephāti pedē teretē fore instar pedis equi obrotūdū circūquaq; uerum ex callo nigerrimo aplissimōq; inq; pedis callo ungulæ quæ i una pte pedis: ea uidelicet quæ proximior ē plātæ: nā singulæ ūgulæ grossiōi argētei mēsurā haud excedūt: sicut parui elephātis occisi pes esset: uerū plātā pedis eius uiri palmi & medii excedebat latitudinem: p quadratā q̄libet pte: quoniā ut præfeci pedes hēnt obrotūdōs: ut sunt apud nos lignei aserculi: quibus in mensa uiri frugi utunt. galli transciui: nos talieros siue orbes appellamus: donauit me præfatus nigritay princeps pede elephantis alio: cuius plātā mēsuram trium palmorū superabat: id egomet sum metitus astantibus cōpluiculis: eādēq; latitudinem omni ex parte habebat: donauit igit principem rursus hoc pede: & dente palmorum. xii. mire a natura exornato: hæc itaq; omnia Princeps prædictus eū rem præclaram mulieri ducissæ Burgundæ dono dedit: nec est q; credant aliqui elephantum non habere plicatiles tibiās: quoniam falluntur plurimum: nā plicant gēua ut cætera animalia: & pro libito humi se prosternūt & surgunt cum libuerit: contra quorundam opinionem. flumen itaq; Gambrē: & eius regiōis complures amnes calcatricem nutriunt: & imprimis piscem mire nature instar uituli marini ni caput equinum haberet: in hoc tamen uitulū marinū imitat: q; uidelicet modo aquaticū: terrestre mō ē: animal

Insuauis caro elephantina

De pilis elephantis

Qualē habet pedem elephas

galli transciui: nos orbes appellamus
Mira pedis magnitudo
Dentis magnitudo admirabilis:
Elephāti plicant tibiās

Piscis miræ naturæ

Vespertilio
nes & no-
ctuae mirae
magnitudi-
nis

utroq; elemento uiuens: uastum corpus habet: ut bos foemina quae piam
licet crura sint multo graciliora: bisulcos habet pedes & ut dictum est
caput non absimile equo: dentes duos habet hinc: & hinc proeminētes:
ut est uidere in apris: suntq; hi dentes tantae magnitudinis ut duorum pal-
morū impleant mēsurā: egreditur interdū hoc animal flumen: & terras
petit: ut quatrupedia: nec alibi: q̄ hic huiusmodi piscis inuenit: apud
eodē nigras reperit uespertilioes: & noctuae magnitudinis triū
palmorum: & multiplicia auitorū genera: quae praesertim ab nostris nō
mediocriter differunt: sunt & innumeri psitaci: & pisces complusculi
nostris prorsus absimiles: tum gustu cum etiam forma: in cibatu tamen
haud insuauis:

Cap. XLV.

De flumine Casamense: & capite rubeo:

Hic abeūt



Efecit igitur nostrorum aduersa ualitudo sicuti retuli i superioribus
ut ope praeiū fuerit mox ab regione principis Battinense abire:
quare illic soluētes: breui flumē euasim⁹. cū igitur supauissem⁹
flumē dictū: & annonae oē genus plurimū nobiscū haberemus uisum ē
fore laudabile si ultra dictū flumē uela facerem⁹: ad id accedebat maior
solito securitas utpote q̄ ternas naues habebamus: & dū haec tractamus
quadam die circiter diei horam tertiam: uela dedimus foelicibus uentis:
quia uero uix euaseramus sinum Gambre: & ab ea parte continentis:
qua dominatur notus: siue auster: mare seuiebat magis: nos occidentem
uersus zephro prouehabamur abeuntes a continente: terra tamen quā
deseruimus erat equalis admodū & innumeris scatebat arboribus: uerū
ubi altum tenuere rates: mox apparuit angulus: quē dicta terra faciebat
haud quāq; dignum memoratu: cum in eo nihil foret conspicui: & id p
comperto habuimus: illico ultra dictā frontem instar anguli: omnis hic
toralis plaga nobis sese uno intuitu presentabat. Nauigabam⁹ igitur di-
scedentes ab ea quantum poteramus: quoniā allatrabat eam undabūdū
ac atrox mare introrsus ad quattuor. M. certiores de hac re nos redde-
bant duo hoīes in proras: speculae fungentes officio: necnō alius in celso
navis malo: q̄ praedicebat scopulos: & alia discrimina maritima: ut sunt
breuia: & sirtes: & in mari terras ab aquis desertas aliquando: ficas appel-
lamus: interdū solum adnauigabamus uix uela facientes: ne in scopulos
incideremus nolentes: noctu semper pauentes: custodem habebamus ui-
gilem: ibant nostrae celoces continēter. i. mox post alteram altera: iactis

sortib⁹: quis præcedere deberet: nã quisq³ alium præmittere uoluisset: uerum ne q³ ferret grauari frequētius q̄ cæteri subire picula: alternari id præcedendi officium nauabamus. Igit^r a latere regiois prædictæ iter facientes: ita tamē ut terram conspiciæmur usq³ quaq³: die tertio postq̄ illinc solueraimus: peruenimus ad ostium fluminis cuiusdam non medio cris: quod patebat quingentis fere passibus: & procedentes quasi ad occidentem mox reperim⁹ paruum sinum quendam: ubi anchoras iecimus: cum iam adueiperauisset: cum uero illuxit uela dantes uentis dum in sinuamur nonnihil cedentibus terris. ecce ostium alterius fluminis: qd̄ magnitudine cum illo Gambre fluuiio prope contēdebat: in cuius ripis utrinq³ arbores conspiciebantur innumeræ: & quoniam uisa est plaga ferox illi appropinquare decreuim⁹: ostio igitur applicuimus: & quisq³ nostrū cimbas emisit suas: necnō & turcimanos: qui & iterprætis & exploratoris uices supplebāt aliquādo: prout & tēpus & loca exigebāt: hos igitur emisimus ut terram & mores hoīum ac flumina: & si qd̄ ultra dignū erat scitu explorantes nobis referret. pfecti igit^r & dicta exequētes rediere: Id noui afferētes flumen uidelicet uocari Ra: ditionem fore principis casamanisæ nigrite: qui interiora fluminis incolebat ad triginta M. uerū principē domo per id tempus abesse: & bello uacare contra uicinum regulū: his itaq³ cognitis die sequēti illinc abiuiimus: nec pteribo sinum hunc casamansem abesse ab sinu Gābre ad leucas fere. xxy. quæ M. centum efficiunt.

Ra: fluius
Princeps ca
samanisæ

Cap. XLVI.

De fluminibus ibidem repertis & gentibus.

Cum ab flumie mēorato recessissem⁹ littori semp̄ ihærētes ad quoddā caput deuenimus nra sentētia ab prædicto flumine distās. M. xx. & id caput eminēt⁹ ē nōnihil si terræ circūadia cēti cōterat: & qm̄ i frōte præse ferebat terrā rubrā caput rubrū nūcupauim⁹: & rursus superato capite nauigātes deuēim⁹ ad ostiū ali⁹ fluminis patēs nro iudicio iactu arc⁹ qd̄ ptereūtes ibi nihil imorati sinum sanctæ Annæ appellauim⁹: & psecuti nrum iter puēim⁹ ad flumē aliud. haud ipar illi sanctæ annæ: & hoc sinū nūcupauim⁹ sancti dominici. Is abest ab capite rubro. M. fere. lx. illīc abeūtes nauigādo sp̄ a latere post un⁹ diei nauigationē deuēimus ad uastissimum cuiusdam ingentissimi fluiui ostium quod primo conspectu censuimus sinum fore quempiam: uerū quoniam altrinsecus cōspiciebant^r arbores innumere austrū uersus

Sin⁹ sanctæ
annæ
Sinus sancti
dominici

Aliud flu
mē traiciūt
Alia insula

Gentē nouā
inueniunt

Septēprio
hic uidebat
depressus
Mirabile in
crementū &
decrementū
aquarum

praesertim. flumē esse cognouim⁹: nā ostium fluminis parebat fere. Ml
xx. triuimus igitur tempus traiciendo dictum flumen: & ad ulteriorem
ripam deuenimus: mox apparuere insulae quaedam. decreuimus propte
rea illinc prius haud quāq; soluere: q̄ de regione cōpertū aliquid habuissē
semus. iactis itaq; anchoris stationem inibi fecimus nostram: & ecce se
quenti mane almadiæ duæ ad nos citatissimo gradu cōtendebant: quas
ut uidimus pauere cepimus: & reassumptis animis ad arma concursum
est: ut si forte uenissent uim illaturi: non inermes deprehēderemur: nō
prius tamen appropinquauere nobis: q̄ erecta hasta quāpiam: cui adliga
uerant sindonem albam: ut securitatem accedendi peterent: signo huius
modi: hoc uiso: & nos idem dedimus concordiae signum: quo conspe
cto barbari accessere propius: & imprimis maior almadia celoci meae ap
propinquat: nosq; lumina nusq; deflectentes: contuebantur: uiros albos
admirati: nauesq; nostras mirari non desinebant: malumq; & antenam:
res illis incognitas: conspectabant prope stupidi: quare per cupidus ego
noscerē gentem: & ad mutua colloquia descendere monui mancipia no
stra ut compellarent hos nigrītas: uerum lusere operam loquendo: quo
niam nusq; nostram linguam intellexere: minusq; nos ipsi eos intellexera
mus: quod summopere displicuit. Illinc igitur soluimus ubi sciuius
terere incassum tempus: decreuimus conducibilius fore si gradum refe
rentes ultra non progredieremur: quandoquidem quanto magis ulterio
res plagas adiuissēmus: tanto minus eorum idiomatis capaces eramus:
nullaq; commercia sperabamus: ubi sermonis mutui copia nō dabatur:
reluctante natura: hæsit itaq; cordi nobis regredi: & lares patrios repe
tere: non prius tamen illinc abiuius: q̄ merces nonnullas commutauē
rimus: biduo in ostio fluminis cōmorati: uidimus etiam ibi septētrionē
prope terram contingere adeo deprimebatur: deprahēdimus etiā ibi
naturæ quaedam pugnantia: quæ nusq; cōperimus ubi christiani degūt
aquam uidelicet crescētē: decrescētēq; decremento auctuq; iparibus. nā
Venetiis: & alibi gentium: mare flat horis sex: & in totidem reflat. i. cre
scit: & decrescit paribus spaciis: illic uero increscit mare horis .iiii.
& idem decrescit horis octo. Idq; fit impetu tanto ut non sit satis
existimare an res credulitatem omnem superet: adeoq; mare seue
bat ut tribus anchoris iactis ex prora irreuocabili fere pondere: ne
sic naues sisti satis poterant: & usu aliquando euenit: ut atrox tempe
stas eo discriminis nos adduxerit: ut ui coacti fuerimus uela facere non

sine discrimine uitæ: qm̄ maior feruor: & æstus pcellosi maris erat: q̄ uis
uētorū.

Cap. XLVII.

Quomodo illinc soluius ob id qđ idioma nesciebamus.

Biuimus itaq; ab ostio huius uasti fluminis ut redirem⁹ i hispa
niam iter facientes per has insulas: quæ ab continēte per. M.
fere triginta absunt. he. n. sunt numero quattuor. duæ maiores
incoluntur ab nigris soli sunt non inæqualis: nec eminentis: uerum de
pressi admodum. inq; eis arbores magnæ proceritatis: nulla etiā ibi ser
monis commercia fuere. quia alter alterum haud intelligebat. inde igitur
soluentes uersus patriam contendebamus: quo deo miserante breui per
uenimus laboribus innumeris superatis.

Procere ar
bores

Liber secundus navigationis: e ulis bona usq; calechut: traductus
ex idiomate lusitano: in Italicum sermonem.

Quicquid ego uidi accepiq; ab aliis per id tempus quo eas ptes
adiui id totum retuli in superiore tractatu: uerū post me easdē
partes adiuere complusculi: & comprimis Portugallenses: qui
orbis explorandi causa ab eorum rege ex composito missi fuere: nā fato
iā fūctus suo Príncipe isante Don Hurico. Rex lusitāie celoces duas ex
pediuit duce petro sinzia alūno præfati principis huic princeps iussit: utro
tum latus nigritarum excurreret et nouas Regiones adiret: hunc igitur
Petrū classis præfectū cōcomitatus ē adolescēs qdā: cū quo mecū ma
xima intercedit amicitia: quicq; dū pagraui easdē partes amanuēsis me⁹
fuit: cū itaq; redirent præfatæ celoces ego Aloisius cadamustus conces
serā eo lociq; dī lach⁹: nō lōge ab sacro pmōtorio lusitāiæ: aliter dī ca
put sãcti uincētiū: dū igr̄ illic agerē: ecce dict⁹ Petr⁹ præfect⁹ classis: &
amicus ille meus diuerterūt i ædes meas: q̄ absme amice excepti oēm
suā navigationē sedulo exposuere: locaq; & qbus noīa indidissent haud
reticuer: explicātes singula ex ordīe put i sequētibus mox colliq̄scet: &
imprimis sunt orsi a sinu magno: quem nos adiueramus.

Petr⁹ sinzia

Amanuēsis
admirantis

Sacrū pro
monstrū. i.
caput sancti
uincētiū

Primo loco itaq; dictus amicus referebat se lustrauisse duas memora
tas magnas isulas: quas cultas esse adseuerabat: & imprimis ad alteram
illaz; propius accedentes: cū incolis nigris collocti sunt: licet alterum
alter haud intellexerit: uisere tamen eorum domos: quæ sunt mapalia
i. ex paleis humiles casē: pastorales domos appellamus: inibiq; co
losos: & statuas ligneas idolorum comperere: quibus satis ac super
cognouere eos idolorum seruituti fore addictos: ubi igitur nihil

Mapalia

Idola colūt consequi ab eis potuere linguae difficultate: illinc abiungere iter suū persequi a latere semper donec deuenire ad ostiū cuiusdam magni fluminis qđ ut aiebāt patebat longitudine triū uel. iiii. miliarium: aiuntq; dictū flumē abesse ab sinu magno: cuius meminim. is. M. fere. l. per lat^o semper: adfirmabatq; dictum sinum uocari de noīe cuiusdam reguli dicti Besegne: cuius regio adiacet dicto fluminis ostio: deniq; abiui^o ab fluminis prædicti ostio: a latere semper maria sulcantes quoad puenimus ad quoddam caput: qđ uerge appellant: cuius plaga asperatur montib^o non tamen multum attolitur: distatq; eor^o sentētia flumen prædictum ab capite huiusmodi. M. fere. c. & xl. suntq; in his montibus arbores ppe innumeræ sua uiriditate uoluptatē cōtuetib^o etiā eminus: afferētes proceræ igitur sunt: & conspicuæ admodum.

Cap. XLVIII.

De capite sagres: & aliis tribus: ac de noībus ingētū fluminum:

S Vperauere igitur dictum caput uerge. a latere semp nauigantes itinere miliarū. lxxx. & ecce aliud caput apparuit eminētius eis omnibus. que unq̄ uiderāt ipsi: nam tollitur ī sublimē supra omnē estimationē: & acuminat^{ur} instar adamantis scatetq; multū uigis arboribus: huic nomen indidere sagres in memoriā eius arcis quam in fronte promontorii sacri Princeps infans beatæ memoriæ condi iussit: quam appellauit sagen. hanc lusitāi caput sagres de signea appellāt: addebātq; naucleri mēoratos populos idolor^o latræ plurimū uacare: argumēto imaginū lignear^o: quas colūt impensē: nec prius discumbunt cibum sumpturi: q̄ dapes obtulerint suis idolis: sunt nigri & ferro candente notas: & stigmata inurunt corpori præsertim in fronte: hi tamen citius in subcineritiū colorem inclinant q̄ in nigrū: pro subligariis: quibus pudenda contegūt: libris utuntur arborum: cetera sunt nudi: arma habent nulla quia ferro carent: uiuunt oriza: melle: ac leguminib^o fabis uidelicet: & fasilis nostris non absimilibus: licet elegantioribus: carnibus uestunt^{ur} uaccarum caprarumq;: non tamen ad facietatem quoniam nec huiusmodi abundant: & ultra dictum caput aiunt fore duas insulas perq̄ mediocres ob angustiam illarum incultas: altera illinc. M. sex: altera octo distat: scatent tamen arboribus: habent etiam illius fluminis ac colæ almadias quasdam instar nostrarum maximas: his maria sulcāt. hæc sunt triginta uel quadraginta hominum capaces: stantes remigāt: ut prefecimus: aures habēt circū quaq; terebratas foramine multiplici. In

Sagres

Mos sacrificandi

**Stigmata iurū corpori
Pudēda tantū tegunt libris arbor^o**

**Due alie insulæ
Eor^o ornat^o**

his foraminibus appendit annulos aureos: ut olim Margaritas ægyptii: ferunt et appensos anulos naribus: quos haud quā detrahūt nisi cibū sumpturi. Itidē agūt: & feminae: id plus hēnt mulieres principū: & optimatū: q̄ perforata circūferunt labra. Inq̄ eis condalia anulorum genus: ut alii mauri gerunt adimuntq̄ p̄ arbitrio: & id est principatus uel magnæ claritudinis specimē præclag: ultra dictum caput sagres ad. M. fere. xl. inuenitur alius sinus dictus noīe sanctus Vincētius: cuius ostium patet fere. M. L. secus latus prædictum est alter sinus dictus uiridis magnitudine excedit sinum sancti Vincentii: his fluminibus: & sinibus in didere nomina Lusitani naute: quos Rex Portugallia eo miserat explorandi orbis gratia. Regio est tota implicita montibus: unde & amnes: & parua flumina compluscula deriuant: redduntq̄ irriguā terram: nec peragratu ē difficilis: ultra dictum sinum uiridē ad. M. circiter. cc. & quatuor: aliud caput apparet quod letum appellarūt: ob apricitatē regiois: quæ ab dicto capite auspicat: post hoc caput est mons eminentissimus totus arboribus consitus iugiter uirentibus: superato dicto monte itrorus mare ad octo. M. uisuntur insulæ quædā parua: quarum maior ambitu patet. M. quasi. xii. hanc siluestrem apellarūt: montem leonem dixere: huic succedit ima: sed patens regio tota harenis strata: ut plerumq̄ in littore maris ē ppter fluxū: & refluxū iactabundi sali: cum uero p̄terieris montaneas leonis: mox fluuius labitur ingens: cuius ostiū circuitu patet. M. fere tribus: hunc fluuiū rubrū appellarūt. ducti hoc argumēto: q̄ terra erat rubra: & in eundē colorē aquæ (quæ solent esse cerulei coloris) inclinabant: huic flumini adiacet promotorium: quod de nomine fluminis nuncuparūt: eisdem moti causis: contra autem dictum p̄motoriū uisuntur duæ insulæ pari noīe nuncupatæ: & inde septentrio uisitur nō plus distans a mari: q̄ hominis mēsurā: adeo ut uideat cōtingere aquas. distat autē ostium prædicti rubri fluminis ab hac insula. M. quasi decē: superato monte rubro: tellus se sinuat admodum aq̄ impellentibus: & fluuius ingēs: quē appellarūt sinum sanctæ mariæ niuis: quoniā ea die q̄ ē uirgini beatæ celebris: quia in exortu canis: cum cādēs sidus dominatur plurimū: conspectæ fuere niues: fluuius huiusmodi repertus est: ab altera parte fluminis est frons quedā: e regioe cuius: paulū itrorus mare ē: quædā isula: ubi mare harenā emittit: & efficit breuia innumera: estq̄ p̄ cellosum admodū: ob mōtes adiacētes: & exonerātes ī id fluuios. p̄pea ī sulā dixerūt scānoꝝ: quoniā sic egestæ arenæ referūt scāna: & abacos ut

Annulos aureos
ribus narib?
& labris appendunt
Sagres
Sanct^{us} uicē
tius
Sin^{us} uiridis

Letū promō
torium

Insulæ quædā
Mons leo

Fluuius ruber

Duæ aliæ insulæ
Septentrio depressus

Sin^{us} sanctæ mariæ

Insula scānoꝝ

Flumen sanctæ Annæ

dictum ē abunde superius: ultra dictā insulā eminet caput magnū: cui nomē diuæ Annæ indidere: quoniā ea die est repertum: abest autē promontoriū huiusmodi ab dicta insula. M. xxiiii.

Cap. L.

De flumine palmarum: & aliis compluribus.

Flumen palmarum

Citra itaq; dictum flumen sanctæ Annæ ad. M. fere. lxx. per latus inuenitur aliud flumē: cui ob copiam palmarum nomē a palmis inditū est: ostiū autē huius fluminis licet uaste pateat:

Sinus fluminis

est tamē repletū arēis: & breuiis: quæ quasi inaccessum ipsum faciunt: quoniam nō superatur absq; magno discrimine. Itē abest caput sanctæ Annæ ab hoc flumine. M. prope. lxx. totumq; littus est aridū: & nullius ferax: licet pateat plurimum: ibi etiam inuenere aliud flumen: qd appellarūt sinū fluminū. argumento: q; quando reptum est id flumen conspexere innumeros amnes: & aquarū decursus incolarū arte factos supra dictū flumen ad. M. xxiiii. per littus semper caput quoddā inuenit i mare multū eminens: Inq; eo mons præaltus: hoc promontoriū appellarunt caput montis: ultra qd progrediendo ad sex. M. inuenit aliud parū caput neq; eminens: & in eo parius admodum mons: quem cortesium nominarunt: ibi igitur collucentes ignes q̄ plurimos uidere: præsertim super arbores: & in lictore uasto. nā hos accenderant incolæ regionis ut eminus nos ueluti e specula cōspectarent: erant. n. illis nostra nauigia

Montis palmarum

hactenus incognita: superato dicto capite secus littus nemus condensissimū conspicitur: cuius arbores maris aquas obūbrāt: adeo ipsi mari adiacēt: post hoc nemus apparuer quædam almadiæ: & in qualibet illarum uiri tres nudi: qui pro armis clauas quasdā gerebāt: nā hæ clauæ referebāt suo modo tela: hēbant et cultellos paruos in manu: & clipeos duos:

Mons cortesium

arcus uero tres: hi igitur celoci appropinquauere auribus: & naribus perforatis: alii hēbāt detiū humanorū torque collo depēdētē: hos cōpellare & alloq; uariis interpretatib; mācipiis cepimus: ueq; licet turcimani nostri foret nigritæ: & uarias noscēt linguas: nusq; tñ cōseq; potuere: ut mutuo se itelligerēt: & quis alter alterq; itelliger nequerit: tres tamē ex illis

Arbores mare obumbrantes

igressi sunt nras celoces: quorū unū cepim; ducēdū ad principē: quoniā rex iusserat: ut quoties eueisset: ut ultra p̄gredi nauigādo cōplacitū nobis nō foret: ex ultima regiōe quā adiuissēm; uirum quēpiā ui uel amore abducerem; ut itaq; dicto principis p̄rem; hunc ui abduxim; ulis bonā: quē allocut; ē mācipiorū nigritæ gen; multiplex: sunt enī ulis bonæ

Torquis ex dentibus humanis

torquis ex dentibus humanis

Vn; ex nigritis ulis bonā ducitur

Un; ex nigritis ulis bonā ducitur

Un; ex nigritis ulis bonā ducitur

Un; ex nigritis ulis bonā ducitur

ppe ex omni genere mortales complusculi : ppea sperabat princeps se
 adductum uirꝫ per diuersa mancipia posse de rebꝫ nouis percunctari.
 cum igitꝫ temptassent omne genus linguarꝫ ut captum nigrítam intelli
 gerent uicissimqꝫ intelligerent : nullus unqꝫ est id consecutꝫ præter se
 minã nigrítã. qꝫ addicta erat seruituti cuiusdã patricii ulisbonensis : hæc
 itaqꝫ uirũ hmõĩ itellexit & mutuo fruebantꝫ colloquio : nec est consequi
 ta decus hmõĩ idiomate pprio uidelicet patrio : uerꝫ lingua quadam me
 dia quam uterqꝫ pbe callebat. igitur interprete femina huiusmodi nihil
 noui habuimus : præter id quod in ea regione unde abduxeramus uirũ
 hunc. unicor nes uiui reperiabantur : & alie res qꝫ plurime quare cum di
 ctus princeps hominem domi tantisper habuisset : donec uir edoctus ē
 res regni sui præclaras : deniqꝫ decreuit eum missum facere prius datis
 hoĩ nonnullis muneribus : quæ ipse petierat : expedita itaqꝫ celoce iussu
 principis : hic nigríta patriæ restitutus est honorificentissime : ultra igitꝫ
 hunc locũ unde abduxeramus uirum huiusmodi nemo est adhuc pro
 gressus usqꝫ ad eũ diẽ quo ego solui ab hispaniã : qui fuit. M. cccc. xciii.
 mensis february primꝫ. cæterum nemori prædicto nomẽ ē inditũ San
 ctæ mariæ finis : nec id prætermiserim qꝫ die septima dum redire secus
 littꝫ nauigãs uidi caput album : quo postera die supato circiter meridiẽ
 in mari apparuit belua immaniissima habens effigiem piscis : quæ in nos
 gradu citatissimo contendebat : hæc a nobis in pro ra existentibus con
 specta est illico : quam ut uidimus cepimus trepidare : quippe qui uastio
 rem nusqꝫ uideramus. Ibat igitur belua huiusmodi tãto ipetui ac fragorẽ
 celsoue capite ut nos perterrefaceret plurimum : quare in re subita præ
 sentaneum cepimus consiliũ : decreuimus propterea nobis fuga consu
 lere : datis itaqꝫ uento uelis qꝫ celerius potuimus altum petentes euasimꝫ
 discrimen deo fauente : præuentus est ergo piscis huiusmodi spacio
 unius miliarii : nec propius accessit : tunc est : a nobis conspectus ad regu
 lam : nam diligentius formã beluæ considerauimus. cum. n. caput supra
 aquam efferebat uidebatur alas quasdam habere instar alarum molen
 dini : quod uento circumagitur ubi non adest aquarum copia : ob id no
 stra sententia uisa ē belua non minor liburnicis. i. galleis nr̃is : Quãobré
 hispani omnes qui assuevere magnis nauigationibus fatebantur igenue
 nunqꝫ uidisse atrociorẽ uastio remue beluam : quam tantopere formi
 dauissent licet innumeras uidissent balenas : confessione igitur eorum
 hæc belua Balenã superat magnitudine.

Vbi unicor
 nes uiui repi
 antur

Nigríta a
 principe do
 natꝫ patriæ
 restituitur
 Nemus san
 ctæ mariæ fi
 nis
 Belua mari
 na immanis
 sima

Forma be
 luæ

Magnitudo
 beluæ
 Piscis ma
 ior balena

Cap. LI.

De digressu: & regressu Lusitanarum nauium

Baloner na
ues

Vascul de
ghimam

Naues cōbu
runt uiroꝝ
penuria



Aues igitur quas misit serenissimus Rex Portugalliae hae fuerunt: primo tres: quarum duae doliorum .xc. capaces erant Baloneros appellant: alias uero doliorum .L. postremo nauem onerariam mediocrem: que annonam omne genus uehebat. hae igitur omnes ferebant homines supra centum & octuaginta. soluere. n. ab ulis bona nona iulii .M. cccc. xcvii. duce uasco de ghima: decia uero iulii .M. cccc. xcvi. nauis quae tulerat dolia .L. ulis bonam rediit: praefectus uero classis ad quandam insulam capitis uiridis applicuit: ut germanum suum: qui graui egritudine afflicta batur in terram exponeret: altera nauis retenta doliorum .xc. capace: aliam uero combusit uiroꝝ penuria: & alteram quae uehebat annonam rogo demandauit: quoniam etiam digressuri: domi decreuerant ut ea non rediret.

Cap. LII.

De Melinde regno: & de urbe calechut: ac aliis compluribus locis.

Variis mor
bis afficiunt



Vm itaque rediremus domum: erant nobiscum homines circiter .lv. qui multiplici genere morborum afflictabantur: aliis & ora: & fauces morbus corripuerat: aliorum crura: ac genua tabe: sanie: uel adrapidum dolore labefactauerat iugis egritudo: nouas igitur regiones plus solito adiuuamus ad leucas fere octingentas: ultra uero compertam regionem: ubi caput bonae spei usque ad cognitam plagam tempore regis. don. Io. superant: dictum caput spei leucis fere sexcentum: a latere semper: populi sunt nigratae & peractis dictis sexcentum leucis mox apparuit flumen ingens: cuius in ostio est frequens uicus nigratarum: qui quasi eis mauris subiiciuntur qui introrsus degunt. nigratis bella inferunt assidue: dictum flumen auro scaret ingentissimo: ut referebant accolae flumini: rogabant nos propea ut illic nouam Lunam operiremur: & pro mora pollicebatur auri plurimum: at praefectus classis sistere gradum noluit: sed progre di celerrime cupiebat: progressi itaque ad leucas. ccc. .L. nati sumus urbem circumdatam muro cultaque a populis: indis haud quaquam absimilibus: domus ibi ex lateribus & calce pulcherrime: ritu maurico: appulimus tandem his oris & ab rege mauro probenigne excepti sumus: a quo consecuti fuimus itineris ducem: pilotum appellatum: traiectioni eramus sinum quendam cuius naturam ignorabamus: urbs melinde appellatur: in ingressu ostium sinus sita est: quae quidem sinum altrifecus mauri innumeri uicari accolunt. Is igitur pilotus lingua

Ingens flu
me auro sca
rens

Vrbem iue
niunt a popu
lis idis culta

Pilotus

Italica probe nouerat: supauimus igitur sinū traiectione leucarū septingē-
 tarū: & tandē deuenimus ad urbē christianorū pgrandē: q̄ magnitudine
 superat ulisbonā: calicut appellat: cuius sinus frequens est urbibus: &
 oppidis mauroz: & in capite sinus: sunt quedā angustiae maris: ut dici-
 m^r strictū romaniz: superatis his angustis aliud mare occurrit. i. sin^r:
 mare Erithreū appellat: siue arabicū: & ab hoc latere domus scelestissi-
 mi maumethis abest itiere triū diez: mecha dī: ubi archa maumethis:
 & ibi praelara ciuitas: a mauris culta: & mea sententia ē sinus arabic^r:
 in quem ut meminit plinius: alexandri magni & romanorum antea pene
 trauere: & romano tandem paruit imperio.

Cap. LIII.

De situ urbis calechut & de moribus regis: & de eius regia.

Cut reuertar descriptur^r urbem christianorū calechut: ulisbo-
 na maiore fore noueritis: hac igitur colit ab indis christianis
 qui in eum colorē inclināt: qui est inter nigrū & albū: bigas
 appellant: ibi tēpla cōpluria: & tintinabula: uerū sacerdotibus & cultu
 diuino carent: tantū i suis delubris uisunt: uasa quedā cum aquis cū etiā
 balsamo plena: omniq; triennio imersi flumine quoddā baptizantur: Is
 fluuius praterluit urbem: ubi templa ex lateritiis coctilibus calceq; fa-
 bricata conspiciunt^r more maurico: diuisas uidebis urbes p uicos & angu-
 portus: ut nōs est in Italia: stratas nos appellam^r: galli rias: huius urbis
 regi incredibilis seruitus exhibet a subditis: uiuit more regio: ac sublimi
 factu: longū seruoꝝ ordinem post se trahens: admissionales: & adituos:
 ac cubicularios hēt q̄ plurimos: regiamq; pulcherrimā: uerum rex urbe
 aberat: cū praefect^r classis nr̄ae appulit portū calechut: q̄ ubi de eius ap-
 pulsu certior ē fact^r: mox illic soluit: agebat i quodā oppido: qd̄ distat
 a calechut qnq; uel sex leucis: rediit igitur calechut uiris fere quinquā-
 gita cōcomitātib^r: & demū triduo trāfacto iussit accersiri praefectum
 classis nr̄ae: quē (ubi terrā tenuit) illico excepe hoīum qnq; milia: & ad
 regiā deduxere p̄cipis: uiris duodeci comitatū: cui^r fores obseruabāt
 editui decē: clauas gestātes ex argēto faberrīe factas: deīde puenere ad
 cubiculū regis: ubi rex iacebat i lecto imo: q sic cōdecorabat^r: p̄rior totū
 cubiculū stratum erat uiridi serico uillosoq; uelutū appellāt: at ei^r pie-
 tes coopiebāt^r serico multiplicis coloris ritu damascēo contexto: cubile
 uero i stratum erat stragulo albicāte: uerum aureis filis intertexto: cono-
 peoq; ditissimō iumbrabat^r: tū rex lecto sic est orsus ab imo: q mortales

F iii

Calechut
 urōs
 Mare eri-
 threum siue
 arabicum
 Mecha ubi ē
 archa mau-
 methis
 Sinus arabi-
 cus

Vrbs cale-
 chut
 Bigas

Incredibilis
 regi seruitus
 exhibetur

Descriptio
 cubilis & cu-
 biculi regis

Portugallē
fes alloquun
tur regē cali
cur

forent: quonā peterēt anide p̄cunctatus: at nostræ classis præfectus: rex inquit: christianorū mos est ut cū p̄cipē p̄ceps p̄ internuntiū alloquit: prius nō p̄mat legatus sui p̄cipis mētē: q̄ astantes paululum secesserint: tunc rex inuit suis: ut parumper secederēt: moxq; præfectus classis regē his dictis alloquit: regē uidelicet portugalliæ iam pridē cōpertum habuisse q̄ti faciundus foret: utpote rex celsitudinis imensæ: ac christiāi nominis uon cōtēptor: cupiebat p̄pea enixe in eius amicitia: & necessitudinē recipi: si pacis: & cōcordiæ supererat locus quispiā: & q̄ in huius rei certius argumētum: per suum legatum cōdigne eum saluere iubebat: ut christiani reges: seruāt: ut mutuis cōsalutationib⁹ a prime gaudeāt. Rex itaq; legationē: & regis cōsalutationē p̄ q̄ humāe excepit: iussitq; uni: e sumantibus locupletioribus ut præfectum nræ classis honorifice domi exciperet: monuitq; ducē ut sereno animo cōquiesceret.

Cap. LIIII.

De aromatibus: & moribus calechut.

Viri exerci
ti mercimo
niis

Quas habe
ant merces

A quibus in
colitur cale
chut

Saraffi po
tior eorū mo
neta

Soldanus si
riæ domin⁹

Bisfinū quid
Attalici pā
ni

Babilonia
ægypti chay
rū appellat

IN hac itaq; urbe calechut uisunt ditissimi mercatores: innume
riq; hi sunt q̄ regē tū muneribus tum ingēio sibi conciliant: &
fere p̄ libito gubernāt cuncta: hēnt p̄pea moscheā in foro: &
ibi cōmertia exercēt sua: plerūq; sunt mauri uiri acres & exerciti merci
moniis. In urbē itaq; calechut comportant aromata fere oē genus uide
licet cinamū: piper: garophilū: zinziberi: thus: lachā: sūt et siluæ sanda
lii cōdensissimæ: non tamē huiusmodi aromatū genera ibi nascunt: sed
fere undequaq; iportant ab isula preserti: quæ abest ab urbe calechut
leucis. c. lx. a cōtinēte aut leucha una in eodem latere ubi sita est urbs
calechut: eo itur terrestri itinere. xx. dieꝝ spacio: incolit a mauris neq;
christiāis: mauri dominant & inde plura aromata calechut exportant:
quoniā ibi ē emporiū & eorū statio: potior illoꝝ moneta appellat saraf
fi ex auro obrizo defecatoq; hāc cudit soldanus siria: dominus: pōdere
nostri nūmi aurei: eam granis binis excedūt saraffin: & ibi uenetoꝝ: &
genuensium aurei expendantur: & moneta parua argētea: quā cudere
soldanū arbitrantur. Ibi et sunt panni ex serico oīum generū coco alii:
alii tirio purpuratuel bucino infecti: ibi et uidebis bisfinum. i. cocum ti
rio infectum: & id genus complura sunt: & panni auro intertexti pluri
fariam: attalici dicunt: æra autem sabrefacta: & stannea uasa plura com
peries: & ut tādē finia fere ibi nihil desiderāt qd ad humanū cultū pti
near: & hæc mea snia ex Babilōia Egipti cōportāt: chayrum appellat.

Cap. LV.

De nauibus quæ cauent a magnete: & de precio aromatum.



Ortugallenses in urbe calechut cōmorati sunt : a die decimo-
 nono maii usq; in diem. xxy. augusti: & p id tempus uiderunt
 innumeras naues ut puta supra mille : ac quingentas: que ultro
 citroq; cōmeant cōmertii causā: & presertim aromatu. Inter has naues
 quæ magnitudie alias excedit nō ē capax. cc. dolior; ear; sunt magnæ
 quædā: nōnullæ uero paruæ: unū tātū malum hēnt idest arborem: nec
 nauigant nisi uentū habeāt ī pupi: adeoq; æstibus maris iterturbant ut
 nonnunq; semestri fere continuo ut tranquillū fiat mare expectent ;
 sūmerguntur plurimæ : & miro artificio sunt fabricate : sunt tamen de
 biles perinde ut armorum pariter: ac tormentorum sint impatientes : q̄
 uero contendunt ad īsulas ut inde cōportent aromata omne genus: fun-
 di sunt perq̄ mediocris: adeo ut paruo ad nauigandū alueo egeant : aliæ
 sunt quæ iccirco absq; ferro sunt: quoniam uim magnetis pauent : nam
 is lapis uisitur supra dictas īsulas: quæ iter ipsi faciunt .dum urbi ap-
 pellere usu euenerit. Illarum statio est in terra in luto tamē. Id. n. curāt
 ex composito ut tutius degant in arido: cum increfcit mare dant operā:
 ut eius æstu naues impellant in siccum: & ibi tantisper manent : donec fi-
 nitis commerciis soluere illinc complacitum fuerit : mare ibi crescit: &
 decrefcit singulis sex horis: ut apud nos: uisuntur aliquando in sico na-
 ues quingentæ uel. d. c. quæ res prope est incredibilis: pondus cinami
 idest cantarorum quinq; præcium. x. aut. xii. ducatorum non excedit si
 suam monetā consideres. i. zaraffos: fere idem præcium erit: ut præfeci-
 mus. ubi uero legit̃: minore multo præcio: ut puta sex aureis pond⁹ uen-
 ditur cinami: tantūdem uendit̃ piper: ac gariophilum: zinziber uero di-
 midio minus. Lacha autem fere nihili uenditur: id efficit copia ingens.
 propterea uilipenditur. Itidem sandaliū cuius nemora uisunt̃: pro his re-
 bus nihil præter aurum & argentum: aut choralium recipiunt: merces
 uero nostras præter linum paruifaciunt. Linum igitur ibi est in præcio:
 nam nostri nautæ camisas complures præcio nō mediocri uendebant
 pmutatiōe aromatu: licet ibi tela sit perq̄ subtilis & cādida: q̄ (ni fallor
 Babilōi: q̄ ē urbs Nili) quā cay; appllāt. tundit̃ ut hic: si soluēdum est
 uestigal p cētū qnq; soluunt. præciosos lapides tulere paucos & eos fe-
 re præcii nulli: quoniā ut ue; fatear defuit eis aux; & argētum: qb⁹ cō-
 mercia exercebāt: dicunt ēr subesse aliā cām cur nō tulerit lapides. q̄ ui

Clasem ma-
gnā uidereAliquæ na-
ues sine fer-
roSingulis sex
horis mare
crescit & de-
crescitQuāti uen-
danturLinum ibi ē
in præcio

Lapidū mul
tiuga gene
nera

delicet maiore precio q̄ autumauisset uendebant. Idem de margaritis
aiebant: nos tamē secus credimus: sed nobis p̄suadem' eos perq̄ uili pre
cio uendi: licet ab mauris emanē: qui semper plus æquo rem estimant:
proq̄ re una quattuor petunt: procaces nimium: attulere tamē hos lapi
des: uidelicet berillos: Topacios: zaphiros: adamātes: & crisolitos: aiunt
tamē præfectū classis emisse lapides p̄ciosos complures: argumento: q̄
oē suū argentū cū lapidibus hmōi pmutauerit. uidelicet uasā aurea ar
genteaq̄ celata: q̄ cā splendidioris apparatus secū tulerat.

Cap. LVI.

Mar' erithre
um est mare
rubrum



Aues q̄ comportant aromata omniū generū Inibi plerunq̄
eundē sinū præ grandē traiciūt: quē Lusitāi: & supatis illi' an
gustis cimbis q̄busdā: mare Erithreū. i. rubrū traiciūt: dehinc
terrestri itinere ad domum quæ dicit' Mecha ubi maumethis archa uisi
tur: quæ ab littore maris rubri abest introrsus itinere dieꝝ trium. Inde
ab Babilonē. i. chair: nulli cōtendunt: trāseunt ad radices Mōtis Synai:
& demum per sicā arenā ubi turbo quandoq̄ adeo seuit pulueris: ut uē
to puluis agitarus uiatores obruat: ita nonnullæ naues circūeunt totum
eum sinum: aliæ fluuium illum ubi cōpereſ gētes multiplices p̄pe mau
ris adiacētes: cum q̄bus diutina bella agunt: reperit ēt i calechut uinum
maluaticum: qd̄ fert creta. i. cādia īsula: ex cayro tamē cōportat eo loci:
aiunt ēt q̄ nunc anni octuagita faciunt: quib' nōnulli christiāi albi eo
iuere cōmertii cā. nā hi pileos gerebant in capite albos oblōgosq̄ ut so
lent germani: barba his erat p̄missa inter nates: & os: ut Bizantii mos est
aulicis: cætera tōsi: barbascq̄ huiusmodi mastuchos appellant: hæ ferebāt
uiros loricated ferreis loricis: ac thoracibus: nostris non absimilibus: ha
stisq̄ quibusdā utebant: tormenta ēt hēbant: ueꝝ nostris minora: postq̄
consueuere singulis bienniis semel eo contendere: classē non mediocrē
trahentes: utputa nauium. xx. aut. xxy. hanc gētē incole calechut adhuc
nesciūt: mercesq̄ præter linum qd̄ deferunt cādidum subtilissimūq̄:
nauibus: malos quattuor habentibus: ut hispanæ: exportant aromata:
eos igitur ex germania aduenisse minime arbitramur. nam id haud quā
nos lateret: uerum plus fidei habet ut sint tartari e Roscia profecti ut re
ferunt quidam: qui crebro arant maria: tamen breui speramus huius rei
certiores fieri: interprete medio piloto: qui secum p̄fectus est nunc apud
præfectum classis captiuum agit: nam nolens nauigat.

Mons synai

Ingēs turbo

Vinum creti
cum

Habit' eoz

Mastuchi

Nouum ge
nus hominū

Tartari e ro
scia

Cap. LVII.

De cibatu Regis calechur: & eius populi.

In dictam urbem calechur christianorum magnam uim tritici comportant mauri suis nauigiis: una die uiuit homo pane ualoris trium quattrinorum: qui tertiā solidi partem complent: panem conficiunt absque fermento: non habent clibanos: uerum sub cineribus ut nos aliquando placentas: torrent: eumque faciunt in diem: oriza abundat: & bobus: uerum nostris multo minoribus: abundant et lacte & butiro: aliorum malis eiusque dulcioribus: pomisque omnigenis cetrinis aliisque fructibus mitioribus compluribus: cariores habent recētes: & passas: & prope fructus omnium generum: Rex eius urbis ab omni morticino abstinet: nam is mos inoleuit apud eos ut ipse rex: ac reliqui aulici: & probi fere omnes nihil edant: quod mortē patiatur: nullo ergo animali uestuntur hoc argumēto: quod dominus noster christus deus omnipotens tulit sententiam in christiana historia: ut qui mortē intulerit: & ipse pereat: alludentes ad illa uerba: qui ferit gladio: gladio peribit: uiri potius stolidi quam simplices: at populus in promiscuum & carnibus: ac piscibus uestuntur soluti his curis: non tamē necant bona animalia ut sunt boues eosque benedictos dicitur: & cum pretereunt cōtingūt manibus eosque deosculantur ut nostri simplices deosculantur sanctorum imagines: cum manū ad os referūt deosculando non alia magis de causa quam quia ea tetigit imaginē: uerus itaque Rex illorum lacte uiuit ac butiro oriza quoque & aliis compluribus: eundem ritum in cibatu aulici: & summates obseruant: hic itaque rex arrogāti ac superbo fastu recūbit: palmarum suco pro uino utitur: uase argenteo bibit: ita tamē ut uas labra non cōtingat: suspēso itaque uase: istar crateris uinum demittit gutatim: & ori infundit: pisces ibi nostris haud sunt absimiles: regio frequens est piscatoribus: maiores equos nostris habent: uerum mauri eos non magnificiunt.

Cap. LVIII.

De cognitione christi quam habent: & de noticia pontificis Romani.

Christiani qui urbem calechur incolunt: equitant elephantes: quoniam etiam ea regio animalibus eiusmodi abundat: quare ibi mansuescunt facillime: rex cum aliquo contendit: trahit secum innumeram pedatum multitudinem: nonnulli uero elephantis uesti regem concomitantur: rex uero humeris hominum nobilium fertur. uiri puberemustatū uestiuntur: cetera usque ad ignia nudi: ueste utuntur cotonia: quoniam eo panno abundat plurimum: utuntur et panis sericeis: & imprimis illustriores: at alii aliis

Panē sub cineribus torrent

Nullis animalibus uestuntur

Quo bibat rex

Elephantes equitant
Rex a nobilibus fertur
Viri quomodo uestiuntur

Mulieres
quomodo
uestiantur
Quantum
dixit cale-
chut ab uli-
bona
Quid sit
leucha

Quibus in-
strumentis
nauigant

Christo cre-
dunt
Norunt lit-
teras & sua
lingua scribunt

Quicquid est
quo uita ca-
rere non pos-
sit ibi inuenit
Iusticia ibi
maxime colit

Zellum

Vbi oriunt
aromata

utuntur uestibus prout patitur illoꝝ census: & opulentia: at nobilium uiroꝝ mulieres: etiam supra cincturā carnes uelant telis subtilioribus: Egregiæ uero feminæ usq; ad pubem tantum: corpora tegunt. Mauri autem more suo uestiti icedunt cooperti ad talos usq;: abest hæc ciuitas ab uliſbona leuchis milibus: & octingentis quæ rōne subducta ut leucha cuiuslibet dētur. M. iiii. is numerus leucharum efficiet miliaria. xv. milia & .cc. tantūdem metiri oportet in regressu: quare si pensitatus quis cōsideret quanto temporis interuallo id itineris perfici possit: comperiet profecto tantam locorum distantiam metiri non posse citius q̃. xvi. mēse. mauri uero nautæ: ac ulteriores regiones duce septentrione nauigant cum instrumentis quibusdā ligneis: quadrante: uidelicet & astrolabio: a dextris semper cum sinum persicum traiciunt: referunt pilote illorum. i. duces itineris q; ad meridiem supersunt insulæ. xi. mille illis inaccessæ: quas non adeunt: quoniam nimium tendunt ad meridiem adeo ut nō sit tutus accessus: forte fortuna hæ sunt quas nuperrime rex Hispaniarum inuenit. In calechut habet mediocrem noticiam præbiteri Ioannis: uerum non exercent inuicē cōmercia: neq; consuetudines: quoniā multum abest ipse ab calechut introrsus plurimum: christum credunt natum ex uirginē Maria neq; peccasse unq;: & ab Iudeis cruci affixū mortuumq;: ac hierosolimis sepultum. Papam uero sciunt Romæ degere alioquin Sanctæ Romanæ ecclesiæ noticiam haud habent aliam: norunt litteras: & sua lingua scribunt.

Cap. LXI.

De aromatibus ubi nascantur.



Ibi igitur sunt innumeri elephantorum dentes: ac cotoni: sacca-
riq; plurimum: & mea sententia quicquid est quo uita carere nō
possit eo hæc regio exornatur ditaturq; mirū in modū: credi-
tur uinū fore ī precio: quādoq; de eo libeter utuntur idi christiāi: expe-
tūt et oleū admodū. Ibi et eximie iusticia colit q̃ alibi gētū: nā si qs su-
ras: aut occidit ritu Turchæ: palo adfigit atrocissime: q; uero uestigali-
bus iponere uult: si deprehensus fuerit: totū pdit: mercesq; ludit oēs. In
ibi rursus inueniunt unguēta fere oēgenus ut sūt castoreū: ambra: storax:
& id gen^o alia. īsula uero: q̃ mittit aromata zellū appellat: ea ē ultra cale-
chut urbē: ad leuchas fere. c. & .lx. ubi oriunt aromata: at arbores cinami
& pipis fert alia īsula itrorſus cōtinētē. aut et circū urbē calechut nasci
pip: & cinamū: uerū nō ad pfectionē: gariophila dferunt ab rēotior plaga.

reubarbari ibi plurimum: & aromata minutiora cōplura: Zinziber i mediterraneis orit̃ electissimum: sinus quē prāfecī colif eximie altrinsec⁹ ab mauris: posthāc intellexi melius ab nonnullis ipsum tantum a latere uno habitari a mauris: ab altero uero uersus meridiem ab indis christiānis eisdemq; albis: ut nos in litore maris æque: ac i mediterraneis. Is est tritici serax plurimi fructuum: ac carnum: & ppe oīs annonæ: ide plura ad urbem calechut deferuntur: nam regio ubi uisitur calechut: obducta est arenis: habet humū ieiunā: & prāfertī tritici: & id genus est ipatens: ibi etiā duo uēti solū flant in ætate uidelicet subsolan⁹: & hieme Fauonius: siue zephirus: rez oīum sunt elegantissimi pīctores: urbs muro ambif nullo. uerū domos cōtinenter: & i ordine positas uicosq; maurico mor̃ hēt: eadē īsula q̃ fert cinamū mittit & gēmas absolutissimas.

Cap. LX.

Portus aromatum soldani.

Quo ad res Indas inuentas ab istis quibusdā meis lris reddidi uos certiores singillatim: post uero superuēit pilotus ille: quē ui ceperant. Is uisus nobis est ex Dalmatia oriundus: tamen reuera erat iudeus ortus Alexandria: aut nō longe ab ea terrestri itinere: iūuenis admodū indiā adiuit: nunc in urbe calechut uxorem habet: & natos: Is dominus erat q̃ttuor nauū: ibat ppea iterdū cū classe: & de ei⁹ regione mira referebat: de diuitiis prāfertim: ac aromatibus: & cinamomo p̃q̃ eleganti: quæ oīa ueniūt ex īsula quæ ultra calechut ad leuchascentū & quinquaginta uisitur: parumq; abest ab continente: oram mauri tenent: piper uero: & gariophilū mittit ulterior regio: & imprimis iudea: & ibi Rex Iudeorū uidelicet illaz decē tribuū quæ ex agipto traiecerūt in arabiam supato mari erithreo: adfirmāt etiā innumeros esse idolorum cultores: gentiles uocāt: & christianos prope nullos: uerū salūnt plurimi q̃ arbitrant̃ ob id christiāos fore cōplures qd̃ uidelicet ecclesie uisunt̃ cū tintinabulis plurimæ: q̃ tēpla tamē sunt idolorū: qd̃ p̃fecto magis q̃drat rōni: nā absonū eēt dicere: q̃ ibi xpī nomē colat̃ absq; diuino cultu: & prāfertī ab christiāis. Igit̃ ibi: nec sacerdotes cernunt̃ nec fiūt sacrificia quæpiam: asseuerant itaq; nullos eē inibi christianos: q̃ eos q̃ prābitero Ioanni parent: q̃ distant mirū in modū ab urbe calechut: cū citra mare Erithreū existat non longe ab rege melindarum: in affrica introrsus multū uersus nigritas: prope guineam. Is prābiter alibi soldano confinis est: haud longe ab nullo ubi Babilon urbs uastissima:

Cōplura inibi aro.natū genera
Situs urbis calechut

Qui uenti spirent

Insula ultra calechut

Decē tribus quæ traiecerunt mar̃ erithreum

Qui parent prābitero ioanni

De presbitero
ro iohanne

Quantum
ex alexandria
ad portum
maris rubri

Occider bo
ues capitale
est
De insula ta
prohana

Mirabilia de
tēplo ī urbe
calechut
Lampades p
se accēdunt

De arte quā
observant in
navigatione

Merces eius
regionis

nunc cayrum dicitur. hic itaq; presbiter Ioannes habet sacerdotes: qui diuina exequuntur: ut nri euangelia colunt: & obseruat: necnō alia ecclesie mandata: ut reliqui christiani haud contemnunt: parumq; in cultu diuino a nobis differunt: soldanus autem ī mari Erithreo portum habet: & ex alexandria ægypti ad portum maris rubri contendunt itinere terre stri dierum octuaginta tantum abest ab alexandria. Ibi uidebis aromata omnegenus: eo. n. comportantur ex urbe calechut: non longe etiā ab dicta urbe uisitur quædam insula distans a continente Leuca una: ubi innumeri piscatores uisuntur: qui Margaritas multiplices piscantur: ibi nullæ sunt aquæ ad potandum suauis: uerum hi nautæ proficiscuntur ad quoddam flumen sine utribus: ac doliis: sed solis nauibus hauriunt aquam: armenta cum naues rediere illico currunt ad mare: ut aqua dulci satientur: quam abunde naues (ut præfeci) comportant: hæc insula est citra Calechut itinere leucarum .lx. & colitur ab gentilibus. i. Idolatris: uachas & boues eximie colunt: utpote benedicta animalia: adeo ut si quis leserit quodpiam illorum: Is protinus morte poenas luat: nō aliter q̄ pro furto. In cibatu igit animalia hmōi nō hēnt. De insula uero Taprohana de qua satis ac super scripsi alia non habemus: nisi q̄ credimus ipsam innatare uastissimo pellago: & abesse plurimum ab continente.

Cap. LXI.

De instrumentis nauigandi: & quanti merces inibi uendantur.

IN urbe calechut est templum quod ingredi nephas est. Impudens id ingredi nō licet cuiq; die mercurii ante meridiem: nā si qs ante id hore ingressus fuerit mox moritur ob demonum conspectum: qui per id tempus inibi fere innumeri cōspiciunt. addebat etiam iudeus qui captus fuerat diem esse quendam in anno quo in dicto templo suapte natura lampades quæpiam accenduntur: & rem mōstrificā: ac portentuosam efficiunt. Ibi nauigant absq; pixide sed solo quadrante ligneo: quæ res uisā ē difficilis admodum: & iprimis cum cœlum inumbratur nubibus adeo ut stellæ uideri non possint: anchoras habent perq̄ mediocres: quas cum iaciant adhuc ignoramus: remones nauium alligant funibus: & longitudine excedunt nauium transra palmis ternis: omnia nauigia eius regionis fabricant incolæ urbis calechut: quia alibi arboribus: & omne genus lignis carent: potiores merces eius regionis sunt chorallia & æra fabrefacta ī uasa ut ī cacabos: & sartagine uel aharna & id genus plura: necnon in laminas. conspiciunt magnipenduntur

plurimū adeo ut alicubi gentium par unū conspiciliū præcio uendat Conspicilia
eximio: sunt etiam ibi in præcio tela rudiores: uinum: & oleum: panni ibi sūt i præ
ex auro fere nulli: & alii panni fere omniū generum. cio

Cap. LXII.

De Elephantis & titulo regis portugalliae

Ic noster Rex Portugalliae in his rebus: animi est non quidem Alti ai rex
mediocris: uerum eximii: argumento est classis quam parat
in expeditionem indicam: nam i presens naues quattuor expe
diūt ac celoces duae omni annonae genere perq̄ munitae: ut mense ianua
rii p̄sto adsint ingentissimis refertae mercimoniis: inq̄ eis armamenta
oegenus: ut si forte fortuna rex calechut renuat oblatā cōditionē: & no
strae gentis contubernia spernat: discat ui dare aliquando: qd̄ amice po
tuisse: h̄eret igitur animo illi ut cum opus fuerit sua classe naues futi
les: ac nullius pensi regis calechut profliget: qd̄ sibi pro arbitrato succe
deret: quoniam uix referre possum q̄ parui sint momēti: & uiriū nullaz: Nauigia ori
orientaliū meridionaliūq̄ nauigia: ubi nostris collata fuerint: inter catē entalia & me
ra: maria sulcare nequeūt: nisi uetū hēant in pupi: uerū ibi nauīū prope ridioalia pui
infinitus numerus uisitur: & ultro citroq̄ cōmeant ferentes aromata se faciendi
re omniū generum: potissima animalia eius regionis sunt elephanti:
his bella conficiūt: turres quasdam imponunt eis capaces triū uel quat
tuor uiroz: qui de turribus huiusmodi præliantur: moderatorē hēnt: Bella gerūt
qui turrita animalia regit ut cōmeminit plinius: eis reges se suaq̄ tutan in elephan
tur: alii in exercitu ad bella ducūt elephātoz. M. Dc. alii. M. Dccc. alii tis turritis
minus: prout sumptus exigunt illoz: quādo naues appellant onustae: id
sit ui elephātorū: currūt effusissime: & licet uix sit dicto fides: fabulaq̄ Currūt effu
censeatur: rem tñ uerā denarramus: aiunt etiā quāuis ibi sit copia ele sissime
phātorū: eos tamen uendi præcio ingenti: si alias respectaueris: præse
ctus classis nostrae: nec alii lapides præciosos tulere: quare nobis psuade
mus haud difficulter: lapides huiusmodi inibi haud quāq̄ reperiri: sed e
longiore regione cōuehi: sitq̄ p̄pea: ut eius regionis principes magnipē
dāt lapides præciosos: storax: castoreū: & alia id gen^o pluria: q̄cqd̄ autē
deiceps de reb^o hmōi cōpertū hēbim^o mox uobis colliquescet: hic rex
aī hāz regionū iā titulū gerit uidelicet rex portugalliae: & algarbiorū Titul^o regis
citra: & ultra mare in africa: & guineae domin^o: & p̄ nautas suos cū ara portugalliae
bibus: persis: & indis cōmercia exercet.

Cap. LXIII.

Quomodo Rex manuel dedit præfecto classis regium Tropheum.

ANno. M. D. Rex Portugalliae Serenissimus classem nauium duodeci in Indiã expediuit: cui præfecit Petrum quendam aliares: ac Abrilum Fidalcum: & hanc classem omni genere annonæ: & armamentorum communiuit diligentissime: tantumq; annonæ naues cōportarunt: ut uictui mēsum decem: & octo abunde sufficeret: data eis lege: ut ex duodeci nauib⁹ decem ad urbem calechur cōtenderent: duæ uero i arabiã. Igit̃ hæ duæ diuertunt cōmercii gr̃a i eã regionem ubi loc⁹ est dictus Zaphal secus iter quo itur calechur: itaq; naues decem prædictæ eas merces domo secum attulerunt: quas crederent idis: & Persis haud fore ingratas: ergo octaua mensis martii anni prædicti nauibus iã præparatis itineri: rex Portugalliae cōcessit ad locum quendam ad secundum urbis lapidem: cui nomen est Sanctæ Mariæ de ballera nō alia de cā: nisi ut daret præfecto classis nostræ regium Tropheum: hæc itaq; classis soluit illinc die lune nono martii coelo sereno: ac foelicitibus auspiciis. Igit̃ die q̃rtadecima dicta classis supauit isulas canarias. Item die. xxii. præteriiuit capitis uiridis isulam: item die. xxiiii. quædam nauis digressa est ab aliis: & quo concefferit adhuc nobis est incognitum: nam nusq; apparuit.

Zaphal

Sancta Maria de ballera

Cap. LXIII.

Quomodo naues iactabantur fluctibus.

Uigesimo quarto aprilis die mercurii in octaua pasce: dicta classis uidit continentem quendam: ob quam rem gausi sunt plurimum. propterea misere exploratores: qui uiderent quæ gens illas terras incoleret: quæ mox comperere ibi esse arborum uim maximam: & gentem quandam littus obseruantem. Iactis itaq; anchoris: rursus cimbam mittunt quæ diligentius scrutetur regionem: ac ei⁹ incolas. Iuere igitur: & ubi redierunt: retulere gentem esse eius coloris qui medius est inter albū: & nigrū: eosq; uiros habere habilissima corpora: ac capillum promissum: & nudos fore: sicuti exeunt ab utero mris omniq; uerecundia carere: & eorum singulos arcus ferre cum sagittis: utpote qui littori fluminis custodiæ præerant: uerum nullus erat in dicta classe: qui eorum linguam calleret. his ergo conspectis cimba rediit ad classem: & dum nox humida coelo præcipitat: surrexit atrox tempestas: quæ plæruncq; noctu seuit: mane uero sequenti

Novi generis hominum

sublatis anchoris adhuc undabundo mari: ac seuiente pcurrimus tamē litus quasi ad aquilonē: flante Euro: ut si forte fortuna nacti fuissetus portum aliquem: ubi tutius classis conquiesceret: tandem peruenimus ad portum quendā ubi iecimus anchoras: et nacti sumus ananinos qui paruis cimbis portabant: hos adiuere nostris quidam: & duos ex eis ceperunt: & ad præfectū classis duxere: ut intelligerent quæ nam gens foret: quoniam idioma illorum nemo adhuc itelligere potuerat: nam nec nutu: nec signis: quæ exponebantur intelligebant. Igit præfectus classis prædictos ananinos penes se nocte una habuit: & ubi uidit nullum esse cum eis humanæ uocis cōmerciū: eos dimisit indutos tunica interiori: & ueste alia birretoq: quod eis summe placuit: nam nudi incedebant: propterea omne genus uestis admirabantur: utpote ad rem hæcenus non uisam.

Ananini populi

Cap. LXV.

De radicibus quibus panem ibi conficiūt: & quibusdā aliis moribus.

EA die quæ erat octaua post festū Pasce. i. uigesima sexta aprilis præfectus classis nræ decreuit missam audire: ppter ea iussit præparari tentoriū: sub quo diuina officia celebrarentur: & post missæ solēnia: oēs dictæ classis concioni diuinæ interfuerūt: eo et cōuenere multi ex illis populis: q tripudiis: & saltationib⁹ isistebāt: q: cornu itonuere dū diuina celebrarent: & mox peractis missis unusquisq: dilapsus est in suam nauim. Incolæ uero regionis illius desiliebant in mare: imergebanturq: usq: ad ulnas canēdo: gestiendo: multaq: alia laticia præ se ferentia agendo: post hæc præfectus classis cum pransus foret: signum dedit cunctis: ut naues pro libito egrederent. Itaq: egressi omnes cepunt cum icolis eius regionis ludere: magnā uoluptatē sumentes: ex illorū saltationib⁹: & tripudiis: & demū ceperūt exercere iuicē cōmercia: nā incolæ pro panno: papiro: & aliis minimis: arcus: & sagittas dabant: & tādē in his pmutationib⁹ merciū totam diē consumpsere. & inibi inuenere flumē ad potandum suauissimum: & cum aduerserauisset redire ad suas naues oēs: at sequēti die pfect⁹ classis decreuit: aqua: & lignis rursus nauē cōmunire. Igit illi⁹ iussu nautæ oēs aquatum & lignatum profecti sunt: adiuantibus illis populis. nam cateruatim confluebant: ut nobis essent auxilio. Iuere etiam e nostris complusculi: ut illorum domos: & habitacula uiserent: habitant enim longe a mari ad certium lapidem & permutarunt suas merces cum piracis: & radice

Ignamē ra-
dix qua cōfi-
ciūt panem

Pardus co-
lor

Nudi semp
incedunt

Faciē pigūt
colore multi-
plici

In labro oris
inferiori pfo-
rato ossa &
lapillos fert

Quas habe-
ant domos

quadam quæ dicitur Ignamē: qua panis illorum conficitur: eoq; utuntur Arabes: nam nostri pro his rebus dederūt supradictas merces: & ibi sex dies pmutando nostra cum suis triuimus: quo ad mores illorum non abire fuerit pauca commemorare: sunt igitur ut supra meminimus coloris qui ē inter nigrum & album: pardum appellant: nudi semper incedunt: nullus est eis pudor: neq; uerecundia: capillum pmittunt: barbā uero & oculorū palpebras uellunt: & inibi depingunt uaria colore multiplici: ut albo: nigro: & coelesti: necnon rubeo: & ferunt labrum oris inferius perforatum: & in foramine huiusmodi ponunt ossa instar clauis: alii autē lapillos ferunt eiusdem coloris: adeo ut uideatur totum labrum gēmatum: itidem mulieres agunt: suntq; sine pudore: uerum pulcherrimæ: & capillos per humeros leniter demittūt: domos hēnt ligneas: quas folijs & ramis arborū cooperiunt: sufficiuntq; eas innumeris columnis: & in medio ear; ad parietem collocant rethe bombicinum appensum: in quo homo inuoluitur: & rursus rete aliud quoad continenter plura in ordine disponant. Interq; ea rogos accendūt efficiuntq;: ut ī coenaculo uaria cubacula: & retia parietum uicem supplēt: nam retibus discreta sunt eorum habitacula.

Cap. LXVI.

De Psitacis inibi repertis.

Lapidib; li-
gna incidunt

Psitaci miræ
magnitudi-
nis

Ignames

herba

Gosipium

Egitur eadem regio caret ferro & omnifariam metallo: propterea ligna incidunt lapidibus præacutis. abundant uero omni genere auitorū: præsertim psitacorum multiuigi coloris: tantq; proceritatis: ut cum gallinis magnitudine contendat: & pēnis uero auium pileos & birreta conficiunt: terra abundat arboribus fere omnis generis: aquisq; irrigua admodū: milium fert: & ignames herba unde panis illorum conficitur: necnon Gosipii mittit plurimum. Ibi animalia uidimus nulla: regio est uastissima: & an sit insula uel continens nondum satis liquet. uerum nos inclinauimus in eā sententiam: ut sit continens ob immensam uastitatem: coeli est saluberrimi: & incolæ retia habent fere innumera: quoniam omne uitæ suæ tempus terunt piscando: nā piscantur pisces quasi omne genus. Inter cæteros pisces qui inibi eminet: unū uidimus: qd dolum non quidem mediocri crassitudine excedit: & rursus idē longitudine duo dolia superat: & formæ est obrotundæ: caput hēt ut sus: uerū oculos paruos: dentibus caret: sed aures longitudine & latitudine brachii mensurā excedūt: in inferiori parte corporis

De forma cu-
iusdā piscis

ditio hēt foramina: cauda illi est oblonga: eademq; lata supra brachii mensurā: & loripes erat. In aliqua corporis parte uidebat hēræ suis cutem: eorum densum supra digiti mensurā. Interea tēporis dum illic agebamus: praeffectus classis decreuit de his rebus Regē reddere certiorē: & i ea regione uiros duos iam ob scelera morti addictos dimittere: nam ex his complures secum trahebat. Itaq; illico praeffectus classis nauim expedit in Lusitaniā: quae regem har; reg; certiorē facerēt: nec ob id numerum duodeci nauium minuit: quoniam haec nauis ultra dictas duodeci naues ad tales casus ducebat: lrae erant ei⁹ tenoris qđ narrabant ex ordine oia nuperrime inuenta ab Lusitanis: hoc facto mox mittit quosdā: q in littorē crucē eminentissimā figant ceu nr̄ae fidei trophaeum: & i eodem loco duos (ut praefeci) morti addictos deseruit: q ubi uidere se destitutos omni christianorum auxilio flebant moestissime: ac incolae regionis alius eos solabantur miserati eorum conditionem.

Loripes erat

Morti ob scelera addictos secū trahebant
Duo christiani ad pedes crucis destituti

Cap. LXVII.

De ingenti tempestate qua naues quattuor submersae sunt.

Igitur sequenti die quae secunda erat martii anni eiusdem explicuimus uela: iter dirigentes uersus caput bonae spei: & id maris iter leucas fere hēt. M. cc. i. miliaria. quattuor. M. die uero duodecimo eiusdē mēsis nobis nauigantibus cometa quidā apparuit arabiā uersus: cuius radia promittebant plurimū: sicq; cometa diebus octo: aut decē iugiter appuit die noctuq; & tādē die dominica. xiiii. mensis maii: dum iter nr̄um psequimur: & classis ois felicitibus uentis potiret: capientes uētū nō pleno Malo: sed medio: ob pluuiam quae praecesserat: ecce uentus turbinis repentino flatu iuasit nautas: egitq; ut naues ppe omnes submergerent: nā quattuor ex nr̄is nauibus iuertit submersitq; nec ultra earū quāpiam uidimus: adeo. n. concite eas corripuit tempestas: ut eis auxiliari nequerimus: quippe qui parū: & nos aberam⁹ a morte: at naues septem quae supererant uentum in pupi accipientes dei clementiae haud diffidētes: nauigabam⁹: dum itaq; priore tēpestate perterriti moestissimum iter persequeremur: ecce atrocior procella cepit mare inturbare: & effecit ut plus solito seuiret: adeoq; iactabamur fluctibus: ut uideremur coelum conscendere dum fluctus nos in superiora impellebant: cum uero demittebamur ipsum acheronta petere arbitrabamur: tanta erat inundatio aquarum. uela facere uentis prohibebat tempestas: igitur Luctamur cum neptuno: & in uarias partes disiungi.

Cometa apparet

Quattuor naues submerguntur

Atrocior procella

G

Pratoria na
uis

mur: eoq; discriminis peruenimus: ut alteram conspiciere non posset
nam naus q; classis præfectū uehebat. i. pratoria. cū duabus aliis iter
alio cepit: quo tamē pergeret non satis sciens: alia uero naus quæ regis
nomen obtinebat: alio profecta est comitātib; duabus aliis: at ea quæ
sola supererat: Infelicior cæteris errabunda p se mare sulcabat: sic itaq;
altro iactati per dies. xx. hanc maris undabundi seuitiā perpeffi sumus.

Cap. LXVIII.

De zaphala auri mina.

Zaphala

Incidunt in
mauros

Honorifice
excipit mau
ros

TAndem sextodecimo iulii fauentib⁹ superis arabiaē littora cō
speximus: & illo nauigia dirigentes anchoras iecimus: erat ibi
ingens piscium copia. cepimus ex eis complures: nec tamen
quisq; nostrū continētē applicuit: solum. n. littori adhæsimus: uidimus
tamē regionē illā populis fere innumeris cultā: tunc sublatis anchoris:
& secus litus iter persequentes nostrū: plurima uidimus flumina: ac ani
malia compluria: erat pfecto frequens habitatore cū hominibus cū ē
multiugis animalibus: tandem nauigando puenimus ad quandam auri
minā. ea est in loco qui dicit^r zaphala: & ibi erant duæ insulæ: ubi naues
duæ Mauros; commorabant^r cōmercii causa: hæ. n. aurū uehebāt ad re
gnum melinde: quæ qdē naues ubi nostrā classē conspexere: mox effu
sissime fuga sibi consuluerē. terram petentes: & aurū qd uehebant i ma
re proiecerūt: ne nos eo potiremur: at præfectus noster ubi hæc uidit
in eos uela fecit: cepitq; naues huiusmodi in quibus parum adhuc supe
rerat auri: captos igitur compellare cepit: & percunctari quæ nam gens
foret: undeue ueniret: & quo pergeret: at Dux maurorum: Mauri iquit
sumus regi melinde necessitudine arctissima coniuncti: ex insula quæ
zaphal dicit^r uenimus: uxore ducēbā meā: & dum classē uestā cōspe
ximus. formidantes: terrā appellere festinācius uoluimus: ea maris obru
ta est fluctibus. Idem casus nato obigit meostū nostræ classis dux ubi
accepit eum regis melinde affinem esse: egre tulit eorum iacturam: sola
riq; cepit eos: honorifice admodum ipsos excipiens in memoriam tanti
regis. cum quo nobiscum maxima amicitia intercedit: & imprimis cum
nostro rege. Iussit itaq; ut illorū naues reponerentur: & si quid auri su
blatū fuerat id totum mox restitueret: tunc mauros; præfectus percun
ctatus est nostrū ducē: an fascinatorē hērent quempīā. qui incantationi
bus pefundatum aurū extrahere posset: cui nō Dux insit: nos christum
deum colimus: qui arcte nobis has Fascinationes exercere prohibet.

ppa ab re huiusmodi tēperamus: rursus ab eo noster præfectus querit
ubi sit dicta zaphala quā ipsi adhuc nesciebāt: uerum fama eius addue-
cti adnauigabant: tum maurus ait zaphala est insula quæ aurū fert: ea
paret regi mauro: qui insulam incolit choloā nomine dictā: nec a uobis
abest in eodem itinere quod tenetis: sed iam eā præteriiistis nonnihil:
tunc præfectus ubi hæc intellexit: signū dedit ut uela daremus uentis.
ab nostro itinere haud quāq̄ declinantes: tandem .xx. iulii applicuimus
insulam quandam ditiōis regis zaphal nomine Monzobinghe: ea est ha-
bitatore haud frequens: uerum ibi uiuantur diuites complusculi: qui in
ibi commercia exercent: eo igitur ubi deuentum est: corpora curabamus
ducemq̄ itineris accepimus: pilotum appellāt: qui nos achiloā duceret:
ea est insula ubi portus est p̄ q̄ opportunus non longe ab cōtinēte, Igit̄
hinc soluimus achiloā uersus littori semp adherentes: ubi innumeras cō-
speximus insulas eximie cultas: ac ditionis eiusdem regis: & tādē achi-
loā puenimus uigesimasexta mensis eiusdem: eoq̄ simul naues sex deue-
nerūt uario itinere: at septima nūq̄ comparuit: hæc itaq̄ insula parua
est admodū: & continenti prope coniuncta: regio est aprica: ac pulcher-
rima: domos habet eminentes more hispanico: & ibi locupletissimi mer-
catores: quoniam scatet auro: argento: ambrā: castoreo: & margaritis.
Incole induuntur cotono albo: necnon serico perq̄ eleganti: uiri sunt
nigerrimi.

Insula choloā

Monzobinghe insula

Achiloa insula

Multæ insule cultæ

Qualis sit ista insula

Scatet auro: argento: ambrā: castoreo

& margaritis

Cap. LXVIII.

De congressu regis: & Præfecti.

I Abito itaq̄ saluo cōductu quo ip̄s cū rege colloq̄ posset p̄
iternūciū: priō cepit regē adire: misso igit̄ Alphonso Furrado
q̄ uicē legari supplebat cōcomitatus sex uel septē uiris elegan-
tissime (ut assolēt) idutis: his uerbis alloquitur regē: classē eē regis portu
galliæ: q̄ eo accesserat solius cōmercii cā: ferre q̄ cōplura mercimonia: q̄
forte regi erunt haud ingrata: cupere p̄p̄a præfectum classis regē corā
uidere: uerū ex mandato regis portugalliæ nō posse ip̄s terre appelle-
re: nec nisi in cimba regē adire posse: hunc esse ducum classium morem
uetustissimum: ne correpto principe mox ruerent omnes: qui de eo pen-
dent. Ad hæc rex respōdit: se descēsurum perq̄ libenter ad mutua collo-
q̄a: seq̄ uicissim cupere p̄fectum uidere tāræ classis. Igit̄ sequēti die cōue-
nere rex: & præfectus uecti cimbis uariis: nā nri tormēta expediuere gē-
tēq̄ oēm cum signiferis: bucinatorib⁹: ac tibicinib⁹: & choraulis: at rex

Alphonfus regem alloquitur

Rex & præ-
fectus classis
mutuo collo-
quuntur

Vrbs mon-
baza

almadias exornat suo more: tibiis: & cætu exultans cohors nobiliu regis:
cocomitat suum. Igitur præcedenti⁹ secialib⁹ colloquuti sunt: tunc nri
tormenta fere oëgenus exonerarunt: tanto fragore edito: ut mar totum co-
tremisceret: & coelū reboaret eximiet quæ res: & regē: ac suos adeo pter
refecit ut stupidi pene hæserint oēs. his nūq̃ afflucti: postq̃ mutuo collo-
quio uterq̃ potitus est ad sua q̃sq̃ rediit: sequenti itaq̃ die rursus præ-
fectus alphonsū emisit: q̃ cū regē nauaret opam de mercimoniis pmu-
rādis aliquādo: uerū longe aliter rex uisus ē sentire: q̃ præfecto pollici-
tus fuerat. plura. n. excusabat & imprimis ipsū in mercū nostrarū nō ege-
re: & piratas ppe arbitrari. re itaq̃ infecta alphonsus rediit ad classē:
Inibi tamē ad tres uel quattuor dies cōmorari nihil consecuti sumus: In-
terea tēporis: rex metuens ne genti suæ uim infereremus aliquam: insu-
lā peditibus complusculis cōmuniuit: hoc uiso præfectus noster illinc
soluit: & uela dedimus uentis uersus regnū melinde: & internauigādū
longe ab lictore multiplices conspeximus insulas ab mauris cultas: &
ibi urbs quæ dicitur monbaza regis mauri: suntq̃ hæc arabiz litora:
ab mauris culta: in Insula uero introrsus aiunt esse christianos: q̃ ut di-
cunt magna bella conficiunt: Id tamen nobis fuit incomptū.

Cap. LXX.

De muneribus Regis Portugalliz missis ad regē melindæ.

Quales eēnt
naues regni
Gambre

Quæ rex mi-
serit munera



Gitur die secūda augusti mensis eiusdē deuenimus ad regnū
melindæ: & ibi tres naues regni Gābræ anchoras iecerāt: nam
q̃libet earū capax erat amphorarū ducētū: hæ. n. mira arte sūt
cōpacte absq̃ ferro uidelicet: sed ferrumine nescio quo: thure admixto:
arcem nō hēnt i pra: sed i pupi tātū castellū uulgo appellat: redibāt na-
ues hmōi ab indica prouincia: eo ergo ut applicuimus mox rex munere
multiplici nos donari iussit: id munus erat arietes cōplusculi: gallinæ
ppe innumeræ: anseres plurimi: & mala asiria fere oëgenus: quæ q̃dem
suauitate mira oīa alia præcellūt: argumēto q̃ egris: protinus eis gusta-
tis: plurimū cōferūt: ubi itaq̃ terrā appulimus: præfectus classis iussit
de mox ut tormēta exonerarēt: duosq̃ negociatores emisit: quorū alter
idioma arabicū callebat: eisq̃ mādāt ut regē ex se adeāt: illicq̃ renūtiēt
classē hmōi aduenisse: ut ipsum noīe regis portugalliz uisat: & donet
munere nō ingrato: præfectūq̃ ad ipsum lras hēre sui regis: quæ oīa li-
bēs audiuit supraq̃ referre queā: & cū q̃ liguā arabicā nouerat apud se
ea nocte habuit: cū uero illuxisset matros duos uiros haud inhonoros

ad classē misit: q̄ arabico sermone præfectū alloq̄rent: his uerbis gratū uidelicet habuisse eius aduētū: rogareq; propterea ut si alicuius egebat: quod regis foret: eius rebus æque uteretur ac suis: crederetq; esse in regno portugallia: quādoq; erāt sua oīa cū rege portugallia cōmunia: ob amiciciā quæ iam pridē inter eos intercessit: præfectus uero his auditis decreuit litteras: quas hēbat mittere ad regē: necnō mūera huiusmodi: uidelicet epipias quasdā exornatissimas: par unū frōtaliū equorū: stapedes & calcaria argētea: pectoraleq; equi. unius: & habito super hac re consilio uisum est cunctis: ut munus regi offerret araschorea negotiatorū primus. hunc comitari sunt cōplures ex nobilioribus classis præuntib⁹ bucinatorib⁹: Rex itaq; ubi hæc audiuit illustriores quosdā præmisit qui occurrerēt negotiatori: regia principis portui adiacet: & priusq; appropinquarēt aedibus regiis obuiarūt mulieres quasdā patinas igne plenas ferentes qbus iniecerāt odores fere oēgenus: adeo ut fragrantia multiplici oplerent totā terrā: his igit odoribus excepti ad principis regiā deueniunt: ubi rex in sede regia sedebat satrapis cōplusculis manibus assistantibus: q̄ quūprimū munera uidit gaudisus est plurimū: acceptis ēt literis quæ ab altera pte subscriptæ erāt: caractere arabico: ab altera uero lusitano: quibus perlectis cepit cū suis mauris letari: & gestire: & tādē oēs uno impetu exclamarunt i coenaculo reddentes grās deo: q̄ eius pmissu cū tāto rege: ut ē portugallia domin⁹ iniissent fœd⁹: & amiciciā: his igitur oblectatus muneribus negotiatorē rogauit plurimū ut tantisper apud se ageret donec classis illic commorabatur: quoniā mirū in modū gaudebat secū de rebus lusitanis commētari: & araschorea respondit id sibi haud quāq; licere præfecto incōsulto: tum rex illico sororium cum annulo suo ad præfectum classis mittit: qui ab eo impetret: ut araschorea regi morē in petitis gerat: simulq; hortaret eū: ut regis: & regni rebus uti nō differret: huic itaq; mox dux classis est obsecutus: hoc accepto rex iussit domū paraschorea magnificētissime præparari: datis prius oībus: quæ uictui erāt necessaria: ea uidelicet quæ regio meliora ferebat: ut sunt arietes: gallinæ: oriza: lac: butirū: cariotæ: mel: ac fruct⁹: & id genus compluria: panē uero non misit: quoniā eo haud utuntur. Itaq; triduo apud regem fuit araschorea: & id tēp⁹ fere oē consumptū ē i colloq̄is: & cōmētatiōib⁹ reꝝ portugallensiu: nā res de rege portugallia adeo libēter audiebat: ut uix discedere quiret ab his colloq̄is: petiit ēt perq̄ auide: ut ipse: ac dux classis mutuo frui possent alloquio: cui

G. iiii

Ad regē mūera mittūt
Epipie
stapedes:
Sunt itū odorū excipiant ab mulieribus
Littere alteri
secus sup̄scrip̄te

Araschoree
p̄sum est
de cōmētatiōib⁹

Aquiloe rex

**Splendor
aparatus**

**Vana supsti
tio**

zanbonbac

**Inibi duos
dimittit addi
ctos morti**

araschorea inq̃t: res serenissime: scito duci nro. minime unq̃ licere terrā
appellere ne classem deserat: tu uero si tibi cordi hæsīt uirum compel
lare id non consequeris: nisi cimbauectus: perinde: ut mare non deserat:
quoniā hoc est nostri regis edictum. Itidē fecit aquiloe rex: ubi sibi com
placitū fuit conuenire ducem: subrecusabat rex quippe q̃ cū esset tanti
ad minorem ire dedignabat: tandē persuasus araschorea uerbis. cōsen
sit: tunc araschorea certiorē præfectum classi de gestis apud regē fecit:
q̃bus acceptis dux classis cimbas paruas exornari iussit: prouiso prius
ne classis iret ī diuersa: cimba uero: qua uehebatur taliter exornabatur:
primo strata erat coco: & purpura: & aliis auleis inumbrata: necnō uiris
strenuis: eisdemq̃ armatis cōmunita: at rex: & suos cimbas: almadias uo
cant: suo ritu exornat: iussit etiam equum sibi sterni more lusitano: uerū
non inueniebat qui hanc operam nauaret nescientibus eis nostrum
morem: nostri ergo equum huiusmodi strauerunt: strato itaq̃ equo rex
scalas descendebat: quibus descensis mox affuere regni illustriores qui
inibi regem præstolabantur. arietem habentes: quem ubi rex descendit
exenterarunt: & exenteratū equi pedibus subigunt. mox ab rege equi
te conculcandum: & is mos eis pro cerimoniis & fascinationibus priusq̃
rex domum exeat: & clamore ingenti edito regem persequēbātur: hūc
morem etiam seruant in zanbonbac: rex igitur: & dux conuenere: ami
ceq̃ ut sunt collocuti: in sua quisq̃ loca dilapsus est: non prius tamē ua
le dixit regi præfectus: q̃ ab eo impetrauerit ducem itineris hoc est pi
lotum: qui iter ad calichut optime sciret: ubi itaq̃ rex domum rediit: du
cem rursus donat munere multiplici. i. eduliis fere oēgenus: pmissumq̃
mittit pilotum. Is erat ex nauī chombaie: probe sciens itinera: dux uero
noster inibi duos addictos morti ob scelera: reliquit unum apud hanc
gentem melinge regni dimissit: alterum uero nauem combaie (de qua
pilotum susceperant) sequi uoluit: Itaq̃ sequēti die que erat septima au
gusti iter cepimus uersus calechut: incipientes sinum magnum traice
re: qui non longe est ab mari persico.

Liber tertius navigationis factæ ex ulifbona.

In calechut.

Cap. LXXI.

De mari Rubro: ac persico necnon de insula agradida.

QUoniam itaque regnum melindae deseruimus a latere urbis insignis est relicta: eam mauri incolunt: diues est: & pulcra admodum: & paulo supra uisit magna insula: inque ea urbs altera incincta muro: & pulcritudine cum superiore contendit: ad insulam itur ponte: cui nomen est Zognotorre: & dum ultra prouehimur mox occurrunt angustiae maris rubri: quae latitudine patent leuchae: & dimidia: ibi est Melcha. i. arca maumethis: & diuae catherinae mauscolu situm in monte qui dicitur sinai. Inde exportantur aromata quasi omnium generum lapidesque preciosi deferunt in Babiloniam nili: cui nomen est cayro: haec aduehunt dorso dromedario: qui sunt camelli electi. In hoc mari sunt complura referenda digna miratu: superato angustiarum ostio: mox mare persicum uisitur: & in eo provinciae complusculae: quae magni soldani regna contingunt: nam mare rubrum: & persicum sunt duo sinus: quos oceanus meridionalis: siue indicus facit. Igitur in sinu persico est insula parua dicta Gulphal: ubi innumerae sunt Margaritae: & in ostio huius maris persici est insula pergrandis dicta agremus: quae parer mauris cum alia insula gulphal: ex ea itaque insula agremus equi complures ueniunt: quos mauri ducunt in indiam: uenduntque precio inmodico. In hac regione sunt commercia prope innumera: superato itaque sinu persico: mox sese offert provincia combara: quae regem habet: & teracitate: ac delitiis omnibus contendit cum lautioribus totius orbis puinciis: inque ea tritici: siliginis: orizae: sacchari plurimum: panchaia a latinis dicitur unde uirgilius: totaque thuriferis panchaia pinguis arenis: haec itaque Thura mittit per totum orbem: sericum et & xilon: multosque equos: & elephantos. Rex seruit idolis: & nuperrime regnum inauguratus est persuadentibus mauris: qui ibi sunt frequentes. Idolaque colunt fere omnes: interque eos mercatores complusculi sunt: qui hinc cum arabibus. Inde cum indis commercia exercent: ab his auspiciatur india: & per eius latus itur in urbem calechut: & in eo latere complures uisuntur provinciae: & maurorum regna idola colentium: tandem uigesimosecundo augusti applicuimus ad eam provinciam: quae india dicitur: quae ditionis est regni Goge: eaque cognita: iter nostrum persequamur: donec deueimur ad quandam puam insulam quam dicitur angradida: & ab mauro quodam possidet: inque eius umbilico lacus ingens: qui aquam potu suauem haurientibus propinat: alias culta: nunc inculta admodum: auri est ferax: & ab continente .M. duobus abest. Illac transeunt

Angustiae rubri maris
Diue Catherinae mauscoleum
Dromedarii qui

Insula gulphal
Agremus insula

Combara provincia
Panchaia Virgilius

Idola colunt

Ubi auspiciatur india
Gog rex indie
Angradida insula

Mauri: qui mecha adorant: dum ad urbem calechut contendunt: cogunturque ea transire ob aquarum ac lignorum penuriam: quae alibi gentium est maxima: itaque eo tandem devenimus: & iactis anchoris in terram descendimus: ut & aqua: & lignis rursus classis communiretur: fuimusque ibi per dies fere .xv. interea observabamus an almadiae meche advenirent: quoniam decreveramus eas (si potestas fuisset in nostris manibus) capere: dum igitur sic imoratur cōducebant ad nos multa undeque populi qui libenter nobiscum loquebantur. pluraque referebant: eos propea honorifice excipere a nostris classis praefectus iussit: & in ea insula uiscatur parva admodum classis ubi compluribus diebus imorati diuinis insitebam: id est solemnibus missarum: & unusquisque nostrum sacramentum Eucharistiae sumpsit (nam ibant nobiscum complures sacerdotes: ut cum negociatore nostrae patriae uitam ducerent in urbem calechut) pactis igitur diuinis: lignisque: & aqua rursus communiti frustra expectantes naues mechae. Illinc solimus ad urbem calechut contēdentes: quae abest ab hac insula leuchis. lxx.

Diuinis insi-
stunt

Cap. LXXII.

Quomodo dux classis profectus est ad regem calechut.

Fere omnis
populus effu-
sus est ut no-
stros exciperet

ITaque die .xiii. septembris eiusdem anni puenimus ad urbem calechut: cuius incolae: ubi nostri aduentum certiores facti sunt: effuse nobis occurrerunt uecti cimbis extra urbem ad primam leuchiam. Inter eos: qui nobis occurrerunt erat quidam mercator de gusurate locupletissimus: ac nonnulli urbis primores: qui nostram aduenientes classem propria nauim ingressi sunt: his uerbis ducem consalutantes: regi placere plurimum quod incolumes aduentauerint: quodque nihil illi gratius obuenire posset: quam quod utantur regis opibus & auxilio: post haec: uisa regis erga nos benivolentia anchoras iecimus ante urbis moenia: tormētaque exonerari iussimus: quae res adeo pertruxit urbis incolas: ut dicerent contra nostros nullas esse vires: praeter deorum: cum itaque aduersperauisset dedimus membra quieti: cum uero illuxisset: praefectus statuit mittere ad regem interpretes: quos secum adduxerat ex ulis bona: ex his unus erat Maurus christianus: reliqui indi: qui omnes probe nouerant idioma Lusitanorum: uerum erant adhuc gentiles hoc est idolatrae piscatoresque: hos itaque eleganter iduros ad regem mitti: qui ubi consalutauerint eum: securitatem adeundi regis impetrent: saluum conductum appellant: adiuit itaque regem maurus: composque uoti factus mittit saluum conductum ad praefectum: ceteri autem indi regem non uidere ob id quod essent uiri nati obscuro loco: nam Rex huiusmodi

Habito com-
meatu contē-
dunt ad regē

id pro fastu obseruat: ne adeant ipsum ignobiles: prout latius referem^{us} in sequentibus: salui conductus tenor is erat: ut liceret impune cuiq^{ue} in terram descendere: hoc accepto præfectus classis Alphonsus Furtadū mittit ad regem interprete comite: qui Arabicam linguā optime callebat: quibus dat in mandatis: ut ad regem hæc proferant: classē esse regis Portugalliae: & eo solum aduenisse: ut cum eo commercia exerçant incantq^{ue} fœdus & amicitiam non uulgarem: regem propterea alloqui coram: id fieri non posse ex sui principis præscripto: nisi prius datis eis obsidibus quos ipse nominauisset: & hi erant urbis primores: his expositis: Rex conditionem renuebat: excusans ualitudinē aduersam: & defessam ætatem obsidum quos uocauerat: adiiciens ad hæc se alios daturū qui maris seuiam tollerantius perpeti possent: admirabaturq^{ue} plurimū de proposita conditione: & in his disceptionibus biduo uel triduo hæsitauit: tandem decreuit conditionem haud aspernari: cuius rei certior factus dux classis se præparabat expeditioni. Instituebatq^{ue} commorari cum rege: & ternos: aut quaternos dies inibi consumere: secumq^{ue} adducebat uiginti aut triginta uiros honoratiores classis eosdem eximie cultos: & adornatos: habebat etiam secum aulicos: & alios complures: qui illi more Regio inferuient: uasq^{ue} celata compluscula tulit: ut honoratior fieret: his rebus quæ suapte natura magnificentiam præseferunt: prouiso prius de præfecto classis: cui iussit ut obsides p^{rius} honorificētissime exciperet: haberetq^{ue} i delitiis: donec ipse rediret: postero die rex uenit ad littus: ubi erat quædā domus mari fere adiacens ut cōmodius præfectum classis exciperet. Itaq^{ue} misit quinq^{ue} uiros ex primoribus urbis q^{ui} tantisper illic commoraretur donec præfectus classis rediret iuere. Igitur ad classē seniores urbis longum seruatorum ordinem secum trahentes necnon tibicines & choraules: satellitesq^{ue} complusculos: enses & clipeos ferentes: his uisis Dux classis uestus cimba nauī egreditur sua & ad littus contendit: ubi uero optimates obsides appropinquauere classi: prius naues ingredi nolebant: q^{uam} in terram descendisset præfectus: qui licet nondum appulisset portum: eo tamen contendebat pleno gradu suamq^{ue} suppellectilem præmiserat: ut mos est principibus: diu igit^{ur} disceptatum est de hac re: obsidibus remuentibus nauē ingredi: nī terrā dux primo teneret: dū sic cōcedit ara schorea it ad eos: hortaturq^{ue} ut pfidie suspicionē oēm exuāt: eo uenisse nō ut imponāt eis: sed ut eorū amicitiam promereantur: tandē his adducti uerbis: nauim ingressi sunt

Rursum regem aduenit

Rex amittit tandem

Lōgū seruatorum ordinē post se trahunt
Futuri obsides

intrepide:at præfecto iam terræ appulso it obuiam nobiliū decentissi-
ma cohors ipsūq; honorificentissime excipiunt:& humeris imponū
suis.nec terram contingere patiuntur:donec ad principis regiam per-
uentum est.

Cap.LXXIII.

Torus regis
calechut

Habitus re-
gis

Adamantes
duo

Sedes regia

Curus

Buccinæ au-
reæ & argen-
teæ

This rex calechut edes eminentissimas habitat:habens p tho-
ro regio locum concameratū instar sacelli cuiusdam. peluis fi-
gurā referebat ut nos quandoq; imagines sanctorū collocam^r
suppositis.xx. puluils sericeis:necnon instratis auleis. thronū panno se-
riceo inumbratierat:qui purpurā presentabat:ipse uero nud^r conspicie-
batur totus:circumduxerat bombicinum panum candidissimū:eūdeq;
subtilissimū:quē auro exornauerāt:in capite gerebat birretū aurei pan-
ni:qui cassidem ferreum referebat:perforatas hēbat aures:inq; eis ada-
mantes:& salfiri unionesue duo:quorū alter obrotūdæ figuræ erat:alter
uero instar pyramidis:nucis auelanæ magnitudinē excedebat:i brachiis
uero.armillas aureas:a cubito usq; ad manū:distinctas lapidib^r præcio-
sis innumeris:eisdemq; incredibilis ualoris:crura uero pariter exornabā-
tur:& in digito pedis uernabat lapis præciosus splendore incompara-
bili.condalia ēt in digitis manuū:hoc ē annulos omnifariam hēbat sma-
raldos:adamantes:& id gen^r alios complures.Inter hos lapides:quidā
fabā magnitudine superabat:balteumq; hēbat aureū gemis innumeris
distinctū:adeo ut estimationē omnē excederet:a latere uero regiā sedē
argenteā:quæ bases:& bractæas aureas habebat:easdem gemmis multi-
iugis uariatas.In sua regia conspeximus currum quendam:id est genus
uehiculi nos carpentum dicimus.miro lapidum & gemmarum appa-
ratu cōdecoratum:eo uectus fuerat ex solita regia i has maritimas ædes
id genus uehiculi trahunt uiri duo,hunc exornabant . xv. uel .xx. buci-
næ argenteæ:quarū tres erāt ex puro auro ac ponderis non mediocris
adeo ut earū quālibet uir un^r ferre neqret:oras uero earum dirabant lapi-
des præciosi:earūq; mira uarietate distinguentes:his adiungebātur uasā
quattuor argentea:trulaq; aurea:& ex auricalco magna candelabra:in
quibus tortus filus oleo immersus conflagrabat:quæ res erat superuaca-
nea:uerum arrogantiam præseferbat:& celsitudinem principatus:huic
genitor eius astabat necnon germani duo:longe ab Throno passibus
quinq; uel sex stantes:omni splendoris apparatu condecorati:post eos
paulo longius stabant innumeri optimates:ac principes reguliq; diuitiis
& ipsi q; maxie onusti.Itaq; præfectus classishæc uidēs ad Regem ibat

manum eius exosculaturus: uerum annuere astantes ut a congressu tem-
perans propius non accederet regi: quandoquidem is est mos illorum ut
regē contingat nemo. continuit se igitur praefectus noster: cui mox sedes
allata est: ut sedendo regem alloqueretur: quod non mediocris honoris
est specimen: cepit igitur alloqui regem praefectus: promens quae iussē-
rat portugalliae rex: & illico litteras protulit: quae lecte fuere regi: nam
charactere arabico exaratae erant: his peractis praefectus ad classē nū-
cios misit: qui munera regi ferrent: quae in sequentibus explicabuntur.

Praefectus
classis regē
calichut allo-
quitur

Cap. LXXIII.

De muneribus missis ad regem calichut.

Mimo uas aureū celatū in quo Principes de more manus ab-
luūt: malunium appellamus: deinde uas aliud argenteū idemq;
inaureatū coopertumq; cooperculo argēteo miro modo fabre
facto. Item clauas duas argenteas cum catenis argenteis. Item puluinos
quattuor per grandes uidelicet duos coopertos aureo pāno: duos uero
alios ex serico purpurei coloris. Item conopeū unū ex pāno aureo cū
laciniis distinctis auro ac serico coccineo: cumq; eo tapetem magnū: &
stragula duo ditissima: alterū figuris insignitū: alterū uero arbutculis
ac foliis uiuentibus distinctū: deinde guturniū argenteū quo gutatim
per colli angustias aqua infundit manib⁹ pari opera: & ornatu elabora-
tū: uti uasa supius descripta. his susceptis muneribus: necnō uisis lris: &
legatione audita uisus est letari plurimū: ppea hortatus est praefectum
classis ut diuerteret in eas aedes: quas sibi parari iusserat: interea dixit se
missus: captum eos obsides quos pignori dederat praefecto: quoniam
eniri erant patricii clariq; admodum: nec usq; in illam horā cibi aliquid
sumpserāt: aut potus quādoquidē ipsi pro lege hēbant: ut in mari cibū
non capiant: nec bibant: essentq; usquequaq; insomnes: addiditq; si praefecto
complacitū erat naues repetere suas: id pro arbitrato faceret. quo-
niā eosdē obsides in crastinū se daturū pollicebat: ut rursus ipse redire
ad regem posset expediturus commercia. Igitur Dux n^r classē reui-
sit: relicto interea alphonso fartado cū sociis septem: uel octo: qui illi do-
mi i seruiret: dū itaq; littus deserit praefect⁹ n^r: uerna qdā illoz nobiliū
praeuēit praefectū: & citatissimo gradu cōtēdit ad obsides nūciās praefe-
ctū recessisse: q; ubi haec accepere sese praecipites e nauibus in mare de-
derūt: qd uidens arafchorea negociator praecipu⁹ illico cōscēdit cimbā
& mox duos obsides cepit: cumq; eis tres uel quattuor uernas: reliqui

Malunium

Conopeum

Guturnium

In mari non
comedunt

Obsides in
mare se pre-
cipitant

Rex calichur cū exercitu ad litt^u accedit

De permutandis captiuis contentio

Francisc^o chorea adit regē calechur

uero natando euasere. Interea praefectus classis supuenit: & eos obsides quos nactus est in inferiore parte nauis poni iussit: ne & ipsi in mare delirent: deinde monuit regem de compertis: questus de gestis per obsides: reiiciens causam huius rei in quendam regium amariuentem: addiditque in carcerē traxisse obsides ob id quod timeret suis: qui adhuc in terra apud Regem agebant: & insuper suam suppellectilem repetebat: spondens se quod primum dimissurū obsides ubi sui dimitterentur. Iuere igitur ad regem nostri legati cumque eis duo ex illis quos ceperamus in almadiis: & tota nocte praefectus classis praestolatus est responsum. Postero autem die rex ad littus accessit stipatus cohorte decem: aut duodecim mille hominum: & cum eis nostri quos cum suis permutaturi erant. Interea expediunt uiginti aut triginta almadiae quae cum nostris qui permutandi erant contendunt ad classē: ubi igitur in conspectu fuere propius accedere non audebant: haesitabundi omnes an prius darent captiuos: quam suos redimissent: & inter spem & metum positi: totam diem frustra consumpsere: rursus ad littus redeuntes: & cum terram appulissent nobis conspectis probris: & maledictis nostros incessabāt: idē tūdem ac supplicia minitantes: quare nostri noctē illam per uarias animi interturbationes: & corporis molestias transigere: sequenti tamē luce iterum rex mittit ad praefectum internuncios: nunciāns se ultro suos ad eū mittere inermes cum captiuis christianis exhortans plurimū ut ipse remitteret obsides: quos penes se habebat: mittit itaque dux noster cimbās suas ad almadias: ut tandem aliquando permutatio fieret captiuorum cōuenire cimbā utrinque: & suppellex reddebat nostris: cum senex impatiēs morae sese in mare iecit: tunc nostri indignati plurimum & senem capiunt: & alios in mare tridunt: postridie Dux compassus seni qui famem triduo sustinuerat: eum ad regem misit rogans: ut & ipse remitteret adolescentes duos qui inibi adhuc retinebantur: remisitque omnia eorum arma: quae capta fuerant in almadiis. his uisis rex pudore uictus adulescentes ad praefectum mittit. Posthac triduo continuo nemine ultro citroque cōmeante: sed omnibus sese domi continentibus: praefectus tandem decreuit regem rursus his agredi uerbis: quae uidelicet commercia inter eos futura essent: si iterum obsides darentur: cum uero haerent omnes: nec inuenirentur qui barbaris ultra fiderent ob praeteritam perfidiam: Franciscus Choreas eques se ipsum obtulit id munus obiturum: sequē Regem aditurum intrepide clara uoce professus est: ita actum est: Regem

adiuit: ipsumque certiorē fecit uenturū araschoreā ad regem de mutuis
mercimoniis tractatur: uerū id haud quā fieri posse: nisi rursus obli
des dent: nā petebat pro pignore mercatorē quendam locupletissimū
Gugeratum noīe: tum is mercator respondit se mox missurum nepo
tes quos hēbat duos: quod regi admodum cōplacitum fuit. Itaq; se
quēti die de his omnibus praefectus ab francisco certior ē factus: quous
pceptis araschorea itineri se accinxit: prius obsidibus in potestate habi
tis: cū ergo terrā araschorea appulisset: & dies iam inclinaret uisum est
ad classem redire ut ibi noctem tutius agerēt: postridie uero ad regem
contendit araschorea nauaturus de cōmerciis opam: quā franciscus regi
pollicitus fuerat: huic igit Rex perq; cōmodas aedes dari iussit: q; erant
illius uiri locupletissimi: cuius superius meminimus: cui ēt ab rege de
mandata erat prouincia ut araschoreā mores regionis sedulo doceret.
cepit itaq; araschorea negotiari: nec mercari poterat nisi per interprē
tes arabas: neq; regē adire quibamus nisi mauris mediis: qui suapte natu
ra inuidi nobis aduersabant & iugiter imponebant: nō tamē cor: impo
stura nos diutius latuit: nam id curauerant: ut dum negociabamur apud
eos: nemo nostrū ad classem contenderet: si tamen in terrā e nrīs ibant
aliqui excipiebantur ab eis: sed redeundi nulla copia dabatur: qd uidens
dux classis credidit fraudem subesse: & uentis uela facere iussit: & cum
rates iam altum tenerent conspecta a nostris per internūitium pceleri
cimba uectū: reuocatae sunt ad portū: rebus igit pacatis araschorea cō
mercia exercebat cū barbaris: & adeo res conquieuit ut iam intrepide
nostri negociari quirent. Is tamen mercator mauros qui nepotes pigno
ri opposuerat suos: eos repetebat nos fere insensu obseruans: tum rex
alio accersito uiro turca protinus iubet: ut nostra non incuriose curret:
alias ue paret aedes: ut mitius pacatiusue nostras diuenderemus mer
ces: hoc facto indies melius nostra suum effectum sortiebantur: nam
uendidim⁹ multa: compluraq; emimus: & inter nos uiguere spacio duo
rum mensium mirabilem in modum commercia: rebus itaq; nostris
mundinatis. It ad regem araschorea & gratias agit quas potest maximas:
inuicem Rex multa pollicetur: hortaturq; plurimum: ut cepta merci
monia deinceps prosequantur intrepide: nec prius eos missos facit: q
aedes illis perpetuo donauerit: super qua re confecta sunt diplomata hoc
ē regiae litterae: quae uicem supplebant priuilegii. ha. n. ex aere erant
ad ipsos. ad regem uero Lusitanum ex auro purissimo. Is est suus mos

Gugeratus

Araschorea
ad regem p
ficisciturCommercia
cum barba
ris exercentDiplomata
conficiuntur

Rex misit
quosdam q
nostrarū ui-
riū locuples
facerent te-
stimonium

Nauem ex-
pugnant

exarandi: erecta ē sunt de iussu regis trophaea regia supra domū: ut sic
aedium indemnitati consultū foret: contendit itaq; ad classem arachorea
& litteras pferat regias ac obsides reddidit q̄ primū: altissimāq; pace irue-
bamur: iam alter tudebat alteri: & de obsidibus nulla mentio fiebat: uide-
batur enim domi agere: adeo amice oīa inter nos agitabantur: interea
dum mutua pace fruiamur: ecce nauis maris aliena sulcans quosdam ele-
phantos ferēs eximios: quorū unus ceteris elegantior erat: ac bello affue-
tus magis: praecliq; nō mediocris: hīc ubi regi comperta fuere mox &
nobis sunt relata ex rege: qui nos apprime rogabat: ut in suam gratiam
nauium huiusmodi corripere mus: quoniā praeclū immodicū pro eo ele-
phanto spononderat: nec tamē cōseq eū potuerat: idcirco plurimū prae-
cabatur ut ab eis petinaciae suae poenas exigerem: quibus expositis prae-
fectus illico respōdit se regi morē gesturum: uerum intellexisse ratē me-
moratā esse omni armorum genere cōmunitam: eamq; ualissimā: ac ce-
tu uiros exornatā: capi ppea nō posse sine hominū lra ge: Ideo petebat
ut sibi impune liceret: ubi op' foret in eos iuribus belli uti: his itaq; rex
protinus anuit: & mauros misit ad classem nostrā q̄ rei nauandae nō prae-
essent: sed interessent: & nostrarū uiriū: ac dexteritatis locuples facerent
testimonium: uel si forte fortuna deditionē facere uoluissent adducti ei'
psuasione. Igitur nostri celocem parant tormētaq; fere oēgenus expedi-
unt: nec supra lxx. uiros rati imponunt: q̄ noctibus duabus iugiter me-
moratā ratē cōfēctabantur: nec tamē assequi poterāt: sequētī tamē die
annixi plus solito: nauis comprehensa est: hos prius amice hortati sunt
ut regi facerent deditionem: qui ubi hāc audiuerē nos ueluti fabellam
quempiam aspernati sunt. ferebat. n. nauis homines supra trecentos:
qui pro responso sagittis nos impetere ceperunt: & supra q̄ referre quēā
contemnere: tunc nostri arma expediunt tormentaq; & atrociter exone-
ratis tormentis in eos contendunt: qui reboatu tormentorum perterriti
& iam ratē dehiscēte: mox sese dedidere. huius rei condicto rex cer-
tior factus est: qui ad littus magna concomitante cāterua profectus est:
ut egregiū facinus coram uideret: nam uix adduci poterat ut crederet
celocem nostram perq̄ mediocrem tantam nauim profligare quiuisse:
nam ut praefecimus nauis erat duplo celoce maior: & uiuorum in ea bel-
lantium numerus multo frequentior: Regi noster praefectus: & na-
uim: & elephantos dedit omnium a plausu: & nostra nauis illico classi
reddita est.

Cap. LXXV.

De moribus rebusq; urbis calichur.

Calichur itaq; calechur uasta est admodum absq; moribus: intus pluribus in locis uacat: domus haud sunt cōtiguæ inuicem distantes plurimū. lapidibus: & calce extractæ sunt intus sculptæ: pro umbrice palmis utunt: illis tegunt suas aedes. fores p̄grandes hēnt: miroq; artificio fabrefactas: has muro īcingunt instar pomerii: ibi utunt arbores innumeræ: stagna: & fontes complusculi: nā ī stagnis libenter īmergunt lotionibus enixe gaudentes: fonte plurimū letant: ī urbe uero lacus utuntur cōplures: quibus īmersi gregarij ac proletarij omnisq; ignobilior uulgus ter uel quater iter diu lauant: rex Idolog: latræ est addictus: licet nōnulli crediderint eum christianum fuisse: qui nūm̄ mores eius calluerunt: nam nos apud Regē diuturniores sumus mercedi moniis insistentes: quo facillime scire quāuis qui ritus eius forent: Regem appellant Ganfer: cuius aulici & contubernales oēs sunt mauri: q̄ habilissima habent corpora: nudi incedunt pubetenus: reliqua panno ītolunt: nudis ambulant pedibus: & aperto capite prodeunt: nisi emnētiore præcellant gradu: tunc bireto utunt sericeo: hoc est uelut eoq; longiore ut retulimus: terebrant aures: inq; eis margaritæ appendunt: ī brachijs aureas armillas gestant: patricij denudatos enses: & clipeos ferunt: at enses ī cuspide latiores sunt: q̄ alibi: clipei sunt teretes: ut apud nos pedites utuntur: pelras appellamus: eosq; coloribus nigro: & albo distinguūt: gladiatores sunt q̄ qui maxime: ī nullo fere alio exerciti: hi sunt qui regis latera stipant numero frequentiore: numerosiore oblectantur coniugio: quinq; aut sex mulieres uni uiro nubunt: quos habet cariores eos coniuges comprimere uolunt: & id est beniuolentiæ argumētū apud eos maximū: nullus est eis pudor: nulla uerecundia: continentia nulla: nate illorum ante puberes annos corpora prostituunt sua: cum annum octauum egerint nudæ ipsæ æque ac uiri incedunt: diuitias prope incomparabiles circumferunt: capillum comunt mirum in modum: pulchritudine fere omnes superant uiros præhensant ut stuprent eas: quoniam uirginitas est eis poena. nam nubere non possunt uirgines: bis ī die comedunt: pane: & uino abstinent: carnibus: nec pisce uescuntur: ī cibatu habent orizam: lac: butirum: sacharum: & arborum fructus: prius cibum non capiunt: q̄ loti fuerint: tacti a non lotis nō comedunt: nisi rursus lauentur: & is mos est eis pro ceremonijs: cumq; mire obser

Qualis sit
urbis cali-
churPalmis te-
gunt aedesRex idolog:
latræ addi-
ctus

Ganfer rex

Nudi ince-
dunt pubete-
nusMargaritas
auribus pfo-
ratis appo-
nuntUires mul-
tas habentMulieres uir-
gines prehē-
sant uiros ut
stuprentur
Quibus ue-
scatur cibus
Quæ reli-
gio ī comen-
dando

Decē sacer-
dotes cōmi-
tantur & cō-
primūt uxo-
res regis.
Nepotes ex
sorore in re-
gnum succe-
dunt.

Carpentum
Ordo comi-
tātū regem

In quāra ue-
neratione sic
rex
Regē tange-
re nephas
ducitur

Mortuū re-
gem combu-
rant
In foliis pal-
marū scribūt
stilo ferreo

uant: uiri & feminae per urbem incedunt esitantes foliū quoddā: cui no-
men est betelle: hoc igitur inficit ora: & dentes colore subruffo: hoc more
abstinent tantū obscuro loco nati: ubi uero ob funera pullā induunt ut
stem. in specimen moestitiae: tēperant ab folio huiusmodi. ut & dentes
praesferant moerorem: & subruffo colori succedit nigricans: rex duas ha-
bet coniuges & quālibet illarum sacerdotes. x. assiduo comitantur: easq;
comprimunt: & id in decus regis extimū fieri iactant: nullum aliū hono-
rationem titulum regi dantes: q̄ q; eius coniuges ab sacerdotibus cōpri-
mant: propterea eorum filii nūq; regno succedunt: sed ex sorore nepo-
tes regnum capeffunt. in regia degunt innumerae mulieres: utpote mil-
le & quingentes: aiuntq; id esse argumentum regis excellētia: nec aliud
hāc mulieres agunt: q̄ puluerulentam domum scopis uerrere: aquaue as-
pergere: quocunq; rex eat sequunt: domus aspergit aqua mixta bouum
excrementis: aedes regiaē tolluntur i altum: inq; eis fontes quibus immer-
guntur cum corpora abluunt: cum rex egreditur carpento uehitur: id
est currus: quem bini uiri ferunt omni lapidum genere condecoratum:
carpentum stipant choraulae: praecones: bucinatores: & id genus com-
plusculi: patritii uero & eminentiores suae ditionis omnes sequuntur en-
ses denudatos ac clipeos teretes gerentes: sagittarii etiam: ac uelites eū
praecedūt itinera explorātes: habet suos edituos: & admissionales: cono-
peo. i. tentorio tegitur: dum incedit: ut apud nos dum pompa ducitur
regum: & principum: & ut aliquando siniam: nullus ē in toto orbe apud
suos honoratior: quippe qui instar numinis alicuius reuerentissime coli-
tur: nam ad eum propius quis non accedit: q̄ ad tres: uel quattuor pas-
sus: cum uero aliquid porrigunt: ac si stipem darent elephanto: ab ipsis
tremebundis id ramo porrigitur: quoniam regem tangere. apud eos ne-
phas ducitur: cum eum alloquuntur id agunt demissis capitibus: manu
ori apposita: & nemo e patriciis regem adiret inermis hoc est sine ense:
& clipeo: cum regem uenerantur capita manibus tangunt: sicuti q; deū
adorant: qui uero agunt magistratus: parui sunt census: hi regem: nec ui-
dent: nec alloquuntur: & i primis piscatores: qui si forte fortuna i uicis
urbis occurrerint patritiis: aut effuse fugiunt: aut si perrexerint ire obui-
am nobilitari: mox uapulant scipione aliquo: patriciorum uero coniu-
ges cum rex uitam cum morte commutat: ipsum comburunt ligno fan-
dalis igni subiecto: uulgares uero & capite censi humanantur: barbam co-
munt: ratiocinatores sunt maximi: ac scribae perceleres: scribunt in foliis

palmarum filo ferreo absq; colore uel incaustro test & aliud genus hominum: qui magna commercia agunt Gufurantes appellantur oriundi ex cambaia prouincia: hi suapte natura idola colunt: solem uidelicet: & lunam uaccasq; adorant: & si quis uel fortuito buculā occiderit: is proptinus morte mulctatur: nihilq; huiusmodi uiri esitant: quod mori possint: nec pane nec uino utuntur: & si qui p imprudentiam carnes comederint: hi mox relegantur: ut ostiatim uictum queritent per orbem uniuersum errabundi: uel si claro loco nati forent: uacant plurimum incantationibus: diuinationibusq; albedine incolae urbis calechut superant: capillum exornant plurimum comuntq; panno bombicino induuntur: peplis utuntur ut foeminae quibus inuoluunt capillos: nubent ut nostri: Zelotipia laborant eximie: mulieres habent pulcherrimas easdēq; pudicas: illorum mercimonia sunt panni: & uniones.

Cap. LXXVI.

De negotiatorib: & itiere aromatu: & cayro
portu Alexandria: qui dicitur Babilonia.

Sunt inibi: & alii mercatores dicti Zetieties ex alia prouincia: idola colunt eorum mercimonia sunt lapides omnifariam preciosi: uniones: omne genus aurum: & argentum: nigriores sunt ceteris: praetexta utuntur: aliquando nudi ferunt pro cauda equorum ac bouum caudas: fascinatores sunt maximi adeo ut uisibiliter demones frequentius alloquantur: eorum cōiuges libidinosiores sunt ceteris mulieribus: summeq; ueneris appetentes. Ibi etiā sunt mauri ex regione mecha: ubi mumerthis ara: Ibi rursus turcae: persae: assirii ex babilone: & fere innumerae gentes aliae: eximii sunt mercatores iidemq; locupletissimi: & omnium rerum: quae importantur in urbem calechut emptores: earundēq; uenditores: nā eius urbis hae sunt potiores: uidelicet lapides preciosi: ut sunt berilli: smaragdi: chelidōii: topatii: saphiri: crisoliti: & id genus plures: castoreum. i. muscum: ambrā: thus: aloe: ac reubarbarā: porcellanāq; necnon gariophilum: cinamomum: sandalium: lacha: miristica: nux muscata appellat: & mastix: haec omnia aliunde importantur: piper uero: & Zinziber ibi nascuntur: mirobalanumq; & casiam haec regio urbis calechut abunde mittit: hi igitur mauri sunt praepotentes: & regni illi tenēt habenas: nō ē q illis post regē nō pareat: In mōtib; uero nō longe ab urbe calechut rex dominat lōge potēs: multaq; rerum domin' naremegha dī: Idola colit: cōiuges hēt supra trecetas: fato sunt

Gufurantes

Hic q uac-
cas occidit
morte ple-
ctunturProhibent
ab esu car-
niumIncantatio-
nibus uacāCapillos
comunt

Zetieties

Quae sint
eorū mer-
cimoniaPro cauda
ferunt equo-
rū & bouū
caudasQui merca-
tores huc ac-
cedantQuae potio-
res mercesNaremegha
rex supra
trecentas ha-
bet uxores
quae mortuo
rege cum eo
comburent

Vide mira
de maritis
mortuis

Māsfuetudo
igeniū & do
cilitas ele
phantorum

Quo tēpo
re nauigant
Contrarias
nobis tēpū
uices habet
Vida port⁹

Præfectus
classis mittit
ad regē num
eios

Et suo comburitur: & cum eo coniuges omnes: ceteri uero cum uicā
exuerint in fouea comburuntur: & eorū coniuges omni mundo mulie
bri exornatæ illo contendunt: concomitantibus parentib⁹: & cognatis
omnibus: subsequētibusq; choraulis: & tibicinibus aplausu imodico ad
foueā deueniunt: & ibi coniunx quæ comburi uult cum uiro circūuehiē
foueam gestiens: ac tripudiis insistentis: & demū ut cancer reptādo ince
dit: quoad sese in ardentem foueam præcipitet: astant etiam memorati
affines obseruantes factū: quoniā cum sese præcipitem dederit mulier:
mox iniciunt ollas olei: & butiri supra corpus mulieris: ut hoc fomēto
altus ignis: citius comburat coniugem: fert etiam hæc regio elephantos
multiplices: & imprimis domitos: ac belli artes edoctos: his bella confi
ciunt acerrima: hi etiam adeo sunt cicures: & mansuefacti: ut nihil eis de
sit ad humanitatē præter loquelā: nam imperata faciunt: & dominos co
gnoscent suos. id. n. nos ipsi conspeximus in urbe calechut: ueramq; de
narramus historiam: nam aure certior arbiter est ocul⁹: elephantēs qui
bus rex utitur: efferantur plurimum uiriumq; sunt incredibilium: nam
duo tantū nauim magnā trahunt in terram. Ibi maria nō sulcant nautæ:
nisi ab mense octobri usq; per totū mensem martii: & id est illis æstas:
reliquū uero tempus est hiems: adeo ut nobiscū contrarias uices tēpo
rum hēant: cum uero nō nauigant in sico naues tenēt. In mense nouēbri
naues arabū mechæ soluunt illinc: & in arabiam contendunt aromatum
omni genere onustæ: uida dicitur eorum portus: quo primo aromata cō
uehunt: & inde ferūt ad cairū alexandriæ portum: & Emporiū orienta
lium cātatissimū: eo tamen hæc omnia ab portu uida terrestri itinere
conuectantur.

Cap. LXXVII.

De strage maurorum: & christianorū facta in calichut.



Vm itaq; diutius imorati illic fuisset: tribus uidelicet mē
sibus commerciis insistentē: nec nisi naues duas mercib⁹ one
rauissemus: & iam moræ istius nos tederet plurimum: præfe
ctus nostræ classis mittit ad regem nuncios: qui ei renuncient iam men
ses ternos elapsos qbus ipse tollerantissime præstolabatur: ut tādē aliquā
do expediret: quoniā tēpus redeūdi ad priam appetebat: & tamē uix
celoces duas oneratas mercimoniis eē. mauros nihilominus emisse: & af
portauisse q̄cūq; libuisset: & uili qdē præcio se ppea rogare plurimū: ut
tādē anuat portugallēsiū uotis: patiatuq; eos expediri put iter regē: &

arasc choream conuenit iam pridem: hæc retulit n^r nuncius: iis in hunc
 fere modum Rex respondit: se non difficulter passurum: ut lusitanæ na-
 ues expediant: nec sibi posse persuadere mauros furtim mercari: quando-
 quidem exierat edictum ab eo: ut prius nemo naues oneraret: q̃ Lusitani
 expediti forent: si forte sibi imposuere mauri: se haud ægre laturū: q̃ lu-
 sitani mauroꝝ onustas naues corripiaūt: & sibi uendicent eodē præcio:
 quo emissent mauri cunctas merces quas nanciscunt in nauibus: Itaq̃
 xvi. decembris dum arasc chorea uacat cōmerciis essentq̃ i portu duæ na-
 ues nostræ iā onustæ: ecce matroꝝ nauis q̃dam soluit illinc onusta ad-
 modū oī genere aromātū ferens elephantos ternos: cuius rei certior fa-
 ctus præfectus n^r: mox ratē corripuit: huius erat dominus mauroꝝ Illu-
 strior: is egre ferens factum: it protinus ad regem questus grauitè de il-
 latis ab lusitanis: fit p̃ urbē clamor ingens: confluūt ad regem mauri: q̃
 in nos conspirauerāt: rex igitur fatigatus is querimoniis auiuit: ut uir se-
 ditiosus: & fidei nullius: nam ut citius regem flecterent: aiebant nos plu-
 ra iā exportauisse: q̃ attulissemus in regnū eius: nosq̃ p̃p̃ea fures uoci-
 tabā: & prædones: de consensu igitur regis sumūt mauri arma: telaq̃
 expediunt: & efferari incipiunt: per mediam urbem bachantes ibant: ce-
 libus: & internicioni christianorū uacantes: iam ruebant cateruatim in
 nos oī armorū genere cōmuniti cum solis ensib⁹: & palio protecti: uita
 ingruentē propulsare cepimus: uerū sufficere illis n^ræ uires nequebant:
 maior erat numerus q̃ a nobis redigi in ordinem posset: retulimus igr̃
 pedē & iam e n^ris ceciderant tres uel quattuor: e suis uero septem uel
 octo: dum: igitur pedem retrahimus consauciantur e nostris complu-
 res: & uix portas occludere quiuimus: irruente barbarorū incondita tur-
 ba: tunc e muris propulsare cepimus hostem: at illi domū expugnant:
 ea enim ambiebatur muro alto quidem haud supra equitis mensuram:
 nam nos septem uel octo arcus habebamus: q̃bus innumeros barbaros
 confecimus: tandē prouocati magis mauri in nos plus solito seuiunt: mu-
 rū quo cingebatur domus demoliuntur: nos uero consilii: & opis egen-
 tes euasimus ædes ut ad littus contendentes a nostris exciperemur:
 nam non longe a littore cimbæ nostræ exitum rei mœstissime præsto-
 labantur: opem ferre non poterant: licet certiores facti essent a nobis
 uexilo leuato dum adhuc domi obsideremur: uerum tormenta ledere
 hostem nimis distantem nequibant. Itaq̃ inter uitam: & mortem ambi-
 gui ad littus contendimus sequentibus mauris: nec prius naues nostras

Responder
rex

Onustā aro-
marib⁹ nauē
corripunt

Arma sumūt
mauri con-
tra christia-
nos

Inuicē præ-
liantur

Domū expu-
gnant

Edes euasūt

Araſchorea
occidiſ &
alii qnquagi
ta

Viginti euase
re

Decē naues
mauroꝝ cor
ripiūſ & sex
cēti ex eis de
siderātur
Elephantos
tres occidūt
& comedunt
Vrbis mœ
nia tormētis
demoliunt

igredi potuimus q̄ ceciderit araſchorea nŕ: & e noſtris qnquaginta: qui
uero euasere ſe iactabundo mari nantes crediderē fere. xx. non .n. na
ues ad littus accedere audebant: ne corripereſ a mauris: inter eos
qui ad claſſem puenere fere mortui: erat filius araſchoreæ natus annos
undecim: præfectus uero cimbarum iam feſſus: regredi ad littus noluit
cum præſertim dux claſſis egrotaret. Igitur hi ſolum uiginti mortē eua
ſere: reliquis ab mauris male acceptis: hæc igiſ ut ſunt relata præfecto
claſſis ipſum peruaſere plurimū mouereq; ad excādeſcentiam: q̄ uideli
cet ſui adeo male accepti fuiſſent: ut uix uiginti e tot uiris ſuperfeſſent:
Itaq; iuſſit naues maurorum decem quæ in portu morabantur corripī:
& occidi omnes qui in eis reperirentur: captis igitur nauibus: deſiderati
ſunt homines pluſq; ſexcenti: delituerant nonnulli in ſentina: ubi etiam
merces cōpertæ ſunt cōpluſculæ: uiros cōtrucidauimus: & oēs merces
nobis adiudicauimus: & naues omnes combuſimus: erant etiam in nauī
bus elephāti tres quos occidimus comedimusq;. ſequenti uero die pro
pius urbem appulimus: & exoneratis tormentis mœnia demoliti ſumus
non ſine hominum ingentiſſima clade. Illatis damnis innumeris: &
inuicem ipſi e continente & tormenta in nos exonerabant: uerum nihil
profecere in uanum emittentes: dum ſic congregimur: ecce naues duæ
quæ portum quærebant: q̄ diſtat a calechut leucis quinq;: quæ ut nos
conſpexere mox effuſe fugerunt ad portum contendentes: ubi ſeptem
aliæ naues fere in ſico mercimonia opperiebantur. In eas igitur uela fe
cimus: uerum operam luſimus: quoniam propius accedere nequibam⁹:
tum quia erant prope in arido: tum uel maxime ob numeroſiorem ho
minum cetum: qui inibi naues tutabantur: propterea decreuimus pro
ficifci ad urbem chuchinam: ubi cōmercia exercere tutius quiremus.

Cap. LXXV III.

Quomodo naues onerauimus:

Cuchinum
urbs

Soluimus igit̄ illinc cuchinum uerſus euntes quæ urbs abeſt
a calechut leucis triginta: regnumq; eſt nulli parens: & inter
nauigandum: a nobis conſpectæ ſunt naues duæ: quæ (cum
uela feciſſemus in eas) mox: a ſuis deſertæ ſunt: nam qui eas ducebant
uecti paruis cimbis proſecti ſunt in terram: nos uero accendentes eo:
nullis compertis mercimoniis: præter orizam eas comburi iuſſimus: ap
plicuim⁹ ergo ad urbē cuchinā uigefimo q̄rto decēberis: & i oſtio cuiuſ
dā fluminis āchoras iecim⁹: q̄b⁹ iactis præfectus nŕ emiſit pauper culā

quendam conseruatum: qui sponte sua naues nostras fuerat ingressus: ultroq; in hispaniam proficisceretur. Is igitur ad regem contendit & quae nobis in urbe calechur euenerat regi explicat: qui ubi haec accepit: ut regem decuit: nobis compassus: uicem nostram indoluit: exposuit etiam regi praefectum nostrum multa adduxisse: quae libenter cum mercibus regionis (si complacitum foret regi) commutaturus erat: & ubi merces non placuisset pecuniam pollicebatur multiplicem: ad haec respondit rex aegre ferre illatas nobis fuisse iniurias: quod uero ad se spectaret merces suas: aduentumque eorum grata habere: quandoquidem iam pridem de fama: & probitate portugallensium certior factus fuerat: bonam prope de eis opinionem induerat: accederemus itaque intrepidi commutaturi nostra cum suis pro nostro arbitratu: Tunc nuntius noster infert regi: nos nunquam ex uetere instituto consueuisse prius terram appellere: quam obsides dati fuissent: mitteret propterea e suis quempiam: ut mox accederent negociaturi. Tum rex his auditis: actutum duos patritios obsides dedit: ut confidentius accederet nostri qui commercia exercebant: hi igitur obsides regio iussu adiungere praefectum classis: sese illi committentes: praefectus uero ut uicissitudinem rependeret quattuor aut quinque e suis in terram misit: negociatoremque & hos commonefecit: ut quam celerius possent expedirent merces suas. In uicem emerent eorum mercimonia pretio aliquando: nonnunquam uero permutatio: prout conducibilius fore rati fuissent. Interea quoniam apud eos is inualuit mos pro lege: ut in mari si quis comederit is nunquam regem uideat: obsidum nemo adhuc comederat permutabant in die prope aliis succedentibus tantisper: donec alii comedisset. Igitur illic commorati sumus dies circiter .xv. naues exonerantes non longe ab urbe cuchina: ubi portus est quem dicunt Carnagallo: & ibi comperimus christianos: iudeos: mauros: & Zapharas. Inuenimus et ibi Iudeam quandam de seulia: quam ex cayro uenerat uisum mecham: & inde eum chinum: & cum ea erant duo christiani: qui asseuerabant se praefectos hierosolimitas: & inde romam: quod praefecto praeter gratum praefecto nostro fuit: dum itaque naues nostrae exonerantur: ecce ingens classis regis calechur in mari apparuit naues supra .xv. trahens: huius certior factus rex: illico ad praefectum mittit quendam: qui ei nomine suo uim hominum maximam ad classem profligandam offerat: huic praefectus respondit se regi agere gratias: nec per id tempus operis suae egere: se satisfacturum aduentanti classi ostensurumque illis eorum futiles conatus: & re uera credidit haudquam sibi opus fore alieno auxilio: quoniam iam pridem expertus fuerat

Per internuntium regem cuchini alloquuntur

Obsides a rege dantur
Praefectus nonnullos e suis in terram mittit

Mos illorum alias inauditus
Portus carnagallus

Classis regis calechur

Præfectus
classis i clas
sem barba
ros: cōtēdit

Utrinq; na
ues se bello
expediunt

cortū uires: & ipsi non accedebant: sed altum tenentes ab classe nr̃a una
leucha aberant: nihilminus præfectus uela explicare iussit ab portu solu
uens: & obsides secum ferens: dimissis in terra: e nostris septem: & pleno
gradu contendit in classem barbarorum: ratus nō difficulter se subactu
rum barbaros: uerum sequenti nocte classis nostra uentos haud habuit
foelices ut in hostes contenderet: postera uero die quæ fuit decima Ia
nuarii. M. D. I. propius alter alteri accessit adeo: ut congredi commode
potuissemus: dum igitur utrinq; naues se bello expediunt: præfectus re
censens suos uidit nauim fancini Tonari abesse propterea satius censuit
si per id tempus temperauisset a pugna: decreuit igitur in patriam redi
re suam fauentibus uentis: nos tamen usq; quaq; per diem totam classis
calechut confectata est: cum uero aduersperauisset mox euauit: nos ue
ro citato gradu patriam petebamus: dimissis septem e nostris: & duos
nobiscum ferentes obsides: quos cepit præfectus enixe rogare ut se tem
pori accomodarent: nec desperarent: uerum cibum quempiam cape
rent: ut suæ uitæ consultum iret: nam triduo iam famem sustinuerant:
tandem adducti ducis hortamentis comederunt non sine moesticia: nos
uero uersus Lusitaniam uela fecimus.

Cap. LXXIX.

De rege chanone amico nostro:

Regnum
Chanone

Rex ad præ
fectū classis
mittit

ITaq; dia. xv. Ianuarii ad quoddam appulimus regnū qd̃ cha
nonā appellant de Gasseres: quodq; ab calechut parum abest:
& eiusdem sunt linguæ: dū igit e regione regni hmōi nauiga
mus rex ad nos amice nunciū mittit qui referat se ægre tulisse: q; eo pri
us non concesserint q̃ alio iuissent: uerum eos hortari plurimum ut si mer
ces non habent: quæ uoto suo faciant satis: se uberrime daturum protin
us: ad hæc præfectus respondit oneratas iā esse naues: nec alterius ege
re nisi cinamomi bacharis centum: quæ sunt. cccc. cantara: id est uas
genus: hoc accepto rex illico ad ducem cinamomum mittit diligentissi
me fidenterq; pro eo dedit præfectus pecuniam signatam cruce: cruci
feros appellant: post hæc eo conuehebatur cinamomi plurimum certati
cimbis frequentantibus: uerum nullus supererat ulteriori. merci locus:
onustæ erāt admodum naues: rex uero ratus nos non habere pecunias,
rursus ad nos mittit: qui renuncient regem sponte daturum mercimōia
absq; pecuniis: solueret modo cum rediissent: nec ob id desineremus cō
mercia nostra absolueret: quoniam audiuerat regem calechut bona nr̃a

deprædatum fuisse publicatis nostris mercimoniis : ac illata hominum christiani nominis strage non mediocri: addēbat et cōpertū habuisse iā pridē inconcussam fore portugallensium fidem: se ppea esse prope addictum nobis: huic itaq; regiæ uoluntati: & opinioni de nobis tā benigne correspōdens noster præfēt⁹ (ut erat uir acerrimi ingenii) nō uulgarē retulit gratias: & eas se relaturū quādoq; ingenue professus est & in troducto nuncio uim pecuniarū maximam: quæ supfuerat: ostendit: & rursus querenti regi an alicuius egeret: respondit nullius: nisi uiri cuiuspiam: quē secum in patriā ducat: qui rerū portugallensium testimoniū locuplex aliquando regi faciat: rex igitur protinus patricium quendam misit: qui nobiscum iret in patriā: non prius tamen illinc soluimus q̄ de obsidibus regi chuchini scriberemus: certiores facientes regem: nos ire in Lusitaniā: & obsides fore apud nos sua causa in præcio: & fauentibus superis redituros q̄primum: & nostros insuper suæ altitudini cōmendabamus: dedit etiam præfētus noster negociatori lras: quibus hortabatur uirum: & socios ut bono essent animo: & negotiarentur tātisp̄: donec redirent: futurum sibi decus ingens quod inibi christianū nomē exornent: cum apud immortalem deū: cum et apud principem nostrū: & reliquos conterraneos omnis. Itaq; apud hunc regē diem unam dumtaxat consumpsimus. Illinc soluentes: uela uentis dedimus: iter facientes uersus melindæ regnū ultima Ianuarii luce sinum traiecim⁹ melindæ: & ibi nauim comperimus combaie ex melinde regno: ueniebat onusta mercibus cōpluſculis: hanc cepimus: arbitrati fore mechæ regni: aut maurorum: ferebat enim supra trecentum uiros sexus utriusq; ubi uerō apparuit eam esse regni Gābiæ: mox dimissa est: passa iacturam nullā: pilotū solū accepimus ab eis: & demum iter nostrum persequuti sumus.

Cap. LXXX.

De naufragio sinus melindæ.

Ile. xii. Februarii sub noctē pilori omnes. i. itineris duces & reliqui: qui cartam nauigationis optime callent: terram applicuere: tum Sanctus Tanarus: qui præfētus erat igētis nauis ultro se obtulit itineris præuium: & explicatis uelis: ipse rates omnis preibar: & ecce nocte intempesta: mare seuit undabundum admodum: classē actutum conturbat: modo huc modo illuc impellens: & tandem sancti nauim impulit in sicum: cepit protinus conflagrare: ubi ignis emicuit mox certiores huius inauspicati euentus reliquas naues.

Nauē cāba
iæ capiunt

Sanctus ta
narus

Nauis incē
ditur

Nox erat te-
nebricosa qa
luna pemox
non erat

Nauis cōfla
grauit

Versus pro-
uinciam mo-
nachiae ten-
dunt

Nauis a tem-
pestate sub-
meria

Ad promon-
torium bone
spei applicar

Vir ad ma-
gna quæq; al-
tus

reddidit: quo uiso igne iussit præfectus classis naues eo uela facere ubi
ignis emicuerat: nox erat tenebricosa. cū lūa pnox minime foret: uēti ēē
magis inualeſcebant: adeo ut uix tempeſtatem ferre poſſemus: non au-
debat propterea claſſi propius accedere: ne & alia naues igne corripe-
rentur: miſit itaq; eo paruas cimbās ut iactis in pelagus mercibus: uel
ipſos homines uendicaret ab incendio: uerum nauis iam dehiſcebat &
conflagrabatq;: ut nullus ſpei locus ſuper eſſet: ardebat enim tanto incē-
dio: ut prope naues alias ignis corripere. his uiſis uela deſerentes remi-
gare cepimus: & omnium mercium nauis combuſtæ iacturam fecim⁹:
ſaluis tātum uiris: nam aromata omne genus ferebat nauis quæ arſit: &
ea erat ducentorum doliorum capax: & in hoc ſūmerſa: & conflagratio-
ne nihil prorsus ſeruatum eſt. uiri enim ſolis tunicis interioribus induti
incendium euāſere. illinc itaq; ſoluentes prætermiſſo regno melindæ:
quoniam eo concedere minime licuit uerſus monachiae prouinciam iter
direxim⁹. & inde ligna: & aquā ſumpſimus reductis in terram nauibus
ne ab fremente ſalo ſummergeretur. nam plenæ rimarum erāt unde qua-
q; perfluentes: tunc præfectus claſſis miſit ſanctum quaſitum celocem
quampiam: necnon pilotum quo præuio inſulam Zaffale explorarem⁹:
interea nos naues ſarciebam⁹: inde ſoluentes: petere iſtituimus locum
quendam piſcoſum ubi piſces erant innumeri. ibi igitur uberrime piſca-
ti ſumus: & cum multum piſcium conſecuti eſſemus: illinc abeuntes in
atrociffimam tempeſtatem rursū incidimus: quæ perinde nos intertur-
babat: ut coacti fuerimus gradum referre: & dum ſic iactamur maris flu-
ctibus: nauis quædam e noſtris correpta eſt ab ſeuiente ſalo.

Cap. LXXXI.

Quot naues redierint in Luſitaniam.



Taq; poſt tot naufragia: & animi interturbationes: & fere
omnium rerum iacturam: ac intertrimenta: die paſce Sancti
Pneumatis caput bonæ ſpei appulimus. id. n. eſt promonto-
rium: quod Pomponius frontem affricæ appellat: ubi affrica ſe cuneat:
& ſaſtigiatur admodum. Inde uero uentis proſperis ad id oppidum:
quod adiacet promontorio uiridi deuenimus: Regnum Teſenice dici-
tur: ibi itaq; nacti ſumus liburnicas tres: quas nuperrime Rex Luſita-
niæ eo miſerat gratia explorandi orbis: ut eſt uir ad magna quæ-
q; altus & educatus. Illic etiam comperimus nauim quandam: quæ
ſeuiente freto a noſtro conſpectu euāuerat: e regione hoſtiu ſinus.

mechæ: nam in urbe quadam comorati fuerant: ubi & cimbam: & maiorem hominum partem reliquerant: redibat enim naus uiros septem tantummodo ferens: eosq; ægrotantes: utpote qui uinum non bibebat: nec ite aliam aquam: q̃ pluuiam bibebat in nauis: ut assolet: collectam: tandem aliquando appulimus ulis bonam: solum patrium: fere ultima iulii: postridie uero superuenit ea naus: quæ euenerat dum redire mus: necnō & sanctus Tonarus cum celoce quam fabricatus fuerat in insula Zaphale: & is nobis referebat eam insulam esse perq̃ angustam in ostio cuiusdam sinus ab austris cultam: & ibi montes fore: ubi aurifodinae sunt q̃ plurimæ: addebat etiam eo complurculi alii contendere emendi auri gratia permutatione rerum in altarum: & id tempus quo sanctus illuc cōcessit: comperit ibi q̃ plures maurorum naues: cepitq; inibi maurum: qui apud eum tantisper obsidis officio fungeretur: donec christianus quidem rediisset: quem ipse in arabiam causā explorandæ regionis destinauerat: cum autem nusq̃ comparuisset: uela uentis dedit: secum ducens maurum: & tandem in patriam diu optatam peruenit: nec etiam id uos latere uolumus: ulis bonam e tanta classe sex dūtaxat naues rediisse: reliquis pessundatis cum hominum strage: necnon mercium infinita iactura.

Vlis bonam
rediere

Aurifodine

E magna
classe: sex na
ues tan cum
rediere ulis
bonam

Cap. LXXXII.

De pondere: & moneta eorum.

Ostq̃ in superioribus meminimus mercium fere omne genus: superest nunc: ut nonnihil de precio: & pondere earum in medium afferatur. Igitur in urbe calechut bacar nucum muscatarum: id est mensuræ genus continens cantaros quattuor: non pluris uenditur: q̃. cccc. l. fauis: & faui. xx. Ducatum id est numum aureum efficiunt.

Item cinamomi bacar. cccxc. fauis.

Item faracula aridi Zenziberis: id est. xx. bacari pars fauis sex.

Item faracula Zinziberis sacharo conditi fauis. xxviii.

Item bacar Tamarindi. fa. xxx.

Item. ba. Zerombeci. fa. xl.

Item. ba. Zedouarie. fa. xxx.

Item. ba. Lache. fa. cclx.

Item. ba. Masticis. fa. cccc. xxx.

Item. ba. Piperis. fa. ccc. lx.

Item. ba. Piperis p̃terioris. fa. cccc.

Item. ba. Mirabolani. fa. D. lx.

Item. ba. Sandali rubri. fa. lxxx.

Item. ba. Sandalii. fa. c. lx.

Item. fa. canfore. fa. c. lx.

Item. fa. Thuris. fa. v.

Preciū mer
ciū & pōdus

Item. fa. Belzaini. fa. vi.

Item. fa. Castia. fa. ii.

Item. ba. Garophili. fa. Dc.

Item. ba. Sandali albi. fa. Dcc.

Item. fa. Ligni aloë. fa. cccc.

Item. fa. Reubarbari. fa. cccc.

Item. fa. Opii. fa. cccc.

Itē mitricale ambre qđ unzie sex cū q̄rta efficiūt mitricale unū ambre.

Item. ba. unū .xx. farazole efficiūt: farazolā uero. xiiii. aratollā: & tertia pars unius efficiunt portugallensium: quoniam Venetiis. xxiiii. aratollā libr. efficiunt. xxxii. & secū dā partē: ad sum. nā igit numus aureus non pluris ualeat q̄. xx. fauis: posthāc dicendum est de præciis rerum quas domo attulimus uidelicet quanti uendantur in urbe calechut.

Item. fa. æris. fa. xlv.

Item. fa. coralli albi. fa. mille.

Item. fa. plumbi. fa. xviii.

Item. fa. coralli obliqui. fa. Dcc.

Item. fa. argenti. fa. liii.

Item. fa. coralli nothi. fa. ccc.

Item. fa. aluminis. fa. xx.

Item almenum unum quod est pondus excedens mensuram portugallensium aratis duobus & medio: quod efficit libr. tres uel circa more ueneto: & hoc pondere uendunt crocum fauis uidelicet. lxxx.

Cap. LXXXIII.

De regionibus unde cōportantur aromata.

Vnde aromata aduehuntur

Non absōnū igit crediderim si eorū locoꝝ nōnihil meminerim: unde afferunt aromata fere omniū genēꝝ. Piper itaq; aduehitur: e turri quadam quæ est ultra calechut secus litus ad leuchas fere. L. Cinamomū mittit regio dicta Zalon: nec alibi iuenit: ea ē supra calechut itinere leuchaz. cc. lx. Gariophilum fert meluza regio: q̄ abest a calechut ad leuchas duodeci more. Lusitāo ī loco q̄ dī canāor. Nuces uero muscatæ: & mastix afferunt ex meluza: q̄ abest a calechut leucis. Dcc. xl. castoreū hoc ē muscatū uēit e puicia qđā q̄ dī pego: dī stāre a calechut leucis. D. uniōes uero p̄ceriores affert plaga armūzi citra urbē calechut leucis. Dcc. spig^o nard^o: & mirobalanus aduehunt ex cōbaia puicia citra calechut leucis. Dc. cassiā ī furculis mittit urbs ipsa calechut: mittūt uero sua thura sabei citra calechut leucis. Dccc. mītrā Fartica fert regio citra calechut. Dcc. lignum āt aloë: & Reubarbarum Camphorā: & calingā mittit chiua regio ultra calechut ad millē leucas. Zerombā fert calechut: cardamomum maius canona mittit oppidū calechut: lōge ab eo leucis duodecim. Piper lōgū ī fame iuenit: bēzui: & zan ultra calechut leucis. Dcc. tamaridum: & zedouariā mittit urbs ca

Castoreum

Vniones p̄ceriores

Mittūt thura sabei

lech et lacham mittit oppidum dictum samoterra ultra calech et leucis.
 ecccc. Brasille fert regio Tan izar ultra calech et leucis. D. opiū fert
 plaga adde citra calech et. Dcc. Satis igit ac sup dictū sit de pōderib⁹
 & rez: præcio: necnō de locis unde hæc aduehunt. Finis.

Incipit nauigatio regis hispaniæ: qua multas regiones hæte-
 nus orbi incognitas inuenit. Inuētaq; coli iussit: & frequentari.

Cap. LXXXIII.

Quomodo res hispaniæ dedit liburnicas duas christophoro colūbo.

Christophorus colūbus

Taq; christophor⁹ natiōe italicus: priā genuēis gēte colūba:
 uir erat p̄cera statura: colore ad rubedinē inclinato: facie oblō.
 ga. Is cū diutius i regia regis hispaniæ: iunctissimi diuersatus
 fuisset: aium iduxit ut hætenus inaccessas orbis ptes p̄ diligēter pagra
 ret: petiit p̄pea rursus & iter: istācissime ab rege memorato: ut uoto suo
 tā pio nō deesset: futurū sibi: & toti hispāiæ decus p̄clarę adseuerabat si
 sua opa: & ip̄sa nouas inaccessasq; regiōes nact⁹ foret: & ad id opus na
 uādū ultro se offerebat: nā pollicebat plures posse nancisci i occidēto i
 sulas: q; ad usum: imo ad delicias mortaliū minime foret ineptæ: & ipri
 mis i eis i sulis: q; cōterminæ sunt indiæ iuenire posse arbitrabat: bacas
 i. uniones lapidesq; præciosos fere oēgenus: necnō aromata oīfariā auri
 q; plurimū. hæc medicatē rex: & regina idētidē derisere: utpote cogitā
 tē inania: & p̄si nullius: uertebat q; hic sermo p̄pe i fabellā: tādē pactis
 ānis. viii. i. sū tēte adhuc colūbo cepit rex his sermōibus aures præstare
 attēctiores: decreuitq; post multa experiri uiri ingeniū: p̄pea i effectū ha
 ius celebris instituti: iussit liburnicā unam: & celoces duas oī genere an
 nonæ armamētōrūq; cōmuniri: quibus expeditis prima septēbris luce.
 M. cccc. xcii. soluit ab hispanis littoribus & diu optatū iter agressus est.

Cap. LXXXV.

De insulis compertis ab columbo uiro acerrimo.

Taq; soluit: a gadib⁹ iter faciēs uersus i sulas fortūatas: q̄s nūc
 hispāi appellāt canarias: ob id q; cāib⁹ maxie abūdēt: āriq; ue
 ro fortūatas dicebāt. hæ. n. absūt a gadib⁹. M. M. cc. put ipsi
 cōputāt suas leucas: dātes unicuiq; leuce. M. iiii. fortūatas p̄pe eas dixer
 ob aeris miram temperiem coeliq; clementiā: sunt i climate per syenem
 uersus meridiem: eas incolunt ferinæ gentes: quibus nullā est religio:
 nullius dei timor: nulla uerecundia: utpote qui nudi incedunt usq;
 quaq;: eo columbus concessit aquæ nonnihil sumpturus ut ue inibi

Bace

Rex uotis
 columbi an
 nuit

Liburnica
 una & celo
 ces duæ ex
 pediūtur
 Soluit a ga
 dibus

Fortunatae
 insulae nunc
 canarie dicū
 tur & sunt i
 climate dia
 sienes
 Canariorū
 mores

Qui fulcāt
incomperta
maria labo-
res maximos
exanciant
Variæ insu-
læ cōperta:

Lusiniarum
concentus
Amnes lim-
pidissimi
Ventus cho-
rus
Malus ar-
bor naui

E faucibus
neptuni ere-
pti socii
Fugax ho-
minum ge-
nus
Scita nesci-
unt obsonia
Satura & no-
uō cultu
amicta mu-
lier alios ad
commercia
prouocat

socii prius parumper conquiescerent: q̄ atrocioribus assuescerent labori-
bus: nam qui fulcant maria incomperta: his necesse est prope labores
innumeros exanciare: soluēs igitur illinc arabat maria: & per dies. xxxiii.
totidemq; noctes nauigans uersus occidentem: nihil telluris unq̄ appa-
ruit: tādeme specula quispiā insulas quasdam conspiciat: propius
accedentes uidere insulas. vi. quarum duæ erant uastissimæ: easq; nomi-
na indidit alteram ispanam: ioannam alteram nuncupauit.

Cap. LXXXVI.

De magnis Insulis.

Ioannam non satis compertum habuere utrum foret insula
uel ne: dū tamen eius latera legunt: audiuerunt innumeros auiū
concentus: & imprimis lusiniarum: quæ densissimis nemori-
bus inerrabant: mense nouembri: inibi ēt conspexere limpidissima flū-
mina eademq; ad potandum suauissima: portus magnos celebresq;: &
cum uento choro nauigarent: prouecti sunt magis secus insulæ litora:
nusq; tamen ad calcem peruenire: cum igitur progressi fuissent fere. M.
Dccc. & nullum terminum adhuc comperissent credidere continētem
fore: propterea decreuere gradum referre: impellente pelagi seuitia: mā
malus. i. arbor naui nutare incipiebat: conuertit itaq; nauim ad oriētē:
& mox deuenire ad eam insulam quæ dicitur Ispana: & cum summe ap-
peterēt terram explorare quæ ad aquilonem uergebat: & iam ipsis ter-
ræ appropinquantibus: condito ratis maxima in scopulum quendam
collisa est: adeo ut iam dehisceret: uerum summergi nequiuit ob plani-
ciem saxi: mox accurrūt cum cimbis uiri celocis alterius: & socios e fau-
cibus neptuni eripuerunt fere moribundos: cum terram appulissent con-
specti sunt ab incolis eius insulæ: qui protinus effulse fugerunt in nemo-
ra densissima: nō aliter q̄ si fugacē leporem consectaretur canis: genus
inauditum: nostri tamen uestigia persequuntur fugientium: & mulierē
quandam corripuerunt: quam cum ad naues reduxissent uino: & obsoniis
prope distentā: & eleganter uestitam missam faciunt: nam ipsi nudi ince-
dunt: & humaniores ignorant delicias.

Cap. LXXXVII.

De situ: & moribus ispanæ insulæ.

Quāprimum igitur hæc mulier deuenit ad suos satura & prope
farta: cultuq; insolito uestita decentissime: alii hac liberalitate
adducti mox certatim: cateruatiue ad littus concurrunt: rati ge-

mus esse diuinū: nā defiliabant in pellagus secū ferentes aurū: qđ cum
ollis testaceis uasibq; uitreis pmutabant: pro minima quaq; re et despi-
cibili aurū dabant: exempli grā: si qs dedisset frustū speculi contracti
protinus aurū consequēbat: contracta igitur amicitia uigentibusq; com-
merciis: nostri cepere diligentius eorum uitā: & mores explorare: compe-
rereq; protinus eas regem habere: ppea petētes mediterranea: hoc est in
interiora insulā: ab rege eorū perq; honorifice sunt excepti: cum uero ad
uesperauisset: edito signo de more salutandae uirginis: nostri genua pli-
cabant quos emulabantur barbari itidem agentes: ubi nostri & crucem
seruatoris trophēū uenerabantur: eam & ipsi conducto colebant: hi etiā
ubi uidere nauim pessundatam certatim confluebant: cum cimbis suis
adiuentes nostros: & ab undabundi maris faucibus eripientes: cimbis
huiusmodi appellant canoas: quae ex sola caua arbore factas nō quidem
ferro sed cote precuta: excuant etiam longiores naues: .i. Liburnicas
octuaginta remorū capaces: ferro carent omni: propterea nostri admira-
bantur quoniam modo quirent domos construere: quas conspiciebant
miro modo extructas: nec non alia arte fabrefacta faberrime: uerū cote
ut diximus pro ferro utuntur: acceperunt etiam referentibus amicis nō
longe ab ea insula fore quosdam populos qui carnibus uescebantur hu-
manis: Idcirco ubi nos uidere crediderūt antropophagos esse: ideo effu-
sissime fugerūt: canibales appellant ferinos populos: q in cibatu hoīes
habeāt gratissimos: hos nri prāterierant eos ad meridiē relinquentes.

Cap. LXXXVIII.

De canibalorum moribus.

Igitur hi populi mcestissime conq̄rebantur nobis de efferatis
illorū moribus: nam aiebant eos in se nō aliter seuire q̄ tigrim
uel leonē quēpiā in mansuefacta animalia: horresco referens:
Impuberes (si qui corripunt) exectis testib⁹ faginabāt uti nos gallos
gallinaceos: ut lautius eis uescamur: puberes uero mox cōtrucidāt: qb⁹
exenteratis: illia comedūt recētia: mēbrorūq; partes extremas: cetera sa-
liūt: adseruātq;: ut nos isitia: & farcimina oīs generis: nā isitia fiunt ex san-
guine aprugno uel bubulo: aut ex carnibus reselatum concisis: alii apexa
bo appellant. haud dubie est genus farciminis: mulieribus haud uescū-
tur: uerū eas ad prolē: ueluti nos gallinas ad oua: seruant: si qua est an-
ea mancipii uicē gerit: ppea hāc insulā: quas iā subegim⁹: ubi audiūt ad-
uētare hos efferatiores imanesq; populos: actutū dāt terga: licet sagittis

Ab rege eorū
honorifice excepti
sunt

Mos salutandae
uirginis ut sit apud
nos uesper
Ex caua arbor
cymbe

Cote pro ferro
utuntur
Antropophagi
canibali

Efferati mores

Impuberes exectis
testibus ad fagina
seruant

Isitia uel apexa
quae

Mulieribus ad
plē ut nos gallinas
ad oua seruant

Colunt solē
& lunam ce-
lumq;

Agēs radix
ex qua panis
cōficiē illorū
Finibus non
emigrāt suis

Auriferæ
arenæ
Anseres olo-
rib⁹ cādidi-
ores
Multiiugi
psitaci
Sphæræ rō
Philosophus
Seneca

Primū uer
appetebat

stant: nō sunt tamē tantarū uiriū ut compescere eos queant: nā pauci
complures fundūt: ut puta centū decem profligant canibali: nulq; co-
minus congregiunt: fuga tantū sibi consulūt: nos nequimus aliter itel-
ligere quos deos colāt alios: q̄ solē: & lunā celumq;. Mores uero aliæ
insulæ iccirco nō referimus: quoniam ob angustiam temporis: & iter
præsum penuriam de eis nihil comperti habuimus.

Cap. LXXXIX.

De moribus illorum qui hispanam insulam colunt.

I Viis insulæ cultores loco panis utuntur radicibus quibusdam:
quæ sunt (si magnitudinē formāq; spectes) instar napi: sapo-
rē hēnt quē moles recentesq; castanæ: agēs uocāt: aurū apud
eos ē i p̄cio: id. n. aurib⁹ ap̄sum ferūt: suis nō emigrāt finib⁹: nec ut aliū
ultra citroq; comētes cōmercia exercēt: cepim⁹ eos percūctari signis
ubi eruerēt aux. itellexim⁹ ab eis legi i arenis fluminis cuiusdam: qd̄ ex
editissimis deriuat mōtib⁹. Id. n. labore eximio colligūt fundūtq; i fru-
sta: & demū i bracteas. i. laminas: uerū ubi nos eram⁹ nō nascit̄ aliūde
adueniē: aut circūuecti i sula re ipsa cognouim⁹: quoniā postq̄ illic sol-
uim⁹: deuenim⁹ ad quoddā flumē: quo profecti sumus: sumēdæ aquæ
grā & ibi auriferas cōspexim⁹ arenas: ibi q̄rupedia nō nisi cuniculos ui-
dimus: serpētes uero imēse uastitatis: nūerosioresq;: quos fert i sula sed
inoxios cōspexim⁹: necnō siluestres turtures anates nris p̄ciores: anse-
resq; oloribus cādidiore: uerū capite tātū rubeo erāt: ibi & psitaci cō-
plures: alii coloris prasini: fului alii alii uero idis nō absimiles. i. torquæ
miniato: tulere ex his igit̄. lx. uersicolores: cōiecturāq; ex his alitib⁹ feci-
mus nō lōge idiā fore: uerū huic sentētiæ nō ad stipulabam⁹ spheræ ratios:
& i primis philosophus i illo de celo: & mūdo: senecaq; & alii cōplu-
li cosmographiæ haud exp̄tes: q̄ adseuerāt hispanias nō multū ab india
abesse: maritimo præserti itinere: hæc igit̄ i sula suapte natura gignit ma-
sticē: aloē: & alia his nō dissimilia: & i primis grana q̄dam rubea: quæ p̄-
pere sunt acriora: cinamomūq; & zinziber nostri tulere.

Cap. XC.

De uiris quos columbus grā explorandæ Insulæ dimisit.

C Gitur columbus de cōpertis terris satis: ac super lætus: ut po-
te quidebat nouū cōperisse mundū: cū uero primū uer iā ap-
peteret: decreuit priā repetere suā: dimissis apud regem uiris
xxxviii. q̄ perq̄ diligēter sciscitari: & explorare deberēt locorū situs: ac re-

giōis mores: frugūq; ac arborū naturā. Rex enim appellat guācranillo : cum quo iuit foedus maximū: commēdauitq; illi suos arctissime: adeo ut intuitus eos pio obtutu: coram columbo illachrimare ceperit: misera tus conditionem remanentium: tandem columbus iussit uela uētis dare hispaniā uersus: secum ducens ex insularis uiros decem: non alia magis de causā q̄ ut eorum linguā aliquādo discerent: quoniā id consequi haud difficulter poterāt: nam caracteribus nris suū idioma scribi probe potest: coelū appellant turci: domū boa: aurū cauni: uirū pbi: toyno: nihil: maxani dicunt: reliqua uero noīa aequē: ac nos nostra: proferunt.

Cap. XCI.

Quomodo columbus fuit dictus admirans mare.

REx itaq; & regina hispaniarū nihil magis gerebant in uotis: imo supra uota: q̄ ut almā christi fidē i dies augerēt: auctamq; colerēt: & cultā summope uenerarēt: p̄pea id eximie obseruabāt: ut hae gentes quae hactenus nomē christianum ignorauerant tandē aliquādo ope: & industria sua: scirent unā esse christi fidem: extra quam nulla est salus: nec redemptio. Inq; huius rei specimen decreuere summis honoribus columbū prosequi: nihilq; praetermittere: qd̄ ad cultū: & decus eius spectaret: Igit̄ uultu sereno eum excipiūt condecorantq; innumeris titulis: & q; apud hispanos eximius ducitur honos confessum ipsum recipiunt: uoluereq; ut deinceps nō columbus: sed admirās oceanū appellaret: & ut licuit colligere ex admirantis sermonibus: sperabat p̄pea diem fidē nr̄am magna incrementa habituram: si hae insulae ad fidē reducerent: In cōmerciis uero: & aliis mortaliū emolumentis: qbus plerunq; omnes inhiant: nullā prope spē collocauerat: Itaq; serenissimi reges iubent ut protinus liburnicae. xvii. expediantur: quae arcē in prora hēant: id est speculam unde eminus speculantur: celoces uero duodecim absq; specula inq; eis hominū mille ducentū: qui omni genere armorū cōmunirent. Fabrosq; lignarios. i. carpentarios: artificesq; fere omnium generū aere ānuo cōduxit: q; classē seq̄rēt: equites ēt quosdā cēturiuit: ut nihil classi deesset: qd̄ ad ualidā expeditionē spectaret: colūbus uero sues & boues sexus utriusq; i classē introduxit: triticūq; & ordeū: ac legumina p̄pea oēgen⁹ corrogauit i nauibus: tū ut uitā i nauī diuiti⁹ p̄raheret: tū uel maxie ut inibi terrae mādaret semina: tulit ēt arborū taleas q̄s ibi plātaret: quoniā id gen⁹ illic haud quāq; arbores uisunt: nā preter pinum: & palmas: nullas habent arbores nobis cognitae: & hae mira

Guācranillo
lo rex
Columbus
soluit illinc
Caracterib⁹
nris nō diffi
culter eorū
idioma scri
bitur
Cultores fi
dei rex & re
gina
Extra fidem
christi salus
nulla
Colūbus in
magno esti
matu apud
regē & regia
nā hispania
rum
Confessum
ab regib⁹ re
cipi: maxim⁹
ducit apud
hispanos ho
nos
Columb⁹ de
inceps dict⁹
est admirans
oceanum
Liburnice
xvii. expedi
untur
Celoces duo
decim

Vbi arbores
uberat & lu-
xuriant pluri-
mum

Urbes noue
condite

Cliētes regis
ad emulatio-
nē colūbi p
uocatur

Canaria insu-
la

Hiemale eq-
noctium

Veredarii
Frater altri-

cis primoge-
niti regis

Peruenit ad
insulas cani-
balorum

Arbores fra-
grātes mirū
odorem

Lacerte pce-
riores

Vicātim ha-
bitant

ubertate crescūt:adolescūtq; i tācā altitudinē:ut nō facile referri pos-
sit ob maximā soli ubertatem. sunt.n. illorū fructus prope innumera-
biles:uerum nobis incōperti:aiuntq; sub sole feraciore tellurē minime
fore:instituit etiā noster columbus secum ferre instrā omnis generis fer-
rea:quāz conducerēt urbi colende ut in noua regione nouas urbēs con-
derent:quāz foret suorū tutissimā recepracula:multiq; insuper regis cliē-
tes:contubernalesq; ultro ne se obtulerunt huius nauigationis socios:de-
siderio comparandā gloriā puocati gestis columbi praeclaris:Igit pri-
ma septembris soluere ex cades:uentis prospere flantibus:& prima octo-
bris applicuere insulā canariam eam inq; quāz feriēta dicit:quarta uero
octobris uela fecere uersus meridiem:nihilq; comperti de eorū nauiga-
tione usq; ad hiemale equinoctiū habuimus:at uigesimo tertio martii re-
ge ac regina discubentibus:mox affuit ueredarius quidā:q; renunciauit
celoces duodecim applicuisse cades:successū autem nauigationis ulte-
rioris quinta aprilis luce.M.D.III. german^{us} frater altricis primogeni-
ti regis missus ab admirāte ad regē puenit cūctaq; retulit q; i sequētib;
adnotabūt.

Cap.XCII.

Quomodo admirans adiuit canibalorum insulas.



Taq; prima octobris admirans colūbus soluit ab canariis flā-
re africo ad leuā iter faciens meridiē uersus adnauigauit.xx.
diebus:priusq; tellurem conspexerit aliquā:tandem deuenit ad
canibalorū insulas sepe dictas:& priō cōspectu uidere nri insulā uastissi-
mā: adeo arboribus condensam:ut uix discerni posset:utrū silua foret
uel ne:& quoniā is dies erat dominicus:dominica eā nuncuparūt:&
ubi cognouere cultā fore:minimē uisum est illic gradū sistere:sed ultra
progressi sunt.In his igit.xx.& uno diebus sua sententia sulcarunt ma-
ria per leuchas fere.M.cccxx.nā per id tempus aquilonē uentū prospe-
rum semper habuerant.deinde soluētes ab dictā insula: breui puene-
re ad aliā insulā omni genere arborum refertissimā:quāz inenarrabilem
suauitatis odorē fragrabat:nonnulli allecti amenitate loci in terram de-
scendentes nihil animatum ibi conspexere prater lacertas inaudita ma-
gnitudinis:eam crucem appellarunt:primōq; loco de cultis post insulas
canarias conspecta est:& hāc erat canibalorum insula ut re ipsa demū
cognouere id adfirmantibus interpretibus hispanae insulae: quos secū
ducebant:circumuecti itaq; insulam:casas humiles conpluscūlas com-
pererūt:nam uicātim degunt.xx.uel ad sumum.xxx.domus simul:con-

tinentesq; dispositæ in orbem ambientes plateam quandā cuius diame-
 ter erat orbicularis: domus erant lignæ amphitheatri instar: hunc mo-
 dū construēdi aedes seruant: erigunt complures eminentissimas arbores
 in orbem: inq; eis trabes figunt quibus arbores inherent: sitq; ut his sul-
 cimentis minime ruant: Imbrices uero: cum domū coopiunt ita consti-
 tuunt: ut formā tentorii efficiāt: surgitq; in modū pyramidis. i. in acutū:
 demū has sic dispositas arbores intexunt palmarum foliis: & quarūdam
 aliarq; arborum: ut & uentos: & imbres tutius arceant: introrsus uero tra-
 bes texunt funibus bombicinis: & radice quadam sparto minime absimi-
 li: cubilia hēnt eminentissima quæ feno: & bombice sternunt: porticus
 hēnt maximas ubi sachara collocant: & ibi ēt conspeximus duas statuas
 ex ligno fabrefactas: quas duo angues immensæ uastitatis sustentabant
 eas credimus esse eorū idola. uerū comptum hūimus statuas huiusmodi
 solū ornatus causa erectas fuisse: quoniā hi solē: & planetas tantūmodo
 adorant: eo igit ubi nrī applicuere mox uiri: & mulieres effuse fugerūt:
 deferentes eorū domos ubi uincti erant impuberes complusculi: quos
 ad saginā adseruabant: necnon anus complures quæ mancipiorū obibāt
 officia. protinus ad nos contenderunt: at nrī igressi eorū domos animad-
 uerterūt illic uasa esse fictilia omnegenus: quæ nos samia appellamus: in
 quibus elixabant carnes humanas: psitacis: anseribus: & anatibus simul
 admixtis: alias autē uerubus impositas torrebant: selectis ossibus: & bra-
 chiis humanis: quibus pro ferro utebant: ut sagittis adfigerent suis: ser-
 ro enim prorsus carent: uidimus etiam ibi impuberis caput nuperri-
 me abscisum: sanguine adhuc defluēte: hoc erat trabi adfixum. hæc In-
 sula quattuor ingentissimis irrigatur fluminibus: guadalupeam appel-
 lauimus: quoniam non est absimilis monti illi sanctæ Mariæ: quem gua-
 dalupum hispani uocitant. Incolæ uero garachanam. fert hæc insula psi-
 tatos fasianis multo maiores: nec aliis similes: nam alas habent uersico-
 lores: cætera rubei: tantaq; psitacorum apud eos copia ut apud nos
 cicadarum: & licet eorum nemora sint psitacis referta: eos tamen sagi-
 nant: quos habent in cibatu gratissimos: mulieres uero quæ confugerāt
 ad nostros admirans nostro ritu exornari iussit: & complusculis donari
 muneribus: mandans ut protinus eas ad canibales mitterent: quoniam
 hæ probe nouerant quo fugissent canibali: itaq; mulieres ad canibales
 profectæ sunt: quo factum est ut mox canibali: ad nostros accurrerint
 pellecti muneribus quibus donatæ mulieres fuerant: autumantes ita

Modus con-
 struēdi aedes
 eorum

Planetas co-
lunt

Impuberes
ad saginam

Elixant hu-
manas car-
nes

Torrent car-
nes huma-
nas

Guadalupa
insula

Proceriores
psitaci

An^o exorna-
te

Canibali mu-
nerib^{us} pro-
cati

Mulieres sta
tis anni tem
poribus co
eunt cū an
trophagis
canibalis
Insula admo
dū ferax
Canibali lon
ga metiuntur
itinerā ut car
nib⁹ uescant
humanis
Sācta maria
rotunda
Diui martini
insula
Sācta Maria
antiqua
Insula ab inq
linis dicta
Ay Ay a no
stris uero san
cta crux
Mulieres ab
canibalis ere
pe

dem consequi posse: ubi uero coram fuere siue timore: siue seclerū cōsci
 entia: mutuo sese respiciētes illico terga dedere: proxima petētes nemo
 ra: at nostri qui inerrabant insulæ explorabundi: cimbæ eorum omnis
 confregere: & illinc soluētes adiuere socios suos quos dimiserant in his
 pana insula primo itinere: & dum eunt: utrinq; complures præterire in
 sulas: ab ea parte uero: quæ respicit aquilonem apparuit insula: cuius in
 qlini nros interpretes: quos ab insula hispana duxerat admirās itelligebāt:
 necnō eos quos uendicaueramus ab seuitia canibalorū: dicebant uocari
 matiniam: adfirmantes eam cultā esse ab solis feminis: quæ statis anni
 temporibus coibant cum canibalis: ut solebant olim amazones: prolem
 partiebant: mares dabant parentibus: feminas uero fouebāt ipsæ: aiunt
 etiam has foeminas specus habere altissimos: quo se recipiunt ubi extra
 stata tempora quispiam eo concesserit: & ibi se tutantur sagittis propul
 santes hostem: si forte fortuna explorauerint aliqui aditum: propterea
 nostri per id tempus propius accedere nequiuērunt: præter nauigantes
 insulā ad. M. fere. L. Inuenimus aliam insulam: quam interpretes aie
 bant esse aprime cultam: habitatoribusq; frequentissimā: & inter alia ha
 bere innumeras fruges: & prope omnia quibus uita humana carere ne
 quit: & quoniam montes hēt p̄altos eam montē appellauim⁹ ferratū:
 at nostri interpretes: & hi quos asserueramus ab atrocitate canibalorū
 adfirmabāt canibales aliquādo longa metiri itinera supra mille miliaria
 ut carnibus uescantur humanis: postridie illius die inacti sumus aliam in
 sulam: quæ quoniam erat obrotunda admirans eam nuncupauit sanctā
 Mariam rotundam: supra istam comperimus aliam: cui diui martini no
 men indidit: uerū in neutra istarum stationem fecimus: perendie uero
 aliam inuenimus: quam aiebant longitudine esse. M. cl. ab parte uideli
 cet occidentali in orientale latus: referebant mira de ea interpræ
 tes: q; uidelicet foret summe ferax, & pulcherrima: hanc postremo
 appellarunt sanctam Mariam antiquam: post eam comperit fere innu
 merabiles insulas: uerum longe ab predicta. M. prope. cccc. Interq; eas
 quodam cæteris præstabat magnitudine: quæ dicebatur ab incolis Ay
 Ay: nri uero nuncuparūt sanctam crucem: eo appulimus: ut aquam hau
 rirem⁹ at admirans emisit triginta uiros: qui explorarent diligenter
 insulam: qui mox quattuor canibales cum totidem foeminis inuen
 runt: quæ mulieres uis nostris: complicatis manibus eleuatiscq; auxiliū

petere uidebantur: quibus liberatis uiri in nemora dilapsi sunt: biduo itaq; illic: agens admirans triginta uiros in insidiis collocauit: qui corripere canibales: si qui apparuissent: qui uero stabant in littore uiderunt cimbam: (canem ipsi appellat): homines octo: & totidem mulieres uentem: ubi igitur admirans classicum cecinit: una omnes ruunt in barbaros: qui strenue sagittis pulsare nostros conabantur: nec prius quiescere se clipeis tegere quam hispanus ab foeminis sagitta ictus occubuerit: alter uero male acceptus est: hispani tamen ubi comperere sagittas ueneno illitas esse: decreuerunt propius manus conferere & ui remorum in eos contendere: quod ut fecere protinus barbarorum nauim pessundere: praeminebat. n. ibi mulier quaedam ueluti regina: cuius dicto parebant omnes: haec natum habebat secum torui aspectus atrocisq;: qui faciem non regem sed praedonem: aut furem quempiam seuissimum presentabat: summersa itaq; nauis non desinebant nando nostros onerare sagittis: elatis tantum supra aquam brachiis: quae res uisa est monstrifica: dum itaq; natant sagittantq; ad saxum quoddam deueniunt: ubi tandem a nostris sunt expugnati: occisis nonnullis: & regulo grauatim saucio uulnere dupli: hos ad admirantem trahunt reluctantes: qui conspectum tanti uiri minime pauentes: ferociam nusquam exuerunt: spumas effervescentes: non aliter: quam leo: ubi in casses deuenit: tunc rugit: edit maiores atrocioresq;: scuitq; magis: adeoque efferebantur: ut nullus esset inibi tam intrepidus qui ferociantes uiros non formidaret: progressus admirans itaq; affrico flante aliquando: nonnumquam spirante fauonio: peruenit ad quandam pelagi uastitatem ubi prope innumeratae erant insulae multiuigaeq;: nam aliquae frequentioribus obumbrantur nemoribus: aliae uero summa apricitate amenitatem non mediocrem praese ferebant: nonnullae autem squalebant saxis: humo ieiuna aridaeq;: & praestitis implicitis motibus: aliae etiam trautes colorem coccineum continebant: aliae uiolaceum: albicantem aliae. perinde ut multi rati fuerint eas esse minas: aut gemarum loca metallorum corruscantibus plurifariam coloribus: eo itaq; non concessere seuiente pelago: nam uerebantur ob scopulorum frequentiam: ne naues collisae saxis dehiscerent protinus summergerenturq;. In aliud tempus rem differentes: nequere etiam insulas pcensere ob eorum implicitam frequentiam: tamen nonnullae celebres: quae altiore fundo haud egebant: mediocri contentae alueo propius accessere: & supra. xlyii. insulas numerarunt locumq; arcipelagus nuncupant:

Admirans.
classicum ce-
cinit

Ab feminis
illis male ac-
ceptus est e
nostris qda
Pessum iuit
nauis barba-
rorum

Praerat na-
ui muliercu-
lato torui
aspectus

Expugnan-
tur barbari:
capto regu-
lo ac saucio

Capti spu-
mas efferve-
scent
Efferatur ut
leones

Complures
insulae colo-
res

Multiuigos
praeselerunt

Arcipelagus

Buchema i
sula

Populi q̄ ca
nibalis sunt
infensi

Aedes deser
tas compe
riunt

Chiasichius
rex

Cōpit suos
exuisse uitā

Nādo clam
effugerunt

ob insularum frequentiam: dum itaq; relictis insulis in altum puehunt: in medio fere itinere aliam nacti sunt insulam quæ dicebatur buchema: ubi complures erant illorum qui atrocissimas canibalorū manus euaserant: hi nobis retulere insulam cultam fore eximie: cultoresq; esse mitiores: & usq; quaq; canibalis infensos. Inq; ea nemora complura quæ apros fouent ingentissimos: hi naues non habent: quibus sulcare possint Maria: & canibalos adire: uerum ubi canibali eo contenderint: congregiuntur atrociter propulsantq; eos: quos si ceperint male accipiunt: par pari referentes: nam erutis luminibus eos in frustra minutatim concidunt: & ignibus torrent: & pro uindicta deuorant: alioquin humanis non uescuntur carnibus: hæc nobis referebant nostri interpretes: quos ex hispana insula adduxeramus: at nostri parum illic immorati præteriere isulā: nisi q̄ ab ea parte quæ occidentem respicit in terram descenderunt: ut aquæ nihil non haurirent: ubi eminentem pulchrāq; domū inuenerūt: & cum ea. xii. minores domos omni habitatore desertas: ibiq; nulla erāt habitantium recentia uestigia: causam propterea ignorabant: cur desertæ forent: ni forte habeant illarum habitationum stata tempora: dū candens sidus feruet nimium: abeunt in mitiora loca: reuersuri cum conducibile arbitrabuntur: uel forte metu canibalorum littora deserūt tantisper donec abeant: utcumq; fuerit insula unicum habet regem: cui perq̄ reuerenter astant: obediuntq; mirum in modum chiasichii appellant eorum Regem: latus huius insulæ quod meridiē contueretur longitudine ducentum. M. patet: ea noctæ duæ foeminae: & totidem adolescentes quos aserueramus de manibus canibalorum: ubi in conspectu suæ patriæ fuerunt: in mare sese proiecerunt: & nando ad solum patrium deuenerunt nobis nescientibus.

Cap. XCIII.

Quomodo Admirans suos reperit uitam exuisse.

IAndē aliquādo admirans puenit cū tota classe ad hispaniā insulam: quæ abest ab Canibalis leucis fere. cccc. uerum omine inauspicato infelicio: nam hi quos loco præsidii inibi reliquerat uitā exuerāt oēs. In hac isula est regio: q̄ dī xaynana: unde admirans prio itinere pfecturus in hispaniā: quasi loco obsidum decem uiros abduxerat ex his ob cœli mutationem: septē occubuerant: unus uero eorū qui superfuerat ubi suam patriam classis applicuit (Therema dicitur) spontē a nobis emissus est: reliqui uero nando clanculum aufugerunt:

quæ res parum admirantem mouit: qui modo suos comperisset uiuos: reliqua nihili pendeat: uerum ubi paululum est progressus: canea quædam apparuit: genus est liburnicæ longioris capax ingentium remorū: hæc regis fratrem uehebat: eius profecto: cui apprime abiens suos commendauerat: eumq; eo foedus: magnum inierat. Is igitur regis Guancenarilli frater alio tantum uiro comitatus: ad admirantem contendit: & nomine regis imagines aureas duas dono admiranti dedit: post hæc cepit hispanorum miserabiles casus exponere: uerum uix id intelligere qui uis: nostris interpretibus non satis eius linguam callentibus: his auditis progreditur admirans quoad deuenit ad ligneum oppidum: quod hispani sibi pro potiori tutela condiderant: id totum comperit demolitū combustumq;: nec alia supererant uestigia: præter palidum cinerē: quæ res nos omnes dolore incredibili affecit. non tamen nobis facile persuasum iri poterat: quin aliqui superuiderent: propterea ut huius rei esset certiores: admirans iussit tormenta quædam exonerari: ut reboatu edito si qui delitescerent e nostris mox excitarentur: scirentq; nos aduentasse: uerum operam lusimus: quoniam nullus usq; comparuit: cumctis facto functis: tunc admirans nuncios misit ad regem Guancenarillum sciscitatum de suis: questus grauitè de occubitu suorum: hæc nostri retulerunt: quantum colligere potuerunt ex regis responso: complures uidelicet in ea insula reges fore illo potentiores: qui ægre ferebāt hispanos subegisse insulas: propterea contenderant ad ligneū oppidū: ubi hispani degebant: eoque expugnato contrucidauerāt uiros: & oppidū combuserant. Ipsumq; ferentem nostris suppetias ictum sagitta fuisse: inque eius rei fidem brachium fasciis circūuolutum ostentasse: nec propterea ad admirantem iuisse: quoniam consauciatus uulnere non contemnendo fuerat. his acceptis nulla fide adhibita: postridie marchionē quendam cognomine sibilium rursus ad regem mittit: qui perq; diligenter re sciscitetur: perpendatq; an sint uera: quæ ex rege allata fuerāt. Is igitur eo concessit: & remotis fasciis comperit Regem falsā locutum: nullius cicatricis apparente uestigio: uerum procumbentem nactus est uirum simulantem egritudinem: huius cubili coniungebantur concubinarum cubilia octo. Tunc deuenimus in eam opinionem: ut non difficulter crederemus nostros astu: & insidiis eius occubuisse: tamen Marchio finxit fidem præstare Regi: hortatusq; est uirum: ut in crastinum admirantem uiseret: postera itaq; die ad admirantem

Canea liburnicæ genus
Regis germani hispanorum casus
refert miserabiles

Ligneū oppidū demolitū cōperit

Exonerantur tormenta: ut edito reboatu excitarentur hispani
Sciscitatum de suis mittit ad regem

Rex simulat se faucium

Rex mendacii cōpertus est

Astu nri occubare

Ad admiran-
te. n. conten-
dit rex
Lōgiore sub
selio. n. liere
alloquitur
Vir multi pē
si admirans.
rem animo
atentiore ex
pendebat
Mulieres
subornate
Caterina
nando eua-
sit
Regem in-
fensi obser-
uant
Regalis por-
tus
Quasi alter
meandrus
Mons con-
spicius qui
uiret impen-
dio
Ibi autia fe-
re omnege-
nus
Viri cētum
qui corpo-
ra sinetrica
habet occur-
runt nobis

rex contendit: a quo ē honorificētissime exceptus: & ueluti miseraretur
nostrorum erumnas gembundus indoluit: at ubi conspiciatus est mu-
liorem quādam: quæ nostro auxilio erepta fuerat ab canibalis eam ad-
fuitus est sua lingua longiore subsellio: nobis huius quāq̃ intelligentibus:
illi plurimum aplaudens: hæc dicebatur caterina: tandem post multa il-
linc abiuit: & amicitiam sedusq̃ rursus pollicebatur: non defuere tamē
e nostris qui suggererent admiranti ut uirum corripere: & correptum
cædis nostrorum poenas luere cogeret: admirans uero: ut erat uir mul-
ti pensis: rem accuratius pensitatusue expendebat loci: & temporis ra-
tionem habens. non. n. sibi per id tempus conducere arbitrabatur: ut
incolarum animos ad iracundiam prouocaret. postridie uero illius diei
quo illuc rex soluit: eius germanus classem uisit: & mulieres subornauit
ut sequens effectus comprobauit. Itaq̃ nocte subsequente caterina cum
septem aliis in mare defiliit: ut superato pelago ad regem contenderet:
nostri tamen ubi fraus apparuit consecuti natantes mulieres tres tantū
ceperunt: at caterina cum tribus aliis ad regem peruenit: qui susceptis
mulieribus in interiora insulæ dilapsus est: quo facto nobis rex aperuit
se nostros contrucidauisse.

Cap. XCIII.

De uindicta occisorum.

Admirans igitur cognita prodicione decreuit hominem perse-
qui usq̃ ad regni interiora: misit itaq̃ trecentum uiros qui
marchionem infensi consecrarentur: hi ergo dum hominem
explorabundi quærit: deuenere ad hostium cuiusdam signati fluminis:
ubi p̃q̃ celebris erat portus: quem regalem appellarunt: nam ubi ingres-
sus es: adeo flumen se sinuat obliquatq̃ efficiens multiplices recessus: &
flexus innumeros: ut alter meandrus uideat: nec licet sis ingressus: cogno-
scere quibus an sis intra uel extra: q̃q̃ in ostio adeo pateat: ut sit trium
liburnicarum capax: ex aduersa fluminis parte mons uisitur conspi-
cuius: qui impendio uiret: & præclaris exornatur nemoribus. Ibi
psitaci complures & autia fere omnegenus exaudiuntur suauissime
alterneq̃ concinentia: hunc portum interfluit flumini duo: & dum
altius progredimur nati sumus eminentissimas quasdam ades: quas
credidimus Regis esse eius: quem p̃sequebamur. Iccirco eo cōtendim⁹
citato gradu: & ecce occurrunt nobis uiri prope cētum: qui habiliſſima

habent corpora: quique arcus: & sagittas ferētes: totus uultu ibāt ad nos: subinde uociferantes se minime fore Canibalos: sed taynos. i. nobiles: ac patricios: nos uero signo pacis edito: propius accessimus: & cum mutuo colloquio frueremur: protinus foedus: & amicitiam nobiscum iniere: nec de cetero pauentes: ad nos ueluti ad suos confidentissime ibant: hos munere multiplici donauimus: at nostri dum illic agerent domum metiri sunt: quae diametrum habebat. xxxiii. passuum: erat istar amphitheatri obrotunda: huic circumquaque adiacebant triginta aliae minores aedes in contignationibus pro trabibus harundinibus uersicoloribus utebantur: mira arte textis complicatisque: hoc patritios nostri percunctati sunt de rege marchione: quem adseuerarunt petiisse montes: huius rei decreuere admirantem certiore reddere: & imprimis conflatae necessitudinis cum uiris patriciis: uerum admirans flagrans pernicali odio in marchionem: ad diuersas insulae partes exploratores expedierat: qui regem si quo modo possent corripere: nam praeteris quos miserat: erant duo strenui iuuenes: horeda uidelicet & Gormalanus animo inuicti: alius alia loca petens: prope omnem regionem inter se partiti sunt explorandam: hi ergo dum uarias regiones peragrarent: deuenere ad quaedam spectatissima flumina: quorum alia ab una parte montis defluebant: nonnulla uero ab altera deriuabantur. Is mons eminentissime attollebatur: qui aurifero sabulo conspergebatur: & inde aurum effodiunt incolae hoc modo: nam actis sinistris brachiis in praecordia montis egerunt aurum: egestumque dextra excipiunt manu: dabantque nostris: adseuerabant etiam uidisse grana compluscula Zecare: quae allata fuere regi hispaniarum: nam granum unum pondo erat unciae nouem: hoc uidere complures uiri.

Cap. XCV.

De flumine aurifero: & aliis rebus repertis.

Is uisus nostri condito ad admirantem rediere: ut non recederent a praescripto: nam admirans iusserat: ut nil aliud agerent: quam explorare regiones nouas: & mox referre earum situs: & qualitates: nec ipsi pergerent eo inconsulto exercere commercia: pro quanto uitam caripenderent suam: accipere etiam ab incolis non longe fore in montibus regem quendam: quem Gazichiū canoban: sua lingua appellant. i. domum auri: nam boa domus interpretatur: canū auri: & Gazichios rex

Tayni. i. nobiles
Foedus iniere
nobiscum

Domus istar
amphitheatri

Conflata necessitudo cum
patritiis

Admirans pernicali odio
flagrat in regem

Conspicua
flumina

Auriferae arenae

Inde inquilini
effodiunt aurum

Ne recederent a praescripto
pro ad admirantem illico eunt

Canoba. i. domus auri:
Gazichios rex

Sphere rō
non patitur
Septentrio
non uisitur
ibi

Vrbem con
dere parat
Offira in
sula: cuius
Vetus me
minit histo
ria
Quantum
eis polus ele
uatur

Vrbs in um
bilico
Isabella insu
la
Conspicuis
fluminibus
irrigatur re
gio
lacta semi
na harenis
germinant.
Nasturcii.
brasicæ. pe
pones

in hoc etiam flumine inuenere absolutissimos pisces aquamq; haud isua
uen: Marchion sibilus refert apud canibales populos in mense decē
bri fore æ quinoctium: quod ratio spheræ nō patitur: addebat etiam in
bi aues eodem mense foetificare: cum tamen ab eo sciscitaremur. quan
tum eis polus eleuaretur ab oriente: retulit septentrionem non uideri
sed mergi sub artico polo: & transcendisse custodes. uerum ut ingenue
fatear: nemo inde uenit: cui indubia fides adhiberi possit: quoniam fere
omnes expertes erant litterarum: & imprimis sideralis scientiæ.

Cap. XCVI.

De oppido ab admirante condito:

Agitur is admirans classis præfectus in suam: & gentis hispaniæ
memoriam: decreuit urbem erigere cooptato itaq; loco: qui lo
cifron dicitur: non longe ab portu: & ut bono omine succe
derent cuncta auspiciatus est a diuinis: nam primo loco ecclesiam dedi
cauit: cæteraq; absoluisse: ni tempus appetiisset patriæ repetendæ: uel
saltem prout abiens pollicitus fuerat regi: ipsum de omnibus certio rem
facere q̄ primum: expeditis ergo .xii. celocibus regem protinus de com
pertis rebus commonefecit: cū igitur admirans in insula hispana adhuc
ageret: alii appellant insulam huiusmodi offiram: quam nonnulli eā eē
adseuerant: cuius cōmeminit sacra uetus historia libro regum tertio: q̄
patet latitudine graduū quinq; australium. i. M. ccc. lx. his polus eleuat
xxvii. gradibus: in meridie autē (prout referebat). xxii. longitudine ue
ro. i. ab oriente in occidentem patet. M. Dccc. lxxx. & hæc insula si for
ma consideretur solum balai. i. arboris nucis castaneæ simillime refert:
statuit propterea admirans in colle cuiusdam montis huius insulæ ur
bem condere: in umbilico insulæ ab ea parte: quæ aquilonem respicit:
quoniam inibi uisebatur mons alius: qui frequens est nemoribus & lapi
dibus asperatur: nec non calcescatet plurima: eam incolæ appellant issa
bellam: ad radices uero montis planities est perq̄ aprica longitudine pa
tens. M. lx. & lata. xii. alicubi: per angusta tamen alibi Mil. vi. hanc in
terluunt complura flumina: quorum celebri? fere præterluit urbem ad
iactum arcus: hæc igitur flumina adeo ubertim irrigant regionem: ut
eam feracissimam fere omniā rerum: quæ terra parens mittit: effe
cerint: nam in arena eorum fluminum iacta semina protinus germināt:
fecim is huius rei periculum: iecim is enim semina multiugarum herba
rum: uidelicet lactucarum: nasturcium: brasicæ: & bugulosa: quæ oīa

sexdecimo die germinauere ac pepones cucumeres cucurbitae trigesimo septimo die ad maturitatem peruenere: nec (ut ingenue fatear): meliora his comedi unquam: hæc nouerat admirans etiam relatu eorum: qui secum diuersabantur: qui & ipsum certiores fecere rerum multarum: & imprimis prouinciæ cuiusdam auriferæ: propterea misit: illuc e suis triginta uiros. regio cipagora dicitur: auro scaret: ubi uero redire iuri triginta: retulerunt multa miratu digna: præsertim adseuerabant ab eo monte quattuor deriuari flumina: unum ad orientem proficiscebatur: aliud uersus occidentem contendebat: alterum in septentrionem: in austrum alterum citatissime fluebant: insula quadripartitur pars que uergit in orientem dicitur suma: que occidentem respicit atriбуinea: quæ aquilonem lachem: que postremo meridiem contuetur naiba dicta est ab omnibus.

Cap. XCVII.

Quomodo admirans adiuit auri minas.

UT reuertar unde sum digressus admirans urbem cōdidit muro præcinctam: & .xii. marti illinc soluit dicens secum pedites circiter quattuor cētum: ac equites nonnullos pleno gradu cōtendēs eo ubi acceperat minas auri fore uberrimas meridiem uersus: Igitur superatis eminentissimis montibus ualibusque ac traiectis fluminibus limpidissimis: tandem in eam deuenit prouinciā ubi auspicatur cimbaga regio: in cuius parentissima planicie decursus quidam aquarum uisuntur: quorum harenæ intermiserunt auro: Igitur admirans ingressus mediterranea insula ad .M. fere. lxxii. tantumdem distās ab urbe quam condiderat: peruenit ad ripas cuiusdam ingentissimi fluminis: ubi collis impendio attollitur: eminetque admodum: & ibi arcem erigere decreuit quo tutius arcana regionis scrutari quiret: huic diui thomæ nomen inditum est: dum itaque arcem ædificat: ad eum undique cateruatim homines regionis eius confluebant accepturi mercimonia: quorum uoto admirans satisfaciens ab eis auri aliquid petebat: qui breui ad eum rursus redeuntes: plurimum auri comportarunt: nec id silentio inuoluam: grana allatum fuisse auris quod pondere onziam excedebat: quæ res effecit: ut grani magnitudinem admiraremur supra omnem credulitatem: cum præsertim adieciissent se adhuc proceriora grana allaturos: quæ aiebant ferre aliam regionem: quæ illinc itinere mediæ dici aberat: eaque grana inculta in arenis iacere adseuerabant: uim auri incolis nescientibus: alii etiam tulere frustula auri dragmarum .x. maioraque iueniri rursus

Quattuor flu. ab uno monte deriuantur

Insula quadripartitur

Urbem muro circūdidit

Supra montes & traiecit flumina

Auriferæ harenæ

Erigit arcem p specula

Grana pondus onzæ uni

Proceriora grana

Nemora sca-
 tent aromati-
 bus cōpluri-
 bus
 Permutant
 uilia cū aro-
 matib?
 Equinoctio
 uerno uae
 maturefcūt
 Omnis re-
 gio in prasi-
 num colorē
 inclināt
 Placidissi-
 mi amnes
 auriferi
 Xilon fe-
 runt nemo-
 ra
 Isabella isu-
 la
 Cuba regio
 Sinuabant
 se littora am-
 bage multi-
 plici
 Iamia ma-
 gnitudie su-
 pat siciliam
 Mons i um-
 bilico atolli-
 tur sensim

adfirmantes: illo igit̃ misit admirans: e suis complures: qui minas auri di-
 ligentissime explorarent: referrentq; protinus: qui euntes plura compe-
 runt: q̃ intellexerant: q̃q; unq; autumassent: inter alia admiratu non indi-
 gna nemora habent: quae omni aromatum genere ubertim abundant: ue-
 rum ea haud legunt: nisi ubi permutant cū conterminis quēpiam: alii ue-
 ro cum quibus commercia exercent sua uasa ferunt samia: catinosq; li-
 gneos: pelues: malluia: & id genus complura: quibus qui dant aromata
 prorsus carent: inuenerunt in mense martii uuas praematuras uerum
 agrestes: haec regio licet rupibus: & saxis asperetur: ea tamen uiridantes
 gignit arbores: tota in colorem prasinum inclinat: imbres excipit frequē-
 tiores. Ideo multa inibi flumina decursusq; auriferi: nam cum imbres
 deriuantur e montibus: secum auri copiam maximam trahunt ad plana
 arua: patentefq; campos: quos interluunt: ut praefecimus: innumera
 flumina eademq; amoenissima: ac placidissima decursu haud rapido ci-
 tatoq; sed segni: ac placido: haec loca habitant gentes ignaue: & fere pē-
 si nullius: ea ociatur plurimum imo ignauia torpet: alioris admodum
 impatiens: & cū nemora habeant bombice referta: eo tamē uti nesciūt:

Cap. XCVIII.

De mirabilibus compertis ab admirante.


 Exploratis his locis ut praefecimus admirans rediit ad arcē issa-
 bellam ubi nonnullos e suis dimiserat: ipse uero cum liburni-
 cis tribus profectus est peregre: nouas etiam quærens regio-
 nes: & imprimis eas quas iam eminens conspicati fuerant: nam continen-
 tem credidit fore licet compertum habuerit insulam esse quæ. M. lxx.
 abest ab ea insula quā appellarunt hispanam: regio cuba dicitur: ea præ-
 terita iter direximus ad meridiem: & inde cepimus ad occidentem non
 nihil flectere: uerum q̃to magis progrediebamur: tanto plus littora ex-
 tendi uidebantur: terris semper fugiētibus: sinuabāt enim se littora ad
 meridiem semper: recessu: & ambage multiplici: adeo ut cum credere-
 mus contendere in occidentē ad meridiem tamē idies ferebamur: terris
 ducētibus: ac multiugis sinibus: tādē admirans deuēit ad insulā: quam
 inglini appellant iamicā: hanc aiunt appellari ab cosmographis iamiā
 maiore: quæ magnitudine trinacriā superat: unicū i umbilico mōtem
 hēt: q̃ sensim leniterq; surgit ab oī regionis latere paulatim crescens: ut
 uix cōscēdere credas: ut i acliuis soler: donec deueneris in mediū: tūc se
 se attollit uertice eminentissimo: & tarditatē: q̃ ulsus fuerat surgēdo emi-

mentia compenſat : hæc inſula æque ſerax eſt in maritimis ac in medi-
 terraneis: frequens habitatore eodemq; accerrimo ad quæq; ſubeunda :
 nam in commerciis acri eſt ingenio : adeo ut non difficulter circūadia-
 centes populos excedat dexteritate: eo ubi appulit admirās ſuos i terrā
 exponere contendebat: uerū reluctabātur illi: ac pugnatum eſt idē idē
 ſuccumbentibus inſulaniſ: nō ſine hominū ſtrage: tamen diſcordias pax
 eſt conſequuta: relicta iamica flante zephīro ſeptē diebus: nec interpo-
 latis: per latus cubæ nauigauimus. Intantūq; ſumus progreſſi : ut credi-
 derimus uel ipſam cherſoneſſum aureā (quæ ē in ipſo oriēte) attigſſe:
 adeo igit̃ proueſti eramus in altum petentes uarias orbis partes: ut fere
 totum uniuerſum metiti fuerimus: & ex uiginti quattuor ſolis horis: ſal-
 tem uigeſimā & alteram comperimus: ſicet perpeſſi ſumus innumera
 mala: nomina tamē. Dccc. inſulis indidimus: & ſupra tres mille præteri-
 uimus: ubi multa erant memoratu digna: præter nauigans latera cubæ
 & paulo ſupra q̃ inceperit nauigare: nactus eſt admirans portum nauū
 capacem complurium : Ibi ſuos cepit emittere qui cum terrā appli-
 cuiſſent: tantū mapalia iuenere: ea quidua omni habitatore: uerū ibidē
 cōſpexere in uerubus piſces quos ad ignem aſſabant piſcatores : at nŕi
 piſcibus ueſci toſtis haud dubitarūt reiectis ſerpētibus : q̃ uiſis chriſtia-
 nis mox dilapſi ſunt in montes: & inde ſpeculabantur quid ſibi uellent
 noſtri: a qbus prouocati piſcatores paulatī ceperunt timorē exuere : an
 auentibus noſtris ne pauerent: quidā igit̃ audaculus in inferiorē rupem
 deſiliuit propius accedens: quē cōpellare cepit quidā oriundus ex inſu-
 la hiſpana: qui a teneris in hiſpania apud admirantē altus : & educatus
 fuerat: cuius lingua parū ab eorū idiomate differt: hunc itaq; p̃cunctatus
 eſt cur fugerent: & q̃ nā gens foret : quoue nomine regio appellaretur:
 cōtracta igitur neceſſitudīe uiribuſq; animi reaſſumptis dixit eos piſca-
 tores eſſe: q̃ eo piſcatum conceſſerant rege iubente: qui alio regi cenam
 parabat pōtifiā opiparamq; addidit ēt pergratū hūiſſe plurimum: q̃
 ſerepntes minime comediffent : quandoquidem hi : ut affirmabant: re-
 gi ueluti delicatiores epulæ adſeruabantur: quibus auditis admirās eos
 miſſos fecit: nā iam habebat ſatis cōpertum regionis mores. propterea
 iter ſuum uerſus occidentē perſequebatur: & dum regionem percurrit
 ad occidentē eam nactus eſt ſeraciſſimā : reſertāq; habitatoribus dome-
 ſticis : qui mox conſpectis nŕis ad litrus deſcendebant panes ferentes:
 q̃bꝫ ipſi utunt̃: tulere etiā cucurbitas plenas aqua : noſq; ueluti amicos

Ferax inſula
 uiroꝝum

Pugnatū ē
 crebro
 In altum p
 greſſi pluri
 mum

Ex. xxiiii.
 horis uigeſ-
 ſimā & alte-
 rā cōperūt
 Quot iſulis
 ididerit no-
 mina.

Ad ignem
 aſſāt piſces
 ac ſerpētes
 Exuto timo-
 re collocūt

Rex oppi-
 parā cenā
 parat ſerpē-
 tibꝫ impri-
 mis
 Veluti ami-
 ci cordate
 excipiuntur

Hic adeo la-
tices feruēt:
ut immerge-
re neq̄as ma-
nus
Piscis mire-
naturæ quo
piscatores
utunt̄ ut cor-
ripiant alios
piscēs

Canes qui
haud quaq̄
latrant
Anseres &
anates insu-
læ inerrant
Equor un-
dabundum
spumas ef-
feruescit
Lixæ emittū-
tur aq̄tum
& lignatum
Viri habitu
insueto.

hospites inuitabant cordate: nos uero paulo ultra progressi: uidimus in-
numeras insulas: quæ primo conspectu cultæ uidebantur eximie uiren-
tibus plene arboribus: & imprimis ab ea parte quæ continentē respicit:
dū latera pcurrunt: deuenire ad ostiū fluminis cuiusdam: cuius latices
adeo feruent: ut in eis diutius manum immergere nequeas feruescenti-
bus aquis: rursus progredientes compere piscatores quosdā: q̄ in cimi-
bis. i. in caua arbore: piscabantur: q̄ piscem rudentibus adligauerāt naui:
eūq̄ post se trahebant: eius forma est nobis incognita: & nisi grandiuscu-
lū caput haberet: instar anguillæ formaret: capite gestat pelliculā quan-
dam: quæ similitudinem habet crumenæ alicuius: cū uero pisces uel re-
stitudines emerferint supra aquam: mox is piscis solutus dimittitur ad
eos qui telo acrior: ac omni uolucres ocior: condito uibrat: pellē (quā
diximus marsupium referre aliquod) pisces corripit: ac retinet sua pel-
le implicitos: nec prius prædam dimittit: q̄ aerem senserit: cuius est im-
patiens admodū: tunc uincto rursus pisce: prædā legūt: nam nobis astā-
tibus cepere calandras. iiii. p̄grandes: q̄bus nos donarunt amice: easq̄ in
cibatu suauissimo habuimus: his uisis: percunctati sumus piscatores an
latus huiusmodi diutius adhuc protenderetur: & q̄tum in occidentem
extenderet: respondere latus huiusmodi finē habere nullum. Illinc igit̄
soluentes p̄grediebantur a latere semper litus pcurrentes: hi internaui
gādū innumeras gentes cōspexere: nō longe uero ab terra huiusmodi:
quæ nunq̄ terminatur: uisitur insula: ubi mortaliū uidere neminē: nam
si qui erant in ea: fuga pernici sibi consuluerant: ac canum inibi copia
ingens conspecta est minime latrantium: licet toruo forent aspectu: an-
seres ēt anatesq̄ insulæ inerrabant multiplices: præternauigantes: itaq̄
latera cubæ deuenimus ad quasdam angustias: ubi gurgites: ac breuia
prope erant infinita & ibi mare undabundum spumas effervescebat in-
dignabundum admodum: seuitq̄ mare hoc modo itinere. M. xl. aquis
albicantibus non aliter q̄ si polline conspersum fuisset: superatis his gur-
gitibus prouecti ad. M. lxxx. eminentiorem comperim⁹ mōtem: & tūc
lixas emisimus: qui aquam ferrent lignaq̄: eo ēt concessit arquita quidā:
qui cum inerraret insulæ: & in nem⁹ condensum prouenisset arboresq̄
admiraretur: huic mox a tergo affuit uir grandiusculus: roga indutus al-
ba. sagittarius: credidit primo conspectu religiosum quendam fuisse:
quem in classe habebant: uerum ubi compertum habuit alium eē: actu-
tum alii duo uiri eiusdem habitus: & staturæ apparere: postq̄ eos

supra triginta alios uidit: quibus conspectis: mox fugam cepit: at illi se-
 quebantur in nubibus annuentes: ne paueret: neue fugeret: sagittarius ue-
 ro q̄ citius quiuit classem repetiit: cuncta quæ uiderat denarrans admi-
 ranti præfecto: qui ubi hæc accepit protinus emisit multos: qui tenētes
 uaria itinera: prope totam insulem explorarunt: erāt ibi arbores multiu-
 ga: aliæ ferebant aromata: uiolas aliæ: percurrentes itaq; cubæ latera:
 uarias nationes nacti sunt: quorum linguam etiam incolæ hispanæ insu-
 læ (q̄ admirantem ultro sequebantur) minime callebant: & dum pro-
 gredimur magis: ac magis se sinuabant littora: modo notho: modo affri-
 co flantibus: quibus impulsī aliquando ferebamur prope in sicum: adeo
 mare insulis est implicitum compluribus: naues fere peflundabantur
 nimia onustæ aqua: quam & madidum cœlum: & refluxus pelagi conro-
 gauerant: quare opere præcium fuit referre gradum: & domum redire
 eodem itinere quo uenerant: neq; quempiam pauebant: quin potius spe-
 rabant ubiq; & amice: & honorifice recipi: quandoquidem neminem læ-
 serant dum irent: uerum fere omnibus morem gesserant.

Cap. XCIX.

Quomodo admirans insulas reddidit uestigales.

QUoniam itaq; rediisset ad hispanā insulā ubi abiens complures his-
 panos patritios loco præsidii dimiserat: comperit Margari-
 tum uirum strenuum illinc abiuisse: qui prope iratus patricio
 rum magna concomitatus caterua patriam repetebat: quæ ubi comper-
 ta habuit hominem illico inducunt: ut & ipse patriam reuiscat: ratus ne
 delatus regi: principis indignationem incurreret: domum tamen contē-
 debat sub uelamento consequendæ annonæ: & renouandi presidii: licet
 ut præfecimus alia subesset causa: non prius tamen abiuit: q̄ sibi reges
 aliquos reconciliauerit: qui succensuerant hispanis ob predas: & latro-
 cinia illata ab eis: absente admirate: uerq; corā ipsis regibus: quorū con-
 spectū (ut par fuerat) minime erubuerāt: primo loco igit sibi reconci-
 liauit regē guarionensiū: & cum eo necessitudinē contraxit arctissimā
 desponsata sorore uni ex insulans: quem prius inter suos adnumeraue-
 rat: & habito interprete: citato gradu contendit ad id oppidum: quod
 cōdiderat: nonēq; diui thomæ indiderat: hoc itaq; repit ab rege quodā
 obsideri: & parū absuit quin deditionē fecerit: quoniā iā triginta diebus
 cōtinuis obsidebat nemine auxiliante: liberato itaq; ab obsidione oppido:
 regē cepit: q̄ bellū nō puocat? itulerat: applicueratq; aiū: ut pgeret

k iii

Multiūge
 arbores aliæ
 alios ferētes
 fructus
 Salū insulis
 frequens
 Scintilla indi-
 gnabūdi pe-
 lagi pedē re-
 ferunt
 Margaritus
 uir clārus
 Sub uelamē-
 to cōsequen-
 dorum com-
 meatuum re-
 petit domū
 Reges sibi
 rursum reco-
 ciliat
 Desponder
 sororem uni
 ex insulans
 haud obscu-
 ro
 Oppidū ob-
 sidione sol-
 uit: rege ca-
 pto q̄ ultro
 bellū intule-
 rat

Fame labora-
tū est: erutis
radicib⁹ qb⁹
panem cōfi-
ciunt

Arcē erigit
cōceptionis
noīe indito

Vectigales
redduntur

Mēses lunas
appellant

reliquos pfligare reges. uerum ubi intellexit incolas ob caritatem anno-
nas fame laborare: quæ iam innumeros consumpserat populos: causa
famis huius reiciebatur in christianos: qui eruerant fere omnes radices
quibus ipsi panem conficiebant barbari: statuit itaq; admirans regredi:
hæc meditantē præfectum mox comeatus regis guarionexii largiter iue-
re: nam regio eius nondum famem passa fuerat: reuocato igit ab ince-
pto itinere præfecto: ut tutius regio coleret ab hispanis: decreuit arcē
erigere alterā: non longe ab sancto thoma oppido in monte eminentissi-
mo: arcem de nomine conceptionis nuncupauit: ubi uero incolæ com-
pertum habuere hæsisse cordi christianis: ut regione diutius potirent:
legatos undequaq; mittunt: qui præfectū orent exorentq;: ut suos fre-
net: nec ut ab eis ea patiant: quæ uix ab hostibus expectassent: nā ut aie-
bant sub prætextu querendi auri: mala innumera inferebant: & fere to-
tam deuasabāt regionem: adiicereq; ad hæc legati se male pendere ue-
ctigal: q̄ his assiduo uexari incursionibus: & quiete frui posse nulla: con-
uenit itaq; inter eos ut regi christiano uectigal soluerent hac lege: ut in-
colæ montiū ciborum singulo trimestri (tres lunas appellant ipsi)
auri quædam pondera ad urbem ipsam conueberent: qui uero aurum
non habebant penderent aromata: & coronum.

Cap. C.

De regibus qui ob malefacta hispanorū desciuere a christianis.



Q uitur dicti reges fame compulsi polliciti fuerant uectigal sol-
uere hispanis: quoniam deficientibus radicibus: quæ illis loco
siliginis: ac tritici succedunt: panem conficere nequibant: nisi
intollerabili labore fere nemora omnia peragrarent: tamen nonnulli si-
dem datam seruarunt inconcussam præscripto tempore: & ubi solidū
præstare non poterant: excusabant pauperiem: promittentes se duplū
soluturos cum ad meliorem fortunam deuenissent: nam uictu deducto:
uix habebant quod soluerent: sub idem fere tempus qui aurum e terra
egerunt inuenerunt auri granum: pondere unciarum uiginti: In regno
non distante ab littore maris: Itaq; loco miraculi granum huiusmodi
allatum est hispaniarum regibus inuictissimis: idq; complures uidere:
sunt ibi etiam nemora que serunt complura miratu non indigna & im-
primis lignum ibi uisitur: quod appellant sandalium: uerum ea argutu-
lus aliquis forte illi intempestiue obuiet: cur celoces onustas eo ligno
in hispanias miserit: & non auro: cum illius relatu compertum habeant

Qui solidū
plare nō po-
terāt: excusa-
bant paupie
Auri granū
ingens
Feracia ne-
mora

insulas huiusmodi auro scatere plurimo:que obiecta non difficulter diluere potest hoc responso:q̃ licet ea regio uideatur abundare auro:si nostris conferatur:non tamen tanta est copia eius:ut onerari possint naues:cum praesertim illud nō sine magnis laboribus erui possint e corde terrae: languentibus etiam uiris:quos secum ductitabat:qui ocio & lasciuiæ uacabant:adeo ut quæque deformarent tanto parta sudore:de sidia ac uoluptati supra q̃ possim scribere addicti:quippe qui uel ipsum praefectum moribus suis cōtrarium pernitali odio persequerantur:effeceruntq̃ suis moribus:ut barbari qui suapte natura exleges sunt:& infreni:magis ac magis efferarentur:prosilirentq̃ degenerantes ab oī probata uita:perinde ut usq̃ in hanc diem expensæ superent lucra:tamen hoc anno qui millesimus & quingentesimus primus ē:bimestri legerrūt supra duodecim mille libras auri:libra uero pensatur uncis octo:lucrati sunt etiam alia complura quorum mentio fiet in sequētibus:superis fauētib⁹:& ne digrediamur a ppositis: id noueritis eo anno tantā uim uentorū fuisse:ut illic arbores prope erradicauerit oēs:etq̃ in sublime iaciebat ut uiderent cœlū ipsum contingere. iuertit ē tres liburnicas columbi:quæ erant in portu:adeoq̃ mare inundauit ut supra mē surā brachii totā irrigauerit insulā:huius igit diluuii cām barbari reiciebāt in christianos ob piacula:& scelera quæ patrauerāt quicq̃ inter turbauerāt eorū quietem:adiiciebantq̃ neminē fore tam longauū:qui meminisset tantæ tempestatis:quæ nec simile uisa est nec hēre sequentem:Itaq̃ admirans ubi portū applicuit:prinus iussit fabris lignariis (quos optimos secum habebat) ut celoces duas fabricarentur.

Cap. CI.

De arce extructa apud minam auri.

Nterea Bartholameū germanum suum:quem iam insulis praefecerat cum nōnullis expeditis copiis ad effodiendū aurū misit:nam hi quos secum trahebat milites eruendi auri:metallogi:q̃ pbe nouerāt artes:distant hi montes unde egerit aur⁹ ab issabel la insula leucis fere. lx. interq̃ alia eos monuit:ut diligentius loca explorarēt. Igit̃ dictus Bartholomeus profectus est imperator: siue ut aiunt ipsi andelantadus:comperitq̃ ualidissimas foueas ac spec⁹ altissimos eosdemq̃ uetustissimos:unde adseuerant salomonem suos thesauros eruisse:ut est in diuina ueteriq̃ historia:artifices qui aurisodinas erāt exploraturi:ceperunt terram egerere:& iam superficiem telluris eruerant:cū

Obiecta resellit nō difficulter

Per luxū & inertiam cūcta deformant

Barbari suapte natura exleges

Libra pensatur uncis octo

Vis uenti maxima

Equor ad loca insueta inundauit

Eruendi auri piti admodum

Andelantadus. i. praefectus

Inde aut salomonē eruisse thesauros suos

Prius non
abiuit q̄ īsu
læ germa
nū præfecit
Arx condit̃
quā appella
uit aureā

Sagax cāis

Ventis uela
dedit hispa
niā uersus

Mulciugi
cōmeatus

Regis man
data

Arx diui
dominici

Causarii mi
lites

mox compertum habuerunt aurifodinam huiusmodi protendi nimium
ultra. M. xvi. in eaq̄ auri tantum effodi posse rati sunt : ut quilibet arti
ficum singulo die uncias tres eruiere non difficulter posset : cuius rei il
lico bartholomeus certiore fecit admirantem : qui ubi hæc accepit : de
creuit rursus in hispaniā redire : uerum prius nō abiuit : q̄ insulæ fratrem
suum præfecerit : & illinc soluit ingrediente martio . Mccccxv. patriā
repetens . Interea bartholomeus ut monitis fratris audiret : arcem con
didit : quam appellauit auream : quoniā dum conderent eam inuenta est
arena auro mixta : trimestri absoluit opus : ceperat uaria instra auri
eruendi fabricari : uerum fame grassante nequiuit perficere : soluit igit̃
inde : dimisso præsidio uiroꝝ decem : qui arcem custodirent : prouiso
ne fame laborarent : dimisso cane sagaci qui cuniculos uenaretur . Itaq̄
illinc abiens deuenit ad insulam conceptionis eo mense : quo guarione
xius : & nanicantexius uestigal pendere tenebantur : & tributis exactis
ab his duobus regibus : prouisoq̄ de annona : quæ sufficeret itineri pro
se suisq̄ : qui . cccc. erant : uentis uela dedit hispaniam uersus .

Cap. CII.

De comitatibus missis ab rege hispaniarū deq̄ eius præcepto .



Gitur circiter initium mensis iulii celoces tres om̃stæ fere oī
genere comituum applicuerunt insulas : ubi nostri fame
laborabant . uehebant . n. uinum : oleum : carnes aprugnas : bu
bulasq̄ salitas : necnō isitia : & farcimina : & id genus alia complura : quæ
mox partiti sunt singulis : ut unusquisq̄ suā hēret portionē : erogatis igit̃
tur cōmeatibus : regia promunt mādāta uidelicet regē iubere ut eas īsu
las colāt : quæ meridiem respiciunt : ubi aux̄ egerit̃ : omnesq̄ insulæ aco
las : & reges quorū insidiis nostri occubuerāt in hispaniam transmittāt :
quare ut regio obsequerent̃ mādato : mox corripuere . ccc. uiros regesq̄
eorū : & in hispaniā mittere : deinde colere ceperunt eā insulæ partē : quæ
respicit meridiē : & ibi in colle eminētissimo arcē construunt : nō longe
ab portu celeberrimo : arcem appellant diui dominici : quoniam die do
minico eo peruenerunt : portum prædictum interluit eximīū flumen :
quod innumeris piscibus scatet : quodq̄ nauigantes uehit placido alueo
prope ipsam arcem ad duodecimum lapidem : in arce uero issabellæ ua
litudinariī milites causariiq̄ dimissi sunt : necnon fabrilignariī non
nulli : qui celoces duas frabricantur : ceteri uero contenderunt ad arcem

diui Dominici: qua erecta illi præfecit uiros .xx. & soluens illinc uersus occidentem profectus est.

Cap. CIII.

Quomodo columbus suos comperit periisse.

Non inter nauigandum deuenit ad flumen naybe quod ab me morata abest insula. M. fere centum. & uiginti: deriuaturq; ab montibus cibanis: qui meridiem respiciunt flumine traiecto: non nullos præmisit exploratum regiones quasdam uersus austrum: ubi ingentissima sandalii nemora conspiciebant: exciderunt itaq; huiusmodi sandalii struem maximam eamq; deposuerunt apud quosdam tadium: donec redirent: & suis liburnicis asportaret: dum igitur præfectus latus dextrum percurreret non longe ab nayba flumine: inuenerunt regem quendam præpotentem: qui illis populis bellum inferebat: ubi prædicta nemora uisibant: decreueratq; prius ab bello haud desistere: quod suæ fecisset ditionis: huius uero regis regnum est in cornu cuiusdam insulae ad occidentem: saragna dicitur: & distat ab nayba flumine leucis triginta: regio aspera montibus. Regique huic circumadiacentes reges tributa pendunt pariterq; ut principi supremo: at præfectus noster alloquutus est regem huiusmodi: persuasitq; ut sponte uectigalis fieret: a quo non difficulter impetrauit: ut annis singulis tributa pedes cottonum: & canabim mitteret: & alia nonnulla: quibus ea regio abundat: aurum uero ibi non nascitur. Itaque rebus pacatis compositisue: concordans una regem aduenit: a quo honorificentissime excepti sunt efusa omni plebe: quæ illis occurrit hilaris admodum: & iucunda. Inter cetera hoc genus ludrici: in gratiam præfecti actum est: primo aduentu occurrerunt adulescentulae triginta: quæ tantummodo pudorem cooperuerant panno cotoneo suo more: cetera nude: hunc morem seruant pedisequæ & cosmæta: at heræ nude prorsus incedunt. Igitur prædictæ ramos oliuæ manibus gestabant: & ubi appropinquabant præfecto in signum foederis: pacisue: illi ramos porrigebant: capillos uero promiserant phumeros uittata fronte ambulantes: colos uis erat cianeus. id est nigricans uiridis: uerum pulcherrimæ sunt: si omnem corporis habitudinem spectaueris: quod præfecto his erat habiliissimum: simetricumq; postquam uero his iocis exceptus est dispositis lectis discubatoris: coena parat opipara: demum itur cubitum apparatu sane regio. postridie uero eunt in domum quandam patentem: quæ theatrum referebat: & ibi ludrica exercere compluscula ut sunt tripudia:

Nayba flu.

Nemora sandalii

Rex præpotens saragne. cui pendunt tributa reges finitimi

Is rex uectigalis effectus est.

Quo ludrici genere exceptus est præfectus

Cosmeta quæ heræ capita comit & exornat

Capillo promisso & uittata fronte.

Colos cianeus

Corpora simetrica

Lecti discubitorii

Coena opipara

Ludus digla
diatorius

& alia id genus: post hæc duæ hominum acies comparuere hinc & hinc
atrox prælium committentes : nam adeo acerrime digladiabantur : ut
hostes uideret : & utrinque ceciderunt multi: pluresque occubissent nisi rex
anuisset: ut reparerent a manibus: arma erant tela: arcus: & sagittæ.

Cap. CIIII.

Quomodo reges qui descuerant rursus succumbunt.

Complures
occubuerant
e nostris



Hinc itaque tertio die soluit : & rursus isabellâ insulam uisit: ubi
comperit suos uita functos: nam fere ducentum occubuerant
uariis affecti ægritudinibus: quæ res adeo columbû moesticia
ac dolore affecit: ut prope de expeditione desperauerit & id imprimis ho
minem angebat: quod uidelicet liburnicæ hispanæ uelentes annonam appe
bant nullæ: & iam pridem caritate comestuum præmebant: tandem decreuere
ægros partiri per loca mare adiacentia. Inter Isabellâ & Sanctum Domi
nicum secus iter: quod iter austrum: & aglonem uisit: & ibi ceperunt cõderi noua
oppida: & primo loco ab Isabella. M. fere triginta sex arcem spei con
struunt: post eam ad. M. prope. xxiiii. arcem erigunt diuæ catherinæ ab ea
uero ad. M. fere. xx. arcem condunt diui Iacobi. post hanc autem ædifi
câr arcem cõceptionis. Interque eam: & diui Dominici erecta est alia : quam
bonum annum nuncuparunt de nomine Fundini Regis : collocatis itaque agris im
memoratis arcibus: ipse ad oppidum diui Dominici cõcedit: & illic ab Re
gis uestigalibus accipit tributa: dumque diutius inibi imoratur hispanis ui
tam ducibus per mille latrocinia: ac rapinas: complures reges descuere
cõspiraruntque fere omnes in hispanos: & cum quadam die conuenissent paratu
ri expeditionem in nostros Guarionexium præficiunt exercitui: quod numerum
xv. Mil. hominum excedebat: uerum præfectus noster: ubi de hæc re certior factus
est: mox eos diligentia & solitudine præuenit: cepitque ad unum omnes per
sequi: ueluti manum tumultuariam: non tamen sine magno sudore: ac la
bore: ac magnis periculis: utpote qui cum barbaris præliabamur : mo
net admirans ut his ommissis ad eum redeamus.

Ægros alio
mittit

Arcem spei
erigit
Arx diui iacobi

Arx conce
ptionis
Descuerunt re
ges uestiga
les ab hispa
nis
Barbaros fu
dit ueluti tu
multuariam
manum

Cap. CV.

De nouis insulis: & gente multiplici compertis ab admirante columbo:

Admirans
uersus insulas
fortunatas
contendit



Hinc itaque columbus die .xxviii. Maii. M. cccc. xcviij. sol
uit ab Barameda oppido non longe ab cades cum liburni
cis octo onustis : iter agens uersus insulas fortunatas : prout
consueuerat: uerum per id tempus uisum est conducere plurimum: si il
lac iter faceret ob nonnullos pyratas: qui tunc mare infestabant. Illinc

uero ad medera: insulas contendit: & ibi classem partitius est bifariam: nam quinque naues ad insulam: quae dicitur hispana direxit: reliquas uero secum retinens: uersus meridiem pergit: destinans animo uelle lineam aequinoctialem tandem aliquando superare: & inde ad occidentem uergere: ut fere omnia scrutaretur: ea imprimis: quae christianis fuisse habentur inaccessa incognitaque. Is. n. erat uir alto animo celsoque: nec nisi magna aggrediebatur: & tandem peruenit ad caput uiride: indeque sol uens flante aulstro maria sulcabat: & cum in altum prouectus foret ad M. fere. cccc. lxxx. in quandam deuenit regionem: ubi adeo sol torrebat omnia ut prope ipsa classis conflagraret: uirque omnes aestu magno quasi animam exhalabant: nam impellente calore dolia complura crepuere: effusumque est uinum oleumque simul: cum id eis usu euenisset in exortu caniculae: quo conflagrant prope omnia. In his itaque caloribus per octo dies uersati sunt: non sine uitae discrimine: poenituitque eos saepenumero has partes adiuisse: transactis autem octo diebus: flante uento fauonio: iter uertunt ad occidentem: rati clementius coelum nancisci posse: & accepto in pupa uento eo citatissime contendunt. Indies clementius coelum: salubriorisque aerem nati: nam tertia die postquam illinc abiuerant compererunt tantam tempestatem aeris: ut si priori conferatur. haec sit prorsus foelix: & fausta. ultra uero iulii: e specula eminentiori nostrum quispiam eminens tellure conspexit. i. montes editissimos: quae res tanto nos aspersit gaudio: ut prope gestiremus exiliremusque: quandoquidem usque ad id tempus nos nostrae uitae tenebat plurimum: nam deficiebant comestus fere omnes: calore dolia crepuerant: & uitam prope desponderamus: ut usu uenit aliquando ab morte parum distantibus: tandem aliquando superis fauentibus terrae appropinquamus: uerum non appulimus ob breuia quidam: quae mare procellosum reddunt faciuntque: ne ad littus tuto accedas: tamen cognouere terram cultam fore: & habitari frequentissime: nam e classe conspectabant locorum amenitatem: prata praesertim uirentia inque eis innumeros flores: quae suauitatem fragrant inenarrabilem: ut uel ad ipsam classem mirus odor perueniret: Illinc soluentes ad. xx. M. portum nanciscuntur absque flumine: alio qui optimus: propterea inibi haud imorati: ultra progrediuntur: & mox alium comperiunt portum stationemque peropportunam: eo itaque proficiscuntur citissime: ut aquae nihil non haurirent: portum appellant charane: cuspidem accole: prope portum nulle erant domus: uerum animalium complurium innumera uestigia: postmodum uero eminens conspeximus caecam citatissime

Classem bifariam partitiur

Cordi illi herat equinoctiale super lineam

Vir celsio animo

Adeo torrens inibi regio ut dolia eius crepuerint nimio

Clementius celum nati sunt

Conspectu tellure gaudi si sunt plurimum

Vitam prope desponderant

Loca amoenissima

Portus peroportunus

Viri pudor
tantū coop
to cætera
nudi

Quāco m
gis accersē
bant tanto
minus fide
bant

Aggressus est
ferociam cō
centu lenire

Ad constre
pētes tibias
max arma
expediunt

Iecit præ
textam & bi
retum i eo
rum cimbā

Profluēs ra
pidissimus
Admirans a
puero mari
assuevit

Ad occiden
tē plus uber
tatis aquarū

aduentantē: id est apud eos cimbæ genus: In eaq. xiiii. iuvenes sagit
tis prope onusti: gestantes clipeos: pudore tantū coopto: cætera nudi:
nam pudibunda inumbrauerāt bombicino panno: capillūq. admodū p
missū hēbant: hos ubi admirās cōspexit nutu: & signis (quomodo cūq.
qbat) iuitat puocatq. ad mutua colloq. illi uero quanto magis accer
sebant: tanto minus nobis fidebant: ueriti semper ne fraus subesset quæ
piā paulatī discedentes a nro conspectu: & subinde post terga respicien
tes demirabātur ritus nros: formā corporū: hætenus eis inuisam incom
pertamq.: uidens itaq. admirans minime posse allicere hos uiros nuti
bus neq. in clamatōibus: decreuit eorū feritatem lenire melodia: aut cō
centu aliquo. mandat ppea existentibus in specula eminentior: ut mu
sicā multiingam excitent: choraules uidelicet & tibicines: ac id genus
alios moneāt: ut cōcentū efficiāt non mediocrē: quo allecti barbari p
pius accedant: hi uero ubi audiuerē constrepentes tibias: rati sunt bel
li signum fore: ueluti si ad arma conclamatū foret: expediunt arcus sa
gittasq. bello se præparantes: & quoniā mirū in modum fidunt suæ per
nicipitati condicō deserta maiore canea: cimbam minorem ingrediunt
ut fuga sibi consulerent ui remorū adiuti: tamē tātum eis appropinqu
uimus: ut quidam e nostris iecerit in eorū cimbā prætextam & biretum:
quo facto conuenit inter eos: ut littus appellentes mutuo fruerent col
loquio: dū igit. præfectus it ad admirantē ipetraturus cōmeatū egre
diendi classem: illi rati rursus ne sibi imponeretur: effusissime fugerunt:
igitur nihil aliud de populis huiusmodi comperti habuim⁹: & post hæc
illinc abiuiimus: & non longe prouecti deuenimus ad profluentem quē
dam adeo rapidissimum: ut admirans (q. a puero affluevit mari) confes
sus sit ingenue se non tantundem pauisse: formidauisseq.: nam deriua
batur is profluens ab oriente: petens occidentem gradu citatissimo: eo
itaq. prope superato paulum progressi: deuenimus ad quoddam ostium
quod uidebatur ad portum quempiam nauigantes admittere: eorū pro
ficiscebatur profluens: interq. ostium: & alium profluentem sinus
est ad potandum suauissimus: unde aquæ plurimum hausimus: post
quem aiunt semper aquas suas ad leucas uigintis sex inuenisse: & quan
to magis appropinquabant occidenti tanto plus ubertatis suauitatisq.
aquarū nacti sunt: deinde deueniunt ad montes quosdam eminentissimos
& eo accedētes uidere prædia culta admodū: uerū hoibus domibusq. ua
cabat regio & ab alio latere mōtis occidētē uersus uisit planicies maxiat

exploratusq; habuere regionē nuncupari Parā: foreq; pgrandem nec raro habitatore. Inibi igit pilotas accipiunt itineris duces quatuor: quoru ducatu una die fere prateruecti sunt īsulā: cuius amoenitate allecti: terrae magis appropinquāt: & īsulam explorantes inuenerūt frequentiorē hominū numerū: q̄ unq; alibi nacti fuissent: & imprimis reges qui cachi dicuntur: quiq; continuo ad admirantem legatos mittunt: se suaq; ultro offerētes: enixe deprecātes eum: ut cōtinētē attingēs frui suis bōis p arbitratu nō dedignetur: ueq; admirans his minime assensus est. Illi uero: ut hoīem sibi dēmererētur: postridie inumeras cības exornari iubēt q̄b⁹ patricios primoresq; uecti fastu non mediocri ad admirantem contenderēt: torquibus aureis bacisq; ac armillis decentissime honestati: insigniti ue. hos nostri incipiūt pcūctari amice: unde tātū auri eruerit: & ubi margaritas legant: at illi illico respondent nutu: uniones reperiri in arenis maris sui contermini: significantes rursus nutibus uim maximā bacarū inueniri inibi: uerū uix esse apud eos in prācio: utpote q̄ fere nihil eas pendunt. has igitur tantas opes subinde ostentantes nris offerebāt: mō nihil non illic cōmorarent: uerū quoniā triticū classis faciscere incipiebat: uisum est conducibilius: si hāc mercimonia in aliud tempus dilata forent: mittunt tamen e suis nonnullos: qui terram perq; diligenter explorent: mores ac ritus accolarum: necnon situm regionis: profecti sunt itaq; eo e nostris quidam: qui ab eis honorificētissime sunt excepti: & quidem honorificentius q̄ unq; autumauissent: nā ad eos salutatū accurrebāt accolae certatim: cateruatimq; nō secus: q̄ si uisum irēt numen quodpiā. eos itaq; primo duo patricii excipiunt p̄r & filius: suoq; more consalutant: & mox consalutatos ad domū instar theatri scām ducūt: ante eā aut platea conspicitur grandis admodū: & eo allatae sunt sel le complures fabrefacte ex ligno nigricante: & quidem faberrime: confederūt ergo omnes & illico erupit adolescētū caterua: ferens fruct⁹ oēgenus uberrimos nobis pr̄sus incognitos: posthāc cenophori subsequūt uina electissima propinantes: cum fulua: cū ēt rubicantia: neq; id uinū expressū uinis erat: ueq; ex fructibus: bacisq; multiuugis eisdēq; suauissimis: uicem non hēnt uiniferam. ubi itaq; cōmessati sunt apud senē: in nati iuuenis mox diuertunt aedes: ubi complures uisebantur mulieres adolescentulāe formosaeq; admodū: quae bōbicino panno uersicolori cooptis tātū pudibūdīs: cetera sunt nuda: & hae hoīum couētus refugiūt: solitaria uitā degētes: hos igr̄ uiros cepe nri pcūctari: uñ tātū auri eruerēt: at

Parā regio
habitatore
frequens
Reges cachi dicunt

Vltro admirati sua afferunt
Splendor apparatus eorum q̄ admiranti occurrere

Triticum faciscere incipiebat

Honorificentius sunt excepti: q̄ unq; autumauissent

Cenophori uina propināt electissima

Vinum expressum bacis & id genus fructibus

Mos mulierum

Quib⁹ pro
 sermone nu-
 tus erat
 Illinc abeunt
 haud idonea
 ti
 Illinc soluit
 quoniam tri-
 ticū ulterio-
 res non pa-
 tiebat mo-
 ras
 Equor uix
 nauigioꝝ ca-
 pax
 Ingens flu-
 mē & ostii
 patentissimi
 Salū herbis
 implicitum
 Hic iugiter
 cælū est cle-
 mēs. & fere
 anno toto di-
 es sunt pa-
 res noctib⁹
 Ordie præ-
 postero ma-
 ria sulcant
 Tellus cre-
 dita est in-
 diæ conti-
 nens

hi quibus pro sermone nutus erat innuebāt id ē montibus quibusdam
 egestum fore: nec tuto nos eo per id tempus p̄ficisci posse: quando qui-
 dem prout colligere potuimus ex eoz nutibus: aut ibi sunt fera quedā
 animalia: uel antropophagi canibali: qui montes obseruant infensi. Id no-
 bis permolestum fuit: nam alter alterum haud intelligebat.

Cap. CVI.

De reditu Admirantis ad insulam hispanam.


 Itaq³ nostri illic immorati sunt fere usq³ ad meridiem: tempus
 non colloquiis sed nutibus terentes: tandem uale dicto eis il-
 linc abeunt non indonati: nam prope quisq³ illorum donatus
 fuit baccarum torque non contemnendo. hos igitur admirans. saluos ex-
 cipit in classē uelaq³ uentis dedit ocissime: nā triticum ut p̄fecimus
 non patiebatur moras posteriores: herebat tamen cordi eo rursus redire:
 progredientes igitur indies minus profunditatis comperiūt: adeo ut uix
 mare capax foret liburnicarum aquis deficientibus: p̄pterea uisum est
 expedire plurimum: si p̄mitteret celoz quæpiam: quæ contis uada ex-
 ploraret & subsequenti classi iter prepararet: dum ergo diebus complu-
 sculis cunctantur: pauideq³ maria sulcant huiusmodi: rati fore insulam
 secus quam adnauigabant: ut demū eā circūuecti aquilone flante: uer-
 gerēt ad hispanā insulā. Igitur inter nauigandū deueniunt ad quoddam
 flumē: cuius altitudo mēsurā triginta cubitoꝝ excedebat: latitudo autē
 p̄pe imensā credebat: adeo ut supra leuchas. xx. pateret: inter meridiē
 & occidentem decurrit: licet adeo sinuer: ut ad meridiē inclinare magis
 uideat: mare illic implicat⁹ herbis perinde ut uix sulcari queat nauibus
 fluitantibus seminibus herbarū instar lenticularū. Ibi refert admirans cog-
 lum eē usquequaq³ clemens saluberrimumq³: & fere toto anno pares no-
 ctibus dies esse: ut sit sub ipso equatore: ubi itaq³ animaduertit finem
 esse implicitum & uix exitū habere: p̄sertim uersus aquilonē: ut ad in-
 sulā hispanā remearet: naues uertendo: facit ut prora pupim. cōsequat⁹
 ordine p̄postero: ea iter agens: qua ingressus fuerat: & herbas frequē-
 tiores tādē euasit: dirigens gressus ad aquilonem: nō desunt q³ affirmēt
 eā tellurē cōtinētē indiæ esse: ut cūq³ fuerit: id admirantē latuit: q³ terras
 exitū nusq³ nactus est. propterea gradu relato: fauentibus superis uersus
 aquilonē nauigans: tādē aliquando ad insulam hispanam deuenit uige-
 simo octauo augusti. M. cccc. xcviij. prout instituerat.

Cap. CVII.

De discordiis repertis in insula hispana.

Qui igitur admirans appulit insulam hispanam nactus est fere cuncta confusa: & imprimis comperit orlandum quendam alium suum descivisse: qui asilum improbis omnibus aperuerat hunc igitur admirans totis conatibus nixus est sibi reconciliare: uerum is nedum reconciliari uoluit: sed & regi serenissimo grauitur de admirante conquestus. est litteris quibusdam huius fere tenoris: nouerit. v. Regia. M. nos iam pridem passus fuisse ab admirante: Bartholomeoq; fratribus: quae ab impiissimis hostibus nusq; expectauisset quispiam: nam praeter illud q; sunt omnibus sceleribus addicti: uacantq; omni honestate: id plus etiam habent: q; uiri truculentissimi: pro re quaque minima: ueluti uitae necisq; nostrae potestatem habentes: in homines scuiunt atrocissime: & nullus est innocentiae tutus locus: eis est impune occidisse hominem: uiri sunt: & iniusti: & arrogantes inuidiq; plurimum: & ambiunt supra modum quae sibi haud quaq; conueniunt. propterea rex serenissime cum in nos grassarentur ueluti in pecudes: ab eis desciuimus. quoniam nimium sunt sanguinis humani appetentes: & uestrum imperium subuertere contedunt: nihil relinquentes intemptatum: ut insula potiri queant aliquando: & hoc erit uobis non obscurum argumentum: q; ubi effodiendum est aurum: emendum uenemine ad aurifodinas admittunt praeter suos complices: & alium nos: quos habent suorum scelerum consiliarios: At admirans in hanc fere finem regi scribit. Rex serenissime ne uos horum uiroꝝ scelestum impura natura lateat: uobis testatissimum fiet: hos hic iura omnia diuina pariter: & humana contempsisse: uitam namq; agunt impurissimam: per cedes: supra: ac rapinas se exercentes: qui ueriti ne horum interdum poenas lueret: desciuere ab imperio regio: uoluptati: desidia: ac libidini: supra quam scribere possim: dediti: qui ubi laxiore ocio prosiliunt: corpora exercent inter humanas caedes: nam uoluptas apud eos ducitur maxima: hominem patibulo suspendere: Interea dum maledictis: & probris mutuo contedunt: rex quidam (quem appellant cigianorum) desciuerat ab christianis: quiq; exercitum sex. M. hominum secum trahebat: praeter sagittas: & arcus inermes (nam uadi incedunt etiam exeuntes ad bella: corpora uero notis compluribus inurunt: compunguntq; stigmatibus a uertice usq; ad pedum plantas). hunc igitur post uarias interturbationes ueluti tumultuariam manum fudit: ac protinus subegit: subactumq; reddidit uectigalem.

Cap. CVIII.

Orlandus improbis asilum aperit

Admirans conuellitur apud regem his litteris

In admirante & eius germanum hanc comminiscunt

Argumentis res probant Refellit de latorum litteras admirans per epistolam Viri sceleris impuri.

Rex cigianorum exurgit in christianos Hunc domuit ac comprehendit ueluti tumultuariam manum

Quomodo admirans falso delatus regi missus est in hispaniam uinctus ueluti captiuus quispiam.

Virum strenuum isulis præficiunt
Gubernator ab rege persona accepta mittit
admirantem in hispaniam cum germano uinctum

Interea reges hispaniarum ex utriusque litteris certiores facti sunt controuersiae: & uelitationis suorum: qui insulas præsidii causa incolebant. Igitur ægre ferentes quæ referbantur utrique: cum præsertim in tanta auri copia nihil adhuc emolumenti susceptum foret: grassantibus inter se suis: decreuerunt his quæ primum occurrere: propterea uirum strenuum dictis insulis præficiunt: qui eo contendens neminem excepto: animaduerteret in reos quoscumque: aut in hispaniam mitteret puniendos: profectus est igitur gubernator: ab rege accepta persona: & ubi delatoribus aures præbuit: mox ab inuidis admirantis subornatus: admirantem: & germanum uinctos in compedibus ad reges misit: qui ubi cades applicuere soluti sunt: & ultro sese conspectui: regio præsentarunt. Inque regum regia splendidissima usque in diem presentem non in honori degunt.

Cap. CIX.

De insulis inaccessis: & uariis moribus.

Alumni admirantis: impetrato ab eo comæatu peregre proficiscuntur
Petrus alonsus dictus niger.
Paria regio bacarum ferax

Ostendit admirans eo infelicitatis deuenit: ut regum indignationem incurrisse: uideretur complures e suis alumnis: qui sulcandi maris probe nouerant artes: decreuerunt inter se irreuocabili proposito: ut sese fortunæ committentes orbis partes adirent hactenus inaccessas: & moestissime uale dicto admiranti: impetratoque ab eo comæatu: sua impensa liburnicas quasdam expediunt: alii alias petentes orbis partes: ea lege: ut nemo eorum ad quinquaginta leucas illis locis appropinquaret ubi admirans fuisset. Igitur Petrus alonsus dictus niger celocem communiuit suis impensis: decernens ad meridiem contendere: dum itaque adnauigat: peruenit ad id loci: qui dicitur Paria: cuius in superioribus commemorimus: ubi baccas margaritasque multiplices admirans inuenit: & ut ab præscripto regio non discederet: locum præterit: nusquam appropinquans ad leucas quinquaginta. Illinc itaque soluens: deuenit ad prouinciā: quæ curtana dicitur: ubi portus uisitur non absimilis illi qui cades appellatur. Ingressus igitur portum: uidit uicum non mediocrem domorum forte. lxxx. & propius accedens nactus est uiros quinquaginta nudos: qui eum locum minime accolebant: uerum illinc ad tertium lapidem oppidum habebant: cum quibus cepit commercia exercere: complura pmutans: nam promereibus quidam: ut sunt acus

Commercia exercent

& sonalia: licet nonnihil reluctati fuerint: unionum uncias. xy. consecuti sunt: hos enim appensos collo habebant: post die illinc soluit: & ad uiciniorem rediit: quo cum deuenit omnis popul⁹ effusus illi obuiam profectus est: rogans enixe: ut continentem attingens secum: moram longiusculam traheret: uerum petrus alonsus: ubi conspexit tantam hominum frequentiam: nam supra triginta tres uiros celox minime uehebar: timuit ne sibi male succederet cum gente barbara: propterea nutu: & signis innuebat accolis: ut si quæ emere uellent: eo contenderent: se haud quaquā descendurum adfirmabat: quare his uisis accolæ: lembis quibusdā uecti ad celocem contendunt onusti unionibus: & baccis: qui cepere cū nostris mercimonia exercere: & pro nonnullis uilissimis mercibus: dede runt libras fere quinquaginta unionū. postq̄ autē alonsus niger cōpertū hūit gentē huiusmodi minime feram esse: nam per .xx. prope dies illic immoratus eam compit nihil feritatis hēre: statuit in terrā descendere: & huic genti fidere humaniori. Igitur ubi terram tenuit adeo honorifice exceptus est: ut id uix referre queam: domos habent ligneas: & pro imbrice palmarum folia habent: his tegunt omnia: In cibatu ostreas habent gratissimas & ex illarum complures: legūt uniones: apros: lepores: columbos: turtures affatim habent: mulieres uero anseres sagināt: & anates: ut nrē: in eorum nemoribus uisunt pauones innumeri ab nostris nō nihil absimiles: si pennas spectes: mares pauis uix differunt: a feminis: fasianis regio scater: accolæ sagittandi sunt peritissimi: quācumq; rem pro scopo posuerint: nusq̄ aberrant: ibi igitur alonsus cum sociis lautissime multis diebus uixit: frustum panis pro clauis ferreis quattuor consequantur: pro uno clauo fasianos: columbos: & turtures emebant: loco pecuniarū corollas uitreas dabamus: & acus: percunctabamur quādoq; eos cur tanti facerent corollas huiusmodi. i. ferta uitrea: & acus: respondebāt q̄ eis compurgant dentes: euelluntq; sentes: e pedibus: quoniam nudi usq; quaq; incedunt: propterea magnificiūt: acus: & imprimis magnipendunt sonalia: ubi uero introrsus profecti sunt: conspexere condēsissima nemora: uariiq; quatrupedum mugitus reboarunt: adeo ut cœlum ipsum intonuisse uideretur: tamen rati sunt ea animalia minime fera esse: argumento q̄ accolæ intrepide nudi nemora lustrant: solis arcibus: & sagittis communiti: pro arbitratu apros in promptu semper habent: mitiora armenta habent nulla: ut sunt boues: capræ: & pecora: uiri non sunt absimiles illis: qui insulam incolunt hispanam: capillum nigrū.

L

Effusus po-
pulus obuiā
predit alon-
so
Lēbi genus
cimbar
Gens haud
effera
Domos su-
beūt ligne-
as & p ibri-
ce foliis pal-
marū utunt
Multiuga
auitiorū ge-
nera
Pauis nostris
absimiles
Callēt arte
sagittandi
Corollæ q̄:
Acubus sen-
tes euellunt
& uitro cō-
purgant dē-
tes
In nēorib⁹
reboar⁹ ma-
ximi exau-
diuntur
Mitiora ar-
menta hēnt
nulla

Capillū pro
mittunt
Herbā es-
tant qua de-
tes cōpurgā-
tur
Nūdinas ha-
bēt: & em-
poria
Signatā nō
habēt pecu-
niam
Cicurata ani-
malia ludi-
brii cā circū
ferunt
Monetā cu-
dunt germa-
nicam
In ancipiti ē
an continēs
uel īsula fue-
rit
Chenchiete
regio auri se-
rax

promittunt: illudq; quasi more theutonico calamistratum ferunt: ut au-
tem dentes habeant albicantes: herbam quandam assiduo esitant rumi-
nantq; tritam expuunt: moxq; abluunt latice: eos; mulieres colunt cur-
rantq; rem domesticam: at uiri uenatu exercent corpora: tripudiis ac fe-
re ludicris omnibus usquequaq; insistentes. uasa famia habent cōpluras
quæ aliunde eo comportantur: siglinas tabernas ipsi nesciunt: nundinas
habent: & emporia: eoq; confluunt fere contermini: finitimiq; omnes
uarias multiuigasue ferentes merces: prout cuiusq; solum gignit: pecu-
nia eis haud est in usu: cuncta uenduntur: emunturq; permutatione re-
rum: non signata pecunia: aues mansuefactas: & cicurata animalia circū
ferunt ludrici causa: eaq; exornant torquibus unionum baccarūue: nec
non auri: ut apud nos mos est colla canum torque quapiam condecora-
re: ea regio non fert aurum: importatur aliunde: Idq; consequuntur sua
rum mercium permutationibus & excuduntur germanorum numi au-
rei: quos renenses uocant: uiri loco femoralium: utre utuntur: itidem mu-
lieres agunt: uerum hæ perraro exeunt: domi se continentes: cepe-
rūt nostri uinos huiusmodi percunctari: an longe ab ea regione essent
Maria: an forte in immensum regio protenderetur: responderunt se id
nescire: uerum credidere nostri eam regionem non īsulam sed conti-
nentē: quādoquidē adeo scatet omni genere animalium: ut non sit abso-
lutum credere continentem potius esse: q̄ īsulam: cum præsertim per
id latus uersus occidentem nauigauerint ad. M. prope mille nec tamen
terminus repertus est quispiam: demum sciscitabamur ab eis unde tan-
tum auri haberent: pro responso habuimus. Id erui in regione: quæ di-
citur chenchiete: quæ abest ab eis itinere sex dierū occidentem uersus.

Cap. CX.

De gentibus uariis locisq; innumeris ab alonso repertis.

Tulerunt
obrizū defe-
catūq; aurū
Tēpata ad-
modū regio
Hominū ge-
n^o haud sub-
dolum

QUO igitur alonsus niger proficisci decreuit: & tandem prima
nouembris. M. ccccc. canchietem regionem applicuit: quē
ut uidere accolæ: mox exuto timore commercii causa honori-
fice exceperunt ferentes quicquid auri per id tempus habebant: parum
quidem tulerunt uerum obrizum: defecatumq; regio abundat psitacis
temperieq; est incredibili: nam mense nouembri multus ibi algor: &
rursus in æstate nullus æstus torret plagam huiusmodi: temperata est
regio admodum: Id hominum genus sincerum est: & simulacris nullius:

fidunt cum his: ledunt neminem. Ibant ad nos uecti lembis: & cimbis
suo more fabrefactis intrepide noctu præferti: non aliter q̃ si proprias
ædes frequentarent. Id habent tamen: q̃ zelotypia plurimum laborant
cum nos adeunt: mulieres domi dimittunt: bombice scatet regio. q̃ppe q̃
suapte natura gignitur: colente nemine: eo subligacula conficiunt: qui
bus oculunt inguina. tandem illinc soluere: & progredientes itinere die
rum. x. nacti sunt regionem amœnissimam: ubi erāt complura oppida:
flumina: uiridaria: adeo ut spectatiorem nusq̃ locum uiderim: eo igitur
ubi accedere uoluimus: mox apparuere fere duo mille hominum: qui
suo more arcus & sagittas gestabant: loricaq̃ littus perq̃ diligenter ob
seruantes. hos cepimus nutibus: signis: & inclamationibus ad amicitia
& foedera prouocare: uerum nusq̃ adduci quiverunt: ut nobiscum iniret
foedus: uidebant magnam rusticitatem (imo feritatem quandam) præ
se ferre: q̃ obrem credidimus siluestres esse: corpora tamen habent habi
lissima simetricaq̃: colore ad nigritudinem inclinato: in uniuersum maci
lenta: Quare alonius niger iam repertis contentus: statuit referre gradu:
& patriam uersus: ea rursus transire qua uenerat.

Cap. CXI.

Quomodo alonius patriam reperit onustus bacis: & margaritis: &
quomodo congressus est cum Canibalis.

Egitur relato gradu alonius adnauigans deuenit in eā regione
quæ ciniana dicitur: ubi innumeri sunt uniones: & illic immo
rati sunt. xx. dies ut fessa fouerent corpora: & priusq̃ eo deue
nissent: non longe ab regione obuiarunt cancas. i. cimbis. xyiii. caniba
lorum: quos antropophagos iam diximus: qui ubi nostros eminus con
spexere: continuo celocem ambiunt: arcus & sagittas intrepide expediē
tes: at nostri tormēta exonerāt: & ueluti manum tumultuariā protinus
fundunt: q̃ cū terga dedissent: a nostris haud deserti cimbam amiserunt:
qui uero in cimba erant præcipites sese in pellagus dederunt: & nando
fere oēs euaserunt: unum tamē ex illis corripuere: qui adeo seuiebat i
humanos: ut in promptu uiros tres ligatos haberet: quos illico comede
ret. his itaq̃ solutis illis: custodiendum cāibalū dedim⁹: q̃ nō imemores ce
dis suos: uirum atrocissimum mox aggrediunt pugnīs scipionibusq̃:
quibus confectus parum absuit: quin animā efflauit: nam is socios cō
trucidauerat suos: & postridie eos quos libertate donauimus trucidatu
rus erat: post hæc percunctamur eos de canibalorum morib⁹: hi nobis

Zelotypia
plurimū la
borant.

Regio amœ
nissima

In foedera &
amiciciā de
scendere no
luerunt

Corpora ha
bebāt sime
trica

Ciniana re
gio unionū
ferax

Cum antro
pophagis
cōgre diunt
Vnum ex cā
nibalis corri
puere

Canibali hu
māi cruoris
nimium ap
petentes

Mirus parē
tandi mod⁹
Cōsumpta
carne: ossa
& cutis lo-
co reliquia
rum adser-
uantur
Onusti plu-
rifariā unio-
nib⁹ domū
tendunt
Māgonum
ingenium

respondent ei⁹ consuetudinis esse: ac feritatis: ut humanum sanguinem
plus nimio appetentes: peragrent circumadiacentes regiones: & ubi ter-
ra appropinquauerint: mox aggerem palis: & id genus lignis complu-
rib⁹ extruunt: quo se tutantur tantisper: donec regionem deuastauerit:
humanos corripientes: regio bacis abundat plurimum. In funere primo
rum hunc morem seruant: patricius ubi uitam exiit in carpento quod-
dam collocatur: & igne subdito sensim ueluti in suffitu corpus consumi-
tur guttatim distilante liquore humano: donec sola super sit cum ossib⁹
cutis: & eam recundunt ueluti rem sacram: & is est uita functi non me-
diocris honos. Itaq; his acceptis illinc. xiii. menses soluerunt: patriam re-
petentes: fere onusti unionibus plurifariā: nam uehebant complura: &
imprimis baccarum omne genus: libras. xcvi. libram uero uncia octo
efficiūt: emerant. n. huiusmodi margaritas p̄q̄ uili precio: nauigando tan-
dem in Galiciam diebus. xvi. deuenimus: & ibi mangonibus: quorum in-
genium est: & uniōes: & gemmas adamusim cognoscere: margaritas hu-
iuscemodi ostendim⁹ uisu quidem pulcherrimas: uerum eorum senten-
tia praeii perq̄ mediocris.

Cap. CXII.

De nauigatione Pinzoni socii admirantis: & de reb⁹ p̄ eum reptis:

Pinzonus

Quoniam Incentianus dictus Pinzonus: necnon aries eius germanus so-
cii oli colūbi i primeua nauigatione āni uidelicet .M. cccxcix.
sua ip̄ensa celoces quattuor expediunt: cōmuniūtq; oī gene-
re cōmeatum: & tandem superis fauentibus ab palos oppido soluunt
xviii. nouembris uersus insulas canarias: quas fortunatas appellamus: ut
& ipsi hactenus inaccessa adirent: & inde honorem: decus: & emolumen-
tum aliquando consequerentur: relictis igit insulis Fortunatis: ad caput
uiride deueniunt apeliote flante: quo uento nauigarunt ad leucas prope
ccc. & in ea nauigatione tātū progressi sunt: ut aquilonem iam non cer-
nerent: & ubi id sidus: quo duce utebantur: euanuit ab eorū oculis mox
atrox secuta est tempestas: uentus uidelicet ualidus: cum imbre grandi-
ne mixto: tamen apeliote uento adhuc uehebantur: non sine magno di-
scrimine ad leucas. cc. xl. processerūt: & tandem aliquando. xx. Ianuarii
eminus conspexere tellurem: cui quanto magis appropinquabant: tanto
minus profunditatis inueniebant: deficientibus subinde aquis: propte-
rea cunctis uada explorantes: nacti sunt profunditatem non excedere se
decim cubitorū: tandem in terram descendunt: & cum ibi biduo immo-
rati fuissent: nemo usq̄ apparuit: paulo igitur progressi noctu cum luna

Fortunata
insulae

Aquilonem
amplius nō
cernebant
Atrox exo-
rit tempe-
stas

Cum luna
pnox foret

pernox foret: conspicati sunt a longe micantia arma exercitumq; nō me
 diocrem: eo igitur e nostris triginta profecti sunt: quibus praefectus ius
 sit: ne hostem lacefferent: & cum comperissent armatorum aciem esse:
 gradum referunt: rem in crastinum differentes: ne ab praescripto praefe
 cti recederent. Postridie itaq; prima luce triginta uiri rursus eo contē
 dunt: qui ubi ab barbaris cōspecti sunt: mox excitarunt triginta duos ui
 ros torui atrocisq; aspect⁹: q; eis occurrerūt sagittis & arcubus suo mo
 re armati: hos nrī cepunt nutibus & in clamatōibus sibi uelle cōciliare:
 at illi seuiebāt magis ferociam incredibilem praese ferentes: nec unq; ad
 duci quiuerunt: ut foedera pacis nobiscum inirent: quare nostri his uilis
 classem repetunt. postero die barbaris congressuri: uerum illi nocte in
 tempesta castra deseruere. Lusitani uero rati sunt uagos huiusmodi po
 pulos: nec alias habere stationes q̄ Egyptii populi habeāt tartariq;: qui
 errabundi per orbem: nec mapalia nec domos habent: nisi quas quauis
 dies obtulerit: apud omnes aduene: eo p̄gunt quocūq; uoluptas trahit:
 modo huc: modo illuc: uxores & natos suppellectilemq; secum trahūt:
 eorum uestigia e nostris complures persecuti sunt: & ut ex pedum ue
 stigiis animaduernerūt proceriores sunt nostris: nam planta pedis duplo
 maius uestigium impraesserat: q̄ procerus quisq; apud nos figeret. pro
 gressi itaq; ultra deueniunt ad flumen quoddam magnum quidem: ue
 rum nrē classis minime capax. p̄pea cimbis expediūt: quae terrae appro
 pinquantes regionem exactius explorarent. his igitur iam terram tenen
 tibus: mox occurrūt populi innūeri inermes: idemq; nudi: qui nutibus:
 & signis nostram appetere amicitiam uidebantur: nostri tamen utpote
 morum eorum expertes: nō itrepide accedebant. uisum est itaq; hoc mo
 do populorum rit⁹ experiri: si quo modo adduci possent ad exercenda
 commercia. Igit̄ unus e nrīs iecit in cōsertam barbarorum turbam sona
 glium: at illi in nostros frustū auri quo facto hispanus quidam audacu
 lus accurrit: ut aurum proiectū acciperet: at illi condicō hominem cor
 ripiūt mira pernecitate. nostri uero relicta classe socio suppetias ferunt:
 & mox ingens praelium confertum est: eoq; discriminis nostri peruene
 re: ut uix eis pedem referre licuerit: urgentibus barbaris: nec profuit eis
 habuisse longiores hastas: ensesq;: quandoquidem id genus uulnerum:
 & deniq; mortem contemnentes ruebant in eos: ueluti atrocissimae feræ
 urinantes (idest aquis immersi) adhuc classem infestabant. effeceruntq;
 sua feritate: ut nostri male accepti celocem amiserint: occiso illius nauis

Viri torui as
 pectus fero
 citantes plu
 rimum

Vagi popu
 li habent po
 tius terras q̄
 habitent

Proceriores
 nrīs: cogno
 scūt ex pedū
 uestigiis

Populi hu
 iusmodi nu
 tibus nostrā
 amicitiam
 appetere ui
 debant

Hi populi fa
 laces nostri
 imposuere
 Ingens pra
 liū cōsertū
 est

Vrinantes
 classem infe
 stabant

praefecto: nostri autem moestissime id ferentes: illinc amissa celoce soluerunt: & ad aquilonē contenderūt: eo modo se sinuante littore.

Cap. CXIII.

Quomodo Pinzonus mare potu suaue iuenit: & de insulis variis:

Equor potu
haud insuaue

Complures
conspicabiles insulae
Chiama marina
tābala
Septemtrio
fere sub ori
zonte.

Payra regio
Nemora sandalii

Insulae icul
tae canibalo
rum metu.

Arbores q̄
ferūt electis
simā casia

Arbores im
mense pro
ceritatis

Prodigiosū
animal qua
drupes.

In crumena
catuli delite
sunt

Illiberis. i.
granata



Rogressi igit ad leucas fere. xl. nacti sunt pelagus potu haud insuaue: & dum causam suauitatis insolitam quaerunt: deueniunt ad quoddam ostium ingentis fluminis: quod in id mare vastissimo impetu exonerat: contra ostium autem insulae uisuntur complures cultae admodum: ac conspicabiles: uerum ibi nihil compserunt: quod ad eorum spectaret commercia: mancipia tantum triginta sex emerunt: quoniam nil compertum est inibi: quod expectationi illorum faceret satis: eis praesertim qui auide: lucris inhiabant: regioni nomen est chiama marina tambala: eius accolae referebant introrsus esse atrifodinas complures: postq̄ illinc abiim⁹ non longe ab flumine itinere per paucorum dierum: rursus septemtrio apparuit fere sub ipso orizonte: qui nostrum uisum terminat: peractis itaq; leucis. l. ea computatione: ad eam regionem deueniunt: quae payra dicitur: & ide ad ostium: quod appellant draconis: quodq; eiusdem est regionis: quo aliquādo pfectus est admirans: iter faciens per quasdam insulas: quae sunt e regione payre prouinciae ppe innumerabiles: ibi sunt nemora sandalii: quo onerant negociatores suas liburnicas comportantq; alio. Inter has insulas: quae meminimus: complures sunt incultae desertaeq; canibaloꝝ metu: ppea ingens domoꝝ ruina conspiciebatur: uidere etnū plurimos hoies: qui uisis nostris mox dilapsi sunt in editissimos montes. ea regio fert arbores: quae gignūt casiam electissimam. Nos uero rati his mercimoniis inesse lucrū ingens. multum casiae in hispaniā comportauimus: uerum phisici asseuerabant eam quidem optimam esse: si opportūo tempore legissent: ibi uidebis arbores tantae proceritatis: ac magnitudinis: ut si sex hoies restim ducerēt nec amplecti q̄rēt arborē unam: conspexere etnū ibi animal quadrupes prodigiosum qdē: nā pars anterior uulpem: posterior uero simiā presentabat. nisi q̄ pedes effingit humanos: aures autē habet noctuae: & infra consuetam aluum. aliā hēt instar crumenae. in q̄ delitescent catuli eius tantisper: donec tuto p̄dire queant: & absq; patris tutela cibatum querere: nec unq̄ exeunt crumenam: nisi cum sugūt: portentosum hoc animal cum catulis tribus sibilium delatum est: & ex

sibilia illiberim .i. granatam: in gratia regum: qui nouis semper rebus
 oblectant: catuli licet in itinere perierint conspecti sunt tamē ab com-
 pluribus: qui huic rei ad stipulant: Is itaq; uincennes affirmit ad nau-
 gauisse secus litus payrae fere leuchas. De. nec ambigit quia continēs
 existat: illinc ergo soluentes ad insulam hispanam deueniunt. xxiii. Iu-
 nii. M. cccccc: & inde aiunt rursus maria sulcasse occidentem uersus su-
 pra. ccc. leucas: & cum deuenissent ad quandam prouinciam: atrox tē-
 pestas adorta est eos: effecitq; ut protinus duae celoces pessum ierint:
 altera uero crepuit: at altera salutem sociis praeiuit: non tamen sine in-
 genti discrimine: seuebat profecto supra modum tempestas: uerum ad
 id accedebat q; socii laboribus innumeris fessi: uix sui potentes erant:
 positi igitur inter salutem ambiguan: & metum: eminus nauim conspi-
 ciunt quae uentis prosperis uecta perq; celeriter maria sulcabat: & quo-
 niam perpauci supererant: sibi nimirum metuentes: ac uitā prorsus despō-
 dentes: in eam deueniant opinionem: ut se mutuo occiderent. propte-
 rea in terram descendunt: rati omnino se atrociter subituros: haec medi-
 tantibus non defuit supernum auxilium: nam pacatis uentis: mari red-
 dita est tranquillitas: propterea conspecta nauis: in qua homines solum
 xviii. superstites erant: resumunt animos: & in hispaniam redire parant:
 utraq; igitur nauis uela uentis dedit patriam repetens: quo deuentum ē
 ultima septembris: post hos uero complures alii nauigarunt meridiem
 uersus. Iter agentes per payram Regionē itinere. M. quinque mille: nec
 unq; terminum nacti sunt: ideo arbitrantur cōtinentem: non insulā: unde
 nuperrime allata sunt complura: ut sunt casia aurum: bacce: piper ci-
 namomum: herbae: arbores: animalia multiuga: & alia cōpluscūla: quae
 apud nos minime uisuntur.

Cap. CXIII.

De nouo orbe: e lingua hispana in italicam traducta.

SVperioribus diebus abunde reddidi te mei reditus certiore
 uir praestantissime: nam si probe memini cōmonefeci tuā prae-
 stantiā de his oībus orbis ptebus: q̄s adiuerā cū classe: & ipēsa
 Regis huius inuictissimi: quae si singulae p̄siciatius expēdunt: uidebunt
 p̄fecto alterū orbē efficere: p̄pea nō abire nouū orbē nūcupauim? nā
 prisca omnes harū rerū p̄sus exptes fuere: supantq; eorū opinionē q̄
 nuperrime abs nobis sunt compta: quādoquidē hi rati sunt ultra lineam
 aequoetiale meridiē uersus nihil eē nisi uastū aequor: p̄stas icultrae in

L iiii

Altera pes-
 sū iuit: alte-
 ra crepuit

Vitam p̄pe
 despōderāt
 Mari reddi-
 ta est trāgli-
 tas

In patriam
 deueniunt
 Quā uasta
 regio ad me-
 ridiem.

Quae ab
 meridie alla-
 ta sunt.

Nouus or-
 bis
 Hic. reffellit
 eorū senten-
 tia: q̄ aiūt ul-
 tra equato-
 rē nihil esse
 nisi uastum
 aequor

Vltra eqno-
ctiale lineā
cultiores re-
giones q̄ ali-
bi gentiū in-
ueniuntur

Series nau-
igationis co-
rū : q̄ nouū
orbē quæsi-
tū profecti
sunt.
Magnæ ca-
nariæ i quo
climata
Promonto-
riū ethiopū
itra zonam
torridam
G.xiiii
Versus po-
lum antarti-
cū cōtēdūt
Quociens
ptesi sint ui-
tam
Reboāte ce-
lo fulgetris
coruscabāt
fore omnia.

fulas quasdam: id pelagus atlanticum dixere: & si quādoq; assensi sunt
nomnihil telluris fore : eā cōtendūt incultam esse: nec habitabilem: quo-
rum opinionē prefens ad eas partes nauigatio refellit: aperitq; omnib;
haud dubie falsam fore: & ab omni uero extorē : quoniā ultra æquato-
rem nactus sum ego cultiores regiones: easdemq; hītoribus frequētio-
res: q̄ alibi gētiū usq; cōperī: si asiā : si europā: si affricāue spectaueris: ut
latius in sequentibus liquebit: nā pratermissis obscuris rebus. Illustres
solum denarrabimus quæ sint scitu non indignæ. quasue nos ipsi corā
adiuerimus: uel ex fidedignorum relatu acceperimus: de mundo igitur
huiusmodi nuperrime inuento sedulo : & citra mendacium complura
mox explicabimus.

Cap. CXV.

De ordine nauigationis & de seua tempestate.

I Odicibus igit (ut aiunt) auibus ab ulis bona. xiiii. Maii. M. D. I.
soluimus iussu regis. tribus liburnicis expeditis: profecti sumus
quæsitum nouum orbem: & uersus austrum iter agentes uiginti
mensibus adnauigauim⁹: cuius qdem nauigationis seriē primo explica-
bimus: hunc igitur ordinem nauigando seruauimus. Nam per isulas for-
tunatas iter egimus: quæ nunc magnæ canariæ appellantur. hæ. n. sunt
in climate tertio: in parte extrema habitati occidentis. Inde sulcantes
oceanū littora affricæ nigrityq; gradu citato pcurrimus: usq; ad id p-
montorium: qd ptholomeus appellat ethiopum : nri uero caput uiride
Ethiopes autem bisecherē: & acolæ mandangā: & ea regio est intra zo-
nā exustā gradibus. xiiii. uersus aquilonē : quā nigrity incolunt. ibi re-
sumptis uiribus: & cōmunita oī genere annonæ claīse: sublatīs āchoris:
uentis uela dedimus. Iter nrū dirigentes uersus polum antarticū: non
nihil tamē ad occidentem declinātes Euro flante: nec prius tellus con-
specta: est q̄ iugi nauigatione æquora tribus mensibus : ac diebus toti-
dem uastissima æquora sulcauerimus: in qua nauigatione quæ discrimi-
na subierimus: quæ uitæ pericula: quas animi anxietates : interturbatio-
nes: naufragia: quotiesue uitā ptesī simus nrām: id multarū rerū sciis iu-
dicandū reliquo: & eis i primis q̄ optime norūt q̄ sit arduū incomperta
querere: & adire inaccessa: q̄ uero hæc nesciūt: rerum expertes: hui⁹ rei
iudices esse minime uolo: & ut paucis multa compræhendam: id sciant
nos adnauigasse. lxyii. diebus quibus fortuna pertinax atrox sæuie-
bat: nā quadragitaq̄tuor dieb⁹ reboāte celo nihil nisi tonitrua: fulgura:

ac corruscationes. Imbres grauissimos passi sumus: adeoque tenebricosa nebula coelum inumbrauerat: ut interdiu noctuque non aliter uidemus: quam proserpina existente cum Plutone. i. cum minime luna pernox est: nox atris tenebris obfuscatur: propterea adeo nos timor mortis incessebat: ut uitam prope despondisse uideremur. post hæc uero tam sæua tamque atrocia complacitum aliquando deo fuit uitæ compari nostræ: (quæ sua fuit clementia) mox tellus apparuit: qua uisa animi qui ceciderant elanguerantque condito redire ad se: ut usu euenit superantibus calamitates maximas: & præcipue ereptis de fortunæ reslantis faucibus. Igitur septimo augusti. M. D. I. in littore eius regionis iecimus anchoras: dantes deo maximo gratias. quas poteramus maximas: ritu solemnium & christiano more solemnium missarum celebrari iussimus: tellus reperta uisa est non insula: sed continens: quandoquidem in uastum protendebatur: nec finis apparebat quispiam: cultaque erat admodum: ac habitatore multiplici perque frequens. Inibi animalia fere omnigena siluestria: quæ huic orbi nostro sunt prorsus incognita: nacti sumus etiam ibi alia pleraque: quorum de industria non meminimus: ne surgat opus in iliada magnam: id solum haud prætereundum puto: quod dei clementia adiuti oportune tellus uisa est a nobis: nam diutius ferre nequibamus deficientibus com meatibus omnibus. lignis uidelicet: aqua: nautico pane: salitis carnibus: caseo: uino: oleo: & quod plus est uigore animi. Igitur deo: quod uiuimus: referimus acceptum: cui honos est: & gloria: ac gratiarum actio.

Cap. CXVI.

Quantum distet reperta tellus ab capite uiridi.

Quoniam igitur inter nos: ut secus littus huiusmodi nauigare mus conspectum eius haud quam deferentes: nauigauimus itaque tantisper: donec deuenimus ad frontem. quandam huiusce continentis: quæ uergit ad meridiem: hæc frons ab eo loco ubi primo tellus conspecta est: abest leucis fere. ccc. in hoc itinere sæpenumero terram applicuimus: & cum indigenis commercia habuimus: prout latius in sequentibus tibi compertum fiet: prætermisi. n. caput uiride ab hoc reperto continente: abesse leucis prope. Dcc. licet ego crediderim nauigasse plusquam. M. ccc. & id effecit atrox tempestas: & naufragia frequentia: & naucleri inciticia: quæ omnia iter prolongant: eoque loci deuenimus: ut si Cosmographia nobis nota fuisset: incuria naucleri de nobis actum erat:

Vbi proserpina est cum plutone: luna minime est pernox.

Atque languerant: condito ad se redierit Tellus repta frequenter habitatore.

Complura animalia huic orbi incognita Oportune nacti sunt terram.

Quod uiuunt: deo acceptum referunt.

Frons quæ uergit ad meridiem.

Quæ iter prolongant.

Ni cosmographia non uisisset actum erat de eis.

Pagina nauigationis
Rursū accē
dūtur ut no
uum uisant
orbem
Hoiūm ge
nus pientis
simū.

Eleuatū ha
bent orizon
tē gradibus
l.

Quāta ca
li temperies

Io. euāgeli
sta i sua apo
calipsi
Cicuratum
hominū ge
nus
Corpora ha
bent habilis
sima.

nam nullus erat itineris Dux : qui ad leucas quingentas noscet ubi nam gentium essemus:errabundi enim eramus:& uagi:nescientes quo tenderemus:nisi astrolabio:& quadrante astrologicis instrumentis:adamusim mihi:& sociis consuluissem:comparauiq; mihi ob id nō mediocrem gloriam:adeo ut deinceps eius loci fuerim semper apud eos : cuius sunt apud probos uiri eruditiores:docui enim eos cartam nauigationis:effeci q; ut faterentur consuetos naucleros nihil hactenus sciuisse : si mihi confererentur cosmographiæ expertes. Itaq; dicta frons reperti continentis : quæ uergit ad meridiem in ulteriorem spem nos induxit scrutandi uidelicet eius orbis peragrandiq; ad regulam:communi igitur sententia decretum est : ut regionem exploraremus etiam introrsus mores & ritus gentis illius percunctaremur:adnauigauimus ergo secus litus leucis fere.Dc.subinde in terram descendentes: habito cum accolis colloquio frequentiore:a quibus profecto honorifice: ac cordate excipiebamur:& eorum probitate:& natura innocentissima prouocati non nunq̃.xv.uel.xx.diebus apud eos non inhonori uersati sumus :sunt.n.hospitales admodum: sicuti latius infra patebit . Is igitur continens auspicatur ultra æquinoctialem Lineam gradibus octo uersus polum antarticum:& tādū secus hoc littus nauigauimus:donec superato Tropico hiemali prope polum antarticum gradibus.xvii.& medio: applicuimus:ubi eleuatum orizontem habent gradibus.L.quæ uero ibi conspiciatus fuerim : mortalibus nostri æui incomperta sunt : gentem uidelicet : mores : humanitatem : soli feracitatem : aeris temperiem : salubritatem coeli : corpora coelestia : & imprimis octauæ spheræ sidera fixa:quorum sphaera nostra non meminit: nec hactenus cognita fuisse ab priscis etiam eruditionibus : ea mox sedulo sum denarraturus.

Cap.CXVII.

De moribus:& natura gentis illius:

Requentior est igitur hæc regio cunctis quas unq̃ uiderim regionibus:nam uidetur innumera:ut cōmeminit Diuus Ioannes in sua apocalipsi:id genus hominum cicuratum est admodū :& māsuefactū: nēini noxiū:nudi prsus icedūt:uti eos parēs natura peperit:nudi nascūt:nudi rursus moriūt:corpora hēnt habilissima : utpote scā ad simetriā:simetrica dici iure possunt:colore ad rubedinē iclināte

Id efficit candens sidus quod non difficulter torret nudos homines : ca-
 pillos habent nigros : sed promissos : incessu : & ludis agiles sunt : q̄ qui
 maxime : facie sunt p̄q̄ liberali : ac uenusta : nisi ipsi eam deformarent de
 honestamento fere incredibili : nam terebratam perforatamq̄ faciem cir-
 cūferunt : uidelicet genas : maxillas : nares : labra : aures : neq̄ foramine me-
 diocri aut uno : sed magnis compluribusq̄ . Nam uidi quādoq̄ quempiā
 septem foramina in facie habentem : quæ singula capacia erant pruni
 unius damasceni : dēpta itaq̄ carne : hæc oplēt lapillis q̄busdā ceruleis :
 marmoreis aut cristalinis : uel ex alabaastro pulcherrimis : aut ebore uel
 ossib⁹ candidissimis : more suo : arte non inepta fabrefactis elaboratisq̄ :
 quæ res adeo est insolens & turpis : ut mōstrum prima facie præferat :
 homo uidelicet q̄ gemmatam faciem circumfert terebratus foramine
 multiplici : & si credere dignum est : lapides septem in facie habens : qui
 singuli medii palmi magnitudinem superant : nemo est profecto : qui nō
 admiretur : cum præsertim animo attentiore apud se hæc tam prodi-
 giosa expenderit : uera tamen sunt : nam ego aliquando obseruaui dictos
 septem lapides pondo fere unziarum sexdecim : inaures & ipsi ferunt
 præciosiores : uidelicet annullos appensos : aut baccas penfiles : mo-
 re Aegyptiorum : Indorumq̄ : hunc morem uiri tantum seruant : at
 mulieres solum ferunt inaures : habent etiam scēmine & alium morem
 atrocem : & totius humanioris uitæ expertem : quoniam igitur mulieres
 huiusmodi in uenerem pronæ sunt admodum : & salaces : id facinus pa-
 trant : ut turpiori earum uoluptati faciant satis : nam uiris in potu dant
 herbæ cuiusdam sucū quo epoto : inguina mox tument : & crescunt
 non mediocriter : & ubi id non profecerit : uenenata quædam ad-
 mouent : quæ mordicus inguen lācinent tantisper : donec tumescat : fitq̄
 propterea ut apud eos complusculi testes amittant : & eunuchi reddan-
 tur : lanam non habent nec linum : ideo omnisfariam panno carent : nec
 Gosipinis uestibus idest bombicinis utuntur : nullius enim egent ami-
 ctus : qui nudi usquequaq̄ incedunt . apud eos nulla sunt peculia : com-
 muna sunt omnia . Regem non habent : nec imperium . unusquisq̄ sibi
 ipsi Rex est : tot ducunt uxores : quot libuerit : in promiscuum coeunt :
 nulla sanguinis ratiōe habita : cum mīre filius : & frater cum sorore coeūt :
 libidinem passim exercent : instar brutorum animalium : nam ubi-
 q̄ : & cum quauis muliere : etiam sibi forte obuia : rem peragunt ue-
 neream : dirimunt etiam pro arbitrato coniugia : quoniam exleges

Candens si-
 dus
 Facie sunt
 p̄q̄ liberali
 nisi dforma-
 rent eam de
 honestamē-
 to incredibili
 Terebrant
 corporis p-
 tes multifa-
 riam
 Res porten-
 tuosa
 Lapidēs pō-
 do unciarū .
 xvi.
 Inaures fe-
 rūt scēmine
 In uenerem
 salaces
 Quib⁹ irri-
 tamētis pro-
 uocāt ad fre-
 quētiorē ue-
 nerē uiros
 scēminæ
 Cōia sunt il-
 lis omnia
 Impia non
 norunt
 In p̄miscu-
 um coeūt
 Exleges sūt
 & ab iure ex-
 torres

Perniciosa
uiuendi li-
bertas

Quos uice-
rint hostes i
cibatu ha-
bent gratif-
simos

Pater epula-
tur filios. &
uice uersa
nati uescun-
tur parenti-
bus

Humanæ
carnes sali-
tæ cōigna-
tionib⁹ pen-
siles

Hostiū car-
nes appeten-
tiā cibi faci-
unt

Diloricati
præliantur

Obese qui-
dem sūt. sed
nō dformes

Fœtæ non
sunt in aspe-
ctu corpis
uirginib⁹ ab-
similes

sunt: & ab iure sunt extorres: templa nō habent nec legem: minusq; ido-
la colūt: qd plura p̄niciosam habent quādā uiuendi libertatem: quæ
Epicuris potiusq; stoicis quadrat. com mercia non exercent: pecuniam
nesciūt. Inuicem tamen disidēt: prælianturq; atrociter: sed ordie nullo:
iuuenes senes cōciōe flectūt: trahuntq; i eorū sniam: & quocūq; libuerit:
accēdūtq; ad bella: qb⁹ hostes cōficiūt: quos subegerint p̄fligauerintue
hostes i cibatu hēnt gratissimos: carne uescunt humana: adeo ut p̄ fi-
lios epulet: & uicissim nati parētē: put fors tulerit & euētus. uidi ego
quēdā pditissimū hoīem: q p gloria nō mediocri iactabat se esitauisse
supra. ccc. uiros: uisi ēt urbē quādā: ubi imorat⁹ sum dieb⁹ fere. xxvii. &
ibi cōtignatiōib⁹ humanas carnes easdēq; salitas p̄siles uidi. uti nos car-
nes aprugnas: sole uel fumo sicatas appēdim⁹ in culina trabib⁹: & impri-
mis illicitia: & id gen⁹ alia: imo mirabant plurimū: q nos nō. uesceremur
hostibus: quorū carnes aiūt appetētīā cibi facere: & miri saporis eē: easq;
extollūt tanq; dapes ganeatas opiparasq;: arma hēnt nulla p̄ter sagittas
& arcū: his atrocissime diloricati præliant: qppe q nudi cōgrediuntur:
cōsauciāturq; nō aliter q fera aīalia: hos nixi sumus pluries uelle trahere
i nīam sniam: psuadebamusq; idētidē ut tādē aliquā ab his improbatis
morib⁹ (ueluti ab re abhomināda) tēparēt: q nobis sæpenūero polliciti
sunt se tēperaturos ab hac sæuitia. mulieres uero (ut præfeci) licet nu-
dæ icedāt uagæ: & salaces i uenerē: nō sunt tamē deformes: q habilissi-
ma corpora hēnt: nec qd exusta ut forte sibi cōplures psuadere qrēt:
& licet obese: & præpingues: nō tamē ob id deformant. & q miratu nō
ē idignū nullas (uel puerpas) uidi q demissas hērent māmās: nā licet pe-
pererint: fœtæ nō sunt i aspectu corporis uirginibus absimiles: nō cape-
ratā cōtractāq; i uētre uidebis cutē: & ea q honestæ noiari nō possunt:
p̄flus ab uirgīe nō absūt: ubi christiāorū copiā hēbāt. mixtū ē dictū: q tur-
piter sua corpora p̄stituerēt: libidinosiores supra oēm credulitatē. annis
uiuūt cētū: & qnquagita: raro ægrotant: q si forte i morbos inciderint:
sibi herbarū succo medent p̄tinus: hæc sunt quæ apud eos cōperi nō ob-
scura: uidelicet aeris tēperiē: cœli clementiā: solū ferax: longā ætatē. Id
forte efficit Eur⁹: q istuc iugiter p̄flat: qq; eius loci apud eos ē: cui⁹ aq-
lo apud nos. piscatu gaudēt: eoq; uictitat plurimū: adiuuātē hoc uotū
natura: nā æquora inibi scatēt pisciū oī generū. ueneatū parū oblectāf:
qd efficit ferarū igēs multitudo: pauēt enī ob nō cicurata aīalia siluas fre-
quentare. uisunt ēt ibi leones oīfariam: ursi: & id genus alia. arbores ibi

crescunt i tantā altitudinē: ut uix credas: tēperāt igit ab siluis: utpote q
nudi: & diloricati inermesq: tuto feris haud congraderentur.

Cap. CXVIII.

De soli feracitate: & coeli temperie.

Regio ē aprica ferax: & eximie amœna: & licet sit cliuosa: irrigua tamē ē fontib': ac fluuiis inuēris: siluasq: hēt adeo cōden-
sas: ut uix trāsītū prabeāt: obstāte arborū frequētia: his iner-
rāt aialia multiuga: eadēq: s̄auissima: arbores: & fructus absq: cultore
suapte natura crescūt: fructus hēt uberrimos: eōdem suauissimos: nec
mortalibus noxios: nostris prorsus absmiles: gignit etiamnum terra inu-
meras herbas: & radices: qb' panē cōficiūt: & alia pulmenta: semina sunt
cōplura: ueq: n̄ris minime similia. Regio nullū fert metallum: prater au-
rum: auri igit ibi igēs ē copia: licet nihil nobiscum attulerim' ide. hoc
prio itinē: nā de hac re certiores nos fecerūt idigenæ oēs: q plagā hāc
auro scatere adfirmabāt: idq: apud eos minime i precio esse: & fere nul-
lius momēti. Identidē pradicabāt: baccas: margaritasq: cōplures hēt.
ut i superioribus cōmeminim': quorū oīum si uellem singillatim memi-
nisse ob innumerā multitudinē multiugamq: naturam: surgeret i opus
magnum hāc historia. Nā plinius uir absolutissimus: q tantarū rerū texuit
historiā: nō tamen horū millesimā ptem cōsecut' est: quæ si singula pce-
suisset lōge aliud opus effecisset: si ad magnitudinem spectes: alioqn ab-
solutissimum: & id iprimis admirationem p̄bet nō mediocrem psitacorū
multiuga natura: colosq: multiplex: & uariū: adeo ut Polidetus uir i pi-
ctura tāt' has auitorū uarietates uix cōseq potuisset: arbores omnes inte-
narrabilem suauitatem fragrāt: gummas: liquores: & sucos emittunt pas-
sim: quarū uirtus si nobis cōperta foret: puto nihil nobis nō solum ad uo-
luptatē: sed ēt ad sospitatē: bonāq: ualitudinē defuturū: & si q ē i orbe pa-
radisus terrestris nō lōge ab his regiōib' haud dubie eē dēt. Itaq: ut sum-
p̄fatus regio uergit ad meridiem tāta coeli tempie: ut nec hieme algeāt:
nec estate exaestuēt.

Cap. CXVIII.

De sideribus poli antartici

Cœlū inibi: & æra praro nubes inūp̄fāt: fere semp serēa sunt:
rorat quādoq: sed lēiter: uapores sunt p̄p̄e nulli: nec diuti' ro-
rat: q̄ tres uel q̄tuor horis: & istar nebulae mox faciscit: cœlū
decētissime exornat siderib' qbusdā: q sūt nobis icōpta: quorū ego cōsi-
gnātissime mēini: & p̄c̄sui fere. xx. tāta claritudinis: ut apud nos uen':
& iupiter: p̄pendi et̄nū. eorū circuitus: & uarios mot': metitusq: circum-

Procere ar-
bores

Aprica loca
ac feracia ir-

riguaq: licet
cliuosa

Nullū fert
metallū pre

ter aurum

Aurum hic
non ē i prae-

cio

Plinius uir
absolutissi-

mus oīum
haud memi-

nit

Psitacorum
multiplex

natura:

Polidet' in
pictura tāt'

Si terrestris
paradisus ē

in rerum na-

tura. hic p-

fecto foret:

Ingens cœli
temperies

Cælum rarē
ter nubes

inumbant

Rorat quan-

doq: sed leni-

ter

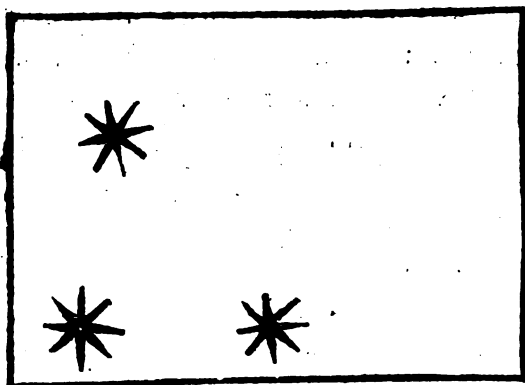
Clarissima

ibi astra

Polus antar-
ticus urſam
maiore nec
minore hēt

ſeretiā: ac diametrū nō difficulter: cū geometriā nō ignorare: ppea pro
cōperto hūi maioris eē magnitudinis: q̄ autumēt mortales: & i primis ca
nopus tres cōſpicatus ſum: duos claros admodū: tertiu obſcurū & diſi
milē aliis: polus antarticus urſam maiore nec minore hēt: ſicuti eſt uide
re i nro artico polo: nec eū cōtigūt ſidera q̄piā clara: q̄ uero ipſum am
biūt: tria ſunt quæ figurā præſerūt triāguli orthōgoni: quorū id me
dio loco uiſit nouē gradus & medium circūferentiæ habet: & ubi hæc
exoriuntur a leua cōſpicitur canopus albicans eximie magnitudinis q̄
ubi in medium celi deuenit: inſcripſam præſentat figuram.

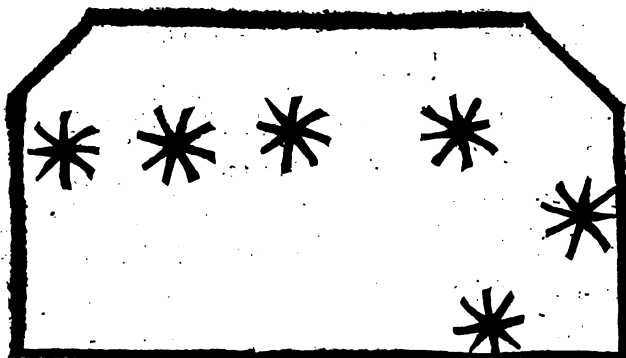
Canopus ſidus.



Tria alia ſi-
dera

Hiſ ſuccedūt tria alia præclara ſidera: quorū mediū hēt diametrū cir
cūferentiæ duodecī graduū cū dimidio: & i medio eorū alter canopus
cernit̄ albus: hunc ſequunt̄ ſex alia cōſpicua ſidera: quæ claritate cun
ctis octauæ ſphæræ ſideribus præſtāt: quorū mediū in ſupſitie firmamē
ti diametrū circūferentiæ habet graduū. xxxii. hæc aſtra concomitat̄
canopus igēs ſed niger: quæ oīa cernūtur in uia lactea: & ubi ad lineā
peruenerint meridionalem inſcripſam referunt figurā.

Canopus ſidus.



Cap. CXX.

De nonnullis illius hemispherii: quæ philosophis repugnant.

Ilic itaq; conspicatus sum complura alia sidera: quorū motus multiplices ad unum sim obseruans: librum edidi quendam con signatissime in quo com:memini fere omniū: quæ in hac mea nauigatione nō obscura dignoscere quīui: & is apud hunc inuictissimū regē adhuc hospitatur: quē spero ppediē ad suum dominum rediturū: in eo itaq; hemispherio: nō indiligēter quædā perpēdi: quæ philosopho rum sinā refragantur: utpote cōtraria: ac oīno pugnancia: iter cætera: irim. i. arcum coelestem: album circiter noctem mediā: quoniam secūdū opinionem quorundā: colores trahit. a quattuor elementis ab igne. ui delictet rubeum: ab terra prasinum: ab aere lacteum: ab aqua ceruleum: sed lōge aliter sensit aristotiles in meteoris: dicitq; irim esse repulsionē radii redundantis ad uaporem. sibi appositæ nubis: sicut splēdor ī aqua refulgēs. In pariete refulget: rediens ad ipsum: sua interpos:itione feruo rē solis tēperat: resolutione in pluuias: inferiora secūdat: specie sua supe riora pulchra reddit: dominiū humiditatis in aere esse ostendit: unde in fra quadragita annos a mūdi fine nō apparebit: qđ elementorū desicca tiōem idicabit: pacē inter deū & homines denūciat: semp ex opposito so lis est. Nunq̄ apparet in meridie: qā sol nūq̄ est in septentrione. Plinius tamē ait q; post autumnī æqnoctiū apparet quacūq; hora: hæc excerpta sunt ab landino ex æneidos quarto ab interprete: ut nemo suis fraudet laborib⁹: sed su⁹ cuiq; reddat honos: eū uidi rursus & iterq;: neq; ego un⁹ arcū hmōi aiaduerti: uerū complusculi ē nautis huic sententiæ suffra gantur meæ: rursus uidimus neomeniam .i. nouam lunam eadem die: qua cum sole coniungitur. Ibi etiam singulis noctibus uidebis uapores: & faces ardentissimas cœlo inerrare: præfeci paulo supra si tibi succur rit: id hemispherium: quod nisi loquamur īproprie: hemispherium dici non posse: si nostro collatum fuerit: tamen nōnihil formam eius effinge re uidetur: uisum est īproprie loquendo hemispherium id appellare.

Cap. CXXI.

De forma quartæ partis terræ nuperrime inuentæ.

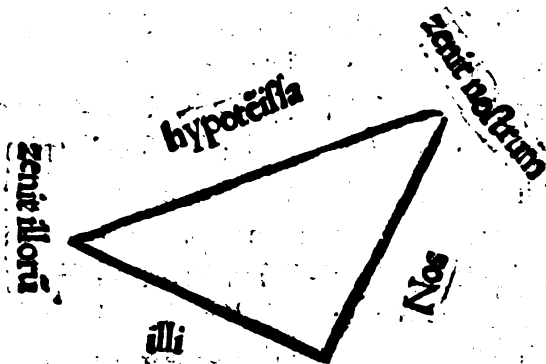
Igit ut sum p̄fatus ex ulis bona unde nos soluimus: quæ distat ab æqnoctiali uersus septētrionē gradib⁹ fere. xl. nauigauim⁹ usq; ad eā regionē: q; est ultra æqnoctialē gradib⁹ qnquagita

Liber de si
derū cogni
tuDe iri albo:
& de eo cō
pluraNeomenia
eadē die qua
phebo con
iungitur.
Hemisph
erium impro
prium
Distat ulis
bona ab æq
noctiali uer
sus septētrio
nē. g. xl.
Superi⁹ æq
torē ad gra
dus .l.

Metiti sunt
q̄rtā orbis
partem
Linea trans-
uersalis
Linea ppen-
dicularis

Figura tri-
guli orthogo-
ni

quos si simul collegeris nonagenarium efficiet numerū: qui quidem nu-
merus quartam partem obtinet maximi circuli: iuxta uerā priscorū sup-
putationē traditā nobis: liquet igitur oībus nos quartam orbis partem
meritos fuisse. propterea nos qui uis bonā incolimus: citra æquatorem
gradibus prope .x. in regione septentrionali distamus ab eis qui ultra
æquinoctialē lineā degunt in meridionali longitudine angulariter gra-
dibus nonaginta. i. ab lineā transuersali: & ut etiā compertius rem intelli-
gas lineā perpendicularis: quæ dum nos recto gradu consistimus: surgit
ab puncto coeli: & tendit ad nostrum Zenith: eademq; lineā eorum:
qui ultra æquatorem sunt ad gradus quinquaginta: latera percutit: fitq;
propterea: ut nos in lineā recta simus: ipsi uero sint (si nobis cōferant)
in transuersali: & is situs efficit figuram trianguli orthogoni quarum li-
nearū rectam nos tenemus: prout latius declarat subsequens figura. & de
cosmographia: satis superq; dictum arbitror.



Cap. CXXII.

Cur liber dictus sit dies tertius:

Dies tertius

Libri alii
tres
Ingens glo-
ria n̄i serua-
toris

Nec sunt itaq; quæ in hac ultima nauigatione scitu digna cē-
sui: quæ etiā oculis subieci: nec ab re opus nuncupauī diem ter-
tium: quandoquidem prius edidi libros alios duos eius nauiga-
tionis: quam ex præcepto regis perfecti occidentem uersus inq; eis com-
plura scitu non indigna consignantissime sunt exarata: & ea imprimis:
quæ spectant ad gloriam nostri seruatoris: qui hanc orbis machinam mi-
ro extruxit artificio: quis. n. satis p meritis digne deum laudare possit:
cuius mirabilia commemorauī in opere prædicto: legens cursim quæ

spectant ad firmum: & cultum orbis: ut dum laxius oculū dabitur: exactius de geographia opus quodpiā edā: ut mei (uel posteri) meminerint: & ex hoc ope discerent uberius deū maximū colere indies magis: eaq; ali quando scirent: quæ nostri ueteres prisciq; patres prorsus nesciuerūt: ppea seruatore[m] nostrū (cui ppiū est misereri mortalitatis) omnibus uotis præcor supplicibus: ut sinat me tantisper uiuere: donec id peregerim: quod mente concepi: at alios duos dies in aliud tempus differēdos reor: cum præsertim rediero sospes in patriā: eruditorum opera: & cō filio: necnon amicorum hortatu luculentius opus edam.

Cap. CXXIII.

De excusatione Alberici: & uoto eius:



Abis ueniā uir candidissime si ultimæ navigationis diaria ad te nondū misi: sicuti pollicitus fueram: in causā fuit rex serenissimus: qui adhuc domi meos libellos detinet: uerū postq̃ di stuli in hunc diem edere id opus: forte fortuna addā: & quartū diem: hæsit cordi mihi rursus peragrar[e] eam orbis partē: quæ spectat meri diem: & huic operi iam Nauādo in expedito sunt liburnicæ duæ arma mentis ac cōmeatibus ubertim cōmunitæ: dum igit[ur] proficiscar in oriē tem iter agens per meridiem: notho uehar uento: quo cū deuenero plura absine fient in decus & gloriā dei: necnō patriæ emolumentū: & mei noīs æternitatē: & imprimis i senectutis meæ (quæ iā ppe appetit) honorē: & leuamen: quare nihil desideramus in hac re præter cōmeatū regis: quo ipetrato: pleno gradu contendam: quod deus bene uertat.

Cap. CXXIII.

De his qui plura querūt: q̃ liceat.



Idus interpres presens opus e Lusitāo italicū fecit ut scirent q̃ latium accolunt q̃ magna indies occurrunt: & item qui sibi nimium arrogans: intelligerent omnia se scire non posse: quando quidem hæc mira tot uiris accerrimis ingenio hucusq; ab condito orbe incōperta fuere: hinc arguit[ur] temeritatis & supbiæ nostra arrogans natura: quæ scire posse putat omnia.

Cap. CXXV.

Liber sextus rerum memorabilium calechut: quæ non sunt absimiles illis: q̃s Petr^o aliares secūdo & altero tractatu scripsit: quæ rursus colliquescent ex litteris quorundam nobilium uirorum: ut latius in sequentibus patebit.

M

Pollicet se exactius tractaturū de cosmographia Seruatoris proprium

Quartum diē sponder

Vbi sospes redierit plura pollicet.

Auctoris intentio Insinuat naturam humanā superbie

Liber sext^o

Exemplum litterarum cuiusdam cretici dominorū uene-
torum legati apud regem Lusitanorum die . xxvii. Iunii.
M.D.I.

E. xiiii. libar-
nicis . vii. tā-
tum rediere

Vbi expidū
isule

Vbi auspica-
tur inferior
ethiopia

Caput bōe
spei quan-
tū distet ab
barbaria tu-
neti

Prasū pmo
torū non p
tergressus ē
ptolomeus
Zaphala au-
rifodina om-
niū feracissi-
ma

Iter qndeci-
mile milia-
rium

Noua tellus
psitacorum
Ingēs plaga

Serenissime princeps &c. reor. V.D. certiore iam factā fuisse ab præstāissimo legato regi omnium memorabiliū : quæ hic usu euenerūt : & imprimis de classe : quā nuprime rex lusitaniæ inuictissimus in indiam expediuit : que superis miserantibus rediit : sed multata ratibus septem : nam eo concesserant liburnicæ . xiiii. & septē tantum incolumes redire : reliquis perfundatis : igitur egregie princeps per latus mauritaniæ : ac getuliæ notho ducti deuentum ē ad caput uiride : dictum olim experias : ubi uisuntur hesperidū insulæ : & ibi auspica Ethiope inferior uersus orientē : ultra quam prisca minime iuere : hinc egreditur latus Ethiopiæ uersus orientem donec respondeat lineæ ciliæ ab dicto latere intra lineam æquatoris ad quinque uel sex gradus : & circiter medium dicti lateris uisitur aurisodina huius regis : postq; eā surgit caput adaustriū excedens hiemalem tropicū per gradus . ix. Istud caput dicitur bone spei : & illinc itur in nostras barbarias itrorius ad . M. fere quinque milia uersus plagam nostram : cum uero præterieris dictum caput mox regio se sinuat donec ad præsū deuenias promontoriū : qd antiqui : & imprimis ptholomeus : pro termino meridionalis regionis posuit : ulteriorem uero plagam appellauit incognitam . inde itur ad trogloditas : ubi aurisodina uisitur : quam appellant Zaphallam : ubi maiores nostri adfirmant uim auri ingentissimam esse : q̄ alibi gentium : hic intrant sinum barbaricum : & inde in oceanum deuenitur indicum : & demum ad urbem calechut . id est eorum iter : quod si recte supputaueris . M. prope quindecim milia uastitate sua occupat : ubi secus littora itur : si uero desertis littoribus recto itinere ibis : recessus terrarum : & anfractus montium prætermittens : sed in altū tendens : usquequaq; lōge minus iter erit : q̄ prædiximus : supra caput bone spei lebegio uecti uento : nacti sunt nouam tellurem : quam appellarunt psitacorum : quoniam inibi inueniuntur alites huiusmodi incredibilis proceritatis : utpote qui brachium & dimidium longitudine excedunt : multiugi coloris : duos nos uidimus : qui fidem rei prebent . Nautæ itaq; ubi conspexere latam plagam : credidere continentē . propterea adnauigarunt tantisper : donec terræ spacium duum milium miliarium superarunt : nec tamen finis est

reperitus tante uastitatis : plagam incolunt uiri nudi : & proceri formosiq; admodum : in eo itinere amittere naues quattuor : duas ipsi misserant ad aurifodinam : quas autumant non reuersuras : septem uero concessere calichut : ubi honorifice nri pro congressu sunt excepti : aedesq; ab principe consequuti sunt : & ibi nostrae naues statiuam fecerunt : obiter superuenerunt maurorum : & circūadiacētium populorum rates : & cōprimis magni soldani liburnicae : & hi omnes conspirarunt in christianos : quippe qui egreferebant christianum genus usq; in illas partes propagari : lactabantq; eo nostros contendisse : ut illis lucra adimerent sua : propterea primo loco naues onerare cōtendebāt nro negociatore reluctante : qui mox regi de maurorum insolentia questus est : quem illico deprahēdit mauris fauere : tamē ut erat uir ambigue fidei nostris respōdit in hunc modum : se animo haud æquo laturum ut mauri prius mercimonia liceantur : q̄ christiani sua commercia absoluerint : & in huius rei specimen iubebat : ut mauris qui huius decreti prauaricatores comperti forent mercimonia omnia impune adimerentur : eaq; occupantibus adiudicabat : congressi igitur christiani cum mauris illico tota urbs in partes maurorum declinauit : quare christiani generis strages magna effecta est . In qua supra .xl. homines desiderati sunt christiani nominis : inter quos oppetiit negotiorum nostrorum gestor : qui licet undabūdo mari sese credidisset : correptus est tamen ab barbaris : & uitam efflauit : moerore omnium : hæc igitur ut nostris nota fuere condicōto tormenta omne genus exonerant : & classem præfecti siriae .i. soldani rogo consumpserunt : nam in ea erant naues decem : catapultis uero : & bombardis urbem prope deuasarunt : complures domos incendentes : quæ p̄ imbrice (instar mapaliū) paleas habebant : quāobrem illinc abiungere : & duce iudeo : qui fidem christi induerat : aliud regnum petiere ultra calechut ad .M. fere quadraginta cuchinū appellāt : eius rex odit regem calechut : q̄ qui maxime . Is igitur in odium regis calechut nostros perbenigne excepit : & hic maiore habet aromatum copiam : q̄ rex calechut : quare nri tot diuitias ide asportarunt : ut uix id audeam referre . Nam ipsi aiunt emisse illic cantarū (id est genus mensuræ non mediocris) cinamomi aureo uno . Rex igitur huius regiōis legatos misit ad regem lusitanum duosq; obsides : ut securius eo nostri redirent : at rex calechut interea ingentissimam classem expediuit in nostros : qui quoniam

De progressu portugallensium
Ibi statiuam naues fecerunt
Barbari in christianos conspirant unanimiter
Rex calechut ambigue fidei
Astus regis : Cōgrediūf mauris christiani
Christiani stragē passi sunt
Classis soldani cōburitur
Catapultis urbē demoliantur
Regnū cuchini
Id regnum scatet aromatibus
Rex calechut obiter nequit ifidi as nostris

Pertimescē
da classis
Insula ubi
diui thomæ
contuberna
lis xpi cor
pus q̄scit:
Hic rex quā
to amore no
stros p̄seque

Naues oēs.
præter unā
rediere

Rex legatū
alloquitur

Dies agunt
lætos & hi
lares

Venetis plu
ra pollicitus
est rex lusita
niæ: mō n̄ tē
parēt a mer
cibus

onustas habebant naues: illis cōgredi haud quāq̄ uoluere: sed altum pe
tentes borea ducti (quem uentum ipsi ignorant) euaserūt: erat. n. perti
mesceda classis quippe quæ supra centum: & quinquaginta naues ha
bebat: ferebatq̄ hominum quindecim mille. Igitur cum euasissent di
scrimen: deuenerunt ad quandam insulam: ubi diui thomæ corpus quie
scit. huius insulæ dominus christianos honorificentissime excepit: &
sancti corporis reliquias in specimē amiciciæ nostris dedit: quid plura
aromata omne genus nostris (quos nusq̄ uiderat) absq̄ pecūia obtulit:
soluerent demum cum sibi peropportunum fuisset: & rediissent felici
bus (ut aiunt) auibus. uerum nostri illius commercii non egebant: ut
pote qui onusti erant admodum: absuerunt in hoc itinere menses. xiiii.
uerum trimestri rediere: & addebant deinceps celerius iter perficere pos
se: ut pote qui iam recessus: & ambages maris nouerant: ut puta in de
cem mensibus iter se facturos rentur: Naues rediere omnes: præter unā
quæ illisa scopulis quibusdam pessum iuit: saluis tamen uiris: quos ue
hebat: & ea capax erat sexcentorum doliorum: nondum tamē applicuit
classis: una tantum liburnica portum appulit: reliquæ uero non longe
ab urbe esse censentur. hæc. n. quæ nuperrime aduenit portum attigit
ea die: quæ est diuo iohanni percelebris admodum: agebam enim per id
tempus apud serenissimum regem: qui me compellās his uerbis inq̄t:
heus uir probe congratulare mihi: quoniam mea classis iam est in uado
omni aromatum genere onusta: quod ego audiens: ut par erat: hæc no
ua læto animo excepi: & in gratiam regis iussi meis: ut festiuissimum:
q̄ possent diem agerent: æris: tinnitu: & cimbalarum: tibicinumq̄ (ut
ai solet) modulationibus: & tormentorum reboatu frequentiore: post tri
die actæ sunt gratiæ deo: & nuncupata uota ab cuncto populo: rursus
regem adiui: qui ut me uidit: monuit protinus ut uestram serenitatem
commonefacerem de sua lætitia: quæ per id tempus obrigerat: adiecitq̄
ad hæc ut deinceps tuto & intrepide eo mitteretis uestras liburnicas
mercaturi sua aromata: nam pollicebatur se uestros perq̄ benigne exce
pturum: adeo ut domi esse censerentur: addebat etiam se nauaturum
operam: ut præfect⁹ syriæ. i. soldanus haud quāq̄ aromata ex india com
portare queat: in cuius rei euident argumentum expedire cepit liburni
cas: & celoces supra quadraginta quæ eo contendant: & earum quæ
dam inibi iugiter commorentur: aliæ uero ultro citroq̄ cōmerciū gratia

comerent assidue: nec dubitat quin india pro arbitrato suo potiri possit: nauis quæ iam aduenit: ē Bartholomei cuiusdam tusci: quem tulit urbs florentia: ea igitur infra scripta conuexit mercimonia: uidelicet piperis cantaros. ccc. cinamomi can. c. xx. lache can. lx. castorei & id genus odorum can. xy. Gariophilum: & zinziber non attulere: quoniam prauenti sunt a mauris: qui: & gariophilum: & zinziber asportauerant: neq; hæc fert regio calechut: aliunde importantur: minutiora aromata non tulerat: at Margaritas & uniones omne genus licitati quidem fuerant: uerū in congressu incolarum calechut omnia perdidere: fecereq; hominum pariter ac mercium non modicam iacturam: nec id inuoluiam silentio: superrine huc aduenisse legatos quosdam: qui ab rege ubene ethiope. accepta persona: consalutatum nostrum regem ueneret: onusti muneribus complusculis: munera fuere mancipia: & Elephantorum dentes: & complura alia: quæ & nostra regio fert: hæc itaq; celox quæ primo loco adueit: dum patriam peteret: obuiam habuit naues duas: quæ proficiscebantur ex mina auri noua: & uersus indiam pergebant: hæ igitur ubi nostram conspicate sunt: rati se fore nostrorum prædam: condicto (ut se se redimeret) nris auri. xv. M. qngentox ducatox obtulerūt: uerū nri tēperarunt ab eorū auro. Immo eos cōplusculis donarunt munerib⁹: ut hac puocati liberalitate: libez pelagus nris deiceps pmitteret.

Cap. CXXVI.

Exemplum quarundam litterarum negociatorum: & collobistarum: ac trapezitarum hispaniæ: ad correspondentes suos in urbe Florentiæ: & uenetiarum: de pace: & foedere inter reges Portugalliæ: & calechut.

EX relatu eorū q̄ classē cōcomitati sūt (eā inq̄ quæ. M. D. II. mense maii ab ulisbona soluit: & anno. M. D. III. die. xv. Decembris rediit) certiores facti sumus regem calechut cum nostro rege in hæc foedera pacis descendisse: ut uidelicet pro illata strage nostris penderet bacharas quattuor mille piperis. i. cantara. xii. milia: & q̄ mauri undequaq; aduenientes inibi commercia tractare nequeant: (oriundis ex urbe calechut exceptis) quodq; iidem mechā maumethis adire non possint: & q̄ rex noster pro suo arbitrato erigere possit arcē in urbe calechut: acceptis ab rege lapidibus: calce: & lignis: quæ sufficiant condendæ arcis: ære pro eis prius soluto. Ita tamen ut rex eis faueat in cunctis: patiatuq; regem nostrum inibi uirum lusitanum nostris

Temerē credit india potiri posse
Nauis bartholomei

Et hominū & mercium iacturam fecerunt non mediocrem
Legati regis ubene

Incidunt in naues duas auro onustas

Pacis conditiones inter reges

Mediolanē
ses duogem
maz māgo
nes.

Vt oib⁹ cō
foederatis ea
dē sal^o foret

Lex de mer
cimoniis

Hucusq^{ue} de
paci conditi
onibus

Turcæ & si
riæ domino
Lex iposita

Rex uir con
stantis fidei

Suppetias
oportune fe
runt regi so
cio

præficere: qui ius dicat: quicq^{ue} & uitæ: & necis nostror^{um} habeat potesta
tem: adeo ut nec ad ipsum regem prouocare liceat: & ubi aliqui descen
rent ab negotiatore nostro: iii⁹ protinus dedantur plestendi pro arbitrio
præfecti christianorum: & si qui mauri capti detineantur: hi omnes
negociatori nostro reddantur: nec non mediolanenses: duo mangones
gemmarum: qui ex urbe roma profecti sunt in indiam: & ibi artem bali
stariam exercent in christiani nominis dedecus: & detrimentum ingēs:
Nauesq^{ue} nostro more fabricantur: hos igitur i pedicis ferreis captos po
stulabat dandos præfecto classis. præterea q^{ue} rex regni cuchini: & cano
re inter confederatos percenserentur: ea lege ut unum: & comune peri
culum una salus esset omnibus: perinde ut si quispiam sumeret contra
eorum aliquem arma: is omnium confederatorum hostis declararetur:
& si usu euenisset: ut aliquis desciret ab hac pace & concordia: in eum
ueluti perfidum aliorum uires exercebantur: essetq^{ue} ab omnibus tanq^{ue}
proditor: & fidei hostis explosus: & hæc omnia eo tendebant ut diuti⁹
pax inter eos uigeret: cauebatur etiam ut dum classis lusitanorum inibi
agebat: illo naues cuiusvis generis non accederet: nisi prius nostris onu
stis: ubi uero tantum mercium foret: quod sufficeret omnibus: tunc li
berum erat unicuiq^{ue} naues onerare: ita tamen: ut ad consueta præcia nō
adderent. i. ut pluris solito non uendant: q^{ue} pro centum octo: quod ge
nus fenoris illic exercent: hæc sunt pacis conditiones: & foedera: quæ in
nostri regis decus maximum susceptæ sunt: ut colliquefcit omnibus:
nam reuera iam is noster rex non abre dici potest dominus indiæ: qui
iam & turcæ: & syriæ perfectio leges imposuit: adeo ut ad urbem cale
chut eis non pateat aditus: nec ambigimus quin intra quattuor annos
rex noster nauet operam: ut nostri nauæ tuto: & impune Bizatiū Tra
chum metropolim: & Alexandriam Egipti: emporia orientalium claris
sima contendant: & tandem aliquando ulciscantur de mauris: ab quibus
crebro pessime sunt accepti: classis igitur præfectus nauium duo
decim hoc anno eo profectus est: & cōperit regem cuchini extorrem ab
suo regno (nam secesserat i quādā insulā: ubi in locum editū receptus
delitescbat ab insidiis Regis Calechut: causam non afferebant aliam:
nisi q^{ue} memor date fidei seuianti regi calechut nros haud quā tradere
uoluerat: nam maluit exulem agere: q^{ue} fidem labefactare præstitam)
opportune igitur nostra classis suppetias tulit socio Regi: & expeditis
auxiliaribus copiis iuere intrepidi in Regem perfidum: magnam cladē

inferentes hosti: regem cuchini in regnum continuo restitunt. Id regnum est non longe ab angustis maris Erithrei: ubi arcem erigunt munitissimam aliam ædificant in ostio sinus cuchini: ubi tormentorum fere genera omnia iam uisuntur: eisq; decernunt hostem propulsare eminus: & tutam classi stationem præbere suæ: neq; eo illis reluctantibus deinceps concedet quispiam. Idem fiet in sinu calechut perinde: ut stationem: & littora proximiora non difficulter tueri qant: Naues uero quæ superiore anno remanserant istic: prædam fecerant non mediocræ: nam quadam die mane ceperunt maurorum naues quinq; regni cambaie: quæ ad meham (maumethisaram) proficiscebantur. In eis igitur nacti sumus gariophili: cantaros mille defecati. i. mundi: sine quisquiliis: Inq; eis erat plurimū gariophili haud decorticati ut apud nos uisitur: ferebant etiam hæ naues castoreum: & id genus odores: sandalium: ambram: lacham purissimam: & tenuissimas telas lini: aurum uero & argentum signatum abunde habebāt: adeo ut opes quæ compertæ sunt ibi ualorem. cc. mille ducatorum excederent: quare iam uobis testatum eē remur: quanti sit habenda ea regio: quæ fere omnibns rebus scatet effulse. Itaq; ex his ratibus quas præfecimus duæ pessum ire: duæ uero dū statiuam agerent: iactis anchoris in quodam portu huius insulæ: ui tē pestatis actæ supra sexcentum homines amittere non longe ab ostio maris Erithrei: occubuit etiam ibi præfectus uincetius: cimba uero alia quæ licet atrocem tempestatem euasisset paulum profecta i scopulum elisa pessundata est: adeo ut totum æquor tum corporibus humanis: tum uel maxime mercimoniis omnifariam stratum & opletum foret: hunc finem quandoq; male parta habent: ut est in adagio ueteri: male partum male fruitur: ex tot Nauibus igitur sola Celox parua superstes fuit: ut cladis suorum nūcia foret. Noueritis ergo hunc nostrum regem com meatum omnibus dedisse eundi in indiam: & exercendi inibi commercia: sitamen ex centenario lucro quadragenarium ipse habeat: hoc addito: ut ab eo naues emant non minoris: q̄ti sibi constitisse uidentur: nec nauium huiusmodi solutionem tātis per differti patitur: do nec redierint: sed priusq; abeant: aurum in numerato habere opere præcium est: uisus est is princeps cognouisse iacturam quam fecit in tot naufragiis: propterea cupit alios suo periculo eo proficisci: uix credimus reperturum regem quempiam: qui oblatas suscipiat condicio-

M iiii

Defecatum
gariophilū
i. sine q̄sqliis

Quantum
opū ide alla
tum est.

Aliæ pessū
ire. alie ho
minū iactu
ram passe
Salū stratū
humāis cor
poribus:
Male ptum
male fruitur

Fen^o regiū

Aurum inu
merato petit
p nauibus
Alienis uult
ditari picu
lis

De aurifodi
na zaphale.

Quid cor
di regi hæ
sit

Mina salo
monis unde
tot thesau
ros copara
uit

Rex bene
auspicatus
Vt iter sint
sed nō præ
sint merci
monis

Babilō aegy
pti decoxit
Mauri par
pari relatū
sentient

nes: indies tamen huius rei certiores uos reddam. Illud etiam non præ
teribo huius cōmercii res haud quāq̃ stabiles esse: quicquid erit: euētus
declarabit futurus: cum his nauibus portum appulit lusitan⁹ quidam :
qui uisit minam auri in regno Zaphalæ: de qua re mira refert: adseue
rat nobis ibi nauem christianorum adhuc esse: & prope incredibilia de
auri q̃titate quæ inibi reperitur refert: propterea rex noster alio non tē
dit: nisi ut frenet hos barbaros: arcemq; ibi erigat munitissimam: ac p
puler indos: & eos qui incolunt regnum cambaie: ne ipsi deinceps mi
na potiri possint: omnem igitur aurifodinam sibi protinus arrogabit. p
comperto etiam habemus hanc aurifodinam fuisse minam salomonis :
unde tot hausit thesauros & ibi regina sabba: quæ iuit ad salomonem ut
testatur sacra uetus hīstoria: hæc profecto sunt magna: ut uos nō latet:
nec ab re hic rex dicendus est foelix: & bene auspicatus: cui contigit tam
locuples thesaurus: rentur igitur homines se mox consecuturos ab eo
commeatum eundi in indiam: soluto scēnore: uidelicet pro centenariō
quadragenarium: acceptis suis nauibus: ut præfati sumus: hunc modū
uidetur uelle seruare ut mercatores eo mittant suos gestorū negotia
tores: qui intersint mercimonionis: non tamen præsint: uult esse domi
nus rerum: adeo ut omnia sui exerceant et impensa mercatorum: nā aro
mata suscipienda erunt de manibus uice regis: nec liberū erit cuiq; mer
carit quare creditur commercium huiusmodi non suscepturum incre
menta maiora: indies tamen de his omnibus uos commonefaciam: nec
uos fugit nos alias uobis scripsisse: cayrum ob hanc causam decoxisse :
nam ex magno orientalium emporio: si hæc succedunt regi: fiet ciui
tas confusa: ut non ab re dicatur babilon: neq; iniuria: nam illic mauri
consueuerant christianos pessime accipere: forte erratorum dabunt poe
nas: eo igitur deinceps non comportabunt aromata omne genus: neq;
omnifariam gemæ: & margaritæ & alia præclara complura: quoniam
urbem calechut neq; Zaphalam ultra non frequentabunt: reluctanti
lusitanis ob arces nuperrime erectas: & de omnibus certiores facti gra
tias agētis deo maximo: de aurifodina uero Zaphale ut præfeci
mus mira hic feruntur: huius Rex possessor efficietur intra bienn
nium: res est profecto digna miratu: nam tota India: & Persis in
de suum aurum hauriebat: quæ nunc ab gentilibus possidetur: li
cet ditionis sit caldeorum regis: ostium sinus ubi commercia & per

mutationes fiunt cum gentilibus: singulis enim annis maurorum naues ueniunt onustae uilioribus mercibus ex cambaia ut aurum asportent: merces sunt cotonei panni uiliores: sericum plurifariam: ac multiungi coloris & imprimis Turcarum more contextum: haec igitur sunt mercimonia quae inibi fiunt: neque illic rex chiloae diutius commorabitur metu gentilium: qui non longe degunt ad leucas. lx. in insula quae dicitur chiloa: & eo contendunt naues omnes: ut soluant uectigal priusquam eant ad minam Zaphalle: quo cum peruenerint ante sex uel octo menses non expediuntur. Inde comportant aurum: ebur: & ceteram merces optimas. Illinc soluentes chiloam contendunt: & ibi rursus pendunt praestinati auri uectigal: inde concedunt Cambaiam siue mecha: & in nostris nauibus sunt. xii. aut. xy. negotiatores regis chiloae qui tributum pendit nostro regi quotannis. i. mitigallas. M. D. & id est genus ponderis: nam mitigal quodlibet ualoris est ducatorum. c. l. tamen is rex pendet ab rege nostro: adeo ut in manu sua sit ipsum pro libito profligare: & id quidem parua manu: nam quotiens libuerit eo mille hominum mittere: praeus is rex terga dabit: crediturque ut id breui eueniat: nec res foret ardua: si profligato rege redditus. Dc. M. ducatorum singulo anno consequeretur: neque arbitremini uos rogo hanc esse fabulam: uera est historia. Iam nosse debetis me iam pridem de nouis rebus crebro uos commonefecisse: & semper uera loquutum: non sum is qui delecter mendaciis: relatu etiam aliorum: qui inde ueniunt testatissimum uobis fiet: me haud ficta neque commenticia scripsisse: si uero apud uos bene supputaueritis quod ferre possint naues: quas expectamus indies: comperietis certe eas ferre posse cantaros circiter. cc. xxii. aromatum omnisfariam: nam deinceps istuc mittam aromata omnegenus: nauabocque operam ut nusquam uobis desint: postquam foedus initum est cum rege calechur: licet non paruum discrimen illo nauigantibus imminuat ob quoddam archipelagus: in quo innatant insulae prope. xiiii. mille: & etiam ob angustias cuiusdam freti ubi mare uix est nauigiorum patiens: tamen tantum conabimur: quod pericula consuetudine: & frequentia efficiemus innoxia: ut quoadcumque gloriari possimus fere totum orbem peragrauissse & ea praesertim: quae prisca minime adiuere: solum superest ut Taprobanam adeamus insulam: teste Plinio: omnium rerum lo

Ex cambaia

Chiloa

Merces optimae

Praestinati auri soluunt uectigal
Rex uectigalis
Mitigal quid

Vera historia

Allate merces.

Archipelagus in quo innatant insulae. xiiii. mille
Taprobana insula

Maurorum
ingenium

Mos italoꝝ
uafer

Li populi ha
bent cū ale
xandrinis ui
ces contra
rias

Plūbū cōfla
tum

Aera fabre
facta

cupletissimā si aurū: si gēmas si ebora spectaueris tātūq; nostra opera:
& sollicitudine fiet: ut omnis india nostris mercimoniis pateat: illic ut
scribunt nostri non magnipenduntur nostræ merces: monent propte
rea ipsi: ut eo mittamus cruciferos aureos: si breuem cupimus expeditio
nem nostrarum rerum: quoniam aliæ merces diutius manent in portu
procrastinantibus ex composito indis: ut tandem fatigatis impensa &
diuturniore expectatione nostris: minore præcio nostra consequantur:
eius sunt ingenii: ut quandoq; sunt itali: qui simulant mercium non ege
re: ut demum uiliore precio præstinet: ibi etiam caripendunt æra: alu
mina alba non rubea: & imprimis grandia: minutiora uero spernunt:
choraliū autem non floccipendunt: si sit magnum: & fabrefactum: alioq;
nullius est apud eos præcii. hēnt ii populi uices contrarias cum alexan
drinis adeo: ut si illi minuta querant: hi proceriora: & uersa uice: plum
bum non uilipenditur ibi: si instar lateris sit conflatum. argētum uiuū:
& ambra nihilipenditur: ibi æra fabrefacta minore præcio licitant: quo
niam rursus suo more ea conflant: uoluntq; nos in conflando operam
luisse: non eo utuntur ut nos: hæc igitur summa erit alias merces (exce
ptis memoratis) ibi nullius esse pensi: lucriq; perq; mediocris.

Cap. CXXVI.

Exemplum quarundā litterarū Petri pascualigi orato
ris. d. uenetoꝝ apud regē Portugalliæ ad suos germa
nos in ulis bona cōmorātes die. xix. octobris. M. D. I.



Restantissimi fratres tanq; patres honorandi salutem. Petro
cuidā uerzo tabellario: & nōnullis ualētis ad uos litteras de
dimus superioribus diebus: quibus uos certiores reddidim⁹
omnium: quæ hic usu eueniunt: nunc autem rursus uisum est uos per
Bartholomeum Marchionem auunculum Dominici Benedicti Floren
tinū cōmonefacere de rebus nostri: ut intelligatis nobis cordi hæsisse ad
uos q̄ creberrime litteras dare: modo Tabellariū copia habeatur: ut igi
tur noua anni presentis intelligatis: scitote hic esse eam triremem:
quam superiore anno Rex portugalliæ Serenissimus expediuerat uer
sus aquilonem præfecto Gaspare Corterato: qui nobis refert conti
nentem inuenisse distantem ad M. duo milia inter chorū & Fa
uoniam. hætenus toti pene orbi incompertam terram: cuius latus aiūt
ad. M. ppe. Dccc. percurrisse: nec tamē finis cōptus ē q̄spia: ideo credūt

Triremis

Inter chorū
& fauonium
cōtinens

continentem non insulam esse: regio quæ uidetur esse coniuncta cuidâ plagæ alias a nostris peragrata: quasi sub ipso septentrione: eo usq; celox tamē non peruenit ob cōgellatum æquor: & ingruentes coelo niues: argumento sunt tot flumina quæ ab illis montibus deriuantur: q; uidelicet ibi magna uis niuium existat: arguunt propterea insulam non posse tot flumina emittere: aiunt præterea terræ esse eximie cultam: domos subeunt ligneas: quas cooperiunt pellibus ac coriis piscium: huc adduxerunt uiros septem sexus utriusq;. In celoce uero altera: quam prestolamur in horas: aduehuntur quinquaginta eius regionis incolæ: hi si proceritatem corporis: si colorem: si habitudinem: si habitū spectes cingatis nō sunt absimiles: pellib' pisciū uestiūt & lutras: & eorū imprimis q; instar uulpiū pillosas habēt pelles: eisq; utuntur hieme pillo ad carnes uerso ut nos: at æstate ritu contrario: neq; eas consuūt: aut cōcināt quouismodo: uerum uti fert ipsa bellua eo modo utuntur: eis armos & brachia præcipue tegunt: inguina uero fune ligant multiplici cōfecto ex piscium neruis: uidentur propterea siluestres homines: non sunt tamē inuerecundi: & corpora habēt habilissima si brachia: si armos: si crura respexeris: ad simetriad sunt omnia: faciem stigmate compungunt: inueneruntq; notis multiugis instar indorum: sex uel octo stigmatibus prout libuerit: hunc morem sola uoluptas moderatur: loquuntur quidem sed haud intelliguntur: licet adhibiti fuerint fere omnium linguarum inter prætes: eorum plaga caret prorsus ferrō: gladios tamen habent: sed ex acuminato lapide: pari modo cuspidant sagittas: quæ nostris sunt acuminatiores: nostri inde attulerunt ensis confracti partem inauratā: quæ italiæ ritu fabrefacta uidebatur: quidam puer illic duos orbes argenteos auribus appensos circumferebat: qui haud dubie celati more nostro uisebantur: celaturam uenetam imprimis præferentes: quibus rebus non difficulter adducimur continentem esse potius q̃ insulam: quia si eo naues aliquando applicuissent: de ea comperti aliquid habuissēmus: piscibus scatet Regio salmonibus uidelicet: & alecibus: & id genus compluribus. siluas habent omnifariam perinde ut omni lignorum genere abundet regio: propterea naues fabricantur: antenas: & malos: Trāstra: & reliqua quæ pertinent ad nauigia: ob id hic noster Rex instituit inde multum emolumentum summere: tum ob ligna frequentia pluribus rebus haud inepta: tum uel maxime ob hominum genus laboribus assuetum: quibus ad uaria eis uti quibit: quandoquidem suapte

Equor cōgelatum: & ingruentes cælomines

Domos habitant ligneas: & p' libri ce pellib' pisciū utuntur

Lutras.

Insuetū habitus genus

Corpora habilissima

Corpa stigmate cōpungunt

Ferro carēt

Orbes argenteos p' inauribus circūferebat puer

Ferax plaga

Viri ad labores nati

Regis decretum

Desiderio ipsa celeritas est in mora

Quas merces attulerunt celoces

natura hi uiri nati sunt ad labores: suntque meliora mancipia quam unquam uiderim: uisum est propterea non fore ab amicitia nostra deuium: si hæc uos non celarem: ubi uero alia celox quæ expectatur indies aduenerit: mox aliarum rerum certiores uos reddam. Naues uero quæ contendunt ad urbem calechut expediuntur: neque id præteribo regi hæsisse cordi: ut tota classis quæ proficisci in orientem consueuit: ea primo mechaë classis corripit: ut tandem soldano siriaë præfecto aditus illuc non pateat: nec inde deinceps aromata exportet: & huic rei rex unice studet: persuadetque sibi nihil posse obstare: quin potiatur uotis huiusmodi: assentitur tota curia: urbs & regnum omne cum eo conspirant: quoniam si sibi succedet mirum dictum est: quod breui omnium locupletissimus sit eurusus in tanta rerum copia: & ubertate: & imprimis aduentantibus uenetis biremibus ac triremibus ut hinc asportet mercimonia. Igitur pro contempto habet: non posse nisi maxime lucrari: uenetis huc accedentibus: & id in manu habere sibi persuadet: tedit propterea ipsum moræ: quoniam desiderio uel ipsa celeritas est in mora: proptat igitur & perquam ardentissimi me insistit: ut uoto frui queat suo: ob quam rem uereor plurimum: ut ab hac sententia uix possit dimoueri: nec facile adducetur: ut in rebus orientibus nobis adsit: cum sit huic expeditioni prorsus addictus. Nos uero qui anno elapso prouinciam sustinuimus a nemine adiuti: neque ære ecclesiastico: sed solum nostris opibus: uix ni faueat ipse nobis bene consultum ibit. Valete.

Cap. CXXVII.

Exemplum quarundam litterarum Francisci de sagitta cremonensis datarum uis bonæ. xvi. septēbris. M. D. II. directarum ad oratorem uenetum Petrum pasqualigum apud reges castigliae agentem.



Restatissime orator: & domine obseruatissime. Iam binis meis litteris pollicitus sum iam pridem uræ præstatiæ me haud quam prætermisurum: quoniam certiores redderemini earum mercium: quas ferret quattuor celoces: quæ idies expectant: nunc uero quoniam portum applicuerunt: uisum est uos latius de rebus huiusmodi commonefacere: & res ueras solum denarrabo. Igitur hæc sunt mercimonia quæ attulerunt. primo piperis cantaros mille: cinamomi cantaros. cccc. l. zinziberis cantaros circiter. L. Lache cantaros. L. cottonorum tantum quantum emeremus duc. cccc. alia non attulerunt: cur uero non attulerint plura aromata: causam addu-

cunt q̄ uidelicet cum hinc soluissent: conuenit inter eos ut duæ celoces ad minam auri proficiscerentur: duæ uero aliæ ad urbem calechut: propterea unusquisq̄ eorum eas merces cōportauit: quas arbitrabatur inibi (quo contendebat) fore in præcio: cū uero dictæ naues contendissent ad urbem calechut: nec quiuissent accedere ad minam auri: merces expedire non potuerunt: licet uaria loca adiuerint: nam fuere canore & ibi certiores facti sūt de reb⁹ Petri aliares: q̄ agebat in urbe cuchina: ubi ēt erat regis negociator. Igitur ab rege canore excepti sunt honorifice: q̄ nō præfecto aromata omne genus ultroneus obtulit: huic noster præfectus benigne respondit: uidelicet se prius uelle adire regem cuchini: ubi regis negociator erat: demum se reuersurum ad eum: & præstinatum aromata perq̄ libenter. Itaq̄ illinc soluens contendit cuchinū: ubi comperit regis negociatorem: cum quo egit plura: cum uero naues signatam pecuniam non tulissent: sed solum merces: quæ inibi paruipendebantur (nam ea regio appetens est signatæ pecuniæ admodum: mercium uero fere nihil) decreuit propterea præfectus classis redire ad urbem canore: eo ergo concessit q̄ primum: eius enim rex lusitanos colit q̄ qui maxime: propterea cum eo permutarunt merces: quas aduehebant meliore præcio: datis pro suis mercibus aromatibus: dimissis illic tribus e nostris uiris: qui commercia nostra exercerent: negociatorē nauis: & amanuensē dimiserūt: qui omnibus præessent mercimoniis: quiq̄ in dies regi persoluerent pecuniam pro creditis aromatibus. Itaq̄ naues illinc soluerunt onustæ omni aromatum genere: relictis illic uiris: ut dictum est tribus: ne uiderentur regi imposuisse: qui sua eis dederat aromata absq̄ uade & pignore: redire tandem naues semionustæ: ob id quod nō tulerant secum signatam pecuniam & merces comportauerant tales: quæ illic minime sunt in præcio: propterea uisi sunt operam lussisse suo periculo: hæc ergo summa est indos non cupere nostras merces sed signatum aurum uel argentum: quibus ipsi utuntur eximie: nam ibi pecunia ubertim expenditur: cuius hoc regnum maxime eget: nequibit propterea Rex absq̄ pecunia: quæ fere est omnium neruus uoto potiri suo: nisi forte ui credat exercere cum Indis commercia: & sua gratis consequi: quoniam aiunt his elapsis diebus eos reges metu nominis christiani: absq̄ præcio dedisse tot mercimonia admiranti nostro: qui iam istuc concesserat: ut quattuor naues gratis

Mercimoniorum successus

Rex canore

Rex cuchini

Regio signatæ pecuniæ appetens

Negotiatorem & amanuensē ibi dimittunt

Luferunt operam suo periculo

Metu pluram gratis dedere

Arioli præ
dixere regi
stragem ho
minum
Allata noua

Rex cāoræ
i nostros cō
tendit

Rursū rex
lusitāiæ no
uā classem
parat

Chios iāuē
siū pfugiū.

Paciscitur
rex cum ne
gociatorib⁹

Cantaros bi
fariam diui
dunt

onerauerit: & imprimis rex calechut: cui ab ariolis suis prædictum fue
rat: ut caueret sequenti anno: quoniam astra illi magnam hominum stra
gem minitabantur: & eam accipiendam ab christianis ariolabantur: ad
debantq; diuini eum eodem anno regnum metu: & pauore deserturum
hæc noua habemus ab illis tribus uiris: qui in eo congressu barbaror
um (quo oppetiit arafcorea mortem) euaserunt: eadem retulit pergo
mensis quidam: qui apud urbem calechut annis uiginti quinque egit: his
ad stipulatur ualentinus ali⁹: qui inibi sex annis commoratus est: hi sunt
ergo: qui de his rebus certiore fecerunt regem: quod uero falsa sint
uel ne: sicuti dederunt: ita accepimus. Rex itaq; calechut magnam
classem expeditiuit in nostros: qui apud canoram agebant. uerum illi fu
ga sibi consulere: uela uentis protinus dantes: propterea Rex noster
proximo mense ianuarii decreuit nouam expedire classem: uidelicet
octo uel decem naues onerarias: in cuius rei argumentum iam sunt fa
brefactæ naues septem: duas enim hac æstate expeditiuit: quæ una ē ca
pax septingentorum doliorum: altera uero quingentorum: est & alia
in portu ulis bonæ quæ est capax. cccc. & quinquaginta āphoræ: duæ
aliæ fiunt in insula Mederæ: quarum altera capit dolia. ccc. & quin
quaginta altera uero ducentum & triginta: alia expeditur in setunal:
quæ supra centum & sexaginta dolia capit: hæ igitur naues senarium
implent numerum. Insuper his addit aliam triremem: quæ ex chio ia
nuensi insula & profugio: nuperrime aduenit: & has omnes præter
duas Rex sua impensa expedit: duas uero: quarum altera est capax
cccc. & quinquaginta doliorum altera. ccc. & quinquaginta: negotiato
res quidam conuenere cum rege: ut sua impensa communiât: his pa
ctis & legibus: q; uidelicet rex negotiatores huiusmodi ueluti stipendia
tos & sub eo merentes alat in his omnibus quibus egent nautæ. Nego
ciatores uero tantum signatæ pecuniæ in nauibus secum aduehant: quæ
emundis illic mercimoniis faciat satis: & ubi redierint naues dimidi
um mercium dent regi: reliquum uero sibi uendicent: & ut dilucidius
intelligatis: negotiatores pro cantaris duobus aromatum: non plus ex
ponunt q̄ aureos septem: uel ad summū octo: & hos cantaros bifariam di
uidūt: alterū regi: sibi alterū: expensis ut dictū est regis: & iā cōpertū
habemus conducibilius nobis fore hoc modo cōmercia exercere: q̄ nō
piculo illuc contēdere: ut hactenus egim⁹: sit ppea ut nō difficulter rex

nanciscatur: q̄ conditionē huiusmodi non reuunt. nos duarum prædi-
ctarum nauium hoc modo portionem habuimus: de futuris uero: q̄ for-
te eo concedent bene perspiciat deus ipse maximus: qui est omnium au-
ctor: uideo me prouectum nimis: & quasi epistolarē stilum egressum &
uerum rapuit me caritatis: & amicitia Fauonius. nolui. n. aliquid uos la-
tere. scio quidem aliis meis uos cōmonefecisse: sed non ad regulam de-
his: quæ usu euenerant: non enim comperta tunc mihi erant cūcta: me
igitur cōmendo: oroq; ut si forte fortuna uobis nostra fuerit opus ope-
ra: ea uelit uti æque ac uestra: nō. n. sum unq̄ defuturus quin uobis mo-
rem geram: dum spūs hos reget artus: ualete. datj Vlis bone die. xxi.
Septembris. M. D. II.

Cap. CXXVIII.

Quomodo Ioseph indus uenit ulisbonā & exceptus a rege
honorifice: contendit romam: & uenetas: a nostris sociatus.

Um igit̄ alias suis celocibus: & liburnicis rex noster regiones
australissimas pagrauiisset: dum ea irent in indiā inhæredo suo
rū sentētiæ: qui easdem partes retroactis temporibus lustrau-
rant: decreuit eo anno: qui est in ordine. M. D. Rex Emanuel memora-
tus rursū eo mittere classē duodecim nauium: cui præfecit Petrum
aliare: qui suscepto de manu præfecti sui tropheo: octauo mēsis martii
eius anni: soluit ulisbona: qui internauigandum innumeras passus ē an-
xietates: & discrimina: tandem annuētibus superis. xiii. septēbris eiusdē
anni deueniunt ad urbem calechut: cum septem tātū celocibus: nā ex
classe perierant quattuor obrutæ tempestatibus sæuissimis: alia uero za-
phallam concesserat: steterunt igitur in portu urbis calechut mensibus
fere tribus & demum orta inter nostros: & urbis incolas controuersia:
occisioq; hincinde hominib⁹ nonnullis: nostræ celoces cuchinum profe-
ctæ sunt. xxiiii. nouembris anni supradicti: nam cuchinum distat ab ur-
be calechut. M. fere centum & .x. id regnum mari adiacet: cui domi-
natur Rex gentilis eius secte cuius est Rex calechut. Is igitur Rex
cuchini nras celoces pbenigne excepit: & dum illic cōmoramur cōmer-
cia exercētes: uti in superioribus retulimus libro tertio capite. lxxviii. duo
germāi frēs idi christiāiq; uenerūt ex urbe qdā dicta caranghanora: q̄
abest ab urbe cuchina. M. fere. xx. q̄ aiebāt se in uotis gerere plurimum.

Amicitia fa-
uonius

Rex ema-
nuel

Petrus alia-
res

Calechut p-
uenit

Occisio uiri-
q; nonnullis:

nostræ celo-
ces cuchinū

contēdunt:

cuchinū ubi
Duo germāi

ni indi

Classis re-
gis calechut

Ex duobus
germani in
dis alter ui-
tam exiit

ut occidentalem uiserent plagam: supra uota autem gerere ut Romam:
& deum Sanctam ciuitatem hierusalem inuiserent: qui nostras celo-
ces ingressi: nobiscum ultronei ibant: & ecce per id tempus ingens clas-
sis soluit ab urbe calechut: ut nostram classem pessime acciperet: quod
ut nobis compertum fuit: mox uela uentis dedimus altum petentes: eūti-
bus nobiscum dictis fratribus: & nonnullis obsidibus: qui loco & com-
pensatione nostrorum dati fuerant: eorum inq̃: qui in urbe cuchina nego-
ciaturi remanserant: his igitur conspectis uersus ulis bonā iter cepim⁹:
ex his uero fratribus indis: quorum iam memini alter uiuit: alter autē ui-
ta functus est: dum in Lusitaniam proficisceremur: tandem aliquando:
mense iunii. M. D. I. ulis bonam deuenimus: quo ubi applicuimus: di-
ctus Ioseph com meatu ab Rege habito socioq̃: Romam: & deum ue-
netias contendit: & rursum rediit ulis bonam: & per id tempus cōplura
scitu non indigna accepimus: referente eodem Ioseph indo: quorum la-
tius meminisse animus est in sequentibus.

Cap. CXXX.

De patria Ioseph: & habitudine corporis.

De forma ui-
ri



Gitur Ioseph prædictus natione indus patria caragonorensis
annum agens quadragesimum: coloris subcineritii: staturæ
fuit mediæ: hoc est inter proceriores: & breues medius: id asse-

Vir uerax:
& abstemi⁹
ioseph idus
Milibar in-
trorsus ter-
ras ad qntū
decimū lapi-
dem

Quasi uica-
rim habitāt
Cōplura in
terfluūt flu-
mina
Duplex ho-
minū genus
Gētiles qui

uerant qui se penumero hominem contemplati sunt: uir erat ingenio
non mediocri: uerax admodum: utpote qui nihil magis oderat: q̃ menda-
cia: uirq̃ abstemius: & integritatis non uulgaris: & reuera quantum col-
ligere ex eius consuetudine quiuimus: uir erat non poenitendus: & ipri-
mis fidei inconcusse illibateq̃: urbs igitur unde oriundus est uir memo-
ratus: abest ab urbe calechut fere .M. nonaginta: quæ est in sinu quo-
dam dicto Milibar: introrsus terras ad quintumdecimum lapidem: muro
haud ambitur: longitudine uero .M. xxx. quoniam domus ut apud
nos haud quā sunt contiguae: sed inuicem distant: adeo ut uideantur
uicatim habitare: eamq̃ interfluunt complura flumina: & plerunq̃ eorū
edes adiacent fluminibus: hanc urbem incolit hominum duplex genus:
alterum christianorum: gentilium alterum: & ut uobis cunctisq̃ colli-
quescat: qui sint gentiles: scitote itaq̃ eos esse populos: qui olim p̃ Diis
colebant idola: nec non animalia multiuuga: uti in sequentibus denarra-
bitur. Rex eorum seruit idolis: inibi etiam sunt complures iudei: uerum
uili penduntur plurimum: eo etiānum contendunt negotiatores fere in

numeri commercii causa: ut sunt Syri: Egyp̄t̄ii: Persæ: arabes: medi: & id genus complusculi: quoniam illic comportantur fere omnia aromatum genera: fertq; plaga huiusmodi multa humano generi non ingrata.

Cap. CXXXI.

De incolis urbis carangore deq; eorum delubris: & moribus.

Urbis trifariam diuiditur: primores .i. patritii: ac primæ classis uiri: sua lingua naires dicuntur: secundo loco: homines census fere nullius: ut proletarii: succedunt: ut sunt apud nos gregarii: canes suo idiomate appellantur: postremo tertiam partem absoluit capite censi: uiri nullius cēsus: & classis postremæ: hi piscatu uictū quæritant: suntq; deteriores cæteris: Nuiran eorum lingua appellatur: hos adeo odit nobilitas: ut si forte eos obuios habuerit (ni fuga sibi cōdicto consulant) pessime accipiat: priue tribus priua habent delubra: mulieres uero alia templa habent: quæ non adeunt uiri: dant deo bonorum suorū (loco primitiarum) fruges multiugas: adorant Deum celi: eumq; trinum credunt: propterea trifrontem pingunt ī statuis: complicatis manibus. Tambram nuncupant: ante eorum statuas trahuntur plagæ (nos cortinas appellamus) ex lino candidissimo: hæc referantur dum sacrificant: sicuti latius in sequentibus referemus: habent etiā statuas animalium uarias: uerum eas minime colunt: quando delubra adeunt: alii frontem terra cooperiunt: aqua alii aspergunt: ter in die uisunt templa: mane: meridiē: & uesperī: sacrificant hoc modo: conuocant plæbem bucinatores: cornicine: & choraule nōnulli ut nos campano eræ: & tantisq; concentum efficiunt: donec magnus eorum sacerdos aduentauerit: qui indutus ueste (nescio qua) sacerdotali: astat altari: & canere quædam incipit ad cultum diuinum pertinentia: orationes nos appellamus mox subsequitur alius sacerdos cantans: & ipse nonnulla: his populus respōdet omnis: usq; tertio hæc fiunt: demum peractis his: egrediē sacerdos quadam porta nudus totus: habens pro corona sertum rosarum in capite: duosq; magna lumina: totidemq; cornua fictitia. In manibus gerit enses duos denudatos & gradu citato ueluti limphatus quispiam uersus eorum deum currit: cortinamq; mox reseat: & ensē alterum magno sacerdoti porrigit: altero uero seipsum complusculis consauciat uulneribus: & ubi se prope confecit plagis innumeris: illic profilit in rogum ardentissimum: ibi ex composito paratum: inq; eo saltat more tripudiantium: & chorizantium: euadit tandem rogum: toruissimisq; oculis

N

Syri. ægiptii. p̄sæ arabes. medi. Trifariam urbs diuiditur
Canes.
Nuiran
Priua priuis sūt delubra
Offerunt deo frugum primitias
Deū trifrontem p̄gūt: tambrā appellant
Varii mores hominū

Pro ære cāpāo choraulis & bucinatoribus utuntur
Mos sacrificandi
Sacerdotis habitus
Cōsaut uulneribus complusculis in rogū p̄silit

dicit se esse locutum cum deo suo : tālīaq; mandauisse : & tunc quasi a deo accepta persona: incipit docere populum : sunt & alia complura sacrificia: quorum non meminit ioseph: tum quia uix eum intelligere quimus: tum uel maxime quia is ioseph cum gentilibus uix diuersatus fuerat : utpote qui eius sectæ minime erat : satis itaq; ac super de delubris: ac sacrificiis horum dictum arbitror.

Nundinato
pudore in p
miscuū coe
unt.

Functi uita
concremāt.

Filii regū re
gno haud
succedunt.

Habitus gē
tilium

In pedibus
cōdalia se
runt

Bis & iterū
lauāt in die

In uniuersū
sūt formosi

Stilo ferreo
ī libris arbo

rū exarant

Ab indo flux
mine auspi
catur india

In orno īsu
la tātū chri

stus colitur:

& ī carāga
nora urbe

indiaē

Cap. CXXXII.

De regum moribus: & indigenarum: & q; ibi sunt quidā christiāi.

Rex gentilium colit idola: & complures habet coniuges : quis nullus est pudor nullae pudicitia: passim prostituunt corpora: ubi functi sunt uita concremantur : at eorum mulieres per octiduum tātū superuiuiunt: demum ut ī memoriā uiuorum: & ipse concrementur uiue: sunt sue spontis: hæc referebat ioseph coram uidis se. filii regum regni haud quā sunt hæredes: uerum qui secundo gradu succedunt in stemmate: argumentum sumunt ex incontinentia coniugum: q; uidelicet filii sunt nothi: propterea regno priuantur : cum huiusmodi corpora uariis utuntur cerimoniis: gentiles hoc modo induuntur: Rex apicem aureum atalici panni gerit in capite: at urbis primores biretum ex serico contextum: ceteri aperto capite prodeunt: nudi incedunt: pudorem contegunt sindone mundissima : brachia condecorant armillis præciosissimis: omne genus gemmarum faberrime excultis : in pedibus condalia ferunt magni precii : uidelicet annulos omnifariā insignitos lapidibus præciosis: qui inibi magni penduntur : bis & iterum lauuantur in die: locaq; ad id deputata habent cōplura. uiri: & foeminae in uniuersum sunt formosi: pulchritudine eximia honestantur : comunt capita mirum in modum: uti decet muliebrem mundum: caput exornant gemmis: & margaritis : gentiles non aliter scribunt : q; stilo ferreo in libris arborum: linguam habent indam: & de his hætenus : uerum quia in superioribus commemorimus christiani nominis: diximusq; complures fore in urbe caranganoræ christianos: non ab re erit si eorū mentionem in hoc capite secerimus: nouerint igitur omnes: ab indo flumine: ubi auspicatur india occidentem uersus: insulā ornis quæ est non longe ab sinu persico christo tantum parere: alibi non sunt christiani: præterq; in caranganora urbe: in india uero sunt multiplices reges: qui christum norunt : qui uero incolunt caranganoram urbem christiani complusculi sunt: penduntq; uectigal Regi gentilium: nā conducunt

ære annuo eorum aedes: præterq̃ q̃ tributa soluūt ut latius dictum est.

Cap. CXXXIII.

De domibus eorum: & q̃ eorū pontifices moderantur ecclesiis.

Eorum aedes parietibus fulciunt: habentq̃ uarias contignationes: at gentiles suas domos tegunt assamentis: & lignis id genus: christiani uero ibi delubra habent nostris non absimilia: uerum solas cruces inibi uidebis: nullas habēt sanctorum imagines: cōcamerata sunt: ut nostratinq̃ eorum crepidine crux uisitur pergrandis: ut est uidere apud nos: tintinabula habent nulla: quando uocant populum ad diuina seruant morem grecorum: hi populi habent magnum antistitem: cui adstant cardinales duodecim: patriarche duo: archiepiscopi uero: & episcopi complures: referebat propterea dictus ioseph cū quodam episcopo soluisse ab urbe caranganora: & consensu ratib⁹ iuisse ad insulam ornum: quæ abest ab caranganora. M. fere mille: & quin gentis: & inde petiit mediterranea itinere trium mensium: una cum episcopo memorato peruenit in armeniam maiorem: ut consalutarent reuerentissime suum magnum pontificem: a quo episcopus dictus initia tus sacris: iosephq̃ memoratus ad sacerdotii gradū promotus. itidem agunt christiani omnes indi: & regni catai: eorum pontifex catholica dicitur: fertq̃ tonsuram istar crucis: præficit patriarchas suos ut dictū est alterum in india: in cataio alterum: alios uero episcopos alio mittit: prout expedire uisum fuerit: aut ad suas prouincias moderandas transmittuntur: huius catholice commeminit marcus paulus in tractatu armeniae: & ibi dicit duo esse genera christianorum iacopitarum uidelicet: & nestorianorum: quorum papa dicitur iacolita: qui est hic catholica: de quo est sermo: cuiusue meminit ioseph sepe dictus: & cum dictus papa uarios homines promoueat ad gradus huiusmodi: efficiatq̃ multiplices antistites: posset non ab re quispiam ambigere: unde ei hæc sit auctoritas auctorandi homines cum Sancta Romana ecclesia: quæ ē unica: & unicam habet fidem: unumq̃ Romanum pontificem recipit: sciāt igitur tempore quo Alexander. vi. scepra moderabatur ecclesiæ uniuersalis: dictum ioseph romam contendisse: hunc Alexander maximus pontifex percunctatus est: a quo catholica præfatus habuisset facultatem antistandi in oriente: huic respondit ioseph his fere uerbis: olim Diuum Petrum apostolum anthiochiæ præfectum fuisse: & cum Sancta Romana ecclesia scismate laboraret atroci: duce Symone ma-

Varie contignationes.
De eorū delubris
Cū populū ad diuina uocāt: more seruant grecorum
Papā habēt cū duodeci purpuratis patribus
In armenia maiore eorū magn⁹ pōti fex residet
Catholica dicit eorum papa
Marc⁹ paul⁹ i tractatu armeniae
Occurrit tacite obiectiōi
Ioseph alexandrū .vi. pontificē romanū alloquitur
Petr⁹ sanct⁹ anthiochie olim pfect⁹

Petrus Ro.
contendens
uicariū prae
ficiē anthio
chie
Vna ē chri
sti sponsa
Vnus deus
una fides
una ro. eccle
sia

Ordines ec
clesie
Infantes an
te. xl. dies
nō baptizan
tur
Cōfiteñt ut
nos: & sacrā
sumūt eu
charistiam
In azimis
consecrant
Humāt cor
pora ut nos
sed alio mo
do parēant
Viris uita
functis: abe
unt mulie
res in aedes
parentum
Quatuor
euāgelistas
recipiunt

go: qui sui nominis monumenta reliquit: Petrus sanctus accersitus est
romam: ut symonem cōfūderet: & laborantibus christianis nō deesset:
hic itaq; Petrus non prius soluit anthiochia concessurus romam: q̄ ui
carium anthiochiæ præfecerit: & is est qui orientalem plagam modera
tur: & dicitur catholica: geritq; Petri uices: hunc uero catholicā præfi
ciūt cardinales. xii. in armēia: & id iactant auctoritate romani pōtificis
facere: quod esse falsum nemo est qui nesciat: quandoquidem una est
sponsa christi: quæ unam figurat ecclesiam romanam: extra quam salus
est nulla: quæ uero dicuntur de aliis comēta sunt omnia: & fidei nulli:
hæc dixerim ne quis putet a soliditate petræ christi esse recedendum:
unus deus igitur: una fides: una est sancta romana ecclesia.

Cap. CXXXIII.

De modo consecrandi eorum ecclesias: & de moribus
quos seruant dum humant corpora.



Taq; hi habent sacerdotes leuitas: & ipodiaconos: sacerdotes
uero non deferunt tonsuram: sed nonnihil capillorum in sum
ma parte capitis habent: infantes non baptizantur ante qua
dragessimū diem sui hortus: nisi morte ingruente: confitentur ut nos:
eucharistiam sacram sumunt: extremam autem unctionem non hēnt:
sed loco eius corpora benedicunt: cum ingrediuntur eorum delubra la
tice benedicto corpora aspergunt: ut nos: consecrant corpus christi: &
sanguinem: si tamen id consequi possunt. In azimis: hoc est: in pane nō
fermentato: more nostro: & ubi non habent uinum (quoniam ea regio
uitium est impatiens) uuas passas immergunt aqua: & demum succum
exprimūt: eoq; uice uini utunt: nā eo ex cataio comportantur uuæ pas
sæ complures. humant humana corpora more nostro: cunq; quispiam
uitam exhalauerit: mox conueniunt multi: & diebus octo continuis si
mul commesantur: peractis uero epulis: fundunt pro defuncto præces:
testantur: supræmaq; colitur uoluntas: & ubi intestati decesserint qui
arctiore gradu defuncto est proximior: is est hæres: eorum coniuges:
uiris uita functis: cum dotalitio abeunt in paternas aedes. Ita tamen ut:
intra annum luctus non nubant: quattuor euangelistas habent: totidēq;
euangelia colunt: obseruant quadragesimam: et aduentum ieiuniis: &
orationibus perq; diligentissime: inter cætera: a die parasceue usq; in diē
Pasce omni cibo abstinent: nocte sancti ueneris orationibus & concio
nibus sacris iugiter insistant: intra annum hoc sanctorum celebritates

mire obseruant primo diem sanctæ resurrectionis cum duobus sequen-
tibus diebus: octauum diem pasce supra omnem festiuitatem colunt:
quippe qui affirmant ea die diuū thomā (cuius sunt ipsi perq̃ studiosi)
i latus nostri seruatoris manū posuisse: cognouisseq; non fore fantasma:
deinde diem qua christus coelos conscendit eximie colunt: post hæc tri-
nitatis assumptionis Beate Virginis: natiuitatis eiusdem: & purificatio-
nis: natiuitatis nostri seruatoris: epiphaniæ & omniū apostolorū diesq;
dominicos obseruant: at primam diem Iulii mirū in modum custodiūt
in memoriam diui thomæ christiāi pariter ac gentiles: cenobia habent
ubi continentissime uiuunt monachi nigri: habent & sãctimoniales cõ-
plures: sacerdotes uiuunt castissime. & si qui comperti fuerint incotinẽ-
tiæ: hi mox priuantur missarū celebratione: qui christo parēt diuortiis
minime utuntur: bonū uel malum sit matrimoniū: pennat ad ultimum
usq; sati diem: ter in anno populus suscipit eucharistiā sanctissimā:
doctores habent egregios eosq; eruditissimos: litterarum studia ibi ui-
gent plurimum: prophetas ut nos legunt: addebat etiā dictus ioseph
inibi esse complures sanctos doctores: qui uetus & nouum testamētum
explicarunt cordatissime: habitu utuntur maurico idest lineis tunicis: di-
uiserunt annum ut nos i menses duodecim: & habent intercalarem diē:
terum diem partiti sunt in horas sexaginta easq; ad aspectum solis iter
diu cognoscunt: noctu uero intuitu stellarum.

Cap. CXXXV.

Quando hiems est in urbe caranganore & de nauibus eorū.

Qui caranganoram incolunt: hi sunt inter tropicum estiuum &
æquatorem: & ut referebat dictus ioseph diem maiore habet
horarū tredecim cum dimidia: minore uero .x. ita ut itelligas de
nris horis nō autē de suis: q̃ sunt multo minores: ut dictū ē: cū uero sol
ē i tauro umbrā hēnt ppēdiculārē: quādo ē i cācro p̃iicit umbrā ad au-
strū: & ubi ē i uirgīe rursū hēnt ppēdiculārē: quādo autē ē i capricor-
no ad septētrionē umbra p̃iicit: tēporis mutationē apud eos uidebis a
medio mēse maii usq; ad mediū augusti: tūc tēperāt a nauigatōib; & nul-
lo pacto: ob seuiētē p id tēpus fortunā Maria sulcāt: sunt etnū i illis in-
diæ ptibus innumera nauigia quæ i occidētē cōtēdūt: alia uero i arabia
in p̃sidem alia: nōnulla mare erithreum arant: alia uastissimā lustrant
indiam: ad orientem imprimis usq; ad cherfonesum aureā: & deinceps
ad extrema indiæ prætereuntes cataiū: & tabrobanam insulā fayllamq;

N iii

Has sancto-
rū celebra-
tes ritu chri-
stiano uene-
rantur

Diui tho-
mæ sunt ad
modum stu-
diosi

Sacerdotes
cōpti incōti-
nētiæ exau-
storantur:

Litteræ ibi
uigent

Diē partiti
sūt i horas

lx. & ad so-
lis aspectū
stellarumq;
eas cognos-
cunt

Inter equa-
torē & tro-
picū estiuū
Solē conco-
mitat um-
bra. ita tamē
ut ab aduer-
sa parte sit
nisi cū hēnt
ppēdicula-
rem

Quādo nō
sulcāt æquo-
ra

Vela. xii.

Pro uelis
tegetes.

Clauis ferre
is naues fa-
bricantur

Thuræ fer
rumināt na
ues

Quo mo-
do ipellunt
eorū naues i
pellagus

& complures alias: Naues itaq; huiusmodi quibus sulcant sunt pergrā
des adeo ut circa duodecim uela hēat: remiges innumeros: nōnulle uē
ro minus: aliæ autem p uelis tegetes. i. storias habent: & huiusmodi ab
insulis pficiuntur: aliæ uero ex cottonina omne genus uela conficiunt:
Naues fabricantur clauis ferreis: & propterea id dixerim: quoniā falso
arbitrati sunt quidam clauis ligneis eorum naues consolidari: hæc. n. nō
indiligenter sciscitatus sum a Ioseph prædicto: ostendi illi aliquādo for
mam cōficiēdi nostra nauigia ratus longe aliū esse eorū morem: at ille
subridens ait itidem indos quoad fabricandas naues seruare: eas ēt ferru
mināt thure admixtis nonnullis aliis. cum autē in mare fabrefcās naues
proiiciunt: elephantos hinc & hinc ponunt: qui nō sine hominum strage
molem trahunt in mare: ceperunt ob tot hoīum cladem ab hoc more
temperare: & dimissis beluis (quibus utebantur ad nauandam hanc ope
rā) numerosiore[m] hoīum cetū addunt donec moles i pellagus trahat,

Cap. CXXXVI.

De moneta illorum: & de rebus quæ ibi nascuntur.

Triplex mo
nete genus

Plaga carā
ganore lon
ge aprica ac
ferax

Nō nisi an
nosi pere
unt

Eqs tātum
ad gerulam
opam utunt

Loricant se
piscium pel
libus

Vice numi
nis colunt
animalia



Riplex est genus monetæ illinc: saraphum appellant suū au
reum numum ualoris: & ponderis nostri ducati: aliam uero ap
pellant parantem argenteā: & ea est ualoris solidorū sex: e nrīs
habēt: & aliam ualoris solidi unius: & hæ omnes habent imaginem sub
scriptiōemq; sui regis: ibi aurū neq; alia metalla inueniuntur: illuc cōpor
tantur aliunde: uidelicet ab mōtibus quibusdā: qui absunt. M. fere. ccc.
plaga caranganore est soli patentis eiusdemq; aprici: & feracis: longe ab
sunt montes: cœli est perq; clementis: uiri sunt subcineritii: qui uero mō
tes incolunt hi sunt albicantis coloris: & non nisi annosi pereunt: refe
rebat ioseph inibi uiros centenarios esse: qui adhuc dentium ordinem
illesum hēbant. Regio est admodum ferax: licet triticum nō gignat neq;
equos: eo triticum comportat ab quibusdā insulis eiusdem naturæ cui
est regio calechut: & combaite: & id efficit arenosa plaga: equos mittunt
ormus: & montes quidam: eis minime utuntur nisi ad gerulam ope
ram: cum ultro citroq; comportantur merces: ad bella non utuntur: pe
dites præliantur arcibus & sagittis necnon macheris: & clipeis obre
tundis: hastis nonnullis utunt in prælio. digladiatores sunt eximii: alii se
loricāt piscium pellibus: quæ sunt ad quoscūq; ict^{us} ppe ipenetrabiles
alii loricas: & thoraces ferro fabricāt: animalia omnifariam hēnt: ut sunt
boues arietes Bubali pecora: & id genus cōpluscule: & ea uice numinis

gentiles colunt. Regio ẽt fert elefantos uberrime: minutiora ẽt hẽnt animalia: ut sunt gallinæ: anseres: sues non habent: percunctari sumus etiam præcium reg: & ostensis gallinis ipsi ioseph indo: dixit apud suos se centum gallinas aureo uno consequi quire.

Cap. CXXXVII

De Oriza: Palmis: & nucibus indiæ:

Hæc plaga fert orizam eximie: & sachar: tritū utrunq; emittit ac oleo conditum: oriza panem conficiunt non insuauem: habent herbar: genera uiginti: quæ hominem alunt plurimum radicibus imprimis oblectantur: rosmarinū non hẽnt neq; bussum: poma: uites: nec persica: hæc oĩa ostendimus illi: quæ dixit haud fore in regione sua: Ficus hẽnt complures adeo ut uix sit credibile quātū scatet regio fructibus huiusmodi: habet & aliā arborem quæ fert indas nucs: & hæc arbores ut referebat ioseph quadrigeminos gignunt fructus uide licet oleū: uinū: acetū: & sacharū: q uero his fidem non adhibent legant strabonē in. xvi. sue geographiæ: & ad stipulabunt ioseph indo uera narranti. sic. n. strabonis caput incipit: cetera uero ex palma prebet: ex ea enim panis: mel: & acetum: & oleum fit: & testilia uaria: Nucleis pro car bonibus fabri ferrarij utuntur: qui in aqua macerati bobus: & ouibus in pabulum dantur.

Cap. CXXXVIII.

Quomodo ex palma fit uinum: oleum: acetum: & sacharum.

Ex palma igit hoc mō quattuor fiunt fructus in mēse Augusti (id est eis primū uer) palmā putāt ut nos uites: & quoniā tūc arbores potissimū luxuriāt: gemunt incise: lachrimasq; istar cōsauciata: uitis emittūt: has uasis excipiūt tribus solū diebus ab arbore sauciata: ea p uino utunt albicāre aqua: elapso triduo ex latice fit acetū suapte natura: q uero sachar: efficere uoluerit. Is aquā hmōi sumat emanāre irra triduū: & ahenis ipositā tantisp coquat donec uix tertia ps sup sit: tunc sic decocta mel efficit suauissimum: ubi uero mel est effectū id rursum aq; imergunt. & cōpurgāt subide usq; ad uigessimum diem. & cum diligenter defecauerit eo utunt p uino & qdem ut aiunt suauissimi me: e nucleis uero fructus palmæ exprimunt oleum: hēs igit ex una arbore fructus cōplures ex lignis ẽt semicōbustis: carbones fiunt: ex libro arboris funes: hæc itaq; summa sit nullā esse aliā arborem: quæ magis humanis usibus cōducatur. Ibi etiam ubertim piper nascitur qd torret ad

Habent herbarum genera uiginti q̄ mire hominē alunt. Arbores q̄ ferunt quadrigeminos fructus Strabo his ad stipulat capite. xvi.

De uino palinis exp̄so Ex melle uinum Ex una arbore cōplures fructus Nulla conducibilior humano generi arbor:

Pip torrent
ad solem ne
satum alibi
germinet

calorem solis ne forte satum alibi germinet i damnum eorum. Arbores
ibi non sunt magnæ proceritatis: nusq̃ tamen sunt frequentiores præ-
sertim i india: ibi etiã nũ copia est ingens zinziberis: mirobalani: callicæ:
& aromatum fere omne genus: hæc omnia præstinaur mauri negociato-
res & ea Babiloniam (cayrum nunc appellant) urbem niloticam: com-
portant inde Alexandriam: Damascum: & demum ad Persas: conuehũt
hæc etiam uersus montes: & ad cataium: quæ regiones plurimum a no-
bis absunt: prout latius referemus in sequentibus: uerum postq̃ satis: ac
super de urbe caraganora dictum est: equum censeo ut rursus ad ur-
bem calechut redeamus.

Cap. CXXXIX:

De urbe calechut deq; eius rege & moribus necnon mercibus.

De situ ur-
bis calechut
Vt parcat
iusto uolu-
mini de his
parcius loq-
tur
Ibi ferẽ ex oĩ
orbe conue-
ne:
Guzerati
mercatores
Cataii popu-
li cur urbẽ
calechut nõ
adeunt

Vrbs maĩla
peta quãtũ
abest ab in-
do flu.

Malafines
po.

C Rbs itaq; calechut occidentem respicit: abestq; ab urbe carã-
ganora. M. prope. xc. mari adiacet: & portũ hẽt nõ incelebrẽ:
maior est caraganora: eius dominus est idolorum cultor: &
eius scẽt e cuius est dominus carãganore: in nullo prope differunt: si cul-
tũ deorũ: si mores: si superstitiones spectaueris: uti latius cõmeminimus
in superioribus: ppea ut parcamus iusto uolumini: parcius impresentia
de hac re loquemur. Illud tñ nõ pteribo illic fore prope innumeros ne-
gociatores: Persas: uidelicet: mauros: Indos: Medos: asyrios: Syros: ara-
bas: Egypcios: & fere ex omni orbe conuenas: alii alias ducunt merces
adeo ut ibi fere nihil: quod ad humanũ cultũ spectet desideres: sunt in-
ter ceteros illic nõnulli qui Guzerati appellantur q multiiuga tractat
mercimonia: eo itaq; quasi tota india merces comportat uberrimas: fre-
quentior ẽt inibi negotiatorũ nũerus erat: cũ icolæ cataii illo proficisce-
bantur: hi igit cataii populi colunt christũ & coloris sunt albicantis: ut
nos: uiri sunt p̃q̃ strenui: qui olim in urbe calechut eximie negociabant:
ueq; cũ rex calechut male eos accepisset: soluere illinc: & paulopost re-
uertẽtes stragẽ nõ mediocrẽ icolis urbis calechut itulerũt: & deinceps
nõ sunt regressi: posthæc adiuere urbẽ maĩlapetã: q urbs paret regi nar-
sindo. Regio respicit oriẽtẽ: & distat ab indo flumine. M. xc. ibi nũc: sua
exercet mercimõia: populi dicunt malafines: multiiuga ferũt mercimo-
nia: uidelicet serica oẽgen: æra: plũba: stagna: ac castoreũ: & id genus
innumeros odores: hæc sunt q ipsi eo cõportat: q uero exportat illinc:
hæc sunt uidelicet Coralli omniũ genẽ & aromata: aiũt eorum regio
nem abesse ab urbe calechut. M. sex mille: in capite ferunt ornamenta

quædam ingentissimi precii: locupletes sunt in uniuersum: redeam⁹ ergo ad urbem calechut: cuius Rex dicitur Baufer: qui magnam regiam habet instar Theatri: cuiusue latera stipant septem milia hominum: qui pro salute principis uigilant: hi noctu urbem Lustrant: quoniam uasta est: & opatens absq; menis: per uices propterea uigiliæ disponuntur: ne quid inopinatum accadat. dum dant membra quieti: hanc curâ uiri. ccc. habent. In theatro uisuntur aulae siue cenacula magna quattuor: quæ singula singulis patent nationibus. alia indis: mauris alia: alia iudeis: christianis alia patent unaq; natio nouit suum auditoriû: in alieno non admittitur: priui priua loca audientiae habent: & ibi expediuntur: uerum do prius non accedunt q̃ loti fuerint: alioquin ad regem minime admittentur: illoti uidelicet utpote immundi: ac foedi: gentiles hunc more seruant: in mari nuq̃ comedunt: quoniam si id agerent nusq̃ regem uiderent deinceps: neq; omitemus quin: & rursum de hac re mentionem faciamus: licet in superioribus commemorimus: nam retulimus paulo supra mulier indas hunc morem habere: q̃ uidelicet nihil ducunt honorificentius: q̃ cum uiris simul occumbere: comburi propterea cum coniugibus iam fato functis summe appetunt: nec id mirum: putant enim non posse aliter sibi parere immortalitatem: huius rei commemorat Strabo. xv. suæ geographiæ eius caput sic auspicatur. Refert enim Nicolaus Damascenus se anthiochiæ &c. quæ sequuntur: sicuti igitur præfeci in urbe calechut magna fiunt commercia: & statis anni temporibus fiunt undinæ non incelebres: eoq; undequaq; cateruatim populi confluunt: ex cataio imprimis: demum indi omnigenus: Perse: Medi: Syri: Turce: Asirii: Arabes: Aegyptii: & hi præsertim qui Babilonem. i. cayrum incolunt. urbem ægyptiam: quæ nilo adiacet anni famigeratorumq; gentium: ac regionum termino: percunctati sumus. etiam Ioseph prædictum indum an illi nostræ huius regionis cognitionem habeant quampiam: referebat romanam urbem & Venetias: necnon Galiam: quæ Francia dicitur: esse apud eos nonnihil in præcio: & imprimis aurum uenetorum signatum: argentumq; illic esse eximio in præcio. Is ergo Ioseph adiuit Illustrissimos Dominos uenetos: & eis ostendit nonnullos antiquissimos aureos in quibus erat expressa ueneti duceis perq̃ uetus imago.

Cap. CXL.

De regnis cambaie ormus: & Guzerat.

Locupletes in uniuersû Rex calechut dicitur baufer: pro cuius salutē vii. milia hominum uigilant Priue nationes priua habent auditoria Prius regē non adeūt q̃ loti fuerint In mari nuq̃ comedunt Nihil honorificentius dūcūt idē mulieres q̃ cū coniugibus cōburi uiuē Flui⁹ rei tō mēnit strabo Statis āni tēporib⁹ fiūt nūdine non incelebres Romā galiam & uenetias norunt Aurēi ueneti in præcio

Regnū cā
baie abest a
calechut
M. fere mil
le

Equi eximii

Caput mo
golistanum
Sobobec se
math: chesi
mii urbes
Vrbs cāba
ie

De guzerat
plura

Capitale est
bouē occi
disse feminā
Morticina
nō comedūt
In uniuersū
sūt cōtinētis
simi



ostq̃ satis: ac super de urbe calechut dictum remanet: de rebus
occiduis fiet sermo: & imprimis de regno cambaie quod abest
ab urbe calechut. M. prope. M. & inde ad insulā orm^o. M. ecc.
& ea est in principio sinus persici introrsus terras. M. xx. & id loci dicitur
caput mogolistanum ubi auspicatur sinus: hæc insula circuitu patet. Ma
fere. c. & quinquaginta: eius dominus seruit maumethi: urbs est uasta ad
modum & habitatore frequentissima: ac prope omnium rerum ferax
mercimonia emittit quasi innumera. Ibi & uitrea fiunt uasa elegantissi
me: legunt illic unionum copiam maximam: equos fert eximios quos in
indiam uenales mittunt: eis etiam merces comportant suas: hinc igitur. i. e.
ab hoc capite mogolistanum: quod est in umbilico insulæ ormus usque ad
urbem cambaiam intercedunt innumerae maurorum urbes: inter quas
hæc minime sunt obscuræ uidelicet Sobobec: Semath: & chesimii. Intror
sus uero est urbs Guzerat: secus autem litus urbs Cambaie uisit quæ: ut
p̃fecim^o potest abesse ab capite mogolisteno. M. q̃si. ccc. hæc urbs cāba
ie plurimū sinuat: & ubi est sita urbs dicitur sinus Guzerat: uerū olī dicebat
Bedrosia: & quoniam meminimus huius loci Guzerat nonnulla de eo re
feremus: eius itaque plaga habet urbes complures: uicos: & oppida: frequē
tissimis est habitatoribus: eisdemque negotiatoribus. Idola colunt necnō
solem: & lunam: bouesque feminas adeo: ut apud eos capitale sit bouem fe
minam occidisse: morticina non comedunt: uinum non bibunt albū: ui
ri sunt albicantis coloris: superantque albedine incolas calechut: fascina
tores sunt eximii: comunt capillum: & barbam: & circinos ut mulieres
circunferunt torqueque ex capillo facto caput mire exornant: mulieres
uni uiro solum nubunt: & rursus uiri unam ducunt coniugem post
quam uitam celibem agunt: in uniuersum sunt continentissimi: nec in
uenerem facile ruunt ut reliqui salaces: legumine uiuunt: & oleribus
quæ parens mittit terra: ut auctor est Pitagoras: abunde dictum arbi
tror de urbe Guzerat: superest ut nonnihil de urbe cambaie disce
ramus.

Cap. CXLI.

De situ urbis Cambaie: deque eius rege & nonnullis aliis locis
ac de aromatibus.

Cayrū idie



Urbs Cābaie sita est in sinu Guzerat: ea est maxime culta eximiaque ua
litate & uiroque frequentia ac fere omnium est idie urbiū excelētiore:
cayrū p̃pea idie appellatur: muro ambit: & pulcherrimas habet

sedes: olim eius dominus erat gentilis: & idolis seruiebat: nunc secta est
maumethane: id effecit numerosior ceteris: maumethanorum: qui urbem
incolunt eamque moderandam susceperunt: quae scaturit gentilibus: ibi lacha
nascitur uberius: quam alibi gentium: negotiatores sunt non incelebres: Na
ues habent innumeras quibus fulcant maria: & imprimis Ethiopicum
Erithreum persicum necnon indicum: abest haec urbs ab capite quod
dicitur Diongul. M. ccc. in eius sinu sunt complusculae urbes: quas per
censere longum foret. Inque eo insula quae maya dicitur & post id caput
Diongul orientem uersus aliud caput occurrit quod appellant ely: ad
M. fere. c. l. & inde ad urbem calechur. M. Dc.

Cap. CXLII.

De rege narfindo: & quadam ecclesia sancti Thomae.

Vcusque littoralia omnia percurrimus uidelicet ab urbe caran
ganone usque ad insulam ormus: superest ut de regno cuchini prae
sertim de mediterraneis nihil non exaremus: est igitur intro
sus ad M. fere. ccc. non longe a montibus rex quidam impotens narfin
dis: cum sit ualde potens urbem habet triplici circumdatam muro: ea
dicitur Besenegal: is rex ut retulit ioseph indus: cum ad bella proficisceretur
secum ducit Elefantos. Dccc. equites. IIII. mille. pedites uero innume
ros: adeoque magnum innumerumque cum exit ad bella secum trahit exerci
tum: ut spacio triginta. M. ad quacumque orbis partem minime contineri
possit: id est quadrata acie tantumdem terrarum uersus orientem & occiden
tem: & rursum itidem uersus aquilonem: & meridiem exercitus occupat.
Res prope incredibilis licet uera: addebatque dictus ioseph regnum hu
iusce regis patere circuitu trium milium miliarium. Is rex colit idola: uerum
reuertamur ad littoralia: & primo loco auspicabimur ab urbe cuchina
quae respicit orientem: & praetenta est indiae: dum igitur soluis ab urbe
cuchina tendisque ad ortum solis: ad M. fere centum caput comperies
quod appellant cumar: & inde usque ad indum fluiuium ubi auspicatur in
dia intercedunt. M. D. Inque eo itinere sinus uisus non incelebris: cui no
men est orize: & ibi famigerata urbs de nomine sinus oriza dicta eam
praeterfluit indus: & in eodem sinu est urbs alia quae instar promontorii
in mare prominet: ea dicitur milapar in qua diui Thomae apostoli de
lubrum celebre colitur eximie: idque templum refert ecclesiam San
ctorum Ioannis: & Pauli Venetiarum. In eo igitur delubro corpus

Lacha

Caput dion
gul

Insula may
ya

Caput ely

Regnum cu
chini ubi:

Urbs besen
egal tripli
ci circunda
ta muro

Rex ipotes
innumerum

post se tra
hit exercitum

Regnum pa
ter circuitu

trium milium
miliarium

Urbs prae
tenta indiae:

Ab ido flu.
india auspi
catur

Vrbs mila/
par ubi cor
pus diui tho
me.
Celebres in
sulae
Samotra in
sula idest
Taproba
na: abest ab
urbe cale
chut itinere
triū mensiū
Vltra eā ca
taium isula

Diui Thome quiescit: quod claret innumeris miraculis: colitur propte
rea eximie ab omnibus licet infidelibus: praeterea in hoc mari indico
complures insulae uisuntur: & inter alias duae sunt: quae ceteras omni re
rum celebritate praestant: altera sayla dicitur: quae abest ab dicto capite
comar. M. prope. cc. ea est quae mittit equas: post hanc ad orientem al
tera uisitur quae dicitur samotra nos Taprobanam appellamus: q̄ abest
ab urbe calechut itinere trium mensium: ultra eam est cataium teracissi
ma: ut dictum est insula cum aliis compluribus: quarum haud quaquam
minuisse est animus: quandoquidem ab dicto Ioseph indo plura non ac
cepimus: neque nos eas remotiores orbis partes adiuimus: potuissimus
quidem longiore subsilio gemmarum: ac lapidum margaritarumque na
turam indagare: necnon de aromatum generibus differere complura: cum
haec imprimis ferat india: uerum cum minime pertineant ad id quod re
tulit Ioseph praedictus: ex composito temperabimus: tum ut praeter ue
rum nihil relatum putetis: tum uel maxime ut tandem aliquando ceptum
opus ad umbilicum deueniat.

FINIS

Operi suprema manus imposita est kalendis quintilibus. Ludouico gal
liae rege huius urbis iclite sceptris regente. Iulio secundo pontifice maxi
ma orthodoxa fide feliciter moderante: anno nostrae salutis .M.D.VIII.

